

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Της φοιτήτριας **Όλγας Τσιρώνη**

*«Η νοηματοδότηση της χρήσης της αγγλικής γλώσσας
από εφήβους στην καθημερινή τους ζωή.
Η περίπτωση των μαθητών και μαθητριών του νομού Άρτας.»*

Επιβλέπουσα καθ.: Luciana Benincasa

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	6
Το Αντικείμενο της Έρευνας.....	6
1.1 Ερευνητικά Ερωτήματα	6
1.2 Σημαντικότητα της Έρευνας.....	7
1.3 Περιορισμοί της Έρευνας	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	10
Εννοιολογικό Πλαίσιο	10
2.1 Γλώσσα	10
2.2 Ταυτότητα	17
2.3 Εφηβεία.....	21
2.3.1 Έφηβοι και Μουσική	33
2.3.2 Έφηβοι και Μόδα.....	37
2.3.3 Έκφραση	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	41
Μεθοδολογία της Έρευνας	41
3.1 Επιλογή Ερευνητικής Προσέγγισης.....	41
3.2 Τεχνικές Συλλογής Δεδομένων	42
3.2.1 Συνέντευξη.....	42
3.2.2 Ομάδες Εστίασης (Focus Group).....	44
3.2.3 Παρατήρηση	45
3.3 Μεθοδολογικά Εργαλεία	46
3.4 Καθορισμός Δείγματος	47
3.5 Ο Ρόλος της Ερευνήτριας	48
3.7 Ανάλυση Συνεντεύξεων	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	55
Κοινωνικό, Ιστορικό και Οικονομικό Πλαίσιο	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.....	59
Παρουσίαση και Ανάλυση των Ευρημάτων.....	59
5.1 Μουσική.....	59
5.2 Γραπτός Λόγος.....	62
5.2.1 Ένδυση.....	62
5.2.2 Σημειώσεις.....	65
5.3 Προφορικός Λόγος	65
5.4 Βασικοί Λόγοι Διάδοσης της Αγγλικής Γλώσσας.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ	69
Ερμηνεία των ευρημάτων	69
6.1 Η Γλώσσα ως Μέσο Κατηγοριοποίησης	69
6.2 «..χρησιμοποιούμε τα αγγλικά για να μη μας καταλαβαίνουν..»	70
6.3 Αγγλική Γλώσσα: Χρήση στην Καθημερινότητα, Εφόδιο για το Μέλλον	71
6.4 Μαζικοποίηση ή Στοχοποίηση;	72
6.5 Συναισθηματική Έκφραση και Αυθορητισμός.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ.....	75
Επίλογος.....	75
7.1 Περίληψη και Συμπεράσματα.....	75
7.2 Θέματα για Περαιτέρω Μελέτη.....	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	78
Ελληνόγλωσση.....	78
Ξενόγλωσση.....	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Οδηγός Συνεντεύξεων	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Απομαγνητοφωνημένες Συνεντεύξεις.....	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Φωτογραφικό Υλικό	158

Ευχαριστίες

Στον παππού μου,
που με έκανε αυτό που είμαι...

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως καθηγήτρια Αγγλικής γλώσσας, η βασική μου επιδίωξη είναι πάντα να αποδεχτούν οι μαθητές μου με προθυμία να μάθουν τη συγκεκριμένη γλώσσα και στη συνέχεια να ενδιαφερθούν να γνωρίσουν τόσο την ίδια την γλώσσα όσο και το πολιτισμικό της υπόβαθρο.

Μέσα από τη συνεργασία μου με τους μαθητές προσπαθώ, στο μέτρο του δυνατού, να τους εμφυσήσω τις απαραίτητες γνώσεις με σκοπό την αποδοχή αυτού του νέου γλωσσικού κώδικα, την εκμάθησή του και την ικανότητα χειρισμού του σε επικοινωνιακό επίπεδο. Η σταδιακή ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων (ανάγνωση, γραφή, ακουστική αντίληψη και ομιλία) πάνω στη γλώσσα, αποτελεί το θεμέλιο λίθο της ουσιαστικής εκμάθησής της. Βασικό μου μέλημα σε κάθε περίπτωση, είναι η ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων ώστε ο μαθητής να αποκτήσει την ικανότητα να χρησιμοποιεί την αγγλική γλώσσα σε ξενόγλωσσα περιβάλλοντα με σκοπό την επίτευξη ενός ικανοποιητικού επικοινωνιακού αποτελέσματος.

Μέσα από τη συνεργασία με τους γονείς και τους μαθητές, στα πλαίσια της διδασκαλίας των αγγλικών ως ιδιαίτερου μαθήματος στο σπίτι, οι δυο βασικοί άξονες που διαμόρφωναν τους μαθησιακούς μας στόχους ήταν η απόκτηση ικανότητας για επικοινωνία με άτομα που δεν γνώριζαν την ελληνική γλώσσα αλλά επικοινωνούσαν μέσω της αγγλικής και η απόκτηση πτυχίου που θα αποτελούσε σημαντικό εχέγγυο για την εύρεση εργασίας τόσο στην Ελλάδα όσο και σε χώρες του εξωτερικού. Η συναναστροφή μου με τους μαθητές μου αλλά και άλλους έφηβους μου έδωσε τη δυνατότητα να παρατηρήσω ότι, σε επικοινωνιακό επίπεδο, οι μαθητές χρησιμοποιούσαν την αγγλική γλώσσα για να απευθύνονται όχι μόνο σε άτομα που δεν γνώριζαν την ελληνική γλώσσα, αλλά ακόμη και σε ελληνόφωνους συμμαθητές τους.

Το οξύμωρο αυτό σχήμα, δηλαδή η στόχευση της διδασκαλίας της αγγλικής κυρίως ως μέσο επικοινωνίας με ανθρώπους διαφορετικών χωρών και η επιλογή κάποιων μαθητών να την χρησιμοποιούν για τη μεταξύ τους επικοινωνία, με έκανε να προβληματιστώ και μου γεννήθηκε η επιθυμία να ερευνήσω αυτό το φαινόμενο και να προσπαθήσω να αντιληφθώ τους παράγοντες που ευνοούν και ενισχύουν την κατάσταση αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Το Αντικείμενο της Έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν: τα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν την παρούσα έρευνα, η σημαντικότητά της καθώς και ορισμένοι περιορισμοί.

1.1 Ερευνητικά Ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα επιδιώκει να ανιχνεύσει το βαθμό στον οποίο η αγγλική γλώσσα έχει γίνει μέρος της ελληνικής πραγματικότητας και επικοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση και κατανόηση του φαινομένου χρήσης της αγγλικής γλώσσας ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας από τους έφηβους. Θα επιχειρηθούν η περιγραφή και κατανόηση του φαινομένου μέσα από την οπτική γωνία των ίδιων των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα εστιάζει στο πώς οι ίδιοι χρησιμοποιούν και με τι κριτήρια επιλέγουν τον γραπτό και προφορικό αγγλικό λόγο για να εκφραστούν. Η έρευνα θα επικεντρωθεί κυρίως στο αν και κατά πόσο γίνεται χρήση της αγγλικής γλώσσας σε σχέση με

- τις μουσικές επιλογές τους
- τον γραπτό λόγο (επιλογή ρούχων με λέξεις-εκφράσεις / συνθήματα - σημειώσεις πάνω στα σχολικά θρανία).
- τον προφορικό λόγο (αυθόρμητη έκφραση, λύπης, ενθουσιασμού, χαράς κλπ / χρήση στο πλαίσιο της οικογένειας)

Αυτοί θα είναι οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους θα επιχειρηθεί η προσέγγιση του φαινομένου επειδή αποτελούν μέρος της καθημερινότητας των μαθητών και πεδία όπου μπορούν να εκφραστούν αυθόρμητα, καθώς αποτελούν προσωπικές τους επιλογές.

Τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας είναι:

E1: Χρησιμοποιούν οι Έλληνες μαθητές την αγγλική γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας;

E2: Πώς το αντιλαμβάνονται αυτό τα ίδια τα άτομα;

E3: Τι καθιστά την αγγλική γλώσσα πιο οικεία στη χρήση από τη μητρική τους γλώσσα (ελληνική);

E4: Υπάρχουν καταστάσεις όπου να χρησιμοποιούν αποκλειστικά την ελληνική γλώσσα;

E5: Τα διάφορα περιβάλλοντα, στα οποία κινούνται, ποια γλώσσα ευνοούν;

E6: Σε ποιο βαθμό η χρήση συγκεκριμένων αγγλικών εκφράσεων εγγυάται ότι ο ομιλητής/ τρια κατανοεί αυτά που λέει;

E7: Γιατί οι μαθητές επιλέγουν την αγγλική και όχι κάποια άλλη ξένη γλώσσα; (Λαμβάνουμε υπόψη ότι στο ελληνικό σχολείο υπάρχει και δεύτερη ξένη γλώσσα την οποία επιλέγουν οι μαθητές, όπως Ιταλικά, Γαλλικά ή Γερμανικά)

E8: Επιλέγουν ή όχι την ξένη γλώσσα όταν θέλουν να εκφράσουν συναισθήματα; (χαρά, οργή, λύπη, έκπληξη)

E9: Προσδίδουν στην αγγλική γλώσσα κάποια επιπλέον χρησιμότητα πέρα από το δηλωτικό επίπεδο της επικοινωνίας; Ποια είναι αυτή/ αυτές;

1.2 Σημαντικότητα της Έρευνας

Η ελληνική γλώσσα (και ιδιαίτερα η αρχαία ελληνική) αποτελεί μια πολύ πλούσια και με οικουμενικές διαστάσεις γλώσσα (Μπαμπινιώτης, χ.χ), η οποία χαίρει της εκτίμησης και του σεβασμού ολόκληρου του κόσμου. Όλα τα παραπάνω δεν αποτέλεσαν εμπόδιο για την εισαγωγή, αποδοχή και εκμάθηση άλλων γλωσσών εκ μέρους των Ελλήνων. Ανάμεσα στις γλώσσες που είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς στην ελληνική πραγματικότητα, η αγγλική φαίνεται να κατέχει την πρώτη θέση. Αυτό ενισχύεται και από την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα και την κατάταξή της ως Α΄ Υποχρεωτική Ξένη Γλώσσα. Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας και η ανάγκη πιστοποίησης αυτής της γνώσης (που σχετίζεται κυρίως με επαγγελματικούς στόχους) είναι τόσο έντονη που οδήγησε στην δημιουργία πολυάριθμων ιδιωτικών κέντρων εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας¹ στα

¹ Σε αυτό το σημείο γίνεται αναφορά στα φροντιστήρια αγγλικής γλώσσας που αυξάνονται σε αριθμό την ίδια στιγμή που η αγγλική γλώσσα διδάσκεται και στα σχολεία.

οποία ο αριθμός μαθητών που συμμετέχουν, με το πέρασμα του χρόνου ολοένα και αυξάνεται.

Αφορμή για την ενασχόληση και συγγραφή αυτής της έρευνας στάθηκε η παρατήρηση ότι οι νέοι τείνουν να χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα και να εκφράζονται με αυτήν ακόμα και στην περίπτωση που όλοι οι συνομιλητές τους είναι Έλληνες. Η γνώση ξένων γλωσσών, βοηθά αδιαμφισβήτητα στην επικοινωνία με άλλους λαούς, αλλά τι συμβαίνει όταν είσαι Έλληνας και χρησιμοποιείς μια ξένη γλώσσα (στη συγκεκριμένη περίπτωση την αγγλική γλώσσα) για να επικοινωνήσεις με Έλληνες; Ποιος είναι ο λόγος που οδηγεί τους Έλληνες μαθητές να χρησιμοποιούν άλλη γλώσσα όταν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την μητρική τους, την οποία χειρίζονται με άνεση; Σε ποιους τομείς της επικοινωνίας εμφανίζεται συχνότερα αυτή η αλλαγή γλώσσας; Η γέννηση αυτών των ερωτημάτων, συνοδεύτηκε από την δημιουργία ενός εσωτερικού κινήτρου για καταγραφή και αποκωδικοποίηση αυτού του κοινωνικού φαινομένου ώστε να γίνει αντιληπτό εάν η τάση αυτή αφορά μεμονωμένα περιστατικά ή αν είναι η αρχή της δημιουργίας ενός καινούριου τρόπου επικοινωνίας της νέας γενιάς.

Αυτό που αξίζει την προσοχή μας είναι η αντίληψη που δημιουργείται στους νέους, σχετικά με την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στη ζωή τους, ο βαθμός εξοικείωσης και χρήσης της σε απλές, καθημερινές στιγμές αλλά και η χρηστική αξία της.

1.3 Περιορισμοί της Έρευνας

Μέσα από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας επιχειρείται η παρουσίαση ενός φαινομένου με αναφορά στο μικρό αριθμό μαθητών και μαθητριών του δείγματος. Στόχος δεν είναι η γενίκευση του και η ανάδειξή του σε τυπική εφηβική συμπεριφορά. Ο σχετικά μικρός αριθμός των εφήβων που συμμετείχαν στην έρευνα είναι αρκετός ώστε να διερευνηθούν σε βάθος οι απόψεις και τα βιώματα των συγκεκριμένων ατόμων, δεν επιτρέπει όμως να προχωρήσουμε σε γενικεύσεις που θα αφορούσαν ολόκληρο τον πληθυσμό.

Πέραν όμως των συμμετεχόντων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και κάποια ζητήματα που αφορούν την *ερευνήτρια*.² Στην ποιοτική έρευνα η ερευνήτρια, που εμπλέκεται σε όλη την ερευνητική διαδικασία, αποτελεί το κύριο εργαλείο συλλογής δεδομένων. Η ερευνήτρια, όμως, είναι ταυτόχρονα και μέρος του κοινωνικού κόσμου που περιγράφει. Επομένως, θεωρείται φυσικό να μην μπορεί πάντα να διατηρεί ουδέτερη στάση και να κατορθώνει να μην επηρεάζεται από προσωπικές αντιλήψεις, ιδέες και συμπεριφορές. Στην ποιοτική έρευνα, η ερευνήτρια «οφείλει να αποφύγει τον υποκειμενισμό όσο περισσότερο μπορεί και να παρουσιάσει τα δεδομένα από αντικειμενική σκοπιά» (Busekese & Penston, 2010:11).

² Λόγω του γεγονότος ότι η ελληνική γλώσσα διαθέτει διαφορετικά άρθρα και λέξεις για το αρσενικό και το θηλυκό (ο ερευνητής, η ερευνήτρια) θεωρώ ότι η χρήση και των δυο θα καταστήσει την ανάγνωση κουραστική. Για το λόγο αυτό θα γίνει χρήση μόνο των λέξεων *ερευνήτρια,ερευνήτριες* αναφερόμενη και στα δυο φύλα. Αυτό δε γίνεται με διάθεση υποτίμησης του αρσενικού φύλου αλλά για πρακτικούς λόγους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Εννοιολογικό Πλαίσιο

Στο παρόν κεφάλαιο θα δοθούν οι ορισμοί και το εννοιολογικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας, το οποίο αποτελείται από τους βασικούς όρους που θα αξιοποιησω στις φάσεις της ανάλυσης και της ερμηνείας: Γλώσσα, Ταυτότητα και Εφηβεία.

2.1 Γλώσσα

Ο άνθρωπος ως ένα κατεξοχήν κοινωνικό ον έχει έμφυτη την ανάγκη της επικοινωνίας με τα άτομα που απαρτίζουν το περιβάλλον του και αποτελούν κομμάτι της καθημερινότητάς του. Ένας από τους πιο βασικούς τρόπους επικοινωνίας, μέσω του οποίου επιχειρεί να επικοινωνήσει τις ανάγκες του, τα προβλήματα του και τα συναισθήματά του στο περιβάλλον του, είναι η γλώσσα.

Για το τι ακριβώς είναι η γλώσσα έχουν διατυπωθεί ποικίλες θεωρίες, οι οποίες επιχειρούν μέσα από διαφορετικά πρίσματα να εξηγήσουν τη δημιουργία της, το ρόλο της αλλά και την εξέλιξή της. Για τη γλωσσολογία, η γλώσσα είναι «ένα φυσικό αντικείμενο, ένα συστατικό του ανθρώπινου μυαλού με αναπαράσταση στη φυσιολογία του εγκεφάλου, και μέρος της βιολογικής κληρονομιάς του ανθρώπινου είδους» (Chomsky, 2004:19). Για τις θεωρίες εκείνες που μελετούν τις κοινωνικές της διαστάσεις, η γλώσσα εκλαμβάνεται «ως πράξη ζωής, ως κοινωνικός θεσμός, ως σύστημα επικοινωνίας, ως δρόμος της επιθυμίας και των φορτίσεων της libido, η γλώσσα λειτουργεί ως εργαλείο πίεσης και ενέργεια αλλαγής» (Βέλτσος, 1976:13). Δεν περιορίζεται όμως μόνο σε αυτό το ρόλο, καθώς έχει χαρακτηριστεί και ως «οντολογικό γεγονός: γεγονός ιστορικό, πολιτισμικό, αξιακό, οικολογικό, είναι όρος ταυτότητας (εθνικής και ατομικής) και ποιότητα σκέψης» (Μπαμπινιώτης, χ.χ). Από τη σκοπιά του ιδεαλισμού η γλώσσα εκλαμβάνεται ως «θεϊκό δώρο, ως ιδιότητα του πνεύματος, ως χάρισμα στον ανθρώπινο γένος από την υπέρτατη ιδέα ή και ως μια χαρακτηριστική ιδιότητα της ψυχής έναντι του φθαρτού σώματος» (Σκούφαλος, 2004:15).

Ο Miller (1995) στην προσπάθειά του να δώσει εξήγηση στο τι είναι γλώσσα, καταλήγει ότι η γλώσσα αποτελείται από τρεις διαστάσεις: τη δομή (που αποτελείται

από διαδοχικές σειρές συμβόλων), τη διαδικασία (που αναφέρεται στην ικανότητα προφοράς και κατανόησης της δομής της γλώσσας) και τη χρήση (που είναι οι κοινωνικές συμβάσεις που καθορίζουν τη δομή και τη διαδικασία ώστε να πετυχαίνουμε τους σκοπούς μας). Αυτό σημαίνει πως όταν μιλάμε, στην ουσία αυτό που κάνουμε είναι να «επιλέγουμε ελεύθερα μια δομή η οποία παράγεται από την επαναδρομική μας διαδικασία και η οποία συμφωνεί με τις επικοινωνιακές μας προθέσεις, μια συγκεκριμένη επιλογή σε μια συγκεκριμένη συνομιλιακή κατάσταση είναι μια ελεύθερη πράξη ομιλίας με τη σωστική έννοια, αλλά η υποκείμενη διαδικασία που καθορίζει τα πιθανά ‘ομαλά μοτίβα’ κυβερνάται αυστηρά από κανόνες» (Chomsky: 2004:22).

Η ομιλία ως πράξη μπορεί να θεωρηθεί ως «πράξη που σκοπεύει να εκπληρώσει ένα συγκεκριμένο σκοπό χρησιμοποιώντας γλωσσικά μέσα» (Krauss, χ.χ.). Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι η γλώσσα συνίσταται μεν από «τη δομημένη διάταξη ήχων, με τρόπο που να σχηματίζουν ευρύτερες ενότητες απαραίτητες στην επικοινωνία» (Αλμπάνης, 1998:49) αλλά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό. Ένα βασικό μέρος αυτής είναι η δομή (κώδικες, λεκτικά σύμβολα και κανόνες γραμματικής, συντακτικού και σημασιολογίας) αλλά παράλληλα χαρακτηρίζεται και από ενέργεια, καθώς αποτελείται από συγκεκριμένες μορφές πραγμάτωσης του λόγου που είναι «συγχρονικά μεταβλητές και διαχρονικά μεταβαλλόμενες» (Φραγκουδάκη, 1987:13). Όπως αναφέρει και ο Βέλτσος, η γλώσσα έχει ενέργεια, λόγω της διαισθητικής και μετασχηματικής της ιδιότητας, η οποία έχει τεράστια δυναμική από τη στιγμή που είναι σε θέση να διαμορφώνει το κοινωνικό γίνεσθαι αλλά ταυτόχρονα και να το μεταλλάξει (Βέλτσος, 1976: 41, 27, 69).

Κοινωνία και Γλώσσα

Η γλώσσα αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων, καθώς έχει σαν κύριο στόχο την επίτευξη της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων που απαρτίζουν την εκάστοτε κοινότητα. Ο Βέλτσος διατυπώνει την άποψη ότι η γλώσσα υπάρχει στην κοινωνία ως ενέργεια και ως αποτέλεσμα. Είναι ενέργεια, λόγω της μετασχηματικής της ιδιότητας, αλλά ταυτόχρονα είναι και αποτέλεσμα των κοινωνικό-οικονομικών διαδικασιών (Βέλτσος, 1976: 42, 43). Η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στη γλώσσα και το κοινωνικό περιβάλλον είναι

τόσο σημαντική, που με τη μελέτη της ασχολείται ένας συγκεκριμένος κλάδος, ο κλάδος της κοινωνιογλωσσολογίας. Πιο συγκεκριμένα η κοινωνιογλωσσολογία αποτελεί το σταυροδρόμι δυο πολύ σημαντικών επιστημών, της γλωσσολογίας και της κοινωνιολογίας, και έχει ως κύριο αντικείμενο μελέτης την «ανάλυση της γλώσσας ως κοινωνικής πρακτικής η οποία καθορίζεται από την ηλικιακή, γεωγραφική, εθνοτική κατανομή τόσο σε μονογλωσσικές όσο και πολυγλωσσικές κοινότητες» (Κωστούλα-Μακράκη, 2001:19). Η γλώσσα λοιπόν δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα φαινόμενο με διακριτά όρια και πάγια δομή, καθώς επηρεάζεται από πολλούς άλλους κοινωνικούς παράγοντες και με τη σειρά τους επηρεάζει. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η γλώσσα έχει την τάση να αλλάζει μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον, το οποίο τη δημιουργεί, και ότι αυτή η αλλαγή πηγάζει από τις ανάγκες που δημιουργεί η ίδια η κοινωνία. Οι πιο βασικοί κοινωνικοί παράγοντες οι οποίοι είναι και αυτοί που επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη χρήση της γλώσσας είναι: η κοινωνιο-οικονομική κατάσταση των ατόμων, η μόρφωση, η ηλικία, το φύλο και το εθνοτικό υπόβαθρο.

Κοινωνικό-οικονομική κατάσταση

Κάθε κοινωνία αποτελείται από κατηγορίες ατόμων τα οποία έχουν διαφορετική πρόσβαση σ πόρους (οικονομικούς και όχι μόνον). Οι κατηγορίες αυτές ονομάζονται κοινωνικές τάξεις (social classes) και χαρακτηρίζονται από «τις διαφορετικές θέσεις στην οικονομική παραγωγή και έχουν διαφορετικά και ανταγωνιστικά συμφέροντα» (Fairclough, 1989:8). Σε κάποιο βαθμό, διαφορετικές κοινωνικές τάξεις χρησιμοποιούν διαφορετικές γλώσσες (ή γλωσσικές ποικιλίες), οι οποίες ταξινομούνται ιεραρχικά: συχνά δίνεται μεγαλύτερη αξία στη γλώσσα ή γλωσσική ποικιλία που θεωρείται ότι εκφράζει τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Το άτομο μαθαίνει να χρησιμοποιεί τη γλώσσα ή γλωσσική ποικιλία που αντιστοιχεί στην κοινωνική του τάξη. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν γνωρίζει γλώσσες ή γλωσσικές ποικιλίες που χρησιμοποιούν άλλες κατηγορίες. Επίσης δε σημαίνει ότι δεν έχει επίγνωση της αξιολογικής κατάταξης αυτών των γλωσσών. Διαπιστώνεται συχνά, ότι τα άτομα στην προσπάθειά τους να επικοινωνήσουν μεταξύ τους μειώνοντας τις διαφορές (κυρίως αυτές που αφορούν το κοινωνικό επίπεδο), επιλέγουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα ή γλωσσική ποικιλία των συνομιλητών/ -τριων, σύμφωνα

με την περίσταση με κύρια επιδίωξη την καλύτερη παρουσίαση του εαυτού. Έχει παρατηρηθεί ότι «το κύρος είναι συνήθως το κίνητρο για τη μετατροπή του γλωσσικού ύφους και έτσι η αλλαγή γίνεται προς τα πάνω» (Rubrico, χ.χ.).

Μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον η γλώσσα και η ιεράρχησή των διαφόρων γλωσσών/ ποικιλιών κατέχουν σημαντική θέση. Τα άτομα που χειρίζονται την κυρίαρχη γλώσσα/ γλωσσική ποικιλία ανήκουν συνήθως στην ανώτερη οικονομική, πολιτική, κοινωνική ή πνευματική κατηγορία της εκάστοτε κοινωνίας και αυτό δημιουργεί ένα είδος κοινωνικού διαχωρισμού. Άμεση συνέπεια αυτού είναι ότι το κάθε άτομο έχει επίγνωση ότι «η πρόσβαση και η συμμετοχή στους σημαντικούς τόπους συζήτησης (power forums) της κοινωνίας εξαρτάται από τη γνώση της γλώσσας αυτών των τόπων και πως η χρήση αυτής της γλώσσας συμβάλλει στο να επιτευχθούν οι προσωπικοί και κοινωνικοί στόχοι» (Fairclough, 1989: ix). Με αυτό τον τρόπο το άτομο συνειδητοποιεί ότι η επιλογή της γλώσσας ή της ποικιλίας που χρησιμοποιεί μπορεί να διευκολύνει ή να δυσχεραίνει τις οικονομικές και κοινωνικές τους επιδιώξεις και ότι σε καμία περίπτωση δε μπορεί να χαρακτηριστεί ως ουδέτερο στοιχείο.

Ηλικία

Η γλώσσα δεν είναι στατική και αναλλοίωτη και με το πέρασμα του χρόνου, των γενεών και των γενικότερων κοινωνικών μεταβολών αλλάζει, αντικατοπτρίζοντας και τις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν. Αυτό σημαίνει ότι κάθε γενιά αρχικά μαθαίνει και στη συνέχεια «δημιουργεί ξανά τη γλώσσα των προκατόχων της» (Coulmas, 2005:52)

Η ηλικία αποτελεί έτσι έναν ακόμα σημαντικό κοινωνικό παράγοντα στη διαμόρφωση της γλώσσας. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, που είναι οι βασικοί γνώστες της γλώσσας τους και που αναπόφευκτα είναι αυτοί που θα τη μεταδώσουν, τείνουν να υιοθετούν εκείνες τις γλωσσικές συμπεριφορές που «αντανακλούν τις αξίες και τις πεποιθήσεις στις οποίες πειθαρχούν τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας» και οι νεαρότεροι σε ηλικία, οι οποίοι είναι αποδέκτες αυτών των συμπεριφορών, θεωρούνται ως άτομα «ευέλικτα και ικανά να προσαρμοστούν και κοινωνικά και γλωσσικά» (Blount, 1994:503).

Η κάθε γενιά, γλωσσικά, βρίσκεται ανάμεσα στο ισχύον γλωσσικό περιβάλλον και στην τάση να βρει τη γλωσσική ταυτότητα που θα είναι ικανή να ανταποκριθεί στις νέες καταστάσεις, αλλαγές και απαιτήσεις που βιώνει αυτή συγκεκριμένα. Για τον Labov (2010:9) οι νέοι μπορεί να μαθαίνουν αρχικά τη γλώσσα των γονιών τους, αλλά θα υιοθετήσουν αυτή που οι ίδιοι «αντιλαμβάνονται ως το πιο έγκυρο εργαλείο της επικοινωνιακής ανταλλαγής». Η Cheshire αναφέρει ότι τα νεαρά άτομα φαίνεται ότι επηρεάζονται ελάχιστα από τις γλωσσικές νόρμες της κοινωνίας ωστόσο δεν συμβαίνει το ίδιο με την πίεση που δέχονται να ακολουθήσουν τη γλώσσα της δικής τους ομάδας, δηλαδή των εφήβων. Για τον Coulmas (2005:52) η γλώσσα των νέων περιέχει δομές (όπως για παράδειγμα τοπικά ιδιώματα, διαλέκτους, καινοτόμες εκφράσεις) οι οποίες εξυπηρετούν τρεις βασικούς παράγοντες: 1) να οικειοποιούνται τη γλώσσα για τους σκοπούς του ομιλητή, 2) να φανερώνουν ότι ανήκουν σε μια ομάδα και ότι δομούν μια ξεχωριστή ταυτότητα, 3) να επισημάνουν την προθυμία του ομιλητή να αντισταθεί στη πίεση του να συμμορφωθεί με τα κοινωνικά πρότυπα. Αυτά τα κοινωνικά πρότυπα χαρακτηρίζουν κυρίως την προηγούμενη γενιά και για το λόγο αυτό η επόμενη γενιά επιθυμεί να τα αλλάξει ή να τα προσαρμόσει με σκοπό να ανταποκρίνονται στις δικές της ανάγκες και στη δική της καθημερινότητα.

Ιδεολογία και Γλώσσα

Σαν κυρίαρχο μέσο επικοινωνίας η γλώσσα, μέσα από τους ομιλητές της, αναδεικνύει την εποχή της και τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν.

Το άτομο, μέσα στο περιβάλλον που μεγαλώνει, δεν μαθαίνει απλά το σύνολο των γραμματικών και συντακτικών κανόνων της γλώσσα του αλλά του δίνεται η δυνατότητα να εντρυφήσει και «στην ανάλυση των κοινωνικών συνθηκών παραγωγής του λόγου και των κοινωνικών επικοινωνιακών κανόνων» (Φραγκουδάκη, 1987:45). Αυτό θα βοηθήσει το άτομο να διαμορφώσει μια αντίληψη γύρω από τον τρόπο σχηματισμού, εξέλιξης αλλά και χρήσης της. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, το άτομο αντιλαμβάνεται ότι μια λέξη, πέρα από τη σημασία με την οποία έχει καταγραφεί από τα επίσημα λεξικά, έχει μεταβλητά νοήματα (variable meanings) τα οποία αντιστοιχούν σε διαφορετικές «ιδεολογικές θέσεις» (Fairclough, 1989:53). Η αντίληψη ότι «οι ιδεολογικές οπτικές των ομιλητών και η γλωσσική τους στάση ποικίλλουν, και συχνά βρίσκονται σε ασυμβατότητα μεταξύ τους» (Τσιτσιπής,

1995:114) καθιστά τον χειρισμό της γλώσσας ιδιαίτερα σημαντικό ως προς την έκφραση ιδεολογικά φορτισμένων απόψεων.

Τα άτομα, μεγαλώνοντας σε μια ήδη δομημένη κοινωνία γίνονται αυτόματα κληρονόμοι της γλώσσας που χρησιμοποιούν τα μέλη της για να επικοινωνούν. Τα άτομα αυτά θέλοντας να ξεχωρίσουν από την προηγούμενη γενιά και να αφήσουν το δικό τους στίγμα, επιχειρούν να «παραβιάσουν» τους γλωσσικούς κανόνες δείχνοντας με αυτό τον τρόπο «τις ιδέες και την εξέλιξή τους» (Φραγκουδάκη, 1987:48) τις οποίες αν τις αποδεχτούν τα μέλη της κοινωνίας τότε αποτελούν τη νέα γλώσσα της κοινωνίας.

Πολιτισμός και Γλώσσα

Ο τρόπος που οι άνθρωποι οργανώνουν τη ζωή τους και οι αντιλήψεις που έχουν, αποτελούν σημαντικό κομμάτι του πολιτισμού κάθε τόπου. Ο κάθε άνθρωπος μεγαλώνοντας μέσα σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον καλείται να αναπτύξει εκείνες τις ικανότητες που θα τον βοηθήσουν να αντιλαμβάνεται τις συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που υπάρχουν και να αλληλεπιδρά κατάλληλα. Οι ικανότητες αυτές, αρχίζουν να αναπτύσσεται από την παιδική ηλικία όπου «η κοινωνικό-πολιτισμική γνώση αποκτάται μαζί με τη γνώση των γλωσσικών στοιχείων» (Blount, 1994: 501). Σε αυτό το στάδιο η γλώσσα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο καθώς όπως αναφέρεται μεταξύ άλλων είναι «συμβολικό σύστημα, περιέχεται στον πολιτισμό, τον χαρακτηρίζει και μεσολαβεί στην μετάδοση και την αναπαραγωγή του» (Αλμπάνης, 1998:49) από τα νεαρότερα μέλη της κοινωνίας. Για τον Vygotsky (1978), η αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον του και η χρήση πολιτισμικών εργαλείων είναι ιδιαίτερα σημαντικές καθώς μέσα από την εσωτερίκευσή τους επιτυγχάνεται η γνωστική αλλαγή.

Η σχέση πολιτισμού και γλώσσας είναι πολύ βασική αφού οι αλλαγές που γίνονται στον πολιτισμό επηρεάζουν ταυτόχρονα και τη γλώσσα (Croft, χ.χ.). Ανάμεσα στη γλώσσα και τον πολιτισμό αναπτύσσεται μια αμφίδρομη σχέση που εξηγείται από την ιδιότητα που έχουν και τα δυο να αλλάζουν και να ανταποκρίνονται σε καινούριες ανάγκες και καταστάσεις. Η μια να εμπεριέχεται στο άλλον και με τον τρόπο του το προσδιορίζει καθώς όπως αναφέρεται, ο πολιτισμός έχει «εσωτερική λογική που προσδιορίζεται από τον ανθρώπινο λόγο» (Αλμπάνης, 1998:24). Είναι

πολύ βασικό το κάθε άτομο να έχει επίγνωση του πολιτισμικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται και να είναι σε θέση να καθορίζει τη σχέση ανάμεσα στη γλώσσα και τις κοινωνικές δομές (Coulmas, 2005:102). Η ικανότητα αυτού του καθορισμού θα βοηθήσει τα άτομα να γνωρίζουν τις αρχές του πολιτισμικού τους περιβάλλοντος και να ενεργούν κατάλληλα, είτε τηρώντας τες είτε αλλάζοντας τες.

Κοινωνικά Δίκτυα

Στο βιβλίο της Lesley Milroy *Γλώσσα και Κοινωνικά Δίκτυα*, επιχειρείται η ανάλυση της γλώσσας που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στην καθημερινή τους ζωή και δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ποικιλία που παρατηρείται στη χρήση της. Το βιβλίο αυτό βασίζεται σε μια κοινωνιολογική έρευνα που είχε διεξαχθεί στο Belfast το 1977 και που τα συμπεράσματά της παρουσιάζουν ενδιαφέρον καθώς εξηγούν τη σύνθεση και το ρόλο των κοινωνικών δικτύων σε σχέση με τη γλώσσα.

Η έρευνα ασχολήθηκε με την κοινότητα και πώς χρησιμοποιείται η γλώσσα μέσα σε αυτή. Δόθηκε μεγάλη έμφαση στο τι είναι κοινότητα, καταλήγοντας στη θεώρηση ότι η κοινότητα αποτελείται από το σύνολο των ανθρώπων που ζουν σε μια συγκεκριμένη περιοχή και χρησιμοποιεί μια προ-υπάρχουσα γλώσσα. Για τη σωστή ανάλυση αυτής της γλώσσας είναι σημαντικό πρώτα, να γίνουν κατανοητές οι δομές και οι αξίες που διέπουν την κοινότητα. Μέσα σε κάθε κοινότητα το άτομο αλληλεπιδρά με τα άλλα μέλη της, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο δίκτυα. Η αλληλεπίδραση αυτή βασίζεται κυρίως στην τοπική διάλεκτο που το άτομο χρησιμοποιεί. Οι τοπικές διάλεκτοι κάθε περιοχής αναφέρονται ως «δημόσιες μη αναγνωρισμένες γλωσσικές ποικιλίες» και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική κατάταξη του ατόμου και στα κοινωνικά δίκτυα μέσα στα οποία δρα το άτομο. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το άτομο δε χρησιμοποιεί πάντα την ίδια τοπική διάλεκτο αλλά τη διαφοροποιεί ανάλογα με τα κοινωνικά δίκτυα μέσα στα οποία καλείται να αλληλεπιδράσει ή στα οποία επιθυμεί να εισχωρήσει. Οι επικοινωνιακές ικανότητες των ατόμων τους επιτρέπουν να αντιλαμβάνονται την κάθε περίπτωση και να χρησιμοποιούν άλλοτε την επίσημη γλώσσα βασιζόμενοι στους κανόνες που τη διέπουν και άλλοτε την ανεπίσημη που μπορεί να χαρακτηρίζεται από μη επίσημα καταγεγραμμένα είδη λόγου (π.χ. προσβολές και αστεία). Μέσα στο κοινωνικό δίκτυο, οι βασικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν τη δομή του και τις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα άτομα είναι

το φύλο, η ηλικία και η περιοχή που ζουν. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν διαφορετικά το κάθε δίκτυο και τη γλώσσα που θα χρησιμοποιηθεί μέσα στα πλαίσιά του. Το άτομο αντιλαμβάνεται από νωρίς αυτή τη διαφορά και κατανοεί ότι για να εισχωρήσει σε κάποιο από αυτά τα δίκτυα θα πρέπει σε να αποδεχτεί ως ένα βαθμό τη δομή τους.

Για τη Milroy, ο βαθμός στον οποίο στον οποίο το άτομο θα χρησιμοποιήσει την τοπική διάλεκτο εξαρτάται σε μεγάλο ποσοστό από το πόσο στενές ή χαλαρές σχέσεις αναπτύσσονται μέσα σε αυτά τα δίκτυα. Στη περίπτωση που στο δίκτυο υπάρχουν χαλαροί δεσμοί, το άτομο έχει την δυνατότητα να «εκτεθεί» και σε άλλες γλωσσικές επιλογές, που φαίνεται ότι στις περισσότερες των περιπτώσεων κατευθύνονται προς την αναγνωρισμένη διάλεκτο.

2.2 Ταυτότητα

Το άτομο, από την πρώτη στιγμή που θα έρθει στον κόσμο, αποτελεί μια νέα ξεχωριστή ύπαρξη αλλά ταυτόχρονα και ένα ακόμη μέλος της ήδη υπάρχουσας κοινωνίας. Μεγαλώνοντας το άτομο καλείται να ανακαλύψει ποιος είναι (ατομική ταυτότητα) και με ποιους θα ταυτιστεί και θα συμβιώσει (κοινωνική ταυτότητα).

Η διαδικασία για τη διαμόρφωση της ταυτότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απλή κυρίως επειδή προκύπτει μέσα από την «παραγωγή και την αναπαραγωγή των αλληλένδετων και αδιαχώριστων ζητημάτων ανθρώπινης ομοιότητας και διαφοράς, κατά τη διάρκεια της αλληλόδρασης» (Jenkins, 2007:152). Η κατασκευή της ταυτότητας ξεκινά ως μια εσωτερική διαδικασία και για το λόγο αυτό θεωρείται ως «προϊόν της αυτοσυνείδησης, το ότι εγώ ή εμείς έχουμε διακριτές ιδιότητες ως οντότητες, που διαφοροποιούν εμένα από εσένα και εμάς από αυτούς» (Huntington, 2005:48). Το άτομο θα συνειδητοποιήσει από πολύ νωρίς ότι είναι μια πολύπλευρη προσωπικότητα η οποία καλείται συνεχώς να αναλαμβάνει διαφορετικούς ρόλους οι οποίοι θα τον οδηγήσουν στην σύνθεση της ταυτότητάς του. Ακόμη όμως και η διαδικασία της σύνθεσης δεν είναι κάτι απλό και παγιωμένο αφού «δεν ολοκληρώνεται ποτέ, είναι πάντα σε εξέλιξη» (Gay, Evans & Redman, 2000:16). Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν, ότι η ταυτότητα αποτελεί ένα κράμα από διαφορετικά στοιχεία, τα οποία κάθε άτομο καλείται να τα συνθέσει με το δικό του τρόπο καθώς

«η επίτευξη της ταυτότητας αντιπροσωπεύει την επιλογή μετά από εξερεύνηση» (Meeus, 1996:100).

Οι ανθρωπολόγοι στρέφουν το ενδιαφέρον κυρίως στη σχέση ανάμεσα σε ταυτότητα και κοινωνία, τις οποίες θεωρούν ως άρρηκτα συνδεδεμένες έννοιες καθώς ότι ταυτότητες αποτελούν «κοινωνικές κατασκευές, οι οποίες είναι εσωτερικά εξαρτημένες από κοινωνικά κίνητρα» (Kertzer & Arel, 2002:19). Επομένως, η ταυτότητα που θα εδραιωθεί ως κυρίαρχη, θα ασκεί σημαντική επιρροή πάνω στο άτομο καθώς ο ρόλος της θα είναι να «καθορίζει την αντίληψή του για την κοινωνική πραγματικότητα και για τον τρόπο οργάνωσης του χώρου δράσης του»(Zavalloni & Louis-Guerin, 1996:174). Την ίδια στιγμή όμως, η κυριαρχία αυτή θα υφίσταται όσο τα άτομα της το επιτρέπουν. Στην πορεία της ζωής τους τα άτομα, έχοντας βιώσει τη συγκεκριμένη κοινωνική κατασκευή και έχοντας διαμορφώσει την προσωπική τους άποψη για αυτή, είναι σε θέση να λειτουργήσουν ως «ανατροπείς της και δημιουργοί της νέας κοινωνίας» (Βακαλιός, 2004:200), επιβεβαιώνοντας με αυτό τον τρόπο τον αμφίδρομο χαρακτήρα της σχέσης αυτής.

Η ζωή των ατόμων μέσα σε ένα οργανωμένα κοινωνικά πλαίσια τους φέρει πολλές φορές μπροστά σε δύσκολες ή πρωτόγνωρες «πραγματικότητες» τις οποίες και καλούνται να διαχειριστούν. Από τις πρώτες και πιο σημαντικές καταστάσεις με τις οποίες τα άτομα θα έρθουν σχετικά νωρίς σε επαφή είναι εκείνες του έθνους, της γλώσσας και της κουλτούρας. Μέσα από αυτά και τον τρόπο χειρισμού τους, τα άτομα θα επιχειρήσουν σταδιακά να προσδιορίσουν τόσο τον εαυτό τους όσο και την κοινωνική τους υπόσταση.

Εθνική Ταυτότητα

Ένα από τα πιο σημαντικά πεδία στη διαμόρφωση της ταυτότητας του ατόμου είναι και το έθνος. Για το δυτικό κόσμο η λέξη έθνος αναφέρεται σε «μια ιστορική εδαφική επικράτεια, μια νομικο-πολιτική κοινότητα, πολιτική ισότητα και ισότητα απέναντι στο νόμο, μια κοινή πολιτική κουλτούρα και ιδεολογία»(Smith,2000:27). Η έννοια του έθνους, παίζει θεμελιώδη ρόλο στην δόμηση της ταυτότητας καθώς δίνει την αίσθηση στο άτομο ότι ανήκει σε μια ευρύτερη ομάδα (για παράδειγμα στο έθνος των Ελλήνων) και ότι τους συνδέει το ίδιο ιστορικό, γεωγραφικό, γλωσσικό και θρησκευτικό παρελθόν. Σύμφωνα με δημοσίευμα του ελληνικού κοινοβουλίου η

«εθνική ταυτότητα είναι μια από τις ταυτότητες που διαθέτουμε ως μέλη μιας κοινωνίας (έχουμε και πολλές άλλες ταυτόχρονα με βάση το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα, την κοινωνική τάξη, τον τόπο καταγωγής, τη γειτονιά ή τη συνοικία, τις πολιτικές πεποιθήσεις, την ποδοσφαιρική ομάδα κ.τ.λ.) και η οποία μας εντάσσει στην κοινωνική και πολιτισμική ομάδα του έθνους στο οποίο γεννιόμαστε και μεγαλώνουμε»(Δημοκρατία & Εκπαίδευση, χ.χ.).

Το έθνος αποτελεί έναν κοινό τόπο των ατόμων που μέσα από κοινές πρακτικές, ιδέες και αντιλήψεις διαμορφώνουν κοινές συνειδήσεις και ταυτόχρονα φροντίζουν να κάνουν αντιληπτές τις διαφορές με τα άλλα έθνη. Η ιστορική συνείδηση κάθε έθνους παρουσιάζεται ως συνεχής ανά τους αιώνες, επιδιώκοντας με αυτό τον τρόπο να ενισχύσει τη μοναδικότητα του χαρακτήρα της. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι «σε κάθε κράτος οι έννοιες έθνος, πατρίδα και πατριωτισμός έχουν φορτιστεί μέσα στην ιστορική διαδρομή με τόσο γιγάντιο ηθικό βάρος, που έχουν γίνει αξίες μεγάλης αδιαπραγμάτευτης ιδεολογικής σημασίας» (Φραγκουδάκη, 2004:14). Το άτομο φέροντας αυτό το φορτίο αισθάνεται πολλές φορές υπεύθυνο για τη συνέχισή τους και αυτό ίσως να το ενσωματώνει στη ταυτότητά του και στο πώς τοποθετεί τον εαυτό του μέσα στο έθνος. Η δημιουργία της εθνικής ταυτότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη ζωή του ατόμου, καθώς δεν μας παρέχει απλά « τα μέσα για να καταλάβουμε την (εθνική) κληρονομιά μας, αλλά μας διαβεβαιώνει ότι είναι δική μας»(Martin Alcoff & Mendieta, 2003: 272).

Στην προσπάθεια να εξηγηθεί η ανάγκη του ατόμου «να ανήκει κάπου και να έχει μια ομάδα ατόμων που τους θεωρεί δικούς του» (McCready, 1983:xxi) και να προσδιορίζει τον εαυτό του μέσα από αυτήν την ομάδα, διατυπώθηκαν διάφορες θεωρίες. Πολλές από αυτές επικεντρώθηκαν στο πώς το άτομο διαχειρίζεται, σε συναισθηματικό και ψυχολογικό επίπεδο, τη θέση του μέσα στις ομάδες. Πιο συγκεκριμένα, στην προσπάθεια να εξηγηθεί πώς διατηρείται η εθνική ταυτότητα, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η εθνική ταυτότητα «παραμένει ολοζώντανη όσο οι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να μοιράζονται μεταξύ τους το φόβο, το σκοτάδι, το ψωμί και τα δάκρυα» (Βεϊκος,1999:21). Τα έντονα αρνητικά συναισθήματα ή ο φόβος μιας επικείμενης εισβολής, όπως είναι ο πόλεμος λειτουργούν σε ορισμένες περιπτώσεις ως «παράγοντας που κινητοποιεί τα εθνοτικά συναισθήματα και την εθνική συνείδηση, ως κεντρομόλος δύναμη της κοινοτικής ζωής»(Smith,2000:48). Διαφαίνεται λοιπόν, ότι η κατασκευή της ταυτότητας μπορεί να μη γίνεται πάντα υπό

ομαλές συνθήκες αλλά ενίοτε να γίνεται υπό «ποικίλους βαθμούς πίεσης, πειθαναγκασμών και ελευθερίας» (Huntington,2005:50). Μέσα σε αυτές τις ιδιαίτερες καταστάσεις το άτομο πολλές φορές προσανατολίζεται στο να αναπτύξει στενούς δεσμούς με τα άτομα με τα οποία μοιράζεται κοινά βιώματα, ιστορία και στόχους και ταυτόχρονα να αντιμετωπίζει τα άτομα που βρίσκονται έξω από την ομάδα του ως σημεία αναφοράς που θα τον βοηθήσουν στον αυτοπροσδιορισμό του.

Πολιτισμική και Ιδιαίτερα Γλωσσική Ταυτότητα

Η κατασκευή της ταυτότητας αποτελεί μια ιδιαίτερα πολύπλοκη διαδικασία για το άτομο, καθώς βρίσκεται συνεχώς μπροστά σε ποικίλες επιλογές, τις οποίες αποδέχεται, προσαρμόζει ή απορρίπτει. Μέσα στα στοιχεία τα οποία συνθέτουν την ταυτότητα του ατόμου, είναι και ο πολιτισμός του τόπου που ζει, αφού αυτός «αποτελεί τον ιδιαίτερο τρόπο σκέψης και την ξεχωριστή μορφή ζωής κάθε έθνους» (Βεϊκος, 1999:36).

Το άτομο δεν έχει παθητικό χαρακτήρα αλλά αντιθέτως βρίσκεται σε μια διαρκή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του, επηρεάζεται και ταυτόχρονα επηρεάζει τον πολιτισμό του τόπου του. Από τη μια μεριά η κουλτούρα, έχοντας μια συγκεκριμένη δομή θέτει όρια «εδραιώνοντας πολιτισμικά αποδεκτές πρακτικές» (Woodward,1997:35) και από την άλλη μεριά το άτομο όταν εκτεθεί σε αυτή την κατάσταση μπορεί, εκτός από το να τη δεχτεί ή να την απορρίψει, να επιχειρήσει να την αλλάξει.

Σχετικά με τη δημιουργία της ταυτότητας ο Μικράκης (1990:729) κάνει λόγο για τα «συμβολικά στοιχεία» όπως είναι η γλώσσα, οι σημαίες, οι ύμνοι και τα νομίσματα «που λειτουργούν διαφοροποιητικά» και μέσα από αυτά οι κοινωνίες αναδεικνύουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους. Αυτή η διαφοροποίηση γίνεται αντιληπτή κυρίως σε περιπτώσεις μετανάστευσης ατόμων ή και πληθυσμών όπου οι άνθρωποι με την είσοδο τους στη νέα χώρα υποδοχής έρχονταν κατευθείαν αντιμέτωποι με τη διαφορετική γλώσσα και κουλτούρα. Με στόχο την καλύτερη προσαρμογή και ομαλή συμβίωση των νεοεισαχθέντων με τους ντόπιους δημιουργείται, μέσα από αυθόρμητες και περισσότερο ενστικτώδεις διεργασίες, ένας κοινός τρόπος επικοινωνίας ο οποίος θα καλύπτει και τις δύο πλευρές. Έχει παρατηρηθεί πως οι μετανάστες «μεταφράζουν πολιτισμικά την περιπέτειά τους,

σφυρηλατώντας μια ταυτότητα που δεν ταυτίζεται ούτε με την κουλτούρα της κοινωνίας υποδοχής ούτε με εκείνη της κοινωνίας προέλευσης» (Badie, 1995:196).

Σχετικά με την κουλτούρα και τις μορφές που παίρνει, οι Βερνίκος και Δασκαλοπούλου(2002:42) τόνισαν ότι μια κουλτούρα μπορεί να οδηγήσει σε διασταυρώσεις των πολιτισμικών κωδίκων ή ανάλογα με τις συνθήκες σε αφομοίωση (assimilation) ή σε από-εκπολιτισμό (deculturation). Αυτό που ουσιαστικά φαίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η δυναμική σχέση κουλτούρας-ατόμων, που άλλοτε οδηγεί σε νέες μορφές κουλτούρας, άλλοτε σε αφανισμό και απορρόφηση από μια πιο ισχυρή (assimilation) και άλλοτε σε απώλεια της συλλογικής μνήμης και ταύτιση με μισαλλόδοξες ιδεολογίες (deculturation) (Βερνίκος & Δασκαλοπούλου, 2002).

Για τον Badie(1995) ο πολιτισμός κάθε τόπου βρίσκεται συνεχώς σε «ανακαίνιση» εξαιτίας των επιρροών που δέχεται από ξένους πολιτισμούς αλλά και των αλληπάλληλων αλλαγών που συντελούνται σε κοινωνικό επίπεδο.

2.3 Εφηβεία

Οι άνθρωποι από την ώρα που γεννιούνται εντάσσονται μέσα σε οργανωμένα κοινωνικά σύνολα και θεσμούς. Από πολύ νωρίς η κοινωνία δημιουργεί προσδοκίες για το κάθε μέλος της και είναι στη δική του ευθύνη ο βαθμός στον οποίο θα ανταποκριθεί και η θέση που θα έχει μέσα σε αυτή. Για το λόγο αυτό τα νεαρά άτομα βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος ως μελλοντικοί πολίτες με την έννοια ότι «αξιολογούνται για το τι θα γίνουν και θα κάνουν στο μέλλον παρά για τους τωρινούς τους εαυτούς και συμπεριφορές» (Hill & Tisdall,1997:251).

Από βιολογικής πλευράς, το μωρό που θα γεννηθεί θα ακολουθήσει συγκεκριμένα στάδια ανάπτυξης μέχρι να ολοκληρωθεί ο κύκλος της ζωής του. Έτσι θα γίνει παιδί, θα ακολουθήσει η εφηβεία και στη συνέχεια θα περάσει στην ενήλικη ζωή του. Αν και τα στάδια βιολογικής ανάπτυξης και τα χαρακτηριστικά τους για όλα τα υγιή άτομα είναι σχεδόν τα ίδια, παρατηρείται ότι δε συμβαίνει το ίδιο και στους άλλους τομείς της ζωής τους. Πολλοί ψυχολόγοι, ανάμεσά τους και ο Erikson (1963), ο Piaget (2007) διατύπωσαν θεωρίες για τα στάδια της ψυχολογικής εξέλιξης του παιδιού και πώς τα ίδια τα βιώνουν.

Το παιδί καθώς μεγαλώνει, προσλαμβάνει σημαντικό όγκο πληροφοριών για τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας που ζει και όταν πια θα περάσει στη φάση της εφηβείας θα αρχίσει να αντιλαμβάνεται καλύτερα τις κοινωνικές δομές και διεργασίες που συντελούνται γύρω του. Ως έφηβος καλείται «να ανιχνεύσει το περιβάλλον του και σε κάποιο σημείο να καθορίσει τη στάση του προς το περιβάλλον αυτό, ή να διαλέξει ένα τρόπο συμπεριφοράς» (Meeus, 1996:99). Πώς όμως δομείται η κοινωνική συμπεριφορά από έναν έφηβο³; Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε σε αυτό, θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι «ως κοινωνική και δομική κατηγορία, η νεολαία δημιουργείται και καθορίζεται μέσα από τις αντιφάσεις της εκάστοτε κοινωνίας και εποχής» (Τσελίκια, 1991:96). Οι παράγοντες που επηρεάζουν το φαινόμενο αυτό είναι πολλοί και ο βαθμός ισχύς τους μπορεί να διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία. Ανάμεσα στους πιο σημαντικούς συγκαταλέγονται ο πολιτισμός, η πολιτική και οικονομική κατάσταση, το κοινωνικό υπόβαθρο, η ψυχολογία του εφήβου.

Έφηβοι και Ψυχολογία

Η πορεία προς την εφηβεία σηματοδοτεί μια νέα περίοδο στη ζωή, που το παιδί καλείται να ανακαλύψει και να βρει τρόπους να τη διαχειριστεί. Η πρώτη και εμφανής αλλαγή σχετίζεται με τη βιολογική ανάπτυξη του σώματος του εφήβου που θα κάνει και τον ίδιο να αντιληφτεί ότι μπαίνει σε ένα νέο στάδιο. Η αλλαγή αυτή θα επηρεάσει τον έφηβο και σε ψυχολογικό επίπεδο καθώς αφήνει πίσω του την παιδική ηλικία και προετοιμάζεται σιγά-σιγά για την ενήλικη ζωή. Η μετάβαση αυτή, παρόλο που θα γίνει σταδιακά, κατορθώνει να φορτίσει τον έφηβο σε συναισθηματικό και ψυχολογικό επίπεδο αφού θα πρέπει να στραφεί προς τον εαυτό του και να αρχίσει σταδιακά να αποκτά μια πρώιμη αντίληψη του εαυτού του. Ο Γκότοβος (1996) αναφέρει ότι δυο από τα πιο σημαντικά θέματα που αφορούν τα άτομα στην εφηβεία είναι η αυτοπεποίθηση και η δίκαιη μεταχείρισή τους. Η αυτοπεποίθηση αναφέρεται κυρίως στο βαθμό πίστης του εφήβου για την επίτευξη ενός στόχου, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι το άτομο ως έφηβος πια, καλείται να θέσει άλλους στόχους μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που αλλάζει και αυτό τις προσδοκίες του απέναντί του. Οι κανόνες που θα πρέπει να διέπουν τις σχέσεις σε μια κοινωνία δεν κατορθώνουν

³Με τις λέξεις **έφηβος**, **έφηβοι** και **μαθητής**, **μαθητές** θα αναφέρομαι και στα δύο φύλα (ο έφηβος, η έφηβη- οι έφηβοι, οι έφηβες/ ο μαθητής, η μαθήτρια- οι μαθητές, οι μαθήτριες) με σκοπό την αποφυγή κουραστικών επαναλήψεων και των δυο λέξεων.

πάντα να καλύπτουν όλες τις πιθανές παραμέτρους με αποτέλεσμα να μην διασφαλίζουν πάντα το αίσθημα δικαίου και ισότητας μεταξύ τους.

Βασική επιδίωξη του εφήβου είναι επίσης ο προσδιορισμός του εαυτού του και η δημιουργία της ατομικότητάς του. Η ικανοποίηση αυτής της επιδίωξη δεν είναι και τόσο εύκολη εξαιτίας της μεγάλης κοινωνικής πίεσης που δέχεται. Στην περίπτωση που το νέο άτομο αισθανθεί ότι κάτι είναι άδικο ή ότι του στερεί την ελευθερία του, ή ότι δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες του, το πιο πιθανό είναι να αντιδράσει. Είναι χαρακτηριστικό σε αυτή την ηλικία και λόγω της γενικότερης αντίδρασης που υιοθετεί απέναντι σε κάθε μορφή εξουσίας ότι «ενώ ο έφηβος μεταβάλλεται γοργά, επιδιώκει και γοργήν μεταβολήν των από μακρού χρόνου καθιερωμένων θεσμών» (Κιτσαράς, 1982:363). Οι αντιδράσεις αυτές μπορούν να δικαιολογηθούν αν λάβουμε υπ' όψιν ότι ο έφηβος σύμφωνα με τον Fromm(2001), αναζητά την απόκτηση της ατομικότητας και προσπαθεί να απελευθερωθεί από τις εξωτερικές πιέσεις και εξουσίες και να κατορθώσει να αποκτήσει ανεξαρτησία.

Η περίοδος της εφηβείας είναι σημαντική καθώς για πρώτη φορά το άτομο βιώνει τις ενορμήσεις και τα ένστικτα σε τέτοιο βαθμό. Οι βιολογικές αλλαγές που συντελούνται έχουν σαν άμεσο αντίκτυπο την ενίσχυση του επιθετικού αλλά και του σεξουαλικού ενστίκτου, τα οποία ως πρωτόγονα ένστικτα θεωρούνται βασικά για την επιβίωση και τη συνέχιση του ανθρώπινου είδους. Ο έφηβος θέλει να νιώθει δυνατός και να έλκει ερωτικά το αντίθετο φύλο δίνοντας μεγάλη βαρύτητα στο σώμα του. Η σχέση του εφήβου με το σώμα του είναι ικανή να προκαλέσει έντονη συναισθηματική φόρτιση και αυτό συνήθως εκφράζεται «με αγάπη, με μίσος, με χαρά, με ντροπή, με ικανοποίηση ή θυμό απέναντι στο σεξουαλικό σώμα του εαυτού ή του άλλου» (Braconnier & Marcelli, 2002:71). Ο τρόπος που θα αντιδράσει ή θα αντιμετωπίσει μια εξωτερική απειλή ή ο τρόπος που θα επιλέξει να φροντίσει ή και να ντύσει το σώμα του απορρέουν από την ανάγκη ικανοποίησης των ενστίκτων του. Πολλές φορές οι έφηβοι δημιουργούν μια φανταστική και εξιδανικευμένη εικόνα του εαυτού τους την οποία προσπαθούν να την κάνουν πραγματικότητα. Οι δυσκολίες που παρουσιάζονται επηρεάζουν την ψυχολογία τους, η οποία χαρακτηρίζεται από συχνές εναλλαγές στη διάθεση και στα συναισθήματα. Μέσα σε αυτή την έντονη συναισθηματικά και ψυχικά περίοδο της ζωής του νέου, η ανάγκη αναζήτησης προτύπων και η υιοθέτηση συμπεριφορών που θα ικανοποιούσαν και δεν θα όξυναν αυτά τα ένστικτα είναι στην πρώτη γραμμή του ενδιαφέροντος των νεαρών ατόμων.

Η πιο άμεση και εύκολα προσβάσιμη πηγή προτύπων δε θα μπορούσε να είναι άλλη από την οικογένεια, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι και η μόνη. Στη διάρκεια της εφηβείας, οι παρέες συνομήλικων φαίνεται να ασκούν μεγάλη επιρροή και να αντικαθιστούν, ως ένα βαθμό, την οικογένεια.

Εφηβοι και Οικογένεια

Η μετάβαση του ατόμου από την παιδική στην εφηβική ζωή είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη και σημαντική για τη ζωή του. Για το λόγο αυτό, η οικογένεια θα πρέπει να δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον ώστε αυτή η μετάβαση να γίνει με ομαλό τρόπο. Μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, είναι σημαντικό το παιδί να αισθάνεται ασφάλεια και ότι αποτελεί κομμάτι αυτής της οικογένειας, να νιώθει δηλαδή ότι «τα μέλη της οικογένειας συνδέονται μεταξύ των βιολογικώς και ψυχολογικώς, πρόκειται περί της μοναδικής ‘φυσικής ομάδος’» (Κιτσαράς, 1982:117). Το πλαίσιο της οικογένειας είναι ήδη δομημένο και οριοθετημένο και αυτό μεταφέρεται και στο παιδί, το οποίο καλείται να συμμετέχει σε αυτό ακολουθώντας τους κανόνες που έχουν τεθεί. Σε αυτό το στάδιο το παιδί χρειάζεται ξεκάθαρους κανόνες (Damon, 1995) για να μπορεί να ξεχωρίζει το σωστό από το λάθος και να αρχίζει να μαθαίνει τον κόσμο γύρω του με τις όσο δυνατόν λιγότερες συνέπειες.

Η ικανότητα επεξεργασίας των κανόνων και η επιλογή διαφοροποίησης από αυτούς, δεν έχει κάνει την εμφάνισή της σε αυτή την ηλικία καθώς τα ζητούμενα και οι ανάγκες είναι τελείως διαφορετικά. Τη σχέση ανάμεσα σε παιδί και γονείς την χαρακτηρίζουν οι ξεκάθαροι ρόλοι, με τους γονείς να κρατούν τη θέση ισχύος σε γνωστικό, οικονομικό αλλά και σωματικό επίπεδο και τα παιδιά να αναγνωρίζουν «την υποτέλεια τους στους γονείς» (Damon, 1995:212) και να απολαμβάνουν την φροντίδα και την ασφάλεια που τους παρέχεται.

Σε κάθε στάδιο ανάπτυξης οι ανάγκες αυξάνονται, αλλάζουν ή δημιουργούνται καινούριες. Ο έφηβος αρχίζει πια να έχει διαφορετικές και πιο πολλές ανάγκες και οι γονείς θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθούν. Πέρα από τις υλικές ανάγκες, το νεαρό άτομο έχει την ανάγκη της καλής ανατροφής που σημαίνει ότι η οικογένεια είναι σε θέση «να ικανοποιεί τις βασικές ψυχικές ανάγκες του παιδιού, την αξίωση για αγάπη, ασφάλεια, προσοχή, ελευθερία, καθοδήγηση και ισότητα» (Remplein, 1980:6). Σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν, διαπιστώθηκε ότι

οι ανάγκες των εφήβων μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το άτομο, την ηλικία, το περιβάλλον που ζουν αλλά συγκλίνουν σε κάποια βασικά θέματα. Έτσι σύμφωνα με τον Gibbons (1995) όσον αφορά το οικογενειακό πλαίσιο, τα παιδιά έχουν ανάγκη να περνούν χρόνο με την οικογένεια, να υπάρχει σταθερότητα, προβλεψιμότητα και επίβλεψη. Οι ανάγκες αυτές μπορεί να παραμείνουν ή και να διαφοροποιηθούν με την είσοδο στην εφηβεία ανάλογα με το πώς τις αντιλαμβάνεται σε αυτή τη φάση το άτομο και πώς επιδρούν στους στόχους που έχει θέσει.

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εφηβείας είναι και οι ενορμήσεις που συνοδεύονται από εντάσεις στις σχέσεις τους με του άλλους καθώς όπως έχει αναφερθεί «το να μεγαλώνει κανείς αντιστοιχεί συμβολικά με μια επιθετική πράξη, η οποία σημαίνει ότι ο έφηβος παίρνει τη θέση κάποιου άλλου» (Braconnier & Marcelli, 2002:95). Η συναισθηματική φόρτιση που προέρχεται από τα νέα δεδομένα δημιουργεί ένταση που συνήθως εκτονώνεται στον οικογενειακό κύκλο και κυρίως στους γονείς. Οι εμπειρίες του έφηβου την περίοδο αυτή, έχουν να κάνουν κυρίως με «την κρίση ταυτότητας, το χάσμα των γενεών, δύσκολες και επίμονες οικογενειακές διαμάχες, μια περίοδος συγκλονιστικών και αγχωτικών αλλαγών στους περισσότερους τομείς της ζωής του» (Christenson & Roberts, 1990:5) και αυτές καλείται βρει τρόπο να τις αντιμετωπίσει.

Μια πρακτική που χρησιμοποιείται κυρίως υποσυνείδητα από τον έφηβο στην προσπάθειά του για επικοινωνία μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα με τους γονείς είναι «να δημιουργεί σύγκρουση, για να μπορέσει να αξιολογήσει τα δικά του όρια» (Braconnier & Marcelli, 2002:97). Η έννοια των ορίων είναι σημαντική από την άποψη ότι «γενικά οι νέοι άνθρωποι βλέπουν τους γονικούς περιορισμούς και ελέγχους ως ένα θετικό σημάδι ενδιαφέροντος, ειδικά πάνω σε σημαντικά θέματα τρόπου διαβίωσης και ριψοκίνδυνα θέματα» (Hill & Tisdall, 1997:78). Παρατηρείται επίσης, ότι οι έφηβοι αντιδρούν ακόμη και σε περιπτώσεις που αποδεδειγμένα οι γονείς είχαν δίκιο και αυτοί άδικο, δείχνοντας έτσι απροθυμία να αναγνωρίσουν το λάθος τους και να επιβεβαιώσουν την ισχύ των γονιών.

Η αμφισβήτηση της γονικής ισχύος και γνώσης είναι κάτι που παρατηρείται έντονα σε αυτή την ηλικία, σε μια προσπάθεια του εφήβου να διαχωρίσει τον εαυτό του από τους υπόλοιπους και να επικεντρωθεί στην δική του προσωπικότητα. Υπάρχουν κάποιοι τομείς όπου η γονική αυθεντία εγκαταλείπεται και παρατηρείται

αλλαγή στάσης καθώς «οι ενήλικες φαίνεται να μαθαίνουν ολοένα και περισσότερα πράγματα μαζί με τα παιδιά τους, ή ακόμα να μαθαίνουν πράγματα από τα παιδιά τους, όπως για παράδειγμα με την εξέλιξη της πληροφορικής μέσα στην οικογένεια» (Braconnier & Marcelli, 2002:54). Αυτή η ενασχόληση ενισχύει την ψυχοσύνθεση των εφήβων, τους δίνει κάποια δύναμη, τονίζει τη μοναδικότητά τους και τους κάνει να νιώθουν ότι προκαλούν την αυθεντία των γονιών τους με το να εισάγουν οι ίδιοι μια νέα αυθεντία στο οικογενειακό πλαίσιο.

Οι διαφορετικές οπτικές γωνίες που υιοθετούν γονείς και παιδιά φαίνεται να είναι η κύρια πηγή των εντάσεων (Steinberg, 2001) καθώς οι γονείς αντιμετωπίζουν τις επιλογές των παιδιών ως ζήτημα σωστού και λάθους, ενώ για τον έφηβο έχουν να κάνουν περισσότερο με προσωπικές επιλογές. Υπάρχουν φυσικά και περιπτώσεις όπου ο έφηβος νιώθει να καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από τη δομή και τις αρχές που διέπουν την οικογένεια του και αυτό φέρει μικρότερες εντάσεις.

Σε πολλές περιπτώσεις ύπαρξη η άνιση δύναμη στη σχέση παιδιού-γονέα, κάνει τους έφηβους να νιώθουν ότι «οι ευκαιρίες για ανεξάρτητη σκέψη και δράση είναι περιορισμένες σε αυτό το περιβάλλον (το οικογενειακό)» (Fuligni & Eccles, 1993:623). Για το λόγο αυτό στρέφουν την προσοχή τους και αφιερώνουν το χρόνο τους σε περιβάλλοντα πιο δεκτικά και ισότιμα όπως αυτά των συνομηλίκων.

Αυτό που είναι απαραίτητο να καταλάβουν οι γονείς είναι ότι ο έφηβος αυτό που αποζητά είναι «παραδειγματικούς ανθρώπους που του δείχνουν το σωστό χωρίς φορτικότητα και με τακτ, χωρίς πολλές λέξεις, μόνο με τη γοητεία της προσωπικότητάς τους» (Remplein, 1980:186).

Έφηβοι και Συνομήλικοι

Η ηλικιακή ανάπτυξη συνοδεύεται και από μια σταδιακή ωρίμανση που καθιστά τον έφηβο, σε μεγάλο βαθμό, ικανό να φροντίσει και να προσέχει τον εαυτό του χωρίς να είναι απαραίτητη η συνεχής παρουσία των γονιών ή άλλων ενηλίκων. Σε αυτή τη φάση της ζωής του, το νεαρό άτομο έχει τη δυνατότητα να βγαίνει από τα καθορισμένα πλαίσια του σχολείου και της οικογένειας και «να συναναστρέφεται για περισσότερη ώρα με τους συνομηλίκους, χωρίς την επίβλεψη ενός ενήλικα» (Fuligni & Eccles, 1993:622). Οι συνομήλικοι είναι ο νέος κόσμος του εφήβου καθώς αποτελούν μια δεύτερη σημαντική ομάδα στη ζωή του την οποία όμως δεν διέπουν οι

ίδιες αρχές με την πρώτη (οικογένεια). Αυτή η ομάδα είναι εξαιρετικά ευέλικτη ανάλογα με τα μέλη και τις ανάγκες τους και μπορεί να πάρει διάφορες μορφές αρκεί να συμφωνούν τα άτομα που την απαρτίζουν. Η νέα ομάδα των φίλων μπορεί να είναι μικρή και να μη δέχεται εύκολα νέα μέλη, ή πολύ μεγάλη με συνεχή εισροή νέων προσώπων. Μπορεί να έχει να κάνει μόνο με άτομα του ίδιου φύλου ή με άτομα που ασχολούνται με το ίδιο σπορ, μουσική ή χόμπι, που να έχουν τα ίδια προβλήματα ή τις ίδιες αναζητήσεις και γενικά να μπορούν να αναγνωρίσουν ο ένας με τον άλλο κάποιο κοινό κώδικα επικοινωνίας. Ακόμη και σε περιπτώσεις που αταίριαστα μεταξύ τους άτομα γίνονται φίλοι, μπορεί να θεωρηθεί ως μια ανάγκη προσέγγισης και κατανόησης του διαφορετικού.

Πολλές έρευνες έχουν ασχοληθεί με τις σχέσεις που αναπτύσσουν οι έφηβοι με τους συνομήλικούς τους, τον τρόπο που τις συνάπτουν και πώς λειτουργούν οι ίδιοι μέσα σε αυτές. Για τον Youniss (1975) και τον Selman (1975) η δημιουργία φιλικών σχέσεων ανάμεσα σε παιδιά παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον. Οι κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται, γνωστές ως φιλία, προϋποθέτουν μια σειρά από αλληλεπιδράσεις και αποφάσεις που αναδεικνύουν μια πρόιμη προσπάθεια του ατόμου να διαχειριστεί την κοινωνικοποίησή του. Η εισαγωγή στην κοινωνική ζωή γίνεται από πολύ νωρίς με τους γονείς να επιβλέπουν και να συμβάλλουν στην σωστή ένταξη. Στη συνέχεια όμως το νεαρό άτομο αναπτύσσει πρωτοβουλία και επιθυμεί να διαχειριστεί μόνος του τις οποιεσδήποτε δυσκολίες ή προκλήσεις.

Οι σχέσεις με συνομήλικους παίζουν μεγάλο ρόλο στον ψυχισμό και τη διαμόρφωση του ατόμου καθώς αποτελούν προσωπική του επιλογή. Ο έφηβος μπαίνει στη διαδικασία να γνωρίσει νέα άτομα, να τα εμπιστευτεί, να τα ακούσει, να δεχτεί τις δικές τους επιρροές, να τα απορρίψει αν χρειαστεί και ίσως να δεχτεί και ο ίδιος την απόρριψη. Όλα αυτά αν και ξεφεύγουν από τα ασφαλή πλαίσια της οικογενειακής θαλπωρής που μέχρι τώρα απολάμβανε, την ίδια στιγμή προσφέρουν στον έφηβο συγκινήσεις και τον εφοδιάζουν με κάτι μοναδικό, την απόκτηση δικών του εμπειριών που θα τον φέρουν πιο κοντά στην δόμηση του εαυτού του. Αυτό που ουσιαστικά γίνεται είναι ότι «οι έφηβοι ζουν μέσα σε ένα δίκτυο σχέσεων και βιώνουν τους κοινωνικούς τους κόσμους με ένα πλήθος ατόμων που απαρτίζουν τα δίκτυά τους. Αυτά είναι τα άτομα με τα οποία η γνώση των εφήβων για την κοινωνική πραγματικότητα ‘συν- κατασκευάζεται’» (Bo, 1996:109) και για αυτό η επιλογή τους κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική.

Η αλληλεπίδραση που θα έχει με τους φίλους του αλλά και με αυτούς που δεν έχει εντάξει στο φιλικό του περιβάλλον θα αποτελέσουν πολύτιμη πηγή πληροφοριών θα τον κάνουν πιο ενεργητικό αφού θα πρέπει να τις αξιολογήσει, να τις κρίνει, να τις αμφισβητήσει και να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο που είναι η αποδοχή ή η απόρριψή τους. Η συρροή πληροφοριών που θα δεχτεί μπορεί να του δημιουργήσει αμφιβολίες και αμφισβήτηση των αξιών και των απόψεων που είχε έως τότε. Ο τρόπος λειτουργίας της οικογένειάς του θα είναι ένα από τα πρώτα πλαίσια που θα αμφισβητήσει και αυτό φέρνει συνήθως αμηχανία και ένταση στις σχέσεις με τους γονείς.

Εφηβοι και Πολιτισμός

Κάθε ανθρώπινη ομάδα, αναπτύσσεται μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό πλαίσιο και από πολύ νωρίς μαθαίνει να λειτουργεί μέσα σε αυτό. Οι συνθήκες που διαμορφώνουν το πλαίσιο αυτό δεν είναι πάντοτε οι ίδιες ούτε παραμένουν σταθερές εφ' όρου ζωής. Ο πολιτισμός κάθε τόπου έχει να κάνει και με τον ίδιο τον άνθρωπο και θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ζητούμενα που έχει σε κάθε χρονική στιγμή. Μέσα από το πέρασμα των χρόνων η ανάπτυξη της τεχνολογίας, της επικοινωνίας, του εμπορίου, έδωσαν στον άνθρωπο τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας και ιδεολογίας και να νιώσει «κομμάτι» του κόσμου. Η ελεύθερη διακίνηση ιδεών, καταναλωτικών αγαθών και η ανάδειξη κάποιων ατόμων ως παγκόσμιων προτύπων συνέβαλε σημαντικά στον τρόπο που το άτομο αντιλαμβάνεται τη θέση του σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η πληθώρα πληροφοριών σε συνδυασμό με την εσωτερική ανάγκη αμφισβήτησης, αλλαγής και ελέγχου των υπάρχουσών δομών καθιστά τους νέους ως τους πιο πιθανούς απορρυθμιστές της κοινωνικής οργάνωσης και των δομών της. Η πεποίθηση ότι ο κόσμος πρέπει να ανανεωθεί και να αλλάξει είναι χαρακτηριστική σε αυτή την ηλικία και η δυναμική που αναπτύσσεται προκειμένου να πετύχουν τους στόχους τους μπορεί να πάρει απρόβλεπτες διαστάσεις. Παρατηρείται ότι σχετικά με τη νεολαία «μέσα στην ιστορία και σε διαφορετικούς πολιτισμούς αναπτύσσονται συστηματικά θεσμοί, που σκοπό έχουν να ελέγξουν το 'δυναμικό ανταρσίας' που αναπτύσσεται στην εφηβεία» (Τσελίκα, 1991:73).

Έφηβοι και Κοινωνία

Η κοινωνία και ο τρόπος οργάνωσής της αποτελούν μια σύνθετη πραγματικότητα όπου τα μέλη της καλούνται να έχουν ενεργή συμμετοχή. Ανάμεσα στις ομάδες πολιτών που αναμένεται να έχουν ισχυρή κοινωνική παρουσία και δράση, οι έφηβοι κατέχουν σημαντική θέση εξαιτίας μιας προϋπάρχουσας διαμορφωμένης αντίληψης που θεωρεί ότι οι νέοι είναι οι πλέον κατάλληλοι εκφραστές ενός καινούριου, διαφορετικού και ανανεωμένου τρόπου ζωής. Το σύνολο πληροφόρησης και ενημέρωσης που λαμβάνει σε αυτή την ηλικία είναι εξαιρετικά σημαντικό καθώς στοχεύει στην «διαμόρφωση της πολιτικής και κοινωνικής του ταυτότητας, αφού συμβάλλει στη δημιουργία μιας μήτρας προσλήψεων της πραγματικότητας, στη βάση της οποίας θα γίνουν αντιληπτές οι μετέπειτα κοινωνικοποιητικές εμπειρίες» (Παντελίδου-Μαλούτα, 1987:429).

Ένα βασικό αγαθό που κάθε κοινωνία οφείλει να παρέχει στους νέους, είναι αυτός της παιδείας. Μέσα από την παιδεία, η κοινωνία δίνει στους νέους τις πρώτες πνευματικές βάσεις που χρειάζονται και συμβάλλει στη δημιουργία ενός «βασικού προνοιακού βιωματικού χώρου, που συγκροτείται γύρω από το συναίσθημα ότι στον κάθε πολίτη προσφέρεται ένα αντίστοιχο μέλλον και κοινωνικές ευκαιρίες που μπορεί να εκμεταλλευτεί» (Τσελίκα, 1991:100) για να πετύχει τους στόχους του.

Μέσα από το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο διαμορφώνονται και οι συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό τομέα. Για τον έφηβο το εργασιακό του μέλλον είναι σημαντικό και για το λόγο αυτό προσπαθεί, στο μέτρο των δυνατοτήτων του, να εφοδιαστεί με τα απαραίτητα προσόντα που θα του εξασφαλίσουν τον εργασιακό του στόχο.

Η σχέση εφήβου και κοινωνία είναι μια σχέση δυναμική, που μπορεί να αλλάξει και να διαλυθεί αν χαθεί η εμπιστοσύνη στις κοινωνικές δομές και παροχές. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που οι νέοι θεωρήσουν ότι απειλείται η μόρφωση ή η μελλοντική επαγγελματική του αποκατάσταση «το πολιτισμικό σύστημα στο οποίο αναφερόμαστε χάνει το νομιμοποιητικό του υπόβαθρο»(Τσελίκα, 1991:102) και οδηγεί σε αμφισβήτηση και απαξίωση. Ο έφηβος όταν θα αισθανθεί ότι ο τρόπος που έχει οργανωθεί η κοινωνία δε του αφήνει πολλά περιθώρια για εξέλιξη τότε «είναι πιθανό να υπάρξει μια προδιάθεση για αλλαγή, για κοινωνικές καινοτομίες και

πειραματισμό, για μια έτοιμη ανταπόκριση σε ευκαιρίες που ίσως προσφερθούν από ένα ξένο πολιτισμό» (Musgrove, 1964:127).

Έφηβοι και Παγκοσμιοποίηση

Η παγκοσμιοποίηση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την οικονομία, την πολιτική και τον πολιτισμό (Al-Rodhan, 2006). Ως φαινόμενο έχει επηρεάσει όλες τις χώρες και πλέον η δυναμική της δεν αμφισβητείται από κανέναν.

Οικονομία

Η λογική των διεθνών επενδύσεων και η δημιουργία διεθνών οικονομικών οργανισμών (όπως ΔΝΤ, ΟΟΣΑ, Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα) αποδεικνύει περίτρανα τη σημαντική θέση και επιρροή της οικονομίας στον παγκόσμιο χάρτη. Η μη συμμετοχή χωρών στη νέα οικονομική πραγματικότητα σημαίνει απόρριψη ξένων κεφαλαίων, αργότερος ρυθμός ανάπτυξης και έλλειψη πολιτικών και οικονομικών συμμαχιών. Η επίδραση της οικονομίας στην καθημερινότητα των πολιτών έχει άμεσο αντίκτυπο καθώς καθορίζει το επίπεδο διαβίωσης, τα ποσοστά ανεργίας και την επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Το ενδιαφέρον των πολιτών και κυρίως των νέων εστιάζεται στην δική τους οικονομική κατάσταση και λιγότερο στη διεθνή. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη σχετικά με τους νέους και τα οικονομικά θέματα που φαίνεται να τους απασχολούν, τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκέντρωσαν η προσωπική/οικογενειακή τους οικονομική κατάσταση (άνω του 95%) και το επίπεδο τιμών διαφόρων καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών (85-95%) (Δημόπουλος, Κάτσης, Κουλαϊδης, Κωνσταντοπούλου & Λιμακοπούλου, 2006:82).

Καταναλωτισμός και Νεολαία

Ο καταναλωτισμός αποτελεί ένα ισχυρό φαινόμενο που έχει κοινωνικές, πολιτιστικές αλλά κυρίως οικονομικές προεκτάσεις.

Με την παγκοσμιοποίηση ο τρόπος εισχώρησης και διάδοσης των προϊόντων στη ζωή των ατόμων γίνεται όλο και ταχύτερα και πιο οργανωμένα με βασική επιδίωξη τα προϊόντα να «δημιουργήσουν νέες ανάγκες, αλλά πρώτα θα προσφέρουν την ευκαιρία ικανοποίησης των υπαρχουσών αναγκών, πιο γρήγορα και πιο άμεσα» (Musgrove, 1964:129).

Μια από τις πιο σημαντικές ομάδες, στην οποία απευθύνεται μεγάλος αριθμός καταναλωτικών αγαθών, είναι αυτή των εφήβων καθώς όπως αναφέρεται «οι αλλαγές στην παιδική και εφηβική αντίληψη του εαυτού, οι οποίες τροφοδοτούνται από ικανότητες κοινωνικής αντίληψης, αποτελούν τη βάση για την υιοθέτηση των υλικών αξιών» (Charlin & John, 2005:219). Αυτό συμβαίνει κυρίως εξαιτίας του γεγονότος ότι οι έφηβοι βρίσκονται σε μια διαδικασία αναζήτησης της ταυτότητάς τους και ο καταναλωτισμός κατορθώνει να «εσωκλείει και εμπλέκει τα άτομα με τον υλικό κόσμο και εκφράζει με ευκρίνεια ταυτότητες και κοινωνίες» (Driscoll, 1999:176) Οι έφηβοι μέσα από τον καταναλωτισμό βρίσκουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν «νέους τρόπους ζωής και ταυτότητες με ένα σχετικά ασφαλές τρόπο» (Ahana & Palojoki, 2004: 372). Η αγοραστική δύναμη που έχουν οι νέοι, σε πολλές χώρες του κόσμου, έχει κάνει τις αγορές να τους μεταχειρίζονται ως μια ξεχωριστή και με μεγάλη επιρροή κατηγορία. Τα προϊόντα που απευθύνονται στη νεολαία είναι ποικίλα και μεγάλα σε αριθμό και αυτό «ενισχύει την επιθυμία ιδιαιτερότητας, διάκρισης ακόμα και αυτονομίας απέναντι στους ενήλικες» (Bracconnier & Marcelli, 2002:61). Με αυτό τον τρόπο αναγνωρίζεται η ξεχωριστή τους θέση, σε αγοραστικό επίπεδο και η διαφοροποίηση τους από τους ενήλικες.

Σε πολιτισμικό επίπεδο, οι νέοι αντιλαμβάνονται ότι η παγκοσμιοποίηση και ο καταναλωτισμός έχουν έντονη παρουσία στη ζωή τους. Από τη μια μεριά θεωρούν ότι «η παγκοσμιοποίηση διαμεσολαβεί για έναν πολιτισμικό ιμπεριαλισμό, από την άλλη πιστεύουν ότι ευνοεί τον εμπλουτισμό της πολιτισμικής διαφοράς και ιδιαιτερότητας (εθνικοί πολιτισμοί)» (Δημόπουλος, Κάτσης, Κουλαϊδης, Κωνσταντοπούλου & Λιμακοπούλου, 2006:125). Η νεολαία δέχεται ερεθίσματα και επιρροές από το δικό της αλλά και από ξένους πολιτισμούς, οι οποίες αποτυπώνονται σε πολλές περιπτώσεις μέσα από τις καταναλωτικές τους επιλογές.

Ο βαθμός αποδοχής ενός καταναλωτικού αγαθού εκ μέρους των εφήβων, επηρεάζεται κατά πολύ από την αποδοχή του ή την απόρριψή του από τους

συνομηλικούς. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι παρέες των νέων λειτουργούν σαν «ηχείο, ένας εν δυνάμει ενισχυτής των συμπεριφορών που σχετίζονται με την κατανάλωση προϊόντων» (Braconnier & Marcelli, 2002:56) και αυτός ο τρόπος λειτουργίας δείχνει τη μεγάλη σημασία που δίνουν οι νέοι στις καταναλωτικές επιλογές των συνομηλικών. Μελέτες έδειξαν ότι οι νέοι «δεν επιθυμούν πράγματα μόνο για να τα κατέχουν, αλλά η επιθυμία να τα έχουν αποδίδεται στις κοινωνικές σχέσεις και φιλοδοξίες» (Ruckenstein, 2011:1069) και αυτή η επιθυμία αποτελεί ένα βασικό παράγοντα διαμόρφωσης της καταναλωτικής τους συμπεριφοράς στο κοινωνικό πλαίσιο που ζουν. Τι συμβαίνει όμως και οι νέοι υιοθετούν στάσεις, συμπεριφορές και καταναλωτικές συνήθειες που προέρχονται στην πλειονότητά τους από τις Η.Π.Α; Γιατί πολλοί νέοι θεωρούν ότι η Αμερική κατόρθωσε να αποτελεί μια από τις πιο βασικές χώρες στη διαμόρφωση καταναλωτικών τάσεων σε παγκόσμια κλίμακα;

Μια άποψη που έρχεται να φωτίσει αυτά τα ερωτήματα αναφέρει ότι «γενεές επί γενεών Ευρωπαίων έχουν μεγαλώσει κατασκευάζοντας κόσμους που έχουν νόημα τους οποίους μοιράζονταν με τους ομοίους τους και οι οποίοι (Ευρωπαίοι) τους αντλούσαν από αμερικάνικα συστατικά» (Kroes, 2006:99). Οι αμερικάνικες εταιρίες ανέδειξαν με έντεχνο τρόπο τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας τους μέσα από τα εξαγώγιμα τους προϊόντα, όπως είναι οι ταινίες, η μουσική, το φαγητό, η ένδυση, κατορθώνοντας με αυτό τον τρόπο να δημιουργήσουν κοινές μνήμες, προτιμήσεις και συμπεριφορές σε άτομα που βρίσκονταν σε διαφορετικά μέρη του κόσμου.

Ακόμη και σε περιπτώσεις που οι νέοι στρέφονται εναντίον της αμερικανικής πολιτικής ή οικονομικής κυριαρχίας, δε φαίνεται να απορρίπτουν τη μουσική, τις ταινίες ή ένα καλό αμερικανικό hamburger με φίλους. Αν κάποιος παρατηρήσει με προσοχή τις μικρές καθημερινές συμπεριφορές των ατόμων θα διαπιστώσει ότι όλοι μας λίγο ή πολύ έχουμε εντάξει και αφομοιώσει στοιχεία από την αμερικάνικη κουλτούρα στον καθημερινό τρόπο ζωής μας. Έχουμε για παράδειγμα «ειρωνικά ανακυκλώσει τα 'ρεπερτόρια' τους, αναφέρουμε σλόγκαν ενώ αλλάζουμε το νόημά τους, μιμούμαστε φωνές και πρόσωπα οικεία από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση» (Kroes, 2006:101) εν είδη πλάκας ή στα πλαίσια του χιούμορ χωρίς πάντα να υπάρχει συνειδητή επιλογή πίσω από αυτές τις ενέργειες. Η φυσικότητα με την οποία το άτομο χρησιμοποιεί πολιτισμικά στοιχεία άλλης χώρας και πολύ περισσότερο η άνεση με την οποία κατορθώνει να αλλάξει κάποια από αυτά ώστε να τα

ενσωματώσει ευκολότερα στον δικό του πολιτισμό αποτελεί τρανταχτό παράδειγμα του μεγάλου βαθμού διάδοσης των ξένων στοιχείων στη χώρα αυτή. Διαφαίνεται επίσης ότι το άτομο έχει άμεση και εύκολη πρόσβαση στα στοιχεία αυτά και αυτό εξηγεί ως ένα βαθμό την ασυνείδητη, από πλευράς του ατόμου, χρήση τους.

Η διαδικασία υιοθέτησης καταναλωτικών συνηθειών από άλλες χώρες, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τα μέσα ενημέρωσης, τα διάσημα πρόσωπα-πρότυπα των χωρών αυτών και μέσα από τη βιομηχανία του θεάματος κάποιων ισχυρών χωρών που κατορθώνει «να είναι και μια προνομιούχα διέξοδος για νέες πρακτικές καταναλωτισμού» (Driscoll, 1999:177). Στην περίπτωση που μια ξένη καταναλωτική συνήθεια γίνει αποδεκτή από μεγάλο μέρος του πληθυσμού τότε εισάγεται στον πολιτισμό της χώρας είτε αντικαθιστώντας μια ήδη υπάρχουσα συνήθεια είτε ως καινούρια δυνατότητα.

Ένας άλλος παράγοντας που συμβάλλει στον καταναλωτισμό των εφήβων είναι και η ηλικία τους, αν δηλαδή είναι στα πρώτα χρόνια της εφηβείας ή κοντά στο σημείο της ενηλικίωσης τους. Όταν φτάνει κοντά στην ενήλικη ζωή, η συμπεριφορά του ατόμου αλλάζει και η καταναλωτική του διάθεση μειώνεται και παρατηρείται ότι τα άτομα «βιώνουν μια επαναφορά στην αυτοπεποίθησή τους και αυτή φαίνεται να είναι περίπλοκα συνδεδεμένη με το επίπεδο καταναλωτισμού του παιδιού» (Chaplin & John, 2005:219).

Η επιλογή και αγορά προϊόντων δεν περιορίζεται στην απλή απόκτηση των αγαθών αλλά στηρίζεται σε έναν ολόκληρο μηχανισμό γύρω από αυτό. Πολλοί καταναλωτές και κυρίως οι νέοι θεωρούν ότι κάθε καταναλωτική επιλογή τους είναι ένα είδος μηνύματος προς τους άλλους και τα προϊόντα είναι «σύμβολα αντιληπτά μόνο από εκείνους που μοιράζονται το ίδιο πλαίσιο» (Ahana & Palojoki, 2004: 372). Η καταναλωτική συμπεριφορά των νέων μπορεί να αποτελέσει ένα είδος δήλωσης της ταυτότητάς τους και των κοινωνικών ομάδων στις οποίες επιθυμούν να δείχνουν ότι ανήκουν.

2.3.1 Έφηβοι και Μουσική

Η μουσική κατορθώνει να αποτελεί κομμάτι της ζωής του ανθρώπου από την εμβρυακή του ηλικία (σύμφωνα με έρευνες που υποστηρίζουν ότι η μουσική που ακούει η μητέρα έχει επίδραση στο έμβρυο) και τον συνοδεύει σύμφωνα με κάποιες

παραδόσεις έως και την τελευταία του πνοή (θρήνοι, μοιρολόγια) αλλά και μετά από αυτήν. Οι άνθρωποι βρίσκονται σε μια συνεχή αλληλεπίδραση με τη μουσική καθώς μαθαίνουν να τη δημιουργούν, να την αναπαράγουν, να την αλλάζουν, να την ανανεώνουν, να την αντικαθιστούν. Την πιο έντονη αλληλεπίδραση και ενασχόληση με αυτή την παρατηρούμε στους έφηβους, οι οποίοι έχουν την τάση να αναδεικνύουν οτιδήποτε κατορθώνει να εκφράσει αυτό που νιώθουν.

Μουσική και Προσωπικότητα του Έφηβου

Οι νέοι στην προσπάθεια να βρουν τρόπους να εκφράσουν ή και να ανακαλύψουν τον εαυτό τους, επιστρατεύουν και χρησιμοποιούν μέσα στα οποία έχουν άμεση πρόσβαση, όπως είναι η μουσική.

Σύμφωνα με έρευνα που διενεργήθηκε από τους Schwartz και Fouts (2003) για να αποτυπώσει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του έφηβου ανάλογα με τα μουσικά του ακούσματα διαπιστώθηκε ότι κάθε μουσική προτίμηση χαρακτηρίζει και διαφορετικές ψυχοσυνθέσεις και συμπεριφορές. Πιο αναλυτικά, ο Larson (1995) χωρίζει τη μουσική σε heavy, light και eclectic. Η heavy⁴ μουσική αντιπροσώπευε την έλλειψη σεβασμού, τη μη συμμόρφωση και τα αδιάφορα συναισθήματα προς τους άλλους αλλά και την υπερευαισθησία, το αίσθημα της απόρριψης από τους συνομήλικους, την έλλειψη ολοκληρωμένης ταυτότητας. Αντίθετα, η light⁵ μουσική αν και θεωρείται ότι την προτιμούν άτομα συνεργάσιμα, κοινωνικά, υπεύθυνα, αποδεκτά από τους άλλους ωστόσο συνδέεται και με άτομα με ανασφάλειες ως προς την αυτοπεποίθηση, το σώμα και τις σχέσεις τους με τους συνομήλικους. Τέλος η eclectic μουσική, η οποία δεν αποτελεί ένα συγκεκριμένο είδος καθώς η μουσική επιλέγεται σύμφωνα με τη διάθεση και την κατάσταση, επιλέγεται από έφηβους που προσαρμόζονται αρκετά καλά στις αντιπαραθέσεις με τους γύρω τους και με τις υπαρξιακές τους ανησυχίες.

Το γεγονός ότι το κάθε μουσικό είδος γεννήθηκε και αναπτύχθηκε κάτω από συγκεκριμένα μουσικά, κοινωνικά, οικονομικά και ιστορικά πλαίσια (για παράδειγμα, rock, soul, pop) σηματοδοτεί συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και για το ίδιο το είδος και τους οπαδούς του. Αυτό μας οδηγεί στην υπόθεση ότι «αν οι έφηβοι ακούνε τόσο

⁴ Ως heavy χαρακτηρίζονται τα είδη : rock, classic rock, heavy metal, rap .

⁵ Ως light χαρακτηρίζονται τα είδη : pop, teen pop, dance .

πολύ μουσική, τότε δεν είναι παράλογο να υποπτευθούμε ότι μια εκφρασμένη προτίμηση για ένα συγκεκριμένο είδος ίσως μεταφέρει ένα έμμεσο μήνυμα στους άλλους εφήβους σχετικά με ένα εύρος συμπεριφορών και αξιών» (North, Hargreaves & O' Neill, 2000:258) που υιοθετούν και που νιώθουν ότι τους χαρακτηρίζουν. Παρατηρείται ότι είτε ατομικά είτε σε ομάδες υπάρχει μια «τάση προς ένα συγκεκριμένο είδος μουσικής που η ομάδα ταυτίζεται μαζί του, και το κουνάει ως σημαία της ταυτότητάς της»(McFerran-Skewes, 2005:144). Η άμεση σύνδεση των μουσικών προτιμήσεων με το χαρακτήρα του ατόμου που τα επιλέγει, ίσως να αποτελεί μια εύκολη και σχεδόν αβίαστη κατηγοριοποίηση του ατόμου. Έχει αναφερθεί ότι «για πολλούς λόγους, η μουσική ήταν κατάλληλη ιδιαίτερα στο να εδραιώνει μέσα στην κοινωνία γενικά την αρχική διάχυτη και ασαφώς καθορισμένη συνείδηση των γενεών» (Wicke, 2006:115). Η κατηγοριοποίηση αυτή σχεδόν επιδιώκεται από τους εφήβους οι οποίοι με αυτόν τον τρόπο κατορθώνουν να δώσουν ένα πρώτο στίγμα του τρόπου σκέψης τους και των αναζητήσεών τους⁶. Η μουσική χρησιμοποιείται ως σύμβολο από τους νέους, οι οποίοι κατορθώνουν να αναδείξουν πλευρές της ταυτότητάς τους αποφεύγοντας τις ατέρμονες, βαρετές και αναλυτικές συζητήσεις με τους ενήλικες που είναι στο περιβάλλον τους.

Μουσική και Συναισθηματική Έκφραση

Η μουσική αποτελεί έναν συνδυασμό ήχου και συναισθήματος. Μέσα από την πρόκληση συναισθημάτων, τα άτομα και κυρίως οι έφηβοι βρίσκουν ένα τρόπο να εκφραστούν, να προβληματιστούν, να αντιληφθούν πράγματα που τους απασχολούν και που συμβαίνουν στη ζωή τους. Η παρουσία της στην εφηβική καθημερινότητα αλλά και στους αγώνες για τα δικαιώματά τους ήταν πολύ σημαντική κυρίως λόγω του γεγονότος ότι «η συμβολική λειτουργία της μουσικής δεν στηρίζονταν ούτε στο ξεκάθαρο νόημα των λέξεων ούτε στις ιδεολογίες, αλλά κυρίως στη συναισθηματική παρόρμηση»(Wicke, 2006:116). Ο τύπος αυτός της συναισθηματικής έκφρασης, είτε είχε να κάνει με έκφραση θετικών είτε με έκφραση αρνητικών συναισθημάτων (Roberts et al, 1998), είχε ιδιαίτερη απήχηση στους νέους και αποτέλεσε συνδετικό κρίκο που τους ένωνε και τους παρείχε ένα δημιουργικό τρόπο να εκφράσουν παρορμήσεις τους.

⁶ Αυτό γίνεται στα πλαίσια μιας προσπάθειας για αναζήτηση και σύνθεση της ταυτότητας του ατόμου.

Η μουσική γίνεται επίσης, το μέσο για να «αντισταθούν στην εξουσία σε όλα τα επίπεδα, να αναπτύξουν σχέσεις με τους συνομηλικούς και ρομαντικά μπλεξίματα και να μάθουν για πράγματα που οι γονείς και το σχολείο δεν τους λένε» (Lull, 1987:152). Η έκφραση αυτή έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα καθώς μπορεί να γίνει είτε μέσα από την ομιλία είτε μέσα από τη σιωπή. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σχετικά με τη μουσική και τους νέους, μεταξύ άλλων αναφέρθηκε ότι οι νέοι «βρήκαν τη μουσική χρήσιμη στην κοινωνική αλληλεπίδραση, σε ότι αφορά στο να μιλάς για τη μουσική και την ικανότητα της μουσικής να γεμίζει τις αμήχανες σιωπές» (Williams, 2001:238).

M.M.E. και Έφηβοι

Τα M.M.E. (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) απευθύνονται σε μεγάλο κοινό και κατορθώνουν να ασκούν αρκετά μεγάλη επίδραση στους ανθρώπους και κυρίως στους νέους με σκοπό «να διαμορφώσουν την άποψη των ατόμων για την πραγματικότητα» (Cressman et al., 2009:118). Ο ρόλος τους δεν περιορίζεται μόνο στη διασκέδαση και την ενημέρωση αλλά όπως αναφέρεται έχουν «πέντε χρήσεις: διασκέδαση, σχηματισμός ταυτότητας, δημιουργία εντυπώσεων, διαχείριση και ταυτοποίηση της νεανικής κουλτούρας» (Arnett, 1995:521). Μέσα από τις χρήσεις αυτές γίνεται αντιληπτό πόσο συνδεδεμένα είναι τα M.M.E. με την κοινωνία και την επίδραση που προσπαθούν να έχουν πάνω στη νεολαία.

Η συμβολή τους είναι μεγάλης σημασίας, ιδιαίτερα στους εφήβους καθώς αρχικά τους τροφοδοτούν με πληθώρα πληροφοριών και μηνυμάτων και στη συνέχεια τους καλούν να ανταποκριθούν σε αυτά. Μέσα σε αυτό το κλίμα οι έφηβοι είναι σε μια «συνεχή διαδικασία του να 'βγάλουν νόημα', παρατηρώντας και μεταφράζοντας γεγονότα στο κοινωνικό τους περιβάλλον και κατασκευάζοντας τη δική τους προσωπική πραγματικότητα» (Leming, 1987:368). Η άποψη που έχει διαμορφωθεί είναι ότι «τα μέσα ενημέρωσης είναι μέρος της διαδικασίας με την οποία οι έφηβοι αποκτούν-ή αντιστέκονται στο να αποκτήσουν- τις συμπεριφορές και απόψεις του κοινωνικού κόσμου, της κουλτούρας, στην οποία ζουν» (Arnett, 1995:525).

Σε σχέση με τους συνομηλικούς τους, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι «η κατανάλωση των MME ίσως δίνει στους έφηβους την αίσθηση ότι είναι συνδεδεμένοι σε ένα ευρύτερο δίκτυο συνομηλίκων, το οποίο είναι ενωμένο από συγκεκριμένες

νεανικές αξίες και ενδιαφέροντα» (Arnett, 1995:524). Η επιτυχία ενός τραγουδιού ή ενός συγκροτήματος είναι σαν να συντονίζει ταυτόχρονα άτομα από όλο τον κόσμο προς αυτή την κατεύθυνση, να τους δημιουργεί κοινά συναισθήματα παρόλο που μπορεί να μη μοιράζονται κανένα κοινό στοιχείο και τους κάνει να θέλουν να το διαδώσουν και να το γνωστοποιήσουν και σε άλλους, μετατρέποντάς το σε ένα είδος εκπροσώπου τους.

2.3.2 Έφηβοι και Μόδα

Ένας άλλος βασικός τομέας ο οποίος προσελκύει το ενδιαφέρον των νέων είναι και αυτός της μόδας. Στη σύγχρονη εποχή, περισσότερο ίσως από πριν, η επιλογή του τρόπου ένδυσης έχει ξεφύγει από το στενό πλαίσιο της προστασίας του ατόμου από το περιβάλλον και πλέον σε μεγάλο βαθμό χρησιμοποιείται για να ικανοποιήσει και άλλες ανάγκες στη ζωή του ατόμου.

Οικογένεια

Η μόδα, οι τάσεις που δημιουργεί και ο τρόπος που οι άνθρωποι την αντιμετωπίζουν μπορεί να φανερώσει πολλά στοιχεία της ταυτότητας του ατόμου.

Στο οικογενειακό πλαίσιο, σε πολλές περιπτώσεις οι γονείς δίνουν σημασία στη μόδα καθώς θεωρούν ότι αντικατοπτρίζει το κοινωνικό, μορφωτικό, οικονομικό τους επίπεδο. Πιο αναλυτικά, πολλοί γονείς ενδιαφέρονται ώστε οι ίδιοι και τα παιδιά τους να έχουν μια αξιοπρεπή κοινωνική εμφάνιση (σύμφωνα με τα εκάστοτε πρότυπα) και να αποφεύγουν τις υπερβολές που οδηγούν σε κοινωνικές κυρώσεις, όπως είναι ο σχολιασμός. Η στάση τους αυτή οφείλεται κυρίως στην επίγνωση των αρνητικών συμπεριφορών που μπορεί να πυροδοτήσει μια ατημέλητη, ακραία, προκλητική ή γενικά μια μη κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά και την ίδια στιγμή καθώς αναγνωρίζουν ότι «τα ρούχα είναι μια κοινωνικά καταναλώσιμη κατηγορία προϊόντος, με δυνατούς κοινωνικούς κανόνες που επηρεάζει τη συμπεριφορά των ατόμων» (Piacentini & Mailer, 2004: 253).

Η σημασία της μόδας δε σταματάει εδώ, καθώς έχει επικρατήσει να αποτελεί και έναν έμμεσο οικονομικό δείκτη για την οικογένεια. Η παρέμβασή των γονιών ξεκινάει από νωρίς και επηρεάζει προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπως για

παράδειγμα οι περιπτώσεις γονιών που «ίσως συνειδητά ενθαρρύνουν την ευαισθησία των παιδιών τους προς τις μάρκες από πολύ μικρή ηλικία» (Beaudoin & Lachance, 2006:312). Αυτό συμβαίνει επειδή οι γονείς σε πολλές περιπτώσεις, επιθυμούν να μεταδώσουν στα παιδιά το δικό τους γούστο, κάποιες από τις αρχές που διέπουν τον τρόπο ζωής τους αλλά κυρίως επειδή θέλουν τα παιδιά τους να αποκτήσουν μια συγκεκριμένη κοινωνική θέση.

2.3.3 Έκφραση

Από τη μεριά τους οι νέοι, έχοντας επίγνωση της σημασίας που δίνεται στην ένδυση, παρακολουθούν τη μόδα, την παρατηρούν, την επεξεργάζονται (ως ένα βαθμό) και τη χρησιμοποιούν ως ακόμα έναν τρόπο έκφρασης. Οι διεθνείς τάσεις της μόδας και ο καταναλωτισμός διαμορφώνουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο επιλογών στο οποίο καλούν τα άτομα να μετέχουν για να έχουν κοινωνική αναγνώριση. Η κατάσταση αυτή έχει άμεσο αντίκτυπο στις επιλογές των ατόμων και ιδιαίτερα των νέων που αναζητούν τρόπους να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους (Beaudoin & Lachance, 2006) και να μην εισπράξουν την απόρριψη.

Για τους έφηβους έχουν μεγάλη σημασία η μόδα και κυρίως οι κοινωνικές προεκτάσεις της. Σύμφωνα με τον Crane (2000:2) τα ρούχα είναι τεχνουργήματα που κατορθώνουν να επιβάλλουν κοινωνικές ταυτότητες και έτσι να δημιουργούν συμπεριφορές. Ο έφηβος, που μπορεί να βιώνει ένα είδος πίεσης αποδοχής της μόδας από φόβο μήπως μείνει εκτός ομάδας και περιθωριοποιηθεί, ίσως προχωρήσει σε υιοθέτηση συμπεριφορών και ταυτότητας που να μην τον αντιπροσωπεύουν στο ακέραιο. Σε αυτή την ευαίσθητη ηλικία όπου δομούνται η ταυτότητα και η αυτοπεποίθηση, η ομοιογένεια και η αποδοχή των συνομηλίκων είναι πρωταρχικής σημασίας για τον έφηβο (Oldum, 1978). Στην αντίπερα όχθη, συναντούμε έφηβους που προκαλούν με τις επιλογές τους, καθώς απορρίπτουν τη μόδα που διαμορφώνεται και οι οποίοι επιδιώκουν τον σαφή διαχωρισμό τους από τη μόδα που επικρατεί. Και στις δυο περιπτώσεις η ενδυματολογική επιλογή και οι επιπτώσεις που θα επιφέρει, θα έχουν αντίκτυπο και θα διαμορφώσουν αντίστοιχα τον συναισθηματικό κόσμο του εφήβου.

Ρόλοι και Σημάδια

Μέσα από την κατανάλωση και τις επιλογές τους, οι νέοι αναζητούν τον εαυτό τους και τη θέση που έχουν ή θέλουν να έχουν πάνω σε καταστάσεις. Σύμφωνα με τους Piacentini & Mailer (2004) οι νέοι βιώνουν διαφορετικούς ρόλους. Όταν οι έφηβοι υιοθετούν ρόλους αυτό τους βοηθά να ανταποκρίνονται σε ανάγκες που προκύπτουν αλλά δε σημαίνει ότι οι ρόλοι αυτοί έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Αν κάποιος ρόλος παύει να ικανοποιεί την ανάγκη που τον έκανε απαραίτητο, τότε παύει να έχει κάποια αξία για το άτομο, που μπορεί να τον αντικαταστήσει ή να τον αλλάξει. Κατά τη διάρκεια της έφηβης ζωής του, το άτομο θα πρέπει να εκτεθεί σε ποικίλες καταστάσεις και να υποδυθεί πλήθος ρόλων γιατί μέσα από αυτές τις καταστάσεις και τον χειρισμό τους θα καταφέρει να αναπτύξει την ταυτότητά του και να αποκτήσει αυτοπεποίθηση γύρω από τον εαυτό του. Συνειδητά ή ασυνείδητα, το άτομο γνωρίζει ότι σε κάποιες περιπτώσεις «οι αλλαγές στην ένδυση και στις συζητήσεις που αφορούν την ενδυμασία δηλώνουν αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις και εντάσεις ανάμεσα σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που παρουσιάζουν τους εαυτούς τους με διαφορετικό τρόπο στον κοινωνικό χώρο» (Crane, 2000:3) και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που το άτομο επιδιώκει αυτό ακριβώς.

Η παρουσία της μόδας δεν έχει να κάνει μόνο με την ατομική έκφραση αλλά κατορθώνει να έχει και άλλες λειτουργίες. Σύμφωνα με έρευνες των Piacentini & Mailer (2004), οι έφηβοι χρησιμοποιούν τη μόδα ως «ένδειξη» για να αντιληφθούν το χαρακτήρα των άλλων ανθρώπων και να κάνουν, με αυτόν τον τρόπο, μια πρόχειρη κατηγοριοποίηση των ατόμων που τους περιβάλλουν.

Κατανάλωση και Συμβολισμός

Ο καταναλωτισμός ως φαινόμενο συνδέεται με τη μεγάλη πληθώρα προϊόντων και τη σημασία που αποδίδεται στην επιλογή τους.

Ιδιαίτερα στην εφηβική ηλικία ο καταναλωτισμός ως έκφραση αποκτά μεγάλη σημασία και γίνεται ένας διάυλος για να επικοινωνήσουν τις ανάγκες τους. Οι πράξεις τους γίνονται με βάση τον κοινωνικό αντίκτυπο και το συμβολισμό τους ανάμεσα στους συνομήλικους. Τα άτομα αντιλαμβάνονται ότι «η επικοινωνία του συμβολικού νοήματος βασίζεται στην κοινή γνώση, γλώσσα και κατανόηση των άλλων στη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα» (Piacentini & Mailer, 2004:253) και διαμορφώνουν

ανάλογα και τις συμπεριφορές τους. Βασιζόμενοι σε κοινά κοινωνικά δίκτυα, με δομημένες αντιλήψεις και μηχανισμούς κατηγοριοποίησης, κατανοούμε ότι τα άτομα που επιθυμούν να περάσουν κάποιο μήνυμα, σχετικά με την ταυτότητα τους, σε πολλές περιπτώσεις υιοθετούν εκείνες τις ενδυματολογικές επιλογές που θεωρούν ότι εξυπηρετούν καλύτερα το στόχο τους.

Ο συμβολικός χαρακτήρας των ρούχων μπορεί να πάρει αρκετές μορφές. Άλλοτε συμβολίζει την οικονομική κατάσταση (ιδιαίτερα τα ακριβά ρούχα), άλλοτε την ψυχολογική διάθεση, σε κάποιες περιπτώσεις τη συμμετοχή σε συγκεκριμένη ομάδα ενώ σε άλλες την άρνηση αποδοχής των κοινωνικών στερεοτύπων και προτύπων. Όμως οι δυνατότητες προσωπικής έκφρασης που η μόδα προσφέρει δεν σταματούν εδώ καθώς δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα να δημιουργήσουν τη μόδα που θέλουν ή ακόμα και να περάσουν μηνύματα. Μέσα από αυτό οι νέοι βρίσκουν ακόμα έναν τρόπο να επικοινωνήσουν αυτά που σκέφτονται και νιώθουν μέσα τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Μεθοδολογία της Έρευνας

Το κεφάλαιο αυτό έχει σαν στόχο να παρουσιάσει τις μεθοδολογικές επιλογές και τη μεθοδολογική διαδικασία που ακολουθήθηκε στη έρευνα, και να εξηγήσει τους λόγους πάνω στους οποίους στηρίχτηκαν οι συγκεκριμένες επιλογές. Επιπλέον θα αναφερθούν οι λόγοι που οδήγησαν σε αναθεώρηση του αρχικού σχεδιασμού της έρευνας.

3.1 Επιλογή Ερευνητικής Προσέγγισης

Για την παρούσα έρευνα έχει επιλεγεί η ποιοτική προσέγγιση, καθώς ο συγκεκριμένος τύπος έρευνας αποτελεί μια «μη μαθηματική διαδικασία ερμηνείας, που διεξάγεται με σκοπό να ανακαλύψουμε αντιλήψεις και σχέσεις σε ακατέργαστα δεδομένα (raw data) και στη συνέχεια να τα οργανώσουμε σε πιο θεωρητικά επεξηγηματικά σχήματα» (Strauss&Corbin, 1998:11). Η διαφορά του συγκεκριμένου τύπου με την ποσοτική έρευνα έγκειται στο γεγονός ότι η ποσοτική «εξετάζει προκαθορισμένες υποθέσεις και παράγει γενικευμένα αποτελέσματα»(Marshall, 1996:522) ενώ η ποιοτική συμβάλλει στη «διαφώτιση και την κατανόηση σύνθετων ψυχολογικών θεμάτων»(Marshall, 1996:522). Αυτός ο τύπος έρευνας στοχεύει στην θεώρηση της κοινωνικής πραγματικότητας όπως την αντιλαμβάνονται τα ίδια τα άτομα που παίρνουν μέρος σε αυτή (Blaikie, 2000:251, Berg, 2001:7). Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τοποθετούνται τα υποκείμενα και η κοινωνική πραγματικότητα, η οποία «κατασκευάζεται και ανακατασκευάζεται μέσα από την κοινωνική δυναμική και από την πάλη διαφορετικών κοινωνικών δυνάμεων μεταξύ τους» (Ιωσηφίδης, 2006:25). Στην ποιοτική έρευνα, στόχος των ερευνητών είναι «να μελετούν τα πράγματα στα φυσικά τους περιβάλλοντα, να προσπαθούν να αποδώσουν λογικό νόημα, ή να ερμηνεύουν, τα φαινόμενα σε σχέση με τα νοήματα που οι άνθρωποι προσδίδουν σε αυτά» (Denzin&Lincoln, 1998:3). Το ιδιαίτερο με αυτόν τον τύπο έρευνας είναι η δυνατότητα πρόσβασης και καταγραφής «περίπλοκων δεδομένων όπως τα συναισθήματα και οι διαδικασίες σκέψης που είναι δύσκολο να τα

αποσπάσεις ή να τα μάθεις μέσα από πιο συμβατικές ερευνητικές μεθόδους» (Strauss&Corbin, 1998:11).

Η επιλογή και διεξαγωγή αυτού του τύπου έρευνας απαιτεί οργάνωση και λεπτούς χειρισμούς καθώς όπως αναφέρεται και από το Λάζο (1998), σημαντικό ρόλο έχουν: η κατάρτιση και ο μεθοδολογικός «εξοπλισμός της ερευνήτριας» (1998:71), ο χαρακτήρας της και η «κοινωνική πραγματικότητα» (1998:154) που ενδιαφέρεται να διερευνήσει.

3.2 Τεχνικές Συλλογής Δεδομένων

3.2.1 Συνέντευξη

Στην ποιοτική προσέγγιση, μια από τις πιο δημοφιλείς τεχνικές είναι η *συνέντευξη*, με την οποία η ερευνήτρια προσπαθεί να συλλέξει δεδομένα μέσα από την επαφή με τα ίδια τα άτομα, την ανάλυση του λόγου των ατόμων και την παρατήρηση,⁷ που βασίζεται στην ικανότητα της ερευνήτριας να παρατηρεί και να προσπαθεί να περιγράψει το άτομο που βρίσκεται μπροστά της. Για τη συλλογή των δεδομένων έχει επιλεγεί ως κυριότερη τεχνική η συνέντευξη, επειδή αποτελεί «το καταλληλότερο μέσο για την ανίχνευση αντιλήψεων, στάσεων, παραστάσεων, υποκειμενικών εξηγήσεων, γνωμών, βιωμάτων, προσωπικών σχεδίων για το μέλλον» (Παπακωνσταντίνου,1990:99). Η συνέντευξη μας δίνει τη δυνατότητα να μελετήσουμε κοινωνικά φαινόμενα μέσα από τις απόψεις των ατόμων, τα οποία αντιπροσωπεύουν «τις πολλαπλές πραγματικότητες της κοινωνικής ζωής» (Πηγιάκη, 1988:98).

Αυτό που επιδιώκει η ερευνήτρια μέσα από τη συνέντευξη, είναι η προφορική κινητοποίηση του ατόμου που θα αποτελέσει μια βάση ικανή να «προμηθεύσει δείκτες για ορισμένα χαρακτηριστικά του ατόμου»(Φίλιας, 1993:195). Σύμφωνα με τον Patton (2002:27), η ικανή ερευνήτρια θα πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί την παρατήρηση κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης αλλά και να θέτει τις σωστές ερωτήσεις όταν βρίσκεται στο χώρο που θέλει να παρατηρήσει, με σκοπό την επίτευξη της πληρέστερης δυνατής κατανόησης του φαινομένου που ερευνά. Για να

⁷ Στην παρούσα έρευνα η παρατήρηση αφορά κυρίως τις επιγραφές/ λέξεις που αναγράφονταν στα ρούχα των μαθητών.

μπορέσουν να ανταποκριθούν όσο το δυνατόν καλύτερα στη σωστή συλλογή των δεδομένων, οι ερευνήτριες στρέφουν την προσοχή τους στις λεπτομέρειες κάθε περίπτωσης ξεχωριστά και προσπαθούν να δώσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της κοινωνικής πραγματικότητας των συμμετεχόντων (Denzin & Lincoln, 1998: 10).

Πιο συγκεκριμένα ο τύπος της συνέντευξης που έχει επιλεγεί στην παρούσα έρευνα είναι η ημι-δομημένη συνέντευξη. Σε αυτόν τον τύπο συνέντευξης, υπάρχουν ερωτήσεις που « τυπικά θέτονται σε κάθε συνεντευξιαζόμενο με μια συστηματική και με συνέπεια σειρά, αλλά αυτοί που παίρνουν τις συνεντεύξεις έχουν την ελευθερία να τις παρεκβαίνουν» (Berg, 2001:70). Επιπλέον ο Berg υποστηρίζει ότι η συνέντευξη, ως μέσο συλλογής πληροφοριών, ωφελεί και τις δυο πλευρές καθώς το άτομο που παίρνει τη συνέντευξη συλλέγει πληροφορίες ενώ ταυτόχρονα μπορεί με την κατάλληλη ανατροφοδότηση (feedback) να ανταμείψει το άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Berg, 2001: 81).

Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου εγχειρήματος επιλέχθηκε η ερμηνευτική προσέγγιση. Η ερμηνευτική προσέγγιση υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν κοινωνικά και δρουν βασιζόμενοι πολύ, αν όχι πάρα πολύ, στο τι αυτοί πιστεύουν ότι είναι πραγματικό παρά στο τι είναι αντικειμενικά πραγματικό (Neuman, 2007:43). Η ερμηνευτική κοινωνική έρευνα έχει ως βασικό στόχο, «να κατανοήσει τα κοινωνικά φαινόμενα, τις κοινωνικές διαδικασίες και διεργασίες κυρίως από την σκοπιά των ατομικών και κοινωνικών υποκειμένων δίδοντας έμφαση στην πολυπλοκότητα και στο πολυδιάστατο της κοινωνικής εμπειρίας» (Ιωσιφίδης, 2003:21). Το άτομο και οι «θεωρήσεις» που αναπτύσσει στο κοινωνικό περιβάλλον όπου δραστηριοποιείται παίζουν κυρίαρχο ρόλο για την ερευνητική προσέγγιση καθώς «η γνώμη που διαμορφώνει το κάθε άτομο που ζει το κοινωνικό γεγονός, έχει ίση, αν όχι περισσότερη, αξία, με τις θεωρητικές υποθέσεις του ερευνητή, που σχηματίζονται εκτός του χώρου της έρευνας, γιατί αυτή έχει την αξία της εσωτερικής θεώρησης των εξεταζομένων πραγμάτων» (Πηγιάκη, 1988:99).

Αρχικός Σχεδιασμός και Εμπλουτισμός των Ερευνητικών Ερωτημάτων

Σκοπός της έρευνας ήταν η συλλογή απόψεων, στάσεων και συμπεριφορών των εφήβων μαθητών του νομού Άρτας, απέναντι στην αγγλική γλώσσα. Στα πρώτα στάδια οργάνωσης της συνέντευξης τα ερωτήματα που με απασχολούσαν αφορούσαν

κυρίως τα εξής: Σε τι βαθμό οι έφηβοι χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα στην καθημερινή τους επικοινωνία (γραπτή και προφορική), στις καταναλωτικές τους προτιμήσεις και στις μουσικές τους επιλογές; Ποιοι οι λόγοι; Ποιές είναι οι κοινωνικές διαστάσεις αυτού του φαινομένου; Κατά πόσο αποτελεί προσωπική επιλογή; Τι αντιλήψεις, παραδοχές εκφράζονται μέσα από αυτή την επιλογή; Τι αντιμετώπιση έχουν προς την ελληνική γλώσσα; Αντιλαμβάνονται την επίδραση της παγκοσμιοποίησης⁸ στις επιλογές τους; Πώς αποτυπώνεται η χρήση της αγγλικής γλώσσας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον;

Αυτά τα ερωτήματα αποτέλεσαν την βάση πάνω στην οποία διαμορφώθηκαν οι ερωτήσεις της συνέντευξης. Στα πλαίσια της συνέντευξης υπήρξαν κάποιες βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν προς απάντηση σε όλους τους συμμετέχοντες και αποτέλεσαν τον «κορμό» της διαδικασίας. Σε περιπτώσεις που το έκρινα απαραίτητο, πραγματοποιήθηκε η διατύπωση νέων ή συμπληρωματικών ερωτημάτων στα πλαίσια μιας γόνιμης αλληλεπίδρασης και συλλογής δεδομένων.

3.2.2 Ομάδες Εστίασης (Focus Group)

Οι ομάδες εστίασης αποτελούν ακόμη μια τεχνική συλλογής δεδομένων (Cohen & Crabtree, 2006). Πρόκειται για μια τεχνική στην οποία η ερευνήτρια ρωτάει μια ομάδα ανθρώπων με σκοπό να αλληλεπιδράσουν και να εκφράσουν τις απόψεις τους, σε κοινό τόπο και χρόνο. Ο σχεδιασμός των ομάδων αυτών πρέπει να γίνεται με προσοχή και να επιδιώκεται η ύπαρξη συνδετικών στοιχείων ανάμεσα στα υποκείμενα που λαμβάνουν μέρος καθώς έτσι «οι συμμετέχοντες θα έχουν αρκετά κοινά μεταξύ τους για να κάνουν μια γόνιμη συζήτηση, και ακόμη θα έχουν αρκετά διαφοροποιημένες εμπειρίες ή προοπτικές που θα επιτρέψουν συζητήσεις ή και διαφορές απόψεων» (Barbour, 2007).

Τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή τη μέθοδο, σύμφωνα με τους Cohen & Crabtree (2006), μπορούν να συνοψιστούν ως:

- Η ικανότητα να παράγουμε ένα μεγάλο αριθμό δεδομένων πάνω σε ένα θέμα σε σύντομο χρόνο

⁸ Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου αποτελεί απόδειξη της επιρροής της παγκοσμιοποίησης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

- Η πρόσβαση σε θέματα που αλλιώς ίσως να ήταν απαρατήρητα
- Η διασφάλιση ότι τα δεδομένα στοχεύουν κατευθείαν στο θέμα του ερευνητή
- Η παροχή πρόσβασης σε συγκρίσεις τις οποίες οι συμμετέχοντες κάνουν ανάμεσα στις εμπειρίες τους

Ο καθορισμός του αριθμού των συμμετεχόντων είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την εφαρμογή της τεχνικής αυτής. Αν και ο ενδεδειγμένος αριθμός σύμφωνα με πολλούς είναι 10-12 συμμετέχοντες ωστόσο σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται ότι δημιουργούνται και ομάδες των τεσσάρων με έξι συμμετεχόντων ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που υπάρχει αρκετή ομογένεια στην ομάδα (Barnett, 2002). Θα πρέπει να διευκρινιστεί σε αυτό το σημείο ότι, κατά τη διεξαγωγή της συνέντευξης, η ομοιογένεια⁹ που υπάρχει δεν σημαίνει απαραίτητα και ταύτιση απόψεων, ούτε εμποδίζει τους συμμετέχοντες να διαφωνούν αλλά ούτε και «να παρερμηνεύουν, να αμφισβητούν, να προσπαθούν να πείσουν ο ένας τον άλλο για την δικαίωση των δικών τους απόψεων»(Kitzinger, 1994:113).

Η συνέντευξη θα πρέπει να διεξαχθεί σε φιλικό κλίμα όπου οι συμμετέχοντες θα νιώθουν την ασφάλεια να εκφραστούν, να διαφωνήσουν, να αναστοχαστούν τις απόψεις τους αλλά πιο συχνά να μείνουν σιωπηλοί σε τυχόν ερωτήματα που δεν επιθυμούν να απαντήσουν. Η διαδικασία που ακολουθείται ευνοεί την άντληση διαφορετικών απόψεων και επιτρέπει με αυτό τον τρόπο την ύπαρξη πολυφωνίας σε κάθε ερευνητικό ερώτημα.

3.2.3 Παρατήρηση¹⁰

Επιπλέον θα γίνει χρήση και μιας άλλης τεχνικής, αυτή της *παρατήρησης*, που στηρίζεται στην καταγραφή, την ταξινόμηση και την ανάλυση. Στην παρατήρηση η ερευνήτρια καλείται να πάρει μέρος και να βιώσει την κοινωνική πραγματικότητα των συμμετεχόντων και έχει τη δυνατότητα να συλλέγει στοιχεία που προκύπτουν με «φυσικό τρόπο» (Mason, 2009). Η παρατήρηση μπορεί να λειτουργεί και συμπληρωματικά με άλλες τεχνικές για την καλύτερη κατανόηση του κοινωνικού περιβάλλοντος της έρευνας.

⁹ Φαίνεται ότι οι ομάδες που συγκροτούνται για το σκοπό αυτό είναι πιο συχνά ομοιογενείς παρά ανομοιογενείς.

¹⁰ Η παρατήρηση ενισχύθηκε από το φωτογραφικό υλικό των θρανίων, που οι μαθητές δέχτηκαν να μου φέρουν.

Στην παρούσα έρευνα, η παρατήρηση αφορούσε τα «γραπτά κείμενα ή λέξεις» που ήταν αποτυπωμένα πάνω στις μπλούζες των μαθητών καθώς επίσης και τα μικρά «κείμενα» που έγραφαν οι ίδιοι οι μαθητές πάνω στα θρανία τους. Ο Φίλιας τονίζει ότι το πιο βασικό με τα γραπτά κείμενα, είναι ότι η ερευνήτρια «δεν έχει κανένα έλεγχο πάνω στον τρόπο με τον οποίο δημιουργήθηκαν τα γραπτά αυτά κείμενα, και πρέπει να διαλέξει εκείνα που την ενδιαφέρουν, να τα ερμηνεύσει, ή να τα συγκρίνει με άλλο υλικό ώστε να είναι χρησιμοποιήσιμα» (1996:183). Για το λόγο αυτό, θα χρησιμοποιηθούν εκείνα τα γραπτά κείμενα, που έχουν παραχθεί από τους ίδιους τους συμμετέχοντες, τα οποία αποτελούν ένα είδος «αποδεικτικού στοιχείου» των αντιλήψεών τους. Η παραγωγή αυτών των κειμένων δεν προέκυψε λόγω της συνέντευξης αλλά προϋπήρχε της μελέτης, καθώς αποτελούσε από πριν μια γραπτή αποτύπωση της ζωής, των σκέψεων και των προτιμήσεων των συμμετεχόντων.

3.3 Μεθοδολογικά Εργαλεία

Στην παρούσα έρευνα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, το μεθοδολογικό εργαλείο που επιλέχθηκε ως βασική πηγή άντλησης πληροφοριών και απόψεων είναι η συνέντευξη και πιο συγκεκριμένα ο συνδυασμός ατομικής και ομαδικής συνέντευξης. Αν και ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε να διεξάγω ατομικές συνεντεύξεις¹¹ για την καταγραφή προσωπικών εμπειριών και απόψεων, γρήγορα αντιλήφθηκα ότι έλειπε το έναυσμα, η «σπίθα» που θα απελευθέρωνε τη σκέψη των μαθητών και θα τους έκανε να δώσουν περισσότερες πληροφορίες. Ο ρόλος μου ως ερευνήτριας θα έπρεπε να μείνει όσο το δυνατόν ουδέτερος και να αποφύγω οποιαδήποτε πιθανή επιρροή στις απαντήσεις. Για το λόγο αυτό θεώρησα ότι η συγκρότηση ομάδων εστίασης¹² και οι αλληλεπιδράσεις που θα δημιουργούσε θα τροφοδοτούσε με νέα στοιχεία τις σκέψεις και τις απόψεις των συμμετεχόντων και ίσως να αναπτύσσονταν και ένας γόνιμος μεταξύ τους διάλογος που θα παρείχε σε μένα πιο πλούσια δεδομένα.

Στην παρούσα έρευνα θεωρήθηκε χρήσιμη και η εξέταση «γραπτών κειμένων» (όπως σημειώσεις, ή στίχοι τραγουδιών πάνω στα θρανία κ.α.) για το λόγο ότι προσφέρει διαφορετικού τύπου πληροφόρηση στην ερευνήτρια. Σύμφωνα με τα πεδία που έχουμε ορίσει προς διερεύνηση, η συλλογή γραπτών κειμένων θα έχει να

¹¹ Διεξήγαγα 6 ατομικές συνεντεύξεις.

¹² Διεξήγαγα 4 συνεντεύξεις ομάδων εστίασης.

κάνει α)με εκφράσεις που αναγράφονται στο ρουχισμό των μαθητών και β)με κείμενα σε μορφή σημειώσεων πάνω στα θρανία, τα οποία οι μαθητές μου τα παρουσίασαν με φωτογραφίες¹³ που οι ίδιοι έχουν τραβήξει για το σκοπό της έρευνας. Το ενδιαφέρον μας θα επικεντρωθεί κυρίως στη γλώσσα (ελληνική, αγγλική) που χρησιμοποιείται στα κείμενα, καθώς η γλώσσα έχει την ιδιότητα να αναδεικνύει την κοινωνική πραγματικότητα των ατόμων και συνδέεται με διάφορους τομείς της καθημερινότητάς τους (Silverman, 2004:59).

3.4 Καθορισμός Δείγματος

Σε μια ποιοτική έρευνα σημαντικό ρόλο παίζουν ο πληθυσμός και το δείγμα της. Για τη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε να συμμετάσχουν μόνο Έλληνες μαθητές, οι οποίοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα και έχουν ως μητρική τους γλώσσα (και από τους δυο γονείς) την ελληνική. Ένα άλλο βασικό κριτήριο επιλογής του πληθυσμού ήταν να είναι παιδιά που φοιτούν σε τάξεις του γυμνασίου και λυκείου (13-18 ετών). Η επιλογή αυτή δεν έγινε τυχαία, καθώς σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως αυτό οργανώνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης¹⁴, ένας μαθητής σε αυτή την ηλικία θα πρέπει να έχει ένα ικανοποιητικό επίπεδο γνώσης της α' ξένης γλώσσας που είναι τα αγγλικά. Υποτίθεται ή θεωρείται δεδομένο ότι στο στάδιο αυτό ο μαθητής είναι σε θέση να αλληλεπιδρά στα αγγλικά χωρίς όμως να φτάνει τα υψηλά επίπεδα ευχέρειας που έχει στη μητρική του γλώσσα.

Τα δείγμα της έρευνας αποτελείται από Έλληνες μαθητές, τρία αγόρια και δεκαοχτώ κορίτσια, που φοιτούν σε γυμνάσια και λύκεια του νομού Άρτας. Θεώρησα ότι οι μαθητές αυτοί πρέπει να διαθέτουν βασικές γνώσεις¹⁵ σε σχέση με την αγγλική γλώσσα. Για την έρευνα επιλέχθηκαν μαθητές, ηλικίας 13 έως 18 ετών, από διαφορετικά γυμνάσια και λύκεια τα οποία βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή του νομού Άρτας.

¹³βλ. Παράρτημα III: Φωτογραφικό υλικό

¹⁴ Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας είναι υποχρεωτική στο Γυμνάσιο ενώ αποτελεί επιλογή του μαθητή στο Λύκειο.

¹⁵ Αυτή η υπόθεση στηρίζεται στον αριθμό διδακτικών ωρών της αγγλικής γλώσσας, τις οποίες ο μαθητής είναι υποχρεωμένος να παρακολουθήσει.

3.5 Ο Ρόλος της Ερευνήτριας

Ο ρόλος της ερευνήτριας κρίνεται πολύ σημαντικός καθώς έχει την ευθύνη τόσο της οργάνωσης της ερευνητικής διαδικασίας που θα επιλέξει όσο και της καταγραφής, διαχείρισης, επεξεργασίας και ερμηνείας των πληροφοριών που θα συλλέξει. Θα πρέπει να έχει μελετήσει προσεκτικά τις κινήσεις της, να έχει αφομοιώσει επαρκώς τις μεθοδολογικές τεχνικές¹⁶ και να έχει την ικανότητα της παρατήρησης, της ανάλυσης και του συνδυασμού των πληροφοριών που λαμβάνει. Οι ποιοτικές μέθοδοι δίνουν στην ερευνήτρια τα κατάλληλα εργαλεία για να εισχωρήσει καλύτερα στις εμπειρίες και τις σκέψεις των ατόμων και στη συνέχεια, βασιζόμενη στη δική της εμπειρία, γνώση και κοινωνικό- πολιτισμικό υπόβαθρο να κατορθώσει να εξάγει συμπεράσματα (Παρασκευόπουλου-Κόλλια, 2008) με όσο το δυνατόν λιγότερη επιρροή από την υποκειμενικότητά της. Για να μπορέσει η ερευνήτρια να προσεγγίσει τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις αντιλήψεις των ατόμων θα πρέπει να έχει εξασφαλίσει μια σειρά από προϋποθέσεις.

Καταρχήν, σε επικοινωνιακό επίπεδο θα πρέπει να «παρέχει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο οι άνθρωποι να μπορούν να ανταποκρίνονται με τρόπο που να αντιπροσωπεύει με ακρίβεια και λεπτομέρεια την άποψή τους για τον κόσμο» (Patton, 2002:21). Επιπλέον, θα πρέπει οι ίδιοι οι ερευνητές να βρίσκουν τρόπο να προσεγγίζουν τα άτομα και τις απόψεις τους, (έχοντας πάντα κατά νου ότι τα άτομα δεν είναι πάντα σε θέση να αιτιολογήσουν πλήρως τις ίδιες τους τις πράξεις) και να δίνουν πλούσιες περιγραφές τις κοινωνίας (Denzin & Lincoln, 2005:12, Blaikie, 2000:251). Ο χώρος που θα επιλεγεί για την συνάντηση με τα άτομα αυτά, θα πρέπει να είναι οικείος και να μην προκαλεί αναστάτωση ή να τα κάνει να αισθάνονται άβολα.

Επιλογή Κατάλληλου Περιβάλλοντος

Οι ατομικές συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στα σπίτια των συμμετεχόντων, απουσία γονέων, καθώς οι μαθητές έκριναν ότι έτσι θα ένιωθαν πιο άνετα. Σε όλες τις περιπτώσεις η επιλογή αυτή προέρχονταν ως πρόταση από τα ίδια τα άτομα. Το ίδιο συνέβη και με τις ομαδικές συνεντεύξεις, όπου η εκάστοτε

¹⁶ Η γνώση και αφομοίωση των μεθοδολογικών αρχών αποτελούν απαραίτητο γνωστικό υπόβαθρο για την ερευνήτρια καθώς πάνω σε αυτές θα στηριχτεί και η έρευνα.

συνάντηση πραγματοποιούνταν στο σπίτι του ατόμου που αναλάμβανε να οργανώσει την ομάδα που θα έπαιρνε μέρος σε αυτή.

Αντιμετώπιση Αρχικών Προβλημάτων

Βασική μου επιδίωξη ήταν να δημιουργήσω μια οικεία και χαλαρή ατμόσφαιρα όπου η έρευνά μου θα έμοιαζε περισσότερο με συζήτηση και λιγότερο με μια τυπική διαδικασία. Αφορμή για αυτή την επιλογή στάθηκαν οι ερωτήσεις των συμμετεχόντων πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης. Αυτό που τους ενδιέφερε κυρίως να μάθουν ήταν:

- 1) αν η συνέντευξη θα γίνει στην αγγλική γλώσσα¹⁷,
- 2) αν υπήρχαν συγκεκριμένα πράγματα που θα έπρεπε να μου απαντήσουν,
- 3) ποιοί άλλοι θα συμμετείχαν¹⁸ και
- 4) πόσο χρόνο θα διαρκούσε αυτή η συνέντευξη.

Τα ερωτήματα αυτά έδειχναν ότι οι μαθητές εκλάμβαναν τη διαδικασία της συνέντευξης ως μια διαδικασία εξέτασης, όπου θα έπρεπε να έχουν τις σωστές απαντήσεις, να μην είναι στα αγγλικά για να μην αυξηθεί ο βαθμός δυσκολίας των απαντήσεων και να μην διαρκέσει πολύ. Οι παράμετροι αυτοί λήφθηκαν υπ' όψιν και αντιμετωπίστηκαν καταρχήν με το να τους ενημερώσω ότι η συνέντευξη θα γίνει στην ελληνική γλώσσα, ότι δε θα χρησιμοποιούσα τα πραγματικά τους ονόματα για λόγους ανωνυμίας και ότι δε θα διαρκούσε πολύ. Στη συνομιλία μαζί τους απέφευγα τη λέξη «συνέντευξη» και χρησιμοποίησα τη λέξη «συζήτηση» κάτι που όπως φάνηκε από τις εκφράσεις και τις αντιδράσεις¹⁹ τους δημιούργησε ένα πιο προσιτό κλίμα. Επιπλέον, όσον αφορά τις ομαδικές συνεντεύξεις, έκρινα ως καλύτερη την τακτική να ζητήσω από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν οι ίδιοι τις ομάδες που θα έπαιρναν μέρος στη «συζήτησή» μας, ως μια προσπάθεια να νιώσουν οι ίδιοι πιο οικεία και μπορέσουν να εκφραστούν πιο ελεύθερα και για να ενισχύσω περισσότερο αυτό το κλίμα τους ζήτησα να βρεθούμε σε μέρη όπου συνήθιζαν να βρίσκονται όλοι μαζί. Οι ενέργειες αυτές είχαν σαν κύριο στόχο την δημιουργία ενός

¹⁷ Αυτό συνέβη κυρίως λόγω του γεγονότος ότι είμαι καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας και υπέθεσαν ότι θα η συνέντευξη θα ήταν στα αγγλικά. Σε μια τέτοια περίπτωση μου δήλωσαν ότι δεν θα επιθυμούσαν να συμμετάσχουν.

¹⁸ Αυτό συνέβη στην περίπτωση των ομαδικών συνεντεύξεων.

¹⁹ Κάποιοι χαμογέλασαν και κάποιοι άλλοι αναφώνησαν «ουφ», «ευτυχώς», «αν είναι έτσι εντάξει».

φιλικού κλίματος και τη δημιουργία μιας πιο χαλαρής διάθεσης που θα τους έκανε να εκφραστούν με μεγαλύτερη ειλικρίνεια και αυθορμητισμό, ξεχνώντας την ιδιότητά μου ως καθηγήτριας και τις στερεότυπες συμπεριφορές που μπορεί αυτή υποσυνείδητα να προκαλεί.

Η επιλογή του δείγματος, κατά ένα μεγάλο μέρος έγινε μέσα από το προσωπικό μου κοινωνικό-επαγγελματικό περιβάλλον. Ο λόγος που επέλεξα άτομα με τα οποία είχα ήδη αναπτύξει σχέσεις εμπιστοσύνης δεν ήταν τυχαίος. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι τα άτομα δεν είναι πάντα πρόθυμα να εκφραστούν ελεύθερα σε ένα άγνωστο πρόσωπο από φόβο για την εντύπωση που θα του δημιουργήσουν, προσπάθησα μέσα από την επιλογή αυτή να πλησιάσω όσο περισσότερο γίνεται σε ειλικρινείς απαντήσεις.

Στην πορεία διεξαγωγής των συνεντεύξεων παρουσιάστηκαν διάφορα ζητήματα που ξέφευγαν από τον αρχικό σχεδιασμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μαθήτρια Μ. η οποία αν και έλαβε γνώση εξ αρχής ότι η ερευνά μου αφορούσε έλληνες μαθητές και πώς αυτοί χρησιμοποιούν τη μητρική τους γλώσσα (την ελληνική) και αλλά και μια ξένη (την αγγλική), ωστόσο πήρε μέρος στη συνέντευξη χωρίς να αναφέρει ότι κατάγεται από την Αλβανία. Στην διάρκεια της συνέντευξης, σε μια ερώτηση για την αγαπημένη της τραγουδίστρια ανέφερε μια Αλβανίδα τραγουδίστρια και εκεί ανακάλυψα την καταγωγή της. Η απόφασή μου ήταν να συνεχίσω κανονικά τη συνέντευξη καθώς η μαθήτρια δήλωσε «Τι σημασία έχει που κατάγομαι από την Αλβανία αφού εγώ αισθάνομαι Ελληνίδα» και όταν την ρώτησα γιατί δεν μου ανέφερε την καταγωγή της μου απάντησε «Γιατί; Τι θα άλλαζε; Αφού αισθάνομαι Ελληνίδα». Τα άτομα που μας έφεραν σε επαφή, μου εξήγησαν στη συνέχεια ότι η ίδια εξεδήλωσε το ενδιαφέρον να λάβει μέρος στην έρευνα καθώς αισθάνεται Ελληνίδα και θεώρησε ότι η έρευνα αφορά και την ίδια.

Ως προς το δείγμα, υπήρξαν και εδώ αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό. Η αρχική σκέψη ήταν τα άτομα που θα επιλεγούν για τις συνεντεύξεις να προέρχονται από την πόλη της Άρτας ώστε να διερευνήσω τις απόψεις ατόμων που μεγαλώνουν σε κοινό περιβάλλον και λαμβάνουν, σε μεγάλο βαθμό, τα ίδια ερεθίσματα. Μετά το πέρας των πρώτων συνεντεύξεων διαπίστωσα ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων ήταν παρόμοιες, κάτι που με έκανε να επανεξετάσω τον αρχικό μου σχεδιασμό και να θελήσω να ερευνήσω τις απόψεις των ατόμων της ίδιας

ηλικίας, εντός του νομού αλλά που κατοικούν σε ορεινό χωριό των Τζουμέρκων. Αυτό που κίνησε το ενδιαφέρον μου ως ερευνήτριας ήταν η ανάγκη να διαπιστώσω αν και κατά πόσο θα διαφοροποιηθούν οι απαντήσεις των ατόμων που ζουν σε ένα ορεινό χωριό με τα άτομα που ζουν στην πόλη. Θα πρέπει και εδώ να αναφέρω ότι και με τους συμμετέχοντες από το ορεινό χωριό έπρεπε να διασαφηνίσω ότι η συνέντευξη δε θα γίνει στην αγγλική γλώσσα καθώς λόγω του γεγονότος ότι δεν υπήρχαν φροντιστήρια αγγλικής γλώσσας στην περιοχή τους, είχαν ακόμη μικρότερη αυτοπεποίθηση από τα παιδιά της πόλης, ως προς την ικανότητάς τους να ανταπεξέλθουν σε κάτι τέτοιο. Από την άλλη μεριά όμως με διαβεβαίωσαν ότι δεν υπάρχει κανένας περιορισμός σχετικά με το χρόνο διεξαγωγής της συνέντευξης και ότι μπορούσαν να αφιερώσουν όσο χρόνο χρειαστεί.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετώπισα έντονα ήταν η άρνηση των αγοριών να συμμετάσχουν στη συνέντευξη. Αν και προσπάθησα να τους εξηγήσω ότι οι ερωτήσεις δεν θα αφορούσαν κάποιο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο αλλά την καταγραφή των απόψεων και επιλογών τους σε μουσική, ένδυση και γραπτό λόγο ωστόσο δεν κατόρθωσα να επιτύχω τα επιθυμητά αποτελέσματα. Μετά από ερωτήσεις που τους έκανα προσπαθώντας να εξηγήσω την αρνητική τους στάση, αντιλήφθηκα ότι η συνέντευξη για αυτούς ήταν σαν να τους υποχρέωνα να κάνουν κάποιο είδος μαθήματος, όπου θα έπρεπε να προσέχουν τι τους ρωτάω και στη συνέχεια να σκεφτούν τι να μου απαντήσουν και δεν ήθελαν να μπουν σε αυτή τη διαδικασία.

Επομένως γίνεται αντιληπτός ο λόγος που η όλη παρουσία και οι αποφάσεις της ερευνήτριας στην ερευνητική διαδικασία θεωρούνται τόσο σημαντικές. Σκιαγραφείται με αυτόν τον τρόπο ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί η ερευνήτρια για τη συλλογή δεδομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

3.7 Ανάλυση Συνεντεύξεων

Για τους Miles & Huberman (1994:9) οι κλασικές αναλυτικές πρακτικές μιας ποιοτικής μεθόδου, με τη σειρά που πραγματοποιούνται είναι:

- Η πρόσθεση κωδικών σε επιτόπιες σημειώσεις που έχουν παρθεί από παρατηρήσεις ή συνεντεύξεις
- Η σημείωση σκέψεων ή άλλων παρατηρήσεων στα περιθώρια

- Η ταξινόμηση και η λεπτομερής εξέταση αυτού του υλικού για την αναγνώριση παρόμοιων φράσεων, σχέσεων ανάμεσα σε μοτίβα, θέματα, διακριτές διαφορές ανάμεσα σε υπό-ομάδες.
- Η καταγραφή αυτών των μοτίβων και των διαδικασιών (για την εύρεση ομοιοτήτων και διαφορών)
- Σταδιακά, η επεξεργασία ενός μικρού σετ γενικεύσεων που καλύπτουν τη συνεκτικότητα που διακρίνεται στη βάση δεδομένων
- Η αντιμετώπιση αυτών των γενικεύσεων με ένα οριστικοποιημένο σώμα γνώσεων που θα έχει τη μορφή δομών ή θεωριών

Μέσα στη διαδικασία ανάλυσης της ποιοτικής έρευνας οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται, όπως αυτές αναφέρονται από τους Miles & Huberman (1994), είναι αυτές της μείωσης των δεδομένων (data reduction), της παρουσίασης (data display), της εξαγωγής συμπερασμάτων και της επαλήθευσης. Η ερευνήτρια καλείται να οργανώσει και αναλύσει προσεκτικά το υλικό της, με σκοπό να αποφασίσει να κωδικοποιήσει, επεξηγήσει, ερμηνεύσει και εντέλει να χρησιμοποιήσει τα πιο σημαντικά στοιχεία που συνέλεξε. Στη συνέχεια μπαίνει στη διαδικασία παρουσίασης αυτών των στοιχείων²⁰, τα οποία θα πρέπει να παρουσιαστούν με τέτοιο τρόπο ώστε να αναδεικνύουν, και πολύ περισσότερο, να καθιστούν κατανοητή και ξεκάθαρη την οπτική γωνία και τα ευρήματα. Συνέχεια έχει η διεξαγωγή των συμπερασμάτων της έρευνας, τα οποία όσο πιο βαθιά προχωρά η ανάλυση, τόσο πιο ξεκάθαρα αυτά παρουσιάζονται.

Για να μπορέσουν όλα αυτά τα βήματα να ακολουθηθούν με συνέπεια θα πρέπει πρώτα να γίνει προσεκτική αξιοποίηση του πρωτογενούς υλικού. Όπως αναφέρεται, «η καταγραφή συμβολικού υλικού, όπως αυτή παρουσιάζεται στη ζωντανή πραγματικότητα, και η σκόπιμη παραγωγή του σε προκατασκευασμένες καταστάσεις» (Φίλια, 1996:205) θα εφοδιάσουν την ερευνήτρια με ένα πρωτογενές υλικό το οποίο καλείται να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει. Σύμφωνα με τον Λάζο (1998) το υλικό θα πρέπει να σώζεται σε μορφές που θα μπορέσουν να αξιοποιούνται άμεσα και έμμεσα για να κατορθώνουν την ευκολότερη ανασυγκρότηση των δεδομένων. Σε αυτή την προσπάθεια θα βοηθήσει η καταγραφή λέξεων – κλειδιών

²⁰ Η παρουσίαση μπορεί να γίνει με πίνακες, διαγράμματα, γραφήματα.

και οι πληροφορίες (όπως καταγράφηκαν μέσα από σημειώσεις και μαγνητοφωνήσεις) που θα αποτελέσουν τα πρώτα χρήσιμα εργαλεία σε μια αρχική προσπάθεια οργάνωσης των δεδομένων.

Μεγάλη βαρύτητα δόθηκε επίσης στην διαδικασία της *απομαγνητοφώνησης* των συνεντεύξεων, καθώς ο τρόπος παρουσίασης των απαντήσεων θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικός και να δημιουργεί μια ατμόσφαιρα όσο το δυνατόν πιο κοντά στην πραγματική. Πολλές φορές ο τόνος της φωνής, ο σαρκασμός, η αμφισβήτηση, η ειρωνεία είναι στοιχεία που ιδιαίτερα στον γραπτό λόγο, αποδίδονται μόνο μέσα από μια πιο «ελεύθερη» σύνταξη του κειμένου και μέσα από αναφορές και σχόλια που η ίδια η ερευνήτρια κρίνει ότι πρέπει να κάνει. Το απομαγνητοφωνημένο κείμενο μπορεί «να χαρακτηρίζεται από έλλειψη οργάνωσης, να είναι εκλεκτικό ως προς τα στοιχεία που έχουν συμπεριληφθεί σε αυτό, να έχει σημεία που τα διακρίνει η έλλειψη συνοχής και, τέλος, να έχει ή να μην έχει τη μορφή μιας αφήγησης με ειρμό» (Mason, 2009:245).

Το ζητούμενο και η επιτυχία μιας τέτοιας προσπάθειας εστιάζεται κυρίως στο αν και σε τι βαθμό, ο αναγνώστης θα μπορέσει να διαμορφώσει την ίδια εικόνα με την αναλύτρια²¹, σχετικά με το κλίμα, το ύφος και το περιεχόμενο των απαντήσεων κάθε συμμετέχοντα, να μπορέσει δηλαδή η αναλύτρια «να διευκολύνει τον αναγνώστη στην κατανόηση του υπό μελέτη κόσμου»(Patton, 2002:457) όχι όμως να τον κατευθύνει σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Κωδικοποίηση

Η έννοια της κωδικοποίησης αναφέρεται ως ένα «σύστημα κατηγοριοποίησης, που επιβάλλει μια συγκεκριμένη ταξινόμηση στα δεδομένα» (De Vaus, 2002:147). Ως κωδικός θεωρείται «μια λέξη ή σύντομη φράση που συμβολικά ορίζει μια συνοπτική, κεντρική και ουσιαστική ιδιότητα για ένα τμήμα γλωσσικών ή οπτικών δεδομένων» (Saldana, 2009:3). Η κωδικοποίηση ως διαδικασία, δεν είναι κάτι άλλο παρά ένας τρόπος ανάλυσης των δεδομένων που σχετίζεται με το πώς «διαφοροποιείς και συνδυάζεις τα δεδομένα που έχεις ανακτήσει και τους συλλογισμούς που κάνεις σχετικά με αυτές τις πληροφορίες» (Miles & Huberman, 1994:56). Με αυτόν τον

²¹ Στην παρούσα φάση της ερευνητικής διαδικασίας θα ήταν πιο ακριβές να αναφέρουμε την ερευνήτρια ως αναλύτρια.

τρόπο θα επιχειρηθεί ένας προσδιορισμός των κωδικών και στη συνέχεια η συγκέντρωση και η ανάλυση τους με κύριο σκοπό να αναδειχθεί η δομή του σώματος των δεδομένων (Moser & Kalton, 1971). Η διαδικασία αυτή δεν είναι απλή καθώς απαιτείται μεγάλη προσοχή και επανεξέταση σχετικά με την κωδικοποίηση των εννοιών, οι οποίες μπορεί να είναι σύνθετες και να περιλαμβάνουν ταυτόχρονα πολλά νοήματα ή ακόμα και να παρατηρείται η ανάγκη αλλαγής τους όσο η ανάλυση τους προχωρά σε βάθος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Κοινωνικό, Ιστορικό και Οικονομικό Πλαίσιο

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μια προσπάθεια προσέγγισης και παρουσίασης των κοινωνικών, ιστορικών και οικονομικών συνθηκών που διαμορφώθηκαν, και φαίνεται να επηρέασαν τη ζωή των εφήβων (Denzin & Lincoln, 2005:12, Blaikie, 2000:251) στο νομό Αρτας.

Εμείς και οι άλλοι Ευρωπαίοι

Κάθε λαός έχει τα δικά του χαρακτηριστικά, τη δική του γλώσσα και ιστορία, τους δικούς του κώδικες που απαρτίζουν την ταυτότητά του και τον ξεχωρίζουν από τον υπόλοιπο κόσμο. Οι λαοί όμως δεν μένουν εγκλωβισμένοι στα στενά όρια του κράτους τους αλλά αντίθετα έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν και άλλους λαούς, κουλτούρες και τρόπους ζωής τα οποία κάποια στιγμή, θα τα συγκρίνουν αναπόφευκτα, με το δικό τους κόσμο. Η ανθρώπινη περιέργεια έχει οδηγήσει σε αναζητήσεις, παρατηρήσεις και συγκρίσεις όχι απαραίτητα για να διαπιστωθεί αν κάτι είναι καλύτερο ή χειρότερο από κάτι άλλο, αλλά απλά και μόνο για να διαπιστωθεί η διαφορετικότητα.

Οι οικονομικές και πολιτικές αλλαγές που συντελούνται παγκοσμίως, επηρεάζουν όλες τις χώρες. Στην Ευρώπη παρατηρείται ότι οι χώρες, με βάση πολιτικά και κυρίως οικονομικά κριτήρια, προχωρούν σταδιακά στην συνένωση σε ευρύτερα πλαίσια και ομάδες. Η Ελλάδα ακολούθησε αυτή την κατεύθυνση της συνένωσης και έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η πολιτικό-οικονομική ένωση με την Ευρώπη δεν αντιμετωπίστηκε με ενθουσιασμό από τους Έλληνες αλλά μάλλον περισσότερο με καχυποψία και δυσπιστία. Η άποψη των Ελλήνων απέναντι στους άλλους Ευρωπαίους ήταν ότι τους έβλεπαν ως «ξένους» και εδώ δημιουργείται ένα παράδοξο φαινόμενο. Το παράδοξο έγκειται στο γεγονός ότι σε δημοσκόπηση που διεξήχθη το 2004, «το 78,7% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι αισθάνονται Ευρωπαίοι, οι ίδιοι δήλωσαν παράλληλα ότι οι Ευρωπαίοι είναι άλλοι, ξένοι και εντελώς διαφορετικοί από εμάς τους Έλληνες» (Κοκοσαλάκης, 2004:60).

Η προαναφερθείσα άποψη παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον καθώς παρουσιάζει το πώς βλέπει το μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων, που συμμετείχαν

στη δημοσκόπηση, τον εαυτό τους μέσα στην Ευρώπη. Η σύνθεση αυτής της ταυτότητας παρουσιάζει ιδιαιτερότητες καθώς ο Έλληνας είναι υπερήφανος για την καταγωγή, την ιστορία και τον πολιτισμό του και δεν θεωρεί ότι οι άλλοι πολιτισμοί είναι ανώτεροι για να πάρει στοιχεία από αυτούς αλλά αντίθετα θα πρέπει οι άλλοι να πάρουν από το μεγαλείο της Ελλάδας. Την ίδια όμως στιγμή ο Έλληνας αναγνωρίζει τη μειονεκτική θέση που έχει σε οικονομικό και αναπτυξιακό τομέα και αντιλαμβάνεται ότι θα πρέπει κάνει αλλαγές ώστε να κατορθώσει να φτάσει το επίπεδο των αναπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών.

Η Αγγλική Γλώσσα στην Ελλάδα

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, έχει να κάνει με μια γενικότερη τάση αλλά και ανάγκη για εντονότερη αλληλεπίδραση μεταξύ των λαών, ξεπερνώντας γεωγραφικά πλαίσια και αντιμετωπίζοντας τον κόσμο ως ενιαίο σύνολο. Για τον Waters (1995) η παγκοσμιοποίηση δεν αφορά τόσο τους γεωγραφικούς περιορισμούς όσο εκείνες τις κοινωνικές και πολιτισμικές διεργασίες στις οποίες οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται όλο και περισσότερο ότι πρέπει να υποχωρούν. Μέσα από τους κοινωνικούς διακανονισμούς μπόρεσαν και θεσπίστηκαν διεθνείς οργανισμοί όπως για παράδειγμα ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.). Ως δεδηλωμένους σκοπούς τα Ηνωμένα Έθνη έχουν: τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, τη συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εναρμόνιση των δράσεων των κρατών. Στα θέματα με τα οποία ασχολούνται δίνεται έμφαση και στη γλώσσα.

Στα Ηνωμένα Έθνη χρησιμοποιούνται έξι επίσημες γλώσσες: αγγλική, αραβική, γαλλική, ισπανική, κινεζική και ρωσική. Οι γλώσσες αυτές δεν αποτελούν μια τυχαία επιλογή αλλά φέρουν πολιτικό- κοινωνικό-οικονομική βαρύτητα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται η επιρροή των γλωσσών και κυρίως της αγγλικής γλώσσας έχει μετατραπεί σε « ένα είδος γλωσσικής διάκρισης που σχετίζεται με την ιεράρχηση των γλωσσών με βάση την οικονομική τους βαρύτητα» (Tochon, 2009: 111).

Σε γλωσσικό επίπεδο, η αγγλική γλώσσα κατορθώνει να είναι «ευέλικτη και ανοιχτή στις καινοτομίες, αφομοιώνοντας στοιχεία από άλλες γλώσσες χωρίς

αναστολές και ως αποτέλεσμα δημιουργεί μια ευρεία και βαθιά λεξιλογική διαφοροποίηση ασύγκριτη με τις άλλες γλώσσες» (Coulmas, 2005:167). Ο μηχανισμός που διαθέτει αυτή η γλώσσα της επιτρέπει να προσλαμβάνει νέα στοιχεία από διάφορες πηγές, να τα αφομοιώνει, να τα παρουσιάζει εκ νέου, αυτή τη φορά όμως μέσα από το δικό της πρίσμα, αποφεύγοντας «να χαράζει σύνορα ανάμεσα στα μέλη της ομάδας και στους ‘έξω’» (Βερνίκος & Δασκαλοπούλου, 2002:216).

Η θέση και η δύναμη που φαίνεται ότι κατέχει η αγγλική γλώσσα, αποτυπώνεται με διάφορους τρόπους. Καταρχήν, η γνώση της έχει κριθεί τόσο απαραίτητη που δεν είναι λίγες οι χώρες, ανάμεσά τους και η Ελλάδα, που έχουν εντάξει τη διδασκαλία της στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα. Παρατηρείται επίσης ότι με το πέρασμα των χρόνων, η δύναμη της αγγλικής γλώσσας όχι μόνο έχει παγιωθεί αλλά αυξάνεται και σε κάποιες χώρες (όπως η Ελλάδα) η εκμάθησή της αρχίζει από τη νεαρή ηλικία. Η σημασία αυτού του εκπαιδευτικού σχεδιασμού είναι αξιοσημείωτη καθώς ο μαθητής καλείται να μάθει τη γλώσσα της χώρας του, που θα τον βοηθήσει σταδιακά στην δημιουργία της εθνικής του ταυτότητας, και ταυτόχρονα να μάθει μια ισχυρή γλώσσα της παγκόσμιας κοινότητας. Αυτός ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός εξηγείται, από τους Boli, Ramirez & Meyer (1985), μέσα από τη θεωρία του ισομορφισμού²² όπου η πρόοδος της μαζικής εκπαίδευσης έχει σχέση και με τις αλλαγές που συντελούνται στην υπόλοιπη κοινωνία και σε άλλα εθνικά κράτη.

Άλλοι τομείς όπου η αγγλική γλώσσα κάνει αισθητή την παρουσία της είναι αυτοί της τεχνολογίας και της επικοινωνίας, οι οποίοι έχοντας κατακλύσει τη ζωή των ανθρώπων, έχουν ορίσει με έμμεσο τρόπο την αγγλική γλώσσα ως βασική γλώσσα επικοινωνίας. Στην Ελλάδα, η αγγλική γλώσσα θεωρείται μια σημαντική γλώσσα λόγω της πολιτικής δύναμης και επιρροής Αγγλίας και Η.Π.Α αλλά η ενίσχυσή της οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι «η παγκοσμιοποίηση και ο πολιτισμός της τεχνολογίας και της επικοινωνίας, αυξάνουν τη σημασία της και της προσδίδουν ηγεμονικό χαρακτήρα» (Αλμπάνης, 1998:50). Η προσπάθεια αντίστασης σε αυτή την «ηγεμονία» έχει άμεσες συνέπειες καθώς η μη γνώση της αγγλικής γλώσσας σημαίνει αυτόματα και τον περιορισμό της χρήση της τεχνολογίας και της

²² Ο ισομορφισμός είναι μια διαδικασία, η οποία «εξαναγκάζει τμήμα ενός πληθυσμού να μοιάζει με άλλα τμήματα που αντιμετωπίζουν το ίδιο σύνολο περιβαλλοντικών συνθηκών» (στο DiMaggio & Powell, 1983:149). Ευρύτερα, ο ισομορφισμός αναφέρεται στην ομοιότητα μεταξύ της δομής ενός οργανισμού και της δομής ενός άλλου, είτε είναι αυτό αποτέλεσμα σχεδιασμού είτε όχι. Για παράδειγμα, παρά τις μεταξύ τους διαφορές, τα εθνικά κράτη τείνουν να οργανώνουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα με παρόμοιο τρόπο.

επικοινωνίας (στην περίπτωση όπου οι οδηγίες χρήσης ή χρήσιμες πληροφορίες είναι στην αγγλική γλώσσα).

Σε επαγγελματικό επίπεδο, η αγγλική γλώσσα έχει γίνει τόσο απαραίτητη, που πλέον αποτελεί απαιτούμενο προσόν πρόσληψης. Μέσα στα βασικά γνωστικά εφόδια με τα οποία το ελληνικό σχολείο κρίνει ότι πρέπει να εφοδιάσει τον Έλληνα μαθητή για την μετέπειτα εξέλιξή του, είναι και αυτό της αγγλικής γλώσσας. Η σημασία που δίνεται δε σε αυτή τη γλώσσα από τις οικογένειες, είναι τόσο μεγάλη που οδήγησε ακόμη και στη δημιουργία ιδιωτικών κέντρων εκμάθησης (φροντιστήρια).

Ο τρόπος που η ελληνική κοινωνία ενσωμάτωσε την αγγλική γλώσσα στους κόλπους της και η παγίωσή της στον εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τομέα, αφήνουν να διαφανεί το μέγεθος της επιρροής της και της δύναμης που ασκεί στην ελληνική πραγματικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Παρουσίαση και Ανάλυση των Ευρημάτων

Η έρευνα στηρίχτηκε σε τέσσερις βασικούς άξονες που αντιστοιχούν σε πεδία όπου οι μαθητές του δείγματος χρησιμοποιούν (ενεργά ή παθητικά) την αγγλική γλώσσα: μουσική, ένδυση, σημειώσεις, και επιλογές στη χρήση του προφορικού τους λόγου. Μέσα από τον κάθε άξονα επιχειρήθηκε, η άντληση πληροφοριών σχετικά με τη χρήση της αγγλικής γλώσσας στη ζωή του έφηβου και η ανάδειξη απόψεων που ίσως να μην είχαν προβλεφθεί από τον αρχικό σχεδιασμό.

5.1 Μουσική

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρηθεί η παρουσίαση των απόψεων και των στάσεων των Ελλήνων μαθητών σε σχέση με την ελληνική και αγγλόφωνη²³ μουσική.

Μουσική και Συναισθήματα

Οι νέοι επιλέγουν τη μουσική που τους ταιριάζει και εκφράζει καλύτερα αυτό που οι ίδιοι αισθάνονται. Οι χαρακτηρισμοί που δίνουν για τη μουσική στην αγγλική γλώσσα είναι «πιο cool, πιο μπροστά», «είναι ωραία, μας ξεσηκώνει», έχουν «ένταση, είναι διαφορετικά»(βλ.Πίνακας 1), έχουν «πιο ωραία μουσική και μελωδία».

Στην αντίπερα όχθη οι ερωτηθέντες στην πλειονότητά τους δεν επιλέγουν την ελληνική μουσική την οποία και χαρακτήρισαν ως «καταθλιψούρα», «απαίσια», «γελοία» και τα τραγούδια ως «κλαψουρίστικα» και «ξενέρωτα»(βλ.Πίνακας 1). Μια μαθήτρια, η Αλεξάνδρα, δηλώνει «δεν μπορώ να ακούσω λαϊκά ...με πιάνουν τα αυτιά μου, το κεφάλι μου, τα θεωρώ απαίσια». Ενώ ο Πάνος, δίνει μια διαφορετική διάσταση για την ελληνική μουσική, και συγκεκριμένα την παραδοσιακή μουσική, και αναφέρει ότι «μένω ευχαριστημένος και νιώθω πιο πολύ σαν Έλληνας».

²³ Οι αναφορές σε Αμερικάνικα και Αγγλικά είδη μουσικής και τραγούδια θα γίνεται υπό την κοινή ονομασία Αγγλική μουσική καθώς για τους περισσότερους μαθητές δεν υπάρχει κάποια σημαντική διαφοροποίηση.

Διαφοροποιητική Λειτουργία των Μουσικών Επιλογών

Μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον οι προτιμήσεις των γονιών περιλαμβάνουν μόνο ελληνικά είδη μουσικής και αυτό για κάποια παιδιά είναι αποδεκτό κυρίως λόγω της ηλικιακής διαφοράς και της έλλειψης γνώσεων στην αγγλική γλώσσα. Η εικόνα που παρουσιάζουν οι μαθητές για τους γονείς τους εστιάζεται κυρίως, κατά την άποψη τους, στη μεγάλη διαφορά ηλικίας. Η Αλέκα λέει ότι οι επιλογές των γονιών «είναι τα ελληνικά... είναι και σε μεγάλη ηλικία», η Ηλιάννα αναφέρει ότι οι γονείς της «δεν καταλαβαίνουν ξένες γλώσσες οπότε αναγκαστικά ακούνε ελληνικά» και η Γρηγορία ότι «ακούνε κάτι της εποχής τους, παλιό», «δεν έχουν κάποιο ενδιαφέρον». Κάποιοι άλλοι αναφέρουν ότι κάποιες φορές ακούνε τη μουσική που προτιμούν οι γονείς τους απλά «για να τους κάνουν το χατίρι». Ένας μαθητής, ο Πάνος, ανέφερε ότι ακούει την ελληνική παραδοσιακή μουσική που ακούνε και οι γονείς του και ο ίδιος λέει «συνεχίζω την παράδοση κατά κάποιον τρόπο», ενώ η Μαρία και η Ανθή προτιμούν αυτή τη μουσική σε εκδηλώσεις (πανηγύρια) όπου και θα χορέψουν αλλά να τα ακούσεις στο σπίτι «δε λέει».

Οι νέοι όταν μιλούν για τα ελληνικά και τα αγγλικά είδη μουσικής φαίνεται να τα έχουν κατατάξει σε κατηγορίες. Όσον αφορά την αγγλική μουσική, τις πιο συνηθισμένες επιλογές αποτελούν η pop, rock και R'n B' μουσική που χαρακτηρίζεται «προχώ». Εξαίρεση αποτέλεσε η δήλωση της Μαρίας που ανέφερε ότι αν κάποιος φίλος της ακούει rock «εγώ δεν αντέχω, με πιάνει τρέλα, δε μπορώ» και αποδίδει αυτή την αντίδραση στο ότι η rock μουσική συνδέεται «με την εμφάνιση», και αναφέρει ότι μια φίλη της που ακούει rock «ντύνεται έτσι, προσπαθεί να μιμηθεί αυτούς που τραγουδάνε αυτά τα τραγούδια». Μια άλλη μαθήτρια, η Άννα, αναφέρεται σε ένα άλλο είδος το heavy metal και λέει «το θεωρώ πολύ σκληρό, το ακούνε τα άτομα που νιώθουν απομονωμένα».

Σε σχέση με τους φίλους, οι περισσότεροι δήλωσαν ότι έχουν τις ίδιες προτιμήσεις, κυρίως αγγλικά τραγούδια, και ότι δεν θα αντιδρούσαν αν κάποιος εκδήλωνε άλλες προτιμήσεις με εξαίρεση την Ηλιάννα που δήλωσε ότι αν οι φίλες της ακούνε ελληνικά τραγούδια, φεύγει.

Η ελληνική μουσική φαίνεται να μην είναι μέσα στις επιλογές των εφήβων, ωστόσο αναφέρονται συχνά στην ελληνική λαϊκή μουσική με τους όρους «σκυλάδικα» και «μπουζούκια» με την Αλέκα να δηλώνει ότι μπορεί να ακούσει

κάποια ελληνικά τραγούδια που «θα τα λέγαμε σήμερα ‘ποιότητα’» όπως Κότσιρα και Παπαϊωάννου, «όχι όμως αυτά τα παρατραβηγμένα που έχουν στα μουζούκια». Το διαχωρισμό που υπάρχει σε αυτό το είδος επιβεβαιώνει και η Χριστίνα η οποία λέει ότι της αρέσουν «τα καψουροτράγουδα²⁴» και αναφέρει ότι αυτοί που ακούνε rock μουσική έχουν υποτιμητική στάση απέναντι σε αυτά τα τραγούδια. Πιο συγκεκριμένα, η Χριστίνα αναφέρει ότι τα παιδιά που ακούνε rock μουσική θεωρούν τα λαϊκά τραγούδια που επιλέγει η ίδια ως «κατώτερο είδος, ότι δεν ανήκει στην ίδια κατηγορία με το δικό τους», «τα θεωρούν σκυλάδικα». Σε σχέση με την ελληνική παραδοσιακή μουσική, υπήρχαν κάποιοι που την ακούνε λόγω γονιών και κάποιοι που δεν την προτιμούν, με την Λένα να εκφράζει αρνητικά συναισθήματα για όσους την προτιμούν «I hate them» και την Άντυ να λέει ότι «είναι ίσως κάποιος χωριάτης που ακούει όλη την ώρα τέτοια τραγούδια»(βλ.Πίνακας 1), και «δεν έχει άποψη σε άλλα τραγούδια».

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πώς οι έφηβοι αξιολογούν την αγγλική και την ελληνική μουσική στην Ελλάδα

<i>Αξιολόγηση της Αγγλικής Μουσικής</i>	<i>Αξιολόγηση της Ελληνικής Μουσικής</i>
Προχώ	Χωριάτικη Παράδοση
Cool	Ξενέρωτη
Ωραία μελωδία	Απαίσια
Ένταση	Καταθλιψούρα
Ποιότητα	Σκυλάδικα Καψουροτράγουδα

²⁴ Ελληνικά λαϊκά τραγούδια με θέμα τον έρωτα και την αγάπη.

5.2 Γραπτός Λόγος

Σε αυτό το κεφάλαιο θα επιχειρηθεί να παρουσιαστεί η γλώσσα που επιλέγουν οι μαθητές για να εκφραστούν, τόσο στον τομέα ένδυση (ως καταναλωτές γραπτού λόγου) όσο και στις σημειώσεις που γράφουν οι ίδιοι (ως παραγωγοί γραπτού λόγου).

5.2.1 Ένδυση

Ένδυση: Ταυτότητα και Διαφοροποίηση

Οι μαθητές που προσήλθαν στις συνεντεύξεις φορούσαν πανομοιότυπα ρούχα²⁵ και σχεδόν όλοι φορούσαν μπλούζες που ανέγραφαν κάτι στην αγγλική γλώσσα.

Για τις ενδυματολογικές τους επιλογές, κάποιοι υποστήριζαν ότι ακολουθούν τη μόδα, που προέρχεται από το εξωτερικό, ενώ άλλοι υποστήριζαν ότι αποτελούν προσωπικές επιλογές. Οι περισσότεροι ανέφεραν ότι επηρεάζονται από ξένες εκπομπές, από τραγουδιστές και από τους διάσημους²⁶ επειδή το ντύσιμο τους είναι «trendy». Η Άντυ επηρεάζεται από αυτούς για να νιώθει «ότι είμαι και εγώ σαν αυτούς, διάσημη»(βλ.Πινάκας 2). Επιπλέον, κάποιοι από τους εφήβους ανέφεραν ότι επηρεάζονται από φίλους, ενώ η Ανθή αναφέρει μια άλλη κοπέλα που «έχει ψύχωση με την εξωτερική της εμφάνιση» η οποία «συμβαδίζει πολύ με την μόδα για να δείχνει ότι είναι κάποια, υπεράνω».

Σε σχέση με την ελληνική μόδα οι περισσότεροι τη χαρακτήρισαν «παλιομοδίτικη»(βλ.Πινάκας 2), «ξεπερασμένη», «πίσω από την εποχή», «βαρετή», «χάλια» και κάποιοι ανέφεραν ότι δεν υπάρχει μόδα στην Ελλάδα.

Σε σχέση με τις ενδυματολογικές επιλογές άλλων ατόμων διατυπώθηκαν απόψεις όπως « έχει πολύ ωραίο στυλ- μάλλον έχει την οικονομική δυνατότητα». Διατυπώθηκε η άποψη ότι το ωραίο στυλ δημιουργεί στους άλλους αρνητικά συναισθήματα «οι άλλες τις ζηλεύουν και έχουν εχθρική στάση απέναντί τους». Η Ανθή αναφέρει ότι είναι «σπαστικά» τα άτομα που λένε «είμαι μοναδική, μόνο εγώ έχω αυτά τα ρούχα, μόνο εγώ είμαι έτσι»(βλ.Πινάκας 2).

²⁵ Οι μαθητές φορούσαν όλοι τζιν παντελόνι ή φόρμα, γνωστή μάρκα αθλητικών παπουτσιών που όλοι τα ανέφεραν με το όνομα Σταράκια και μπλούζα με λογότυπο ή έκφραση στα αγγλικά.

²⁶ Με τον όρο «διάσημοι» οι συμμετέχοντες αναφέρονται σε προβεβλημένα πρόσωπα των οποίων η επαγγελματική ιδιότητα δεν είναι γνωστή ή μεγάλης σημασίας.

Κάποιες μαθήτριες φαίνεται να συνδέουν τη μόδα με τη μαζικοποίηση στην ένδυση(βλ.Πινάκας 2).. Πιο συγκεκριμένα, η Άντυ λέει «μου αρέσει να φοράω ότι και ο κόσμος για να είμαι μέσα στη μάζα» και η Μυρτώ αναφέρει σχετικά με τη μαζικοποίηση ότι χρειάζεται γιατί «πρέπει οι άνθρωποι να ταιριάζουν μεταξύ τους και να μην είναι πολύ διαφορετικοί» και θεωρεί ότι η μαζικοποίηση «είναι ένας τρόπος να προχωράμε ένα βήμα μπροστά». Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη της Ηλιάνας η οποία αναφέρει ότι θα ήθελε να έχει το δικό της στυλ αλλά οι συνομήλικοί της θα έχουν άλλη άποψη καθώς «αυτό θα τους φανεί τόσο διαφορετικό, θα αρχίσουν τα χαζοσχόλια» και στο τέλος αναφέρει ότι «στοχοποιείσαι».

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Πώς αξιολογούν οι έφηβοι την αγγλική και την ελληνική μόδα στην Ελλάδα.

Αξιολόγηση της Αγγλικής Μόδας	Αξιολόγηση της Ελληνικής Μόδας
Trendy	Παλιομοδίτικη
Διάσημη	Ξεπερασμένη
Δείχνω υπεράνω	Χάλια
Μαζικοποίηση	Στοχοποίηση

Ένδυση: Μηνύματα ή Μόδα;

Εξαιτίας του γεγονότος ότι σχεδόν όλοι οι μαθητές προσήλθαν στη συνέντευξη φορώντας μπλούζες με αγγλικά λογότυπα/ εκφράσεις, επιχειρήθηκε μια διερεύνηση των λόγων αυτής της επιλογής για να διαπιστωθεί ο λόγος που τα επιλέγουν.

Αρχικά οι μαθητές δήλωσαν ότι όλες οι μπλούζες που αναγράφουν κάτι είναι γραμμένες στην αγγλική γλώσσα. Σε μια προσπάθεια να εξηγήσουν γιατί τις προτιμούν, οι μαθητές ανέφεραν δυο λόγους, α) γιατί τους αρέσει να είναι στα αγγλικά, «είναι πιο νεανικά» τα αγγλικά(βλ.Πίνακας 3) και β) γιατί απλά δεν το έχουν σκεφτεί να αγοράσουν τέτοιες μπλούζες (με ελληνικά γράμματα, λογότυπα ή

επιγραφές), αφού όλες οι μπλούζες είναι στα αγγλικά. Σε σχέση με αυτά που αναγράφονται στις μπλούζες που φορούν, οι περισσότεροι μαθητές δήλωσαν ότι δεν τους ενδιαφέρει τι αναγράφεται και ότι επιλέγουν το ρούχο με βάση τα αισθητικά τους κριτήρια. Για κάποιους άλλους μαθητές όμως, το γραπτό μήνυμα που περνάει μέσα από μια μπλούζα είναι σημαντικό και αποτελεί τρόπο έκφρασης για τους ίδιους καθώς, όπως αναφέρει η Ανθή, «αν δε σε εκφράζει δεν έχει νόημα να το αγοράσεις».

Ενδιαφέρον προκάλεσαν οι αναφορές σε μπλούζες που αναγράφουν στα αγγλικά προκλητικά και σόκιν²⁷ μηνύματα. Οι μαθητές θεωρούν ότι τέτοιου είδους μηνύματα απευθύνονται στους συνομηλίκους και όχι στους μεγαλύτερους σε ηλικία. Οι συνομήλικοι είναι σε θέση να το μεταφράσουν, και θα σκεφτούν «Κοίτα τι φόρεσε, κατάφερε και το φόρεσε, το τόλμησε!» και ακόμα «θα πειράζονταν μεταξύ τους και θα το σχολίαζαν». Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, που δεν γνωρίζουν αγγλικά, αν έβλεπαν αυτά τα μηνύματα στα ελληνικά θα αντιδρούσαν διαφορετικά, καθώς «το θεωρούν ‘κάπως’ να εκφράζεσαι ελεύθερα», «θα ήταν περίεργο για αυτούς» και ιδιαίτερα για τους γονείς θα ήταν δύσκολο γιατί «ίσως τους έρθει εγκεφαλικό» (βλ.Πίνακας 3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Λόγοι που οι έφηβοι χρησιμοποιούν τον αγγλικό γραπτό λόγο

Λόγοι που επιλέγουν μπλούζες με αγγλικά λογότυπα	Λόγοι που οδηγούν σε αγγλικές σημειώσεις στα θρανία
Είναι Μόδα	Φυσικός τρόπος Έκφρασης
Επικοινωνία με Συνομηλίκους	Επικοινωνία με Συνομηλίκους Αντιγραφή
Μηνύματα που Δεν γίνονται Αντιληπτά από τους Μεγαλύτερους	Μηνύματα που Δεν γίνονται Αντιληπτά από τους Καθηγητές

²⁷ Ως σόκιν χαρακτηρίσαμε τα μηνύματα που περιείχαν σεξουαλικά ή υβριστικά περιεχόμενα.

5.2.2 Σημειώσεις

Σημειώσεις: Έκφραση και Παραπλάνηση

Οι περισσότεροι μαθητές ανέφεραν ότι γράφουν σημειώσεις, τραγούδια και στιχάκια κυρίως στα σχολικά θρανία. Η γλώσσα που επιλέγουν είναι κυρίως τα αγγλικά γιατί σύμφωνα με την Ηλιάνα «είναι σαν να έχουμε ζήσει με αυτή την γλώσσα, είναι σαν να έχουμε μάθει αυτή πιο καλά και από την ελληνική» (βλ.Πίνακας 3) και αναφέρουν ότι δεν τους ενδιαφέρει και τόσο πολύ αν οι συμμαθητές ή οι καθηγητές καταλάβουν τι γράφουν.

Η κατάσταση φαίνεται όμως να αλλάζει στην περίπτωση που οι σημειώσεις αποκτούν εργαλειακή χρήση. Η Γρηγορία γράφει στα αγγλικά πάνω στο θρανίο όταν θέλει να επικοινωνήσει με τη φίλη της (βλ.Πίνακας 3) και εξηγεί ότι «αν ήταν στα ελληνικά ο άλλος θα καθόταν να το διαβάσει κατευθείαν», αναφερόμενη κυρίως στους καθηγητές. Για κάποιους άλλους η συνηθισμένη πρακτική των μαθητών να γράφουν πάνω στα θρανία, αποτελεί ιδανική κάλυψη για να κάνουν σκονάκια²⁸. Τα σκονάκια είναι «βασικές λέξεις» που τις γράφουν στα αγγλικά και θεωρούν ότι οι καθηγητές δεν πρόκειται να το καταλάβουν αφού «υπάρχουν και άλλα κείμενα στο θρανίο» και θα «νομίσουν ότι είναι στίχοι από τραγούδια» (βλ.Πίνακας 3).

5.3 Προφορικός Λόγος

Επιλογή της Γλώσσας

Αυθορμητισμός και Συναίσθημα

Σε αυτό το στάδιο της συνέντευξης ζητήθηκε από τους μαθητές να αναφέρουν τις αυθόρμητες εκφράσεις που χρησιμοποιούν όταν αντιμετωπίζουν ευχάριστες ή δυσάρεστες καταστάσεις. Οι αντιδράσεις τους, όπως αυτές καταγράφηκαν, ήταν κυρίως στην αγγλική γλώσσα (βλ.Πίνακας 4) με εκφράσεις όπως «Yes», «Yeah», «OMG», «Fantastic», «Oh shit», «Jesus», «Fuck». Κάποιοι μαθητές λένε πως αυτές οι εκφράσεις χρησιμοποιούνται σε ταινίες που βλέπουν και ότι στη συνέχεια τις χρησιμοποιούν και οι ίδιοι.

²⁸ Σκονάκια είναι μικρογραφίες ή βασικά θέματα της διδακτέας ύλης που οι μαθητές χρησιμοποιούν με στόχο την αντιγραφή για την απόκτηση ενός καλού βαθμού.

Στο δυσάρεστες καταστάσεις (και κυρίως όταν πρόκειται για υβριστικά σχόλια) κάποιοι μαθητές αναφέρουν ότι προτιμούν την αγγλική γλώσσα γιατί «στα ελληνικά είναι πιο άσχημο», «μπορεί να ακουστεί χειρότερα» και επιπλέον οι άλλοι δε θα καταλαβαίνουν ότι είναι βρισιά, κυρίως αν ο τσακωμός είναι με τους γονείς. Υπάρχουν και εκείνοι, όπως η Μυρτώ, που επιδιώκουν το αντίθετο καθώς λένε ότι «αν τσακωθώ με μια κοπέλα, θα προτιμήσω να τη βρίσω στα ελληνικά γιατί θέλω να ξέρει τι της λέω», ότι «στα ελληνικά βρίζεις και το ευχαριστιέσαι, είναι βρισιά» ενώ με τα αγγλικά δεν είναι το ίδιο επειδή «είναι ευγενικές οι βρισιές τους».

Σε καταστάσεις όπου θέλουν να εκφράσουν θετικά συναισθήματα, οι μαθητές χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα γιατί σύμφωνα με την Νίκη «είναι παρατραβηγμένο να εκφράσεις αυτό που αισθάνεσαι στα αγγλικά» αλλά και η Αλεξάνδρα θεωρεί ότι «τα ελληνικά σου βγάζουν περισσότερο συναίσθημα».

Στο Οικογενειακό Περιβάλλον

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης οι μαθητές ανέφεραν ότι αν και οι ίδιοι μιλούν και καταλαβαίνουν την αγγλική γλώσσα σε ικανοποιητικό επίπεδο, δε συμβαίνει όμως και με τους γονείς τους το ίδιο. Στις οικογένειες των συγκεκριμένων μαθητών, ελάχιστοι ήταν οι γονείς που γνώριζαν την αγγλική γλώσσα με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούν μόνο την ελληνική γλώσσα για την μεταξύ τους επικοινωνία. (βλ. Πίνακας 4).

Οι μαθητές δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα για να μην τους καταλαβαίνουν οι γονείς γιατί τους «βολεύει». Οι γονείς δε φαίνεται να αντιδρούν σε αυτό, ούτε να τους ρωτάνε τι λένε στην αγγλική γλώσσα. Οι συνομιλίες αυτές γίνονται μεταξύ των παιδιών της οικογένειας για να μην τους καταλάβουν οι γονείς ή μεταξύ παιδιών και μητέρας για να μην τους καταλαβαίνει ο πατέρας.

Η δυνατότητα αλλαγή της γλώσσας μέσα στη οικογένεια και η αδυναμία των γονιών να αντιληφθούν τι λένε τα παιδιά εκλαμβάνονται από τα ίδια τα παιδιά με διαφορετικούς τρόπους. Τα παιδιά εκφράζονται πιο ελεύθερα, θεωρούν ότι οι γονείς είναι «πολύ πίσω», και σύμφωνα με την Ηλιάννα και την Αλεξάνδρα νιώθουν «περηφάνια για τον εαυτό τους» και «ανώτερες» (βλ. Πίνακας 4) αφού όταν η γλώσσα δε χρησιμεύει για συνεννόηση «μπορούμε να τους λέμε κάτι -επιτέλους- χωρίς να το καταλαβαίνουν». Μια άλλη παράμετρος που αναφέρθηκε είναι ότι οι μαθητές

νιώθουν «χρήσιμοι» και ότι οι γονείς τους «χρειάζονται» (βλ. Πίνακας 4) κυρίως σε περιπτώσεις όπου οι γονείς χρειάζονται μεταφράσεις αγγλικών λέξεων και προτάσεων και ζητούν τη βοήθεια των παιδιών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Χρήση της αγγλικής γλώσσας στις ομάδες συνομήλικων και στην οικογένεια.

(Πίνακας 4.1)

Συνομήλικοι και Αγγλική γλώσσα
Αυθόρμητη χρήση αγγλικών λέξεων και εκφράσεων.
Οι αγγλικές βρισιές θεωρούνται πιο ήπιες από τις ελληνικές.
Για την έκφραση συναισθημάτων επιλέγεται κυρίως η ελληνική γλώσσα.

(Πίνακας 4.2)

Οικογένεια και Αγγλική γλώσσα
Οι γονείς δεν καταλαβαίνουν τι λένε τα παιδιά όταν μιλούν αγγλικά.
Τα παιδιά αισθάνονται χρήσιμα μέσα στην οικογένεια.
Τα παιδιά νιώθουν ανώτεροι από τους γονείς σε ότι αφορά τη γλώσσα.

5.4 Βασικοί Λόγοι Διάδοσης της Αγγλικής Γλώσσας

(Σύμφωνα με τα Υποκείμενα της Έρευνας)

«..ο κόσμος είναι περικυκλωμένος από τα αγγλικά...»

Σύμφωνα με τους μαθητές η ενασχόληση και η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας γίνεται λόγω του γεγονότος ότι «όλα γύρω μας είναι σε αυτή τη γλώσσα, είναι πιο οικεία», « δε μας φαίνεται σαν κάτι διαφορετικό», «είναι τρόπος ζωής», με τη Μαρία να διαπιστώνει ότι «ο κόσμος είναι περικυκλωμένος από τα αγγλικά» και ότι η εκμάθησή τους «είναι υποχρέωση πλέον». Η πλειοψηφία των μαθητών²⁹ ανέφερε ότι παρακολουθεί μαθήματα αγγλικών σε φροντιστήρια³⁰ και φαίνεται ότι η χρήση της αγγλικής γλώσσας (στους υπότιτλους ταινιών και στις οδηγίες στα βιντεοπαιχνίδια) αποτελεί συνειδητή επιλογή για τη προσωπική τους βελτίωση και «εξάσκηση» καθώς θεωρούν ότι «αν αφήνεις κάποια ξένη γλώσσα σε αφήνει και αυτή».

Εργασία – Τεχνολογία

Από χρηστικής άποψης οι μαθητές φαίνεται να έχουν συνειδητοποιήσει ότι τα αγγλικά είναι μια γλώσσα που «ξέρεις σίγουρα ότι θα αξιοποιηθεί». Ως βασικούς τομείς αξιοποίησής της ανέφεραν την εργασία και την τεχνολογία «που χρησιμοποιεί ξένους όρους». Ιδιαίτερα σε σχέση με την εργασία αναφέρθηκε ότι τα αγγλικά είναι χρήσιμα στο πεδίο της εργασίας γιατί «υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες στο εξωτερικό». Η Ανθή αναφέρει ότι οι γονείς της δεν ήξεραν την αγγλική γλώσσα «και δυσκολεύτηκαν να κάνουν κάτι παραπέρα» και αυτός είναι βασικός λόγος που την παροτρύνουν να μάθει αυτή τη γλώσσα για να μην έχει «την ίδια κατάληξη».

²⁹ Πιο συγκεκριμένα όλοι οι νέοι που ζουν στην πόλη της Άρτας ανέφεραν ότι πηγαίνουν φροντιστήριο αγγλικών, ενώ κάποιοι μαθητές από τις γύρω περιοχές δεν έκαναν κάποια σχετική αναφορά.

³⁰ Δεν διευκρινίζεται αν η παρακολούθηση στο φροντιστήριο αποτελεί δική τους επιθυμία ή των γονιών τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Ερμηνεία των ευρημάτων

Το κεφάλαιο αυτό έχει σαν στόχο την προσπάθεια ερμηνείας και κατανόησης των απόψεων που παρουσιάστηκαν μέσα από τη διαδικασία της συνέντευξης.

6.1 Η Γλώσσα ως Μέσο Κατηγοριοποίησης

Η γλώσσα σε κάθε της μορφή (γραπτή, προφορική, ακουστική), προσφέρει ένα μεγάλο αριθμό επιλογών, συνδυασμών και εικόνων που συντελούν στην οικοδόμηση της ανθρώπινης καθημερινότητας. Οι επιλογές και ο τρόπος που τις χρησιμοποιούμε έχουν να κάνουν με την «κριτική επίγνωση της γλώσσας» (Fairclough, 1992). Σύμφωνα με τον Fairclough μέσα από την κριτική επίγνωση της γλώσσας, αντιλαμβανόμαστε τη λειτουργία της και μπορούμε να γίνουμε παραγωγοί και καταναλωτές κείμενων.

Με τον τρόπο αυτό το άτομο μπορεί να παίρνει ερεθίσματα από το περιβάλλον και να τα ερμηνεύει σύμφωνα με τις προσωπικές του επικοινωνιακές αξίες. Μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων αναδύθηκαν τέτοιες απόψεις που οδήγησαν σε ένα είδος κατηγοριοποίησης των προτιμήσεων των μαθητών. Για παράδειγμα στη μουσική, η γλώσσα σε συνδυασμό με το μουσικό είδος δημιουργεί δίπολα ζεύγη όπως: «προχώ- πίσω», «ποιότητα- σκυλάδικα», «cool- ξενέρωτα», «trendy-χωριάτης».

Στον λόγο (γραπτό και προφορικό) παρατηρείται μια κατηγοριοποίηση των ατόμων σε αυτούς που γνωρίζουν και σε αυτούς που δεν γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα. Η κατηγοριοποίηση αυτή περιλαμβάνει και το στοιχείο της ηλικίας, καθώς όλοι οι νέοι μιλούν αγγλικά και συμβολίζουν ότι «ανήκουν σε μια ηλικία με δικά της ενδιαφέροντα και αξίες» (Ανδρουτσόπουλος, χ.χ).

Ένα άλλο στοιχείο διαφοροποίησης που προκύπτει μέσα από τη χρήση της αγγλικής γλώσσας είναι αυτό της ανωτερότητας. Οι νέοι δήλωσαν ότι όταν βρίσκονται στο οικογενειακό περιβάλλον και τους ζητηθεί να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους στην αγγλική γλώσσα το αντιλαμβάνονται ως αλλαγή ρόλων. Σαν να τους αναγνωρίζεται ότι ξέρουν «κάτι παραπάνω». Ενώ οι γονείς είναι κυρίως αυτοί

που ξέρουν παραπάνω πράγματα από τα παιδιά τους, στις περιπτώσεις που αφορούν την αγγλική γλώσσα οι ρόλοι αντιστρέφονται.

Οι νέοι φαίνεται να δημιουργούν διάφορες κατηγορίες στις οποίες εντάσσουν είτε τον εαυτό τους είτε τους άλλους και αυτό θεωρείται ως «μια απαραίτητη και ψυχολογικά πραγματική πλευρά της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης με τον κόσμο» (Matsumoto - Gray, 2009:114) σε μια προσπάθεια ερμηνείας του.

6.2 «..χρησιμοποιούμε τα αγγλικά για να μη μας καταλαβαίνουν..»

Μέσα από τις συνεντεύξεις αναδύθηκε και μια άλλη χρήση της αγγλικής γλώσσας. Σε αντίθεση με την καθιερωμένη αντίληψη ότι η γλώσσα διευκολύνει την επικοινωνία ανάμεσα στους ανθρώπους, η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για το ακριβώς αντίθετο. Οι νέοι δείχνουν ότι στην προσπάθειά να επικοινωνήσουν μεταξύ τους χωρίς να τους καταλαβαίνουν οι γονείς, ή γενικότερα οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, χρησιμοποιούν όχι απλά σύμβολα και συνθηματικές ελληνικές λέξεις, αλλά μια ολόκληρη και άκρως διαδεδομένη γλώσσα. Για τους νέους, η αλλαγή γλωσσών (από την ελληνική στην αγγλική γλώσσα) δείχνει ότι αυτή η γλώσσα «έχει μια επικοινωνιακή χρησιμότητα» (Ravindranath, 2009:9) που δεν μπορεί να καλυφθεί από τη μητρική τους.

Μέσα από τα αγγλικά, οι έφηβοι κατορθώνουν να δημιουργήσουν έναν νέο τρόπο επικοινωνίας. Πιο αναλυτικά, οι έφηβοι μιλούν ή γράφουν στα αγγλικά και επιτυγχάνουν να επικοινωνούν με τους συνομηλικούς που γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα και ταυτόχρονα να αποκλείουν την πιθανότητα να τους καταλάβουν οι μεγαλύτεροι που δεν γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα. Σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, οι μεγαλύτεροι είναι πιο συντηρητικοί και έχουν κριτική στάση απέναντι σε προκλητικά (ερωτικά ή υβριστικά σχόλια) και «το θεωρούν «κάπως» να εκφράζεσαι ελεύθερα». Οι γονείς αξιολογούν τη γλώσσα των νέων με διαφορετικό τρόπο και «αντιδρούν ιδιαίτερα αρνητικά στο υβριστικό και βωμολοχικό λεξιλόγιο» (Ανδρουτσόπουλος, χ.χ.) καθώς είναι υπεύθυνοι για την ανατροφή τους, κάτι που οι νέοι γνωρίζουν πολύ καλά, καθώς όπως λένε αν ήξεραν οι γονείς τι γράφουν οι μπλούζες τους «ίσως τους έρθει εγκεφαλικό». Πέραν όμως του κοινωνικού

καθωσπρεπισμού, από τον οποίο καταφέρνουν να ξεγλιστρήσουν με την χρήση των αγγλικών, οι νέοι βρίσκουν και άλλους τομείς «εκμετάλλευσης» της γλώσσας.

Πιο συγκεκριμένα, οι νέοι φαίνεται να χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα στο σχολείο αλλά όχι μόνο για επικοινωνιακούς λόγους. Σύμφωνα με κάποιους μαθητές ο αγγλικός γραπτός λόγος τους εξυπηρετεί ιδιαίτερα στην αντιγραφή, τα λεγόμενα *σκονάκια*. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η αντιγραφή ως πράξη είναι αντίθετη με τον σχολικό κανονισμό και επιφέρουν κυρώσεις και ταυτόχρονα το γεγονός ότι οι καθηγητές δεν είναι καλοί γνώστες της αγγλικής γλώσσας, οι μαθητές φαίνεται να θεωρούν την χρήση των αγγλικών ως την καλύτερη κάλυψη και παραπλάνηση. Από τις απαντήσεις τους φαίνεται να είναι απολύτως σίγουροι ότι δε θα αποκαλυφθούν τονίζοντας ότι οι καθηγητές θα «νομίσουν ότι είναι στίχοι από τραγούδια».

6.3 Αγγλική Γλώσσα: Χρήση στην Καθημερινότητα,

Εφόδιο για το Μέλλον

Ένα βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από τις συνεντεύξεις είναι πόσο πολύ έχει εισχωρήσει η αγγλική γλώσσα στη ζωή αυτών των νέων. Η πραγματικότητα είναι ότι η αγγλική γλώσσα είναι παντού στη ζωή και τη διασκέδαση τους, από τη μουσική που επιλέγουν, την ένδυση και τις ταινίες. Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στις ταινίες και στα βιντεοπαιχνίδια, παρόλο που υπάρχουν εφαρμογές που παρέχουν τη δυνατότητα επιλογής της γλώσσας στους χρήστες, οι ίδιοι φαίνεται να προτιμούν τα αγγλικά ως τρόπο «εξάσκησης» της γλώσσας. Μέσα όμως από αυτήν την καθημερινή τριβή με την αγγλική γλώσσα δημιουργείται στα παιδιά η αίσθηση ότι «είναι τρόπος ζωής» και ότι «ο κόσμος είναι περικυκλωμένος από τα αγγλικά» άρα η γνώση η σχετική με τα αγγλικά, κρίνεται ως σημαντική.

Σε σχέση με την αγγλική γλώσσα έχει αναφερθεί ότι «η αναπτυσσόμενη κοινωνική μόδα του να οδηγείσαι προς τα αγγλικά μπορεί να κατανοηθεί παίρνοντας την οικονομία ως διαμορφωτικό παράγοντα της κοινωνικής συμπεριφοράς» (Nawaz et al., 2012:79). Σημαντικό πεδίο στο οποίο αυτή η άποψη έχει εφαρμογή, είναι η εργασία.

Στον τομέα της εργασίας, οι νέοι συσχέτισαν τη γνώση τα αγγλικής γλώσσας με τη εργασία και ιδιαίτερα με την αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό. Οι νέοι, μέσα από τα λεγόμενά τους, τόνισαν ιδιαίτερα τον παγκόσμιο χαρακτήρα της αγγλικής γλώσσας, τον οποίο θεωρούν ως εφόδιο για τη εύρεση εργασίας στο εξωτερικό, όπου «υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες». Η αντίληψη αυτή δε φαίνεται να είναι αυθαίρετη καθώς σύμφωνα με σχετική έρευνα η γνώση της γλώσσας της χώρας εργασίας διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την «οικονομική αφομοίωση», «την κοινωνική ενσωμάτωση» και κυρίως «την εργασιακή επιτυχία» (Dustmann & Fabbri, 2003:696).

Από την άλλη μεριά οι νέοι θεωρούν ότι η μη εκμάθησή της θα έχει τα αρνητικά αποτελέσματα που διαπιστώνονται στην προηγούμενη γενιά (γονείς), όπου παρουσιάζεται ως τροχοπέδη στην επαγγελματικής τους εξέλιξης. Οι γονείς φαίνεται να «δυσκολεύτηκαν να κάνουν κάτι παραπέρα» και σύμφωνα με την Ανθή οι ίδιοι παροτρύνουν τα παιδιά τους να μην έχουν «την ίδια κατάληξη».

6.4 Μαζικοποίηση ή Στοχοποίηση;

Στο γενικότερο κλίμα της συνέντευξης αποτυπώθηκαν δυο μεγάλης σημασίας έννοιες που αξίζει να αναφερθούν, η μαζικοποίηση και η στοχοποίηση (με την οποία τιμωρείσαι αν δεν μαζικοποιηθείς).

Μαζικοποίηση ή μαζοποίηση είναι η τάση να γίνεται ο άνθρωπος όμοιος με τους άλλους, τη μάζα. Το ρήμα μαζοποιώ σημαίνει «δίνω σε κάποιον τα χαρακτηριστικά της μάζας, ώστε να είναι παθητικός δέκτης ιδεών και εντολών» (Μπαμπινιώτης, 2002:1035). Ο Gustave LeBon κάνει λόγο για την ψυχολογία των μαζών και αναφέρει τον «αφανισμό της συνειδητής προσωπικότητας» και «τον προσανατολισμό, διαμέσου της υποβολής και της μεταδοτικότητας, των συναισθημάτων και των ιδεών στην ίδια κατεύθυνση» (2010:38) και περιγράφει το φαινόμενο λέγοντας ότι «το άτομο μέσα στη μάζα είναι ένας κόκκος άμμου εν μέσω άλλων κόκκων άμμου, που ο άνεμος παίρνει και σηκώνει κατά βούληση» (2010:39).

Διαπιστώνουμε όμως, ότι παρά την αρνητικά φορτισμένη έννοια της μάζας που ουσιαστικά καταργεί την προσωπική ελευθερία σκέψης και επιλογών, κάποιοι νέοι φαίνεται να την αποζητούν. Πιο συγκεκριμένα η Άντυ δηλώνει ότι «της αρέσει να είναι μέσα στη μάζα» και η Μυρτώ διατυπώνει την άποψη ότι η μαζικοποίηση

«είναι ένας τρόπος να προχωράμε ένα βήμα μπροστά». Το ερώτημα που εύλογα προκύπτει είναι ποια ανάγκη οδηγεί τα νεαρά αυτά άτομα να απαρνιούνται τη συνειδητή προσωπικότητά τους και να επιθυμούν να αφομοιώσή τους; Μια πιθανή απάντηση θα μπορούσε να εντοπιστεί στο κύρος των μαζών καθώς αυτό που κυρίως αποζητούν τα άτομα είναι οι έτοιμες απόψεις και «η επιτυχία αυτών των απόψεων είναι ανεξάρτητη από το μέρος της αλήθειας ή των πλανών που περιέχουν, έγκειται μονάχα στο κύρος τους» (LeBon, 2010:108). Για κάποιους νέους φαίνεται πως οι ξεκάθαρα διατυπωμένες απόψεις οι οποίες δεν επιδέχονται αμφισβήτηση, μέσα από την επανάληψη και τη διαβεβαίωση κοινωνικής αποδοχής και κύρους λειτουργούν ως παράγοντες αποδοχής της μαζικοποίησης.

Στο πλαίσιο της συνέντευξης έγινε αναφορά και σε ένα άλλο φαινόμενο, αυτό της στοχοποίησης. Στοχοποίηση είναι η διαδικασία στην οποία βάζω κάποιον στο στόχαστρο και ορίζεται ως η πράξη όπου «κατακρίνω συνεχώς (κάποιον) ή αναμένω την κατάλληλη στιγμή, για να τον επιπλήξω ή να τον βλάψω» (Μπαμπινιώτης, 2002:1661). Η στοχοποίηση προκαλείται λόγω κάποιου ιδιαίτερου χαρακτηριστικού του ατόμου (ή κάποιας ομάδας ατόμων) που το διαχωρίζει από τους υπόλοιπους. Αυτός ο αρχικός διαχωρισμός μπορεί, σύμφωνα με τον *Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)*, να πάρει τη μορφή παρενόχλησης σε περίπτωση δημιουργίας «εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος» (2011:38). Για την Ηλιάννα η επιλογή διαφορετικού στυλ, το οποίο θα την εξέφραζε, συνεπάγεται με στοχοποίηση αφού γνωρίζει ότι μια τέτοια επιλογή θα προκαλέσει «χαζοσχόλια». Η επιθυμία της να μην μπει στο στόχαστρο των άλλων μεταφράζεται σε απόρριψη υιοθέτησης ενός προσωπικού στυλ και αποδοχή, προφανώς, ενός στυλ που επιδοκιμάζεται από τους συνομήλικους. Αν και η ίδια προσπαθεί να μειώσει την σημασία αυτών των σχολίων με το να τα αποκαλεί «χαζοσχόλια», στην ουσία φαίνεται να τα υπολογίζει και να αποφεύγει να τα προκαλέσει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η αποφυγή σύγκρουσης με το περιβάλλον παρουσιάζεται ως πιο σημαντική από την έκφραση των προσωπικών της επιλογών.

6.5 Συναισθηματική Έκφραση και Αυθορμητισμός

Για τους ανθρώπους ένας συνηθισμένος τρόπος επικοινωνίας και έκφρασης είναι η γλώσσα. Η γλώσσα είναι ένας κώδικας και μέσα από αυτή «προσδιορίζονται,

χαρακτηρίζονται, περιγράφονται, τα αντικείμενα, τα συναισθήματα, οι έννοιες, οι ιδέες και οι καταστάσεις» και αποτελεί «κεντρικό στοιχείο της κουλτούρας» (Τσιναρέλης, 2004:8). Στην παρούσα έρευνα η έκφραση συναισθημάτων αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς οι νέοι δεν είναι γνώστες μόνο του γλωσσικού κώδικα της δικής τους κουλτούρας.

Μέσα από τις συνεντεύξεις οι νέοι δήλωσαν ότι πέρα από τη μητρική τους γλώσσα γνωρίζουν και την αγγλική, την οποία και χρησιμοποιούν ακόμη και για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Από τα λεγόμενά τους, φαίνεται πως οι νέοι έχουν δημιουργήσει έναν αυθαίρετο τρόπο χρήσης της ελληνικής και της αγγλικής γλώσσας, ιδιαίτερα σε καταστάσεις έκφρασης συναισθημάτων. Σύμφωνα με τους ίδιους, τα ελληνικά θεωρούνται πιο κατάλληλα στην έκφραση θετικών συναισθημάτων καθώς όπως αναφέρουν κάποια παιδιά «είναι παρατραβηγμένο να εκφράσεις αυτό που αισθάνεσαι στα αγγλικά» ενώ για τα αρνητικά συναισθήματα η αγγλική γλώσσα είναι πιο ήπια, καθώς οι βρισιές τους χαρακτηρίζονται ως «ευγενικές», και η ελληνική πιο έντονη αφού «στα ελληνικά βρίζεις και το ευχαριστιέσαι, είναι βρισιά».

Από την άλλη πλευρά σε ερώτηση σχετικά με τις αυθόρμητες εκφράσεις που χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους, φάνηκε πως η αγγλική γλώσσα έχει τα πρωτεία. Εκφράσεις όπως «Yes», «Yeah», «OMG», «Fantastic», «Oh shit», «Jesus» είναι ενσωματωμένες στο λεξιλόγιο τους και η αυθόρμητη χρήση αυτών των εκφράσεων αποδίδεται σε τάση μιμητισμού αγγλόφωνων ταινιών και ουσιαστικά, τονίζει την μεγάλη επιρροή των M.M.E. όπου μέσα από τα μηνύματα που περνούν κατορθώνουν να διαμορφώσουν σε μεγάλο βαθμό, τους τρόπους και το περιεχόμενο της επικοινωνίας.

Η επιλογή της γλώσσας είναι σημαντική διαδικασία καθώς αποτελεί ένα χρήσιμο μέσο στα χέρια των ατόμων, που μέσα από αυτή θα εκφράσουν τον εαυτό τους και θα παρουσιάσουν την καθημερινότητά τους και την πραγματικότητα όπως οι ίδιοι την αντιλαμβάνονται. Σε κάθε περίπτωση, αξίζει να ερευνήσουμε τι επιλέγουν και τους λόγους που βρίσκονται πίσω από τις επιλογές τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Επίλογος

7.1 Περίληψη και Συμπεράσματα

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί το νόημα που προσδίδουν έφηβοι στο νομό Άρτας στη χρήση της αγγλικής γλώσσας. Για την ερμηνεία του λόγου των υποκειμένων χρησιμοποιήθηκαν ως βασικό εννοιολογικό υπόβαθρο θεωρίες που αφορούσαν τη γλώσσα, την ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά των εφήβων.

Πιο συγκεκριμένα, οι έφηβοι (του νομού Άρτας) που συμμετείχαν στην έρευνα, μέσα από την επιλογή της γλώσσας και ιδιαίτερα της αγγλικής, κάνουν εμφανή τον διαχωρισμό τους από τις μεγαλύτερες γενιές. Για το σκοπό αυτό δημιουργούν κατηγορίες στις οποίες εντάσσουν τον εαυτό τους (ή και τη γενιά τους) και τους άλλους. Η δημιουργία των κατηγοριών εξυπηρετεί τον σαφή διαχωρισμό τους από το «παλιό», που συμβολίζει η γενιά των γονιών και των καθηγητών τους, με σκοπό να τονιστεί με έντονο τρόπο η δική τους παρουσία. Ταυτόχρονα η αγγλική γλώσσα γίνεται μέσο συσπείρωσης των συνομηλίκων, καθώς μέσα από αυτή φαίνεται να αποκτούν ένα δικό τους εκφραστικό κώδικα που δεν γίνεται εύκολα αντιληπτός από τις μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες. Η χρήση αγγλικής και ελληνικής γλώσσας μετατρέπεται σε έναν νέο είδος κώδικα που αποτελεί δημιούργημα και χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης γενιάς, στο οποίο οι μεγαλύτερες γενιές δεν έχουν προλάβει να προσαρμοστούν και να εξοικειωθούν. Η συνειδητοποίηση αυτού του διαχωρισμού, κάνει τους νέους να βρίσκουν τρόπους να επωφεληθούν. Οι νέοι λοιπόν, φαίνεται να μην αφήνουν ανεκμετάλλευτη αυτή την νέα δυνατότητα, με αποτέλεσμα την υιοθέτησή της ως απολύτως ασφαλούς τρόπου αντιγραφής στο σχολικό περιβάλλον και παραπλάνησης στο οικογενειακό και κοινωνικό.

Σε επίπεδο ανάπτυξης της ταυτότητάς τους, οι νέοι μέσα από την αγγλική γλώσσα δείχνουν αρχικά, να επηρεάζονται από ξένους και κυρίως αγγλόφωνους πολιτισμούς και να μπαίνουν σε διαδικασία σύγκρισης με τον δικό τους. Παρόλο που δεν κρίνουν την εθνική τους ταυτότητα (και κάποιες φορές τονίζουν και την

υπερηφάνεια τους για αυτή), ωστόσο διαφαίνεται ένας θαυμασμός και μια μεγάλη αποδοχή του πολιτισμικού υπόβαθρου της αγγλικής γλώσσας, με αρνητικές δηλώσεις και υπόνοιες προς το δικό τους. Αν και οι ίδιοι βρίσκονται σε νεαρή ηλικία, ωστόσο η αντίληψη που έχουν διαμορφώσει σχετικά με την προσφορά και την ανάπτυξη του ελληνικού πολιτισμού, σε τομείς όπως η μόδα και η μουσική, είναι ξεκάθαρα αρνητική. Οι νέοι αναφέρουν ότι κυρίως μέσα από τη μουσική, την τηλεόραση και τη μόδα, αντιλαμβάνονται την ισχυρή θέση, την μεγάλη προσφορά και τις δυνατότητες εξέλιξης των κοινωνιών στις οποίες τα αγγλικά είναι κύρια γλώσσα. Το αποτέλεσμα που προκύπτει, σύμφωνα με τους ίδιους, είναι να προσανατολίζονται προς τον αγγλικό πολιτισμό και σταδιακά να αρχίζουν να τον θεωρούν ως οικείο, ως κάτι δικό τους. Η σαφής προτίμηση γίνεται αντιληπτή μέσα από τα σχόλια αλλά και από την ξεκάθαρη συνειδητοποίηση ότι η ελληνική μόδα και μουσική δεν προσφέρει κάτι καινούριο, δεν εξελίσσεται, είναι «πίσω» και αυτός είναι ο λόγος που οι ίδιοι θα συμβαδίσουν με τα «προχώ». Ο βαθμός αποδοχής αποδεικνύεται και μέσα από την υιοθέτηση αγγλικών λέξεων και εκφράσεων οι οποίες φαίνεται να έχουν ενταχθεί στο τρόπο ομιλίας τους σε τέτοιο σημείο που να επιλέγονται ακόμη και έναντι των αντίστοιχων ελληνικών σε περιπτώσεις αυθόρμητων αποκρίσεων.

Η γενικότερη στάση των ατόμων απέναντι στην γλώσσα και στις επιλογές που προσφέρει μπορεί να εξηγηθεί με τα χαρακτηριστικά της εφηβείας. Η εφηβεία σε πολλές περιπτώσεις ταυτίζεται με την αμφισβήτηση των υπαρχουσών δομών, με μια τάση διαφοροποίησης από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον και την ανάγκη αποδοχής από τους συνομήλικους. Ο έφηβος στην προσπάθειά του να συνθέσει τη δική του ταυτότητα επιλέγει εκείνους τους γλωσσικούς κώδικες και τις γλωσσικές δομές που θεωρεί ότι αντιπροσωπεύουν τη γενιά του, τον τρόπο που μεγάλωσε ο ίδιος και που θα του επιτρέψουν να έρθει πιο κοντά στο στόχο του.

Στο οικογενειακό πλαίσιο, ο έφηβος που γνωρίζει την αγγλική γλώσσα φαίνεται να επωφελείται από αυτή τη γνώση. Από τη μια πλευρά, οι ρόλοι, με αφορμή την ξένη γλώσσα, φαίνεται να αλλάζουν και να δίνουν στα παιδιά, για πρώτη ίσως φορά, την ευκαιρία να συμβάλλουν ενεργά και να προσφέρουν σε οικογενειακό πλαίσιο. Από την άλλη μεριά, η γνώση της αγγλικής γλώσσας δημιουργεί σε κάποιους νέους ένα αίσθημα ανωτερότητας: η χρήση των αγγλικών εκ μέρους του παιδιού αντιστρέφει την καθιερωμένη σχέση ισχύος με τους γονείς και λειτουργεί ως

ενισχυτικός παράγοντας στην τάση διαφοροποίησης και αυτονομίησης έναντι των γονιών.

Σε κοινωνικό επίπεδο οι έφηβοι συνδέουν έντονα την επαγγελματική εξέλιξη με την αγγλική γλώσσα. Αυτό που διαφάνηκε έντονα σε πολλές περιπτώσεις είναι το αίσθημα της επαγγελματικής αβεβαιότητας στη χώρα τους και η αντίληψη ότι η εκμάθηση συγκεκριμένα της αγγλικής γλώσσας, θα αποτελέσει σημαντικό εφόδιο που θα τους επιτρέψει μια μελλοντική αναζήτηση εργασίας σε άλλες χώρες. Επιπλέον κάνουν λόγο για φαινόμενα όπως η μαζικοποίηση που θα τους εφοδιάσει με έτοιμες απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές στην προσπάθεια τους να συμβαδίσουν με την εποχή τους και να προοδεύσουν.

Σε επίπεδο φίλων, η κατάσταση χαρακτηρίζεται από τάσεις ομοιομορφίας και επιθυμίας αποδοχής, με τους νέους να επιδιώκουν την αποφυγή μιας πιθανής «στοχοποίησης» τους και παράλληλα να αναπτύσσουν έντονη κριτική απέναντι σε αυτούς που διαφοροποιούνται. Σημαντικός τομέας για τους εφήβους φαίνεται να είναι και τα συναισθήματα όχι μόνο από την άποψη πώς οι ίδιοι τα βιώνουν αλλά κυρίως πώς θα κατορθώσουν να τα εκφράσουν καλύτερα στους συνομηλίκους τους. Σε αυτή την περίπτωση η χρήση της μητρικής γλώσσας είναι η ασφαλέστερη επιλογή καθώς με τη χρήση μιας ξένης γλώσσας υπάρχει η πιθανότητα δημιουργίας παρανοήσεων και μείωσης της έντασης του αρχικού συναισθήματος.

7.2 Θέματα για Περαιτέρω Μελέτη

Στη συγκεκριμένη έρευνα προσπάθησα να συλλέξω, να παρουσιάσω και να αναλύσω τους λόγους που έφηβοι σε μια ελληνική πόλη, την Άρτα, χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα στην καθημερινή τους ζωή εκτός μαθημάτων. Μέσα από αυτή αναδύθηκαν και άλλα ζητήματα που παρουσίασαν ενδιαφέρον και θα μπορούσαν να αποτελέσουν θέμα μελλοντικών ερευνών. Από τα ποια σημαντικά που θα έχρηζαν μελέτης είναι η έννοια της μαζικοποίησης και πώς αυτή εκλαμβάνεται από τους νέους. Για ποιους λόγους θεωρούν μερικοί ότι η μαζικοποίηση «πάει μπροστά» μια κοινωνία; Σε ποιους τομείς η «μαζικοποίηση» θα έφερνε θετικά αποτελέσματα; Και επιπλέον θα είχε ενδιαφέρον η διερεύνηση της στοχοποίησης των μαθητών από τους συνομηλίκους και του βαθμού στον οποίο κατορθώνει να επηρεάζει τις επιλογές τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσσα

Αλμπάνης, Ε. (1998) *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα: Τροχαλία

Ανδρουτσόπουλος, Γ. Η Γλώσσα των Νέων (ανακτήθηκε στις 5-4-2015 από:
http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.komvos.edu.gr%2Fglwssa%2Fodigos%2Fthema_b9%2FTHEMA_PDF.pdf&ei=36Z2VZ6ULsz0UvezgKgO&usg=AFQjCNEQWP5GytUTtB6mr6FR3HR0mPtWtw&bvm=bv.95039771,d.d24)

Badie, B. (1995) *Κουλτούρα και Πολιτική*, Αθήνα: Πατάκη

Βακαλιός, Θ. (2004) *Το Πρόβλημα της Ταυτότητας του Ανθρώπου*, Αθήνα: Ψηφίδα

Βεϊκος, Θ. (1999) *Εθνικισμός και Εθνική Ταυτότητα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Βέλτσος, Γ. (1976) *Κοινωνία και Γλώσσα*, Αθήνα: Παπαζήση

Βερνίκος, Ν. & Δασκαλοπούλου, Σ. (2002) *Πολυπολιτισμικότητα: Οι διαστάσεις της Πολιτισμικής Ταυτότητας*, Αθήνα: Κριτική

Braconnier, A. & Marcelli, D. (2002) *Τα Χίλια Πρόσωπα της Εφηβείας*, Αθήνα: Καστανιώτη

Chomsky, N. (2004) *Για τη Φύση και τη Γλώσσα*, Αθήνα: Παπαδήμα

Γκότοβος, Α. (1996) *Νεολαία και Κοινωνική Μεταβολή*, Αθήνα: Gutenberg

Damon, W. (1995) *Ο Κοινωνικός Κόσμος του Παιδιού*, Αθήνα: Gutenberg

Δημοκρατία και Εκπαίδευση, *Εθνική ταυτότητα- Εθνική καθαρότητα. Εχθροί της Δημοκρατίας. Ο Ναζισμός*. (ανακτήθηκε στις 16/02/2014 από: http://foundation.parliament.gr/VoulhFoundation/VoulhFoundationPortal/images/site_content/voulhFoundation/file/Ekpaideytika%20New/nazismos/0_6nazismos.pdf)

Δημόπουλος, Κ., Κάτσης Θ., Κουλαϊδης Β., Κωνσταντοπούλου Δ. & Λιμακοπούλου Α. (2006) Αναλυτική Παρουσίαση των Τάσεων της Ελληνικής Νεολαίας: Εκπαίδευση και Πολιτισμός. Στο Β. Κουλαϊδης, Κ. Δημόπουλος (Επιμ.) *Ελληνική Νεολαία. Όψεις Κατακερματισμού* (σσ. 111-133). Αθήνα: Μεταίχμιο

Zavalloni, M. & Louis-Guerin, C. (1996) *Κοινωνική Ταυτότητα και Συνείδηση*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Huntington, S.P. (2005) *Ποιοι είμαστε; Η Αμερικανική Ταυτότητα στην Εποχή Μας*, Αθήνα: Λιβάνη

Ιωσιφίδης, Θ. (2003) *Εισαγωγή στην Ανάλυση Δεδομένων Ποιοτικής Κοινωνικής Έρευνας*, Αθήνα: Κριτική

Ιωσιφίδης, Θ. (2006) Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα και Κριτικός Ρεαλισμός. Στο Θ. Ιωσιφίδης, Μ. Σπυριδάκης (Επιμ.), *Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα* (σσ. 21-32). Αθήνα: Κριτική

Jenkins, R. (2007) *Κοινωνική Ταυτότητα*, Αθήνα: Σαββάλας

Κιτσαράς, Ι. (1982) *Η Επανάσταση των Νέων*, Αθήνα :Εταιρία των Φίλων του Λαού

Κοκοσαλάκης, Ν. (2004) Εθνική Ταυτότητα και Ευρώπη. Στάσεις και Διαθέσεις των Ελλήνων Πολιτών. Στο Κ. Κασσιμάτη (Επιμ.), *Εθνική και Ευρωπαϊκή ταυτότητα. Συγκλίσεις και Αποκλίσεις* (σσ. 57-100). Αθήνα:Gutenberg

Κωστούλα – Μακράκη, Ν. (2001) *Γλώσσα και Κοινωνία*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Λάζος, Γ. (1998) *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες: Θεωρία και Πράξη*, Αθήνα: Παπαζήση

LeBon, G. (2010) *Η Ψυχολογία των Μαζών*, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε

Mason, J. (2009) *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Μικράκης, Α. (1990) Εμείς και οι «Άλλοι», οι Διαφορετικοί, οι Ξένοι: Η Σύγκρουση στο Συμβολικό Πεδίο. Στο 6^ο Επιστημονικό Συνέδριο για Κοινωνικές ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός, 27-30 Νοεμβρίου 1998 (σσ. 7228-737), Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καραγιώργα

Miller, G. (1995) *Γλώσσα και Ομιλία*, Αθήνα: Gutenberg

Μπαμπινιώτης, Γ. *Ελληνική Γλώσσα* (ανακτήθηκε στις 16/02/2014 από: http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.babiniotis.gr%2Fwmt%2Fuserfiles%2Ffile%2FNEG_elliniki%2520glossa_d_ekdosh_istoria.pdf&ei=FLzhVLvRFYKzUdfLgZgG&usg=AFQjCNEFrmJeh7LZOtD_BYcA_Mwfe6exdw&bvm=bv.85970519,d.d24)

Μπαμπινιώτης, Γ. *Έχουν Μέλλον οι Γλώσσες μας;* (ανακτήθηκε στις 10/08/2014 από: www.babiniotis.gr/wmt/webpages/index.php?lid=1&pid=7&apprec=29)

Μπαμπινιώτης, Γ. *Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας ΕΠΕ.

ΟΗΕ *Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών* (ανακτήθηκε στις 15-2-2015 από: https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10)

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) και Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2011). *Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία κατά των Διακρίσεων*, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία

Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης <http://www.i-red.eu/?i=institute.el.publications.100>

Παντελίδου-Μαλούτα, Μ. (1987) *Πολιτικές Στάσεις και Αντιλήψεις στην Αρχή της Εφηβείας*, Αθήνα: Gutenberg

Παπακωνσταντίνου, Π. (1990) *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία Έρευνας των Επιστημών της Αγωγής*, Αθήνα

Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε. Α. (2008). Μεθοδολογία Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και Συνεντεύξεις. *Open Education-The journal for Open and Distance Educational Technology*, Vol.4 (No.1).

Πηγιάκη, Π. (1988) *Η Μελέτη της Ανθρώπινης Διάστασης στην Κοινωνική και Παιδαγωγική Έρευνα*, Αθήνα: Γρηγόρη

Remplein, H. (1980) *Παραλλαγές της Ψυχικής Ανάπτυξης του Παιδιού και του Εφήβου*, Αθήνα: Κωτσιανά

Σκούφαλος, Μ. (2004) *Η Γλώσσα και η Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Ψυχισμού Στο Σύγχρονο Σχολείο*, Χίος: αλφα πι

Smith, A. (2000) *Εθνική Ταυτότητα*, Αθήνα: Οδυσσέας

Τσελίκα, Η. (1991) *Νεολαία και Κοινωνική Δυναμική*, Αθήνα: Οδυσσέας

Τσιναρέλης, Γ. (2004) *Γλώσσα και Επικοινωνία, Ακουστική Μειονεξία και Επικοινωνία*. (ανακτήθηκε στις 5-4-2015 από: <http://www.google.gr/url?sa=t&rc=t=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&ved=0CEcQFjAHahUKEwiIgu7liobGAhWGXBQKHSdxAOA&url=http%3A%2F%2Frepository.edulll.gr%2Fedulll%2Fretrieve%2F3615%2F1061.pdf&ei=614VciYAYa5UafigYAO&usg=AFQjCNGgXIUE6rActc93PaFEzax-zxtmrQ&bvm=bv.95277229,d.d24>)

Τσιτσιπής, Λ (1995) *Εισαγωγή στην Ανθρωπολογία της Γλώσσας*, Αθήνα: Gutenberg
Φίλιας, Β. (1996) *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών*, Αθήνα: Gutenberg

Φραγκουδάκη, Α. (1987) *Γλώσσα και Ιδεολογία*, Αθήνα: Οδυσσέας

Φραγκουδάκη, Α. (2004) *Η Εθνική Ταυτότητα, το Έθνος και ο Πατριωτισμός. Κλειδιά και Αντικλειδιά*, Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ξενογλώσση

Ahana, A.M. & Palojoki, P. (2004) Adolescent Consumers: Reaching them, Border Crossings and Pedagogical Challenges. *International Journal of Consumer Studies*, Vol.28 (No.4), 371-378

Al-Rodhan, N. (2006), Definition of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition, *Program on the Geopolitical Implications of Globalization and Transnational Security* (ανακτήθηκε στις 5-4-2015 από: http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEEQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.gcsp.ch%2Fcontent%2Fdownload%2F1267%2F9834%2Fversion%2F1%2Ffile%2FDefinitions%2Bof%2BGlobalization%2B-%2BA%2BComprehensive%2BOverview%2Band%2Ba%2BProposed%2BDefinition.pdf&ei=xDI_VcTFGcfwUMRgfAF&usq=AFQjCNG4jzE8fazSR0KjhlbSOpbK8TGg-g&bvm=bv.91665533,d.bGg

Arnett, J.J. (1995). Adolescents' Uses of Media for Self-Socialization. *Journal of Youth and Adolescent*, Vol.24 (No. 5), 519-533.

Barbour (2007) *Introducing Focus Groups*, (ανακτήθηκε στις 5-5-2015 από: http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDMQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.sagepub.com%2Fupmdata%2F19483_01_Flick

_Kit_Vol_4_%2528Barbour%2529_Ch_01.pdf&ei=cIVdVZbVAvGp7Ab0v4DADA
&usg=AFQjCNHmDKBSQle7IQqHBte6jdFiaBQqSQ&bvm=bv.93756505,d.bGQ

Barnett, J. (2002) Focus Groups for Beginners 1(ανακτήθηκε στις 20-2-2015 από:
<http://www-tcall.tamu.edu/orp/orp1.htm>

Beaudoin, P. & Lachance, M.J. (2006). Determinants of Adolescents' Brand Sensitivity to Clothing. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, Vol.34 (No. 4), 312-331

Berg Bruce, L. (2001) *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, U.S.A.: Pearson Education

Blaikie, N. (2000) *Designing Social Research*, UK: Blackwell Publishers

Blount, B.G. (1994) *Language, Culture, and Society*, Illinois: Waveland Press Inc.

Bo, I.(1996) The Significant People in the Social Networks of Adolescents. Στο K.Hurrelmann, S.F. Hamilton (Επιμ.), *Social Problems and Social Contexts in Adolescence* (σσ. 107-130).New York, Oxford: Aldine de Gruyter

Boli, J., Ramirez, F.& Mayer, J. (1985). Explaining the Origins and Expansion of Mass Education. *Comparative Education Review*, Vol.29 (No. 2), 145-170

Busekese, M. & Penston, K. (2010). *Re-Visioning in Marxism World Politics* (Μεταπτυχιακή εργασία). Malmo University, Sweden

Chaplin, L.N. & John, D.R (2005). Materialism in Children and Adolescents: The Role of the Developing Self-Concept. *Advances in Consumer Research*, Vol.32, 219.

Cheshire, M. *Age and Generation-specific Use of Language*, (ανακτήθηκε στις 20-4-2015 από:<http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwebpace.qmul.ac.uk%2Fjcheshire%2Fsociol>

ingx%2520and%2520age.pdf&ei=o45dVceDIOae7gaoOQCg&usg=AFQjCNHIDNK
oCorgNuROx0Ja8csj_JdHpQ&bvm=bv.93756505,d.bGQ

Christenson, P.G. & Roberts, D.F. (1990) *Popular Music in Early Adolescent*,
Washington: Cornege Council on Adolescent Development

Cohen, D. & Crabtree, B. (2006) *Focus Groups: Qualitative Research Guidelines
Project* (ανακτήθηκε στις 20-2-2015 από: <http://www.qualres.org/HomeFocu-3647.html>)

Coulmas, F (2005) *Sociolinguistics*, Cambridge: Cambridge University Press

Crane, D. (2000) *Fashion and its Social Agendas*, Chicago, London: The University
of Chicago Press

Cressman et al. (2009) Swearing in the Cinema, An Analysis of Profanity in US Teen-
Oriented Movies, 1980-2006, *Journal of Children and Media*, Vol.3 (No.2), 119-135

Croft, W. *Social Evolution and Language Change* (ανακτήθηκε στις 20-2-2015 από:
<http://www.unm.edu/~wcroft/Papers/SocLing.pdf>)

Denzin, N.K. & Lincoln, Y. S. (1998) *Collecting and Interpreting Qualitative
Materials*, U.S.A.: Sage Publication

Denzin, N.K. & Lincoln, Y. S. (2005) *The Sage Handbook of Qualitative Research*,
London: Sage Publication

De Vaus, D. (2002) *Surveys in Social Research*, London and New York: Routledge

DiMaggio, P., Powell, W. (1983) The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism
and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*,
Vol.48 (No.2), 147-160

Driscoll, K. (1999) Girl Culture, Revenge and Global Capitalism: Cybergirls, Riot, Spice Girls. *Australian Feminist Studies*, Vol.14 (No. 29), 173-193, DOI: [10.1080/08164649993425](https://doi.org/10.1080/08164649993425)

Dustmann, C. & Fabbi, F. (2003) Language Proficiency and Labour Market Performance of Immigrants in the UK, *The Economic Journal*, Vol.113, 695-717

Erikson, E.H. (1963) *Childhood and Society*, Harmondsworth: Penguin

Fairclough, N. (1989) *Language and Power*, New York: Longman Inc.

Fairclough, N. (1992) *Critical Language Awareness*, Harlow: Longman.

Fromm, E. (2001) *The Fear of Freedom*, London and New York: Routledge Classics

Fulgini, A. J. & Eccles, J.S. (1993) Perceived Parent-Child Relationships and Early Adolescents' Orientation Towards Peers. *American Psychological Association*, Vol.29 (No.4), 622-632

Gay, P., Evans, J. & Redman, P. (2000) *Identity: A Reader*, London: Sage

Gibbons, J. (1995) 'Family support in Child Protection', in Hill, M., Hawthorne Kirk, R. and Part, D. (eds) *Supporting Families*, Edinburgh: HMSO

Hill, M. & Tisdall K. (1997) *Children & Society*, London and New York: Longman

Kertzer, D.& Arel, D. (2002) *Census and Identity*, UK: Cambridge University Press

Kitzinger, J. (1994) The Methodology of Focus Groups: the Importance of Interaction between Research Participants. *Sociology of Health & Illness*, Vol. 16 (No.1), 103-121

Krauss, R. & Chiu, C. *Language and Social Behavior* (ανακτήθηκε στις 5-2-2015 από: <http://www.columbia.edu/~rmk7/PDF/HSP.pdf>)

Kroes, R. (2006) *American Mass Culture and European Youth Culture*. Στο A.Schildt, D. Siegfried (Επιμ.), *Between Marx and Coca-Cola* (σσ. 82-108).New York, Oxford: Berghahn Books

Labov, W. (2010). *Principles of Linguistic Change*, UK: Wiley-Blackwell

Larson, R. (1995). Secrets in the Bedroom: Adolescents' Private Use of Media. *J. Youth Adolesc.* Vol.24 (No.5), 535–550.

Leming, J.S. (1987). Rock Music and The Socialization of Moral Values in Early Adolescence. *Youth and Society*, Vol.18 (No.4), 363-383

Lull, J. (1987). Listeners' Communicative Properties of Music. In Lull, J. (ed.), *Popular Music and Communication*. Sage, Newbury Park, CA, pp. 140–174

Marshall, M.(1996). Sampling for Qualitative Research. *Family Practice*, Vol.13 (No.6), 522-525.

Martin Alcoff, L. & Mendieta, ED. (2003) *Identities: Race, Class, Gender, and Nationality*, USA: Blackwell Publishing

Matsumoto - Gray, K. (2009) Categorization: Connections between Language and Society, *Language, Meaning, and Society*, Vol.2, 107-135

McCready, W. (1983) *Culture, Ethnicity, and Identity*, New York: Academic Press

McFerran-Skewes, K. (2005). Using Songs with Groups of Teenagers: How Does It Work?. *SocialWork with Groups*, Vol. 27 (No. 2-3), 143-157, DOI: 10.1300/J009v27n02_10

Meeus, W.(1996) Towards a Psychosocial Analysis of Adolescent Identity. Στο K.Hurrelmann, S.F. Hamilton (Eds.), *Social Problems and Social Contexts in Adolescence* (σσ. 83-106).New York, Oxford: Aldine de Gruyter

Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994) *Qualitative Data Analysis*, Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage

Milroy, L. (1987) *Language and Social Networks*, Oxford and New York: Basil Blackwell

Moser, C.A. & Kalton, G. (1971) *Surveys Methods in Social Investigation*, London: Heinemann Educational Books Ltd

Musgrove, F. (1964) *Youth and the Social Order*, London: Routledge & Kegan Paul

Nawaz et al., (2012) Language Shift. An Analysis of Factor Involved in Language Shift. *Global Journal of Human Social Science Linguistic Education*, Vol.10 (No.10), 73-80

Neuman, W.L.(2007 *Basics of Social Research. Qualitative and Quantitative Approaches*, Pearson Education

North, A., Hargreaves, D., O'Neill, S.(2000). The Importance of Music to Adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, Vol.70, 255-272

Odlum, D. (1978) *Adolescence*, London, UK: Wayland Publishers Limited

Patton, M. Q. (2002) *Qualitative Research & Evaluation Methods*, London: Sage Publication

Piacentini, M. & Mailer, G. (2004). Symbolic Consumption in Teenagers' Clothing Choices, *Journal of Consumer Behaviour*, Vol. 3 (No. 3), 251-262.

Piaget, J. (2007) *The Child's Conception of the World*, Lanham, Boulder, New York, Plymouth, UK: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Ravindranath, M. (2009) Language Shifting and the Speech Community: Sociolinguistic Change in a Garifuna Community in Belize (ανακτήθηκε στις 5-4-2015 από: <http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCkQFjAB&url=http%3A%2F%2Frepository.upenn.edu%2Fcgi%2Fviewcontent.cgi%3Farticle%3D1042%26context%3Dedissertations&ei=5JN1Vb2HLSzaU4bFgJAJ&usg=AFQjCNEIb6zR50hCoGWNIRUdHuxguINoeA&bvm=bv.95039771,d.d24>)

Roberts, K., Dimsdale, J., East, P. & Friedman, L. (1998). Adolescent Emotional Response to Music and Its Relationship to Risk-Taking Behaviors. *Journal of Adolescent Health*, Vol 23, 49-54.

Rubrico, J. *Sociolinguistics: Society and Language* (ανακτήθηκε στις 5-2-2015 από: http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rubrico.net%2Fdrjessie%2Fwpcontent%2Fuploads%2F2013%2F11%2FSociety-andLanguage1.pdf&ei=galbVc_qM6zW7AaI7IGwDg&usg=AFQjCNH8Q2068IuaHzeMw7gX8o4kJl__jA&bvm=bv.93756505,d.bGg)

Ruckenstein, M. (2011). Children in Creationist Capitalism. *Information, Communication & Society*, Vol.14 (No.7), 1060-1076, DOI: 10.1080/1369118X.2011.565781

Saldana, J. (2009) *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, London, Thousand Oaks, New Delhi, Singapore: Sage

Schwartz, K.D. & Fouts, G.T. (2003). Music Preferences, Personality Style, and Developmental Issues of Adolescents. *Journal of Youth and Adolescent*, Vol.32 (No.3), 205-213

Selman, R., & Byrne, D. (1975) A Structural Analysis of Role-Taking Levels in Middle Childhood. *Child Development*, 45, σσ. 803-806

Silverman, D. (2004) *Qualitative Research. Theory, Method and Practice*, London: Sage Publication,

Steinberg, L. (2001). We Know Some Things: Parent-Adolescent Relationships in Retrospect and Prospect. *Journal of Research on Adolescence*, Vol.11, (No.1), 1-19

Strauss, A. & Corbin, J. (1998) *Basics of Qualitative Research*, Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage

Tochon, F.V. (2009) The Role of Language in Globalization: Language, Culture, Gender and Institutional Learning. *International Journal of Educational Policies*, Vol.3 (No.2), 107-124

Vygotsky, L.S. (1978) *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*, Cambridge, Massachusetts, London, England: Harvard University Press

Waters, M. (1995) *Culture and Globalization: Concluding Thoughts* (ανακτήθηκε στις 5-9-2015 από: <https://www.google.gr/#q=malcolm+waters+globalization+pdf>)

Wicke, P.(2006) Music, Dissidence, Revolution, and Commerce: Youth Culture between Mainstream and Subculture. Στο A.Schildt, D. Siegfried (Eds.), *Between Marx and Coca-Cola* (p.109-1126).New York, Oxford: Berghahn Books

Williams, C. (2001). Does it Really Matters? Young People and Popular Music. *Popular Music*, Vol. 20 (No 2), 223-242

Woodward, K. (1997) *Identity and Difference*, London: Sage

Youniss, J. (1975) Another Perspective on Social Cognition. Στο A. Pick (Eds.), *Minnesota Symposia on Child Psychology*. 9^{ος} τ. Minneapolis: University of Minnesota Press.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Οδηγός Συνεντεύξεων

Στον οδηγό συνέντευξης περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις που τέθηκαν στους έφηβους μαθητές του νομού Άρτας. Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται οι ατομικές ενώ στην δεύτερη παρουσιάζονται οι ομαδικές συνεντεύξεις. Οι ερωτήσεις χωρίστηκαν στις κατηγορίες: Μουσική, Γραπτός Λόγος (*Ενδύση, Σημειώσεις*), Προφορικός Λόγος.

Ερωτήματα προς τους εφήβους:

Μουσική:

- Τι μουσική επιλέγετε;
- Σε τι γλώσσα είναι η μουσική που επιλέγετε; Για ποιο λόγο;
- Οι φίλοι σας τι μουσική επιλέγουν; Αν δεν επιλέγετε την ίδια πώς αντιδράτε;
- Τι μουσική επιλέγουν οι γονείς σας; Εσάς σας αρέσει;

Γραπτός Λόγος:

Ενδύση:

- Τι ρούχα επιλέγετε;
- Τα ρούχα είναι προσωπική σας επιλογή ή έχετε κάποιο πρότυπο;
- Ποια χώρα θεωρείται ότι παράγει μόδα; Γιατί;
- Περιγράψτε μου τι φοράτε τώρα.
- Επιλέγετε ρούχα με λογότυπα, συνθήματα και λέξεις; Σε ποια γλώσσα;
- Προσέχετε τι γράφουν τα ρούχα των άλλων; Σας ενδιαφέρει τι μήνυμα περνάτε εσείς στους άλλους;
- Γνωρίζετε κάποια ξένη γλώσσα; Ποια;

Σημειώσεις:

- Σημειώνετε; Σε τι επιφάνειες;
- Σε ποια γλώσσα σημειώνετε; Για ποιο λόγο;

- Σας ενδιαφέρει να καταλαβαίνετε τι γράφουν οι σημειώσεις των άλλων;
Θέλετε να μπορούν οι άλλοι να καταλαβαίνουν τι γράφετε εσείς;

Προφορικός Λόγος:

- Όταν θέλετε να εκφραστείτε αυθόρμητα τι λέτε; Σε ποια γλώσσα το λέτε;
- Στην οικογένεια μιλάτε αγγλικά; Αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις;
- Πώς νιώθετε που οι γονείς σας γνωρίζουν/ δεν γνωρίζουν αγγλικά;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Απομαγνητοφωνημένες Συνεντεύξεις

1η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη (Άντυ)

Μουσική

-Θέλεις να χρησιμοποιήσεις κάποιο ψευδώνυμο;

Ναι. Shadow. Είναι όνομα από ένα συγκρότημα.

-Από ποια χώρα;

Είναι από Αμερική. Είναι της μόδας να χρησιμοποιούμε τέτοια.

-Είναι της μόδας μεταξύ των φίλων, της οικογένειας;

Είναι κυρίως μόδα σε μας τα παιδιά. Είναι πολύ cool.

-Το συγκεκριμένο ή γενικότερα;

Γενικότερα.

-Τι μουσική ακούς;

Ακούω κυρίως ξένη, pop και rock καμιά φορά.

-Ξέρεις τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις;

Όχι δεν ξέρω.

-Παρόλα αυτά αναγνωρίζεις το είδος.

Ναι το αναγνωρίζω.

-Υπάρχουν συγκεκριμένα τραγούδια που σου αρέσουν;

Όχι, μου αρέσουν πολλά, δεν έχω ιδιαίτερες προτιμήσεις, απλά πιο πολύ ακούω συγκροτήματα.

-Αυτά τα τραγούδια, καταλαβαίνεις τι λένε;

Ναι. Καταλαβαίνω όταν είναι στην αγγλική γλώσσα.

-Εσύ την αγγλική γλώσσα που την μαθαίνεις;

Έχω κάνει μαθήματα και έχω και πτυχίο.

-Στο σχολείο, τι βαθμό έχεις στην αγγλική γλώσσα;

Μέτριο βαθμό.

-Το οικογενειακό σου περιβάλλον τι μουσική ακούει;

Η οικογένειά μου δεν ακούει ξένη μουσική, ακούει ελληνική γιατί ακολουθεί τις παραδόσεις.

-Όταν λες ελληνική μουσική, τι εννοείς;

Κυρίως λαϊκά τραγούδια.

-Άρα στην οικογένειά σου έχεις τέτοια ακούσματα. Τα επιλέγεις; Γιατί;

Όχι, γιατί δεν είναι της μόδας, δεν μου αρέσουν.

-Πώς θα τα περιέγραφες;

Βαρετά.

-Αυτά που ακούς πώς θα τα περιέγραφες;

Έχουν πολύ ένταση, είναι πολύ χαρούμενα, είναι διαφορετικά από τα υπόλοιπα.

-Ακούς τραγούδια και σε άλλες γλώσσες, πέρα από τα ελληνικά και τα αμερικάνικα;

Ναι, ακούω πολλά κυρίως αργεντίνικα. Γιατί μου αρέσει πολύ η γλώσσα και προσπαθώ να μαθαίνω και τη γλώσσα.

-Εσύ παραδοσιακή ελληνική μουσική ακούς;

Όχι, Αν βρεθώ κάπου θα την ακούσω αλλά γενικά δεν ακούω.

-Η παρέα σου τι μουσική προτιμάει;

Προτιμάνε την ξένη μουσική, όμως υπάρχουν και διαφορετικοί που προτιμάνε άλλα είδη μουσικής.

-Πώς θα χαρακτηρίζες αυτούς που προτιμάνε άλλη μουσική;

Έχουν διαφορετική προσωπικότητα. Ο καθένας ανάλογα με τις διαθέσεις του.

-Θα έκανες παρέα κάποιον που ακούει ας πούμε ελληνική παραδοσιακή μουσική (π.χ. κλαρίνα);

Όχι, γιατί ίσως είναι κάποιος χωριάτης που ακούει όλη την ώρα τέτοια τραγούδια, δεν έχει άποψη σε άλλα τραγούδια.

-Θα έκανες παρέα με έναν τέτοιο άνθρωπο;

Όχι.

-Ποιόν θα έκανες πιο εύκολα παρέα;

Κάποιον που ακούει την ίδια μουσική με εμένα.

-Όταν τραγουδάς τραγούδια ελληνικά και αμερικάνικα, σε ποια περίπτωση νιώθεις ότι εκφράζεσαι περισσότερο;

Εκφράζομαι πολύ περισσότερο στην ξένη μουσική.

-Πώς το εξηγείς αυτό;

Είναι πολύ γνωστά, διάσημα, τα ακούνε όλοι. Είναι σαν να είναι δική μου γλώσσα πλέον, τα τραγουδάω, νιώθω πιο καλά όταν τραγουδάω τέτοια τραγούδια.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Συνήθως πώς ντύνεσαι;

Ντύνομαι συνήθως όπως είναι η μόδα, διαβάζω πολλά περιοδικά και ότι έχουν τα περιοδικά τα φοράω και εγώ.

-Επηρεάζεσαι από τα περιοδικά; Από άλλα μέσα ενημέρωσης;

Μου αρέσει πολύ να φοράω ότι και ο κόσμος για να είμαι μέσα στη μόδα.

-Γιατί; Τι σε κάνει να νιώθεις αυτό;

Συνήθως όταν φοράω ρούχα που φοράνε οι διάσημοι, από την Αμερική, την Αγγλία είναι σαν να είμαι και εγώ σαν αυτούς... διάσημη.

-Τι διαφορά θα είχε για σένα να φορέσεις κάτι που θα φορούσε ένας Έλληνας διάσημος; Θα είχε διαφορά;

Ναι θα είχε γιατί οι Έλληνες είναι λίγο πίσω στο θέμα της μόδας και τα ρούχα που είναι σε ξένες χώρες, γενικά αργούν να έρθουν στην Ελλάδα.

-Ακολουθείς τις τάσεις τις μόδας;

Ναι.

-Στην καθημερινότητά σου πώς ντύνεσαι; Περιέγραψε κάποια ντυσίματα.

T-shirts, jeans συνήθως. Απλά ρούχα.

-Αυτά που φοράς γράφουν κάτι; Σε ενδιαφέρει να έχουν κάποια εικόνα ή λογότυπο ή όχι;

Γράφουν λόγια, στιχάκια, έχουν εικόνες από διάσημους.

-Μπορείς να γίνεις λίγο πιο συγκεκριμένη; Τι γράφουν δηλαδή;

Γράφουν συνήθως "I Love New York", στιχάκια για την Αμερική, για την Αγγλία.

-Αυτά τα επιλέγεις γιατί σου αρέσει το ρούχο ή το μήνυμα που περνάνε;

Και τα δύο.

-Καταλαβαίνεις πάντα αυτά που γράφουν;

Μερικές φορές όχι.

-Σε ενοχλεί να μην ξέρεις τι γράφει; Γιατί όταν το φοράς αναγράφει κάτι που το βλέπουν κι άλλοι.

Όχι.

-Παρατηρείς τι γράφουν τα ρούχα των άλλων; Το μεταφράζεις; Σε ενδιαφέρει;

Ναι.

-Αν μπορούσες να δημιουργήσεις ένα ρούχο τι θα έβαζες πάνω του;

Θα έβαζα διάφορες στάμπες, κάποιους διάσημους, κάποια εικόνα που θα ήθελα να την προβάλλω στον κόσμο.

-Θα αγόραζες κάτι που θα είχε ελληνικά γράμματα, ελληνικά σλόγκαν ή ελληνικό τοπίο;

Όχι. Βασικά είναι λίγο βαρετό να βλέπεις τα ίδια πράγματα που είναι ελληνικά. Τα ξένα είναι πιο νεανικά.

-Αν έχεις κάποιον που έχει ντυθεί με πιο αμερικάνικο στυλ και έχεις και έναν που έχει ντυθεί με πιο ελληνικά δεδομένα. Πως θα τους χαρακτήριζες;

Προφανώς αυτός που φοράει το ελληνικό δεν ξέρει από μόδα, ενώ ο άλλος είναι μέσα στην μόδα.

-Ποιόν θα είχες σε καλύτερη εκτίμηση;

Αυτόν που φοράει τα ξένα τα ρούχα.

-Αν μπεις σε έναν χώρο και δεν ξέρεις τις προσωπικότητες των ατόμων, θα επέλεγες κάποιον μόνο από την εμφάνιση;

Αρχικά θα τον επέλεγα από την εμφάνιση, ίσως άμα τον γνώριζα να άλλαζα γνώμη.

Σημειώσεις

-Έχεις τη συνήθεια να ζωγραφίζεις, να σκιτσάρεις, να σημειώνεις ή να γράφεις ημερολόγιο;

Γράφω ημερολόγιο.

-Σε τι γλώσσα;

Τώρα πια χρησιμοποιώ greeklish όπως και στο διαδίκτυο, γιατί είναι μια μόδα κι αυτό, οπότε και εγώ γράφω greeklish όπως όλοι.

-Τα greeklish τι είναι;

Δεν είναι δύσκολα, κατευθείαν τα γράφεις, δεν είναι δύσκολα ούτε στην ορθογραφία.

-Τα greeklish είναι ελληνικές λέξεις με λατινικούς χαρακτήρες;

Ναι.

-Όταν επικοινωνείς με άλλους γράφεις καθαρά αγγλικές λέξεις ή greeklish;

Όλα greeklish.

-Σημειώνεις σε θρανία ή σε βιβλία;

Ναι.

-Τι σημειώνεις;

Ίσως στίχους από τραγούδια, από ξένους καλλιτέχνες.

-Αυτό για ποιο λόγο το κάνεις;

Δεν ξέρω απλά το κάνω.

-Θα έγραφες κάτι στα ελληνικά, στη μητρική σου γλώσσα;

Ίσως ναι.

-Το προτιμάς;

Όχι.

-Αν κάποιος δει αυτά που σημειώνεις καταλαβαίνει τι γράφεις;

Αν ξέρει την ξένη γλώσσα στην οποία γράφω, προφανώς και θα καταλάβει.

-Αν γράψεις στιχάκια από τραγούδια, είναι αναγνωρίσιμο στους άλλους; Καταλαβαίνουν από πού προέρχεται αυτό;

Ναι.

-Σε αυτά που γράφεις βάζεις κάποια υπογραφή; Χρησιμοποιείς το όνομά σου ή κάποιο ψευδώνυμο;

Ναι. Συνήθως γράφω, 'Love' ή ονόματα από ξένους διάσημους.

-Ποιες άλλες γλώσσες θα προτιμούσες για να γράψεις κάτι; Αν θα σε ενδιέφερε να γράψεις και σε άλλες.

Αν ήξερα πολλές γλώσσες, θα έγραφα σε όλες τις γλώσσες πολλά πράγματα.

-Πες μου τις πιο σημαντικές γλώσσες για σένα, ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

Αμερικάνικα, αργεντίνικα, γαλλικά και ίσως λίγο τα ρώσικα.

-Τα ελληνικά υπάρχουν κάπου;

Όχι.

-Γιατί θεωρείς την αμερικάνικη γλώσσα τόσο σημαντική και μου την είπες πρώτη;

Γιατί έχουν διαφορετική κουλτούρα, κάνουν διαφορετικά πράγματα, είναι πολύ μπροστά.

-Γιατί όμως είναι πιο σημαντικά από τα ρώσικα ή από τη μητρική σου γλώσσα;

Η Αμερική είναι πολύ μπροστά και πλέον έχει καταλάβει όλες τις χώρες και όλες οι χώρες κάνουν ότι κάνει και η Αμερική και γενικά όλες έχουν πάρει στοιχεία από την Αμερική. Είναι πάνω από όλα.

-Εσένα αυτό πώς σου φαίνεται; Καλό, κακό, αδιάφορο;

Καλό γιατί μπορούμε και εμείς να κάνουμε ότι κάνουν στις άλλες χώρες, να έχουμε αυτά που έχουν και αυτοί.

-Πώς θα μπορέσεις να τα έχεις αυτά;

Αν κάνουμε αυτά που κάνουν κι αυτοί θα είμαστε και εμείς μπροστά. Θα είμαστε σαν κι αυτούς.

-Στον ελεύθερο σου χρόνο, αν επέλεγες να δεις ταινία, να ακούσεις μουσική ή να παίξεις κάποιο βιντεοπαιχνίδι σε ποια γλώσσα θα το επέλεγες;

Ίσως εδώ θα το επέλεγα στην ελληνική για να το καταλαβαίνω καλύτερα. Αλλά συνήθως όλα αυτά πια έχουν την ξένη γλώσσα.

-Σε δυσκολεύει να μην είναι στη μητρική σου γλώσσα;

Καμιά φορά ναι. Αλλά προσπαθώ να συμβιβάζομαι γιατί μου αρέσει να είναι σε ξένη γλώσσα ώστε να αρχίζω να μιλάω και εγώ, να την καταλαβαίνω, να επικοινωνώ με αυτή τη γλώσσα.

Προφορικός Λόγος

-Όταν θέλεις να επικοινωνήσεις αυθόρμητα (σε κάτι καλό ή να βρίσεις ή να χαρείς) σε ποια γλώσσα σου βγαίνει;

Επειδή πλέον έχουμε πάρει και το λεξιλόγιο τις Αμερικής, χρησιμοποιώ λέξεις από εκεί.

-Αγαπημένη σου έκφραση;

Είναι πολλές. Το "Oh, my god", το "I Love You" που λέμε συνέχεια πλέον, δε λέμε τη λέξη στα ελληνικά.

-Γιατί δεν τη λέτε;

Δεν ξέρω. Απλά λέμε την αγγλική.

-Αναφέρεις πολύ την αμερικάνικη (γλώσσα). Η αγγλική δεν είναι ίδια; Βρίσκεις διαφορές;

Στην Αμερική είναι οι πιο διάσημοι, οι πιο μεγάλοι. Είναι όλοι τέλειοι, οπότε μου αρέσει πιο πολύ εκεί. Δε βρίσκω το λόγο να διαλέξω την Αγγλία.

-Δηλαδή μου λες ότι χρησιμοποιείς την αμερικάνικη επειδή είναι πιο.....

.....είναι πιο τέλεια, είναι πάνω από όλα.

-Εσύ και οι φίλοι σου, που τη μιλάτε πώς νιώθετε;

Φοβερά. Είναι σαν να μας εκφράζει αυτή η γλώσσα.

-Τη μιλάς στο σπίτι αυτή τη γλώσσα;

Ναι, με τον αδερφό μου που ξέρει,

-Με τους γονείς σου;

Όχι.

-Γιατί;

Γιατί δεν ξέρουν και επίσης είναι ξενέρωτοι. Δεν χρησιμοποιούν τις ξένες γλώσσες.

-Σε πειράζει που πρέπει να αλλάζεις τον τρόπο που μιλάς για να συνεννοηθείς με τους γονείς σου;

Ναι. Είναι σπαστικό. Θα πρέπει να μιλάω με τη γλώσσα τους, να μη μπορώ να εκφραστώ με τις ξένες γλώσσες.

-Όταν δεν σε καταλαβαίνουν σε αυτά που λες στα αμερικάνικα ή στα αγγλικά πως νιώθεις για αυτούς;

Δεν έχουν προσπαθήσει και αυτοί ποτέ να μάθουν αγγλικά, γιατί είναι της μόδας και πρέπει να τα μαθαίνουν όλοι. Έστω και λίγο.

-Ναι, αλλά εκείνη την ώρα που δεν μπορούν να σου απαντήσουν και δεν καταλαβαίνουν και θέλουν εξηγήσεις, εσύ πως νιώθεις;

Είναι πάρα πολύ πίσω σε αυτό με αποτέλεσμα να μην τους μιλάω καν, επειδή δεν ξέρουν την ξένη γλώσσα.

-Αν πήγαινες σε ένα μέρος που δεν ήξερες κανέναν και έβλεπες ένα Έλληνα, έναν Αμερικάνο και έναν Γερμανό, σε ποιόν θα πήγαινες να μιλήσεις;

Με τον Αμερικάνο προφανώς. Γιατί θα ήθελα να ακούσω πως μιλάει, τη γλώσσα του, να δω αν θα μπορέσω να συνεννοηθώ.

-Ναι αλλά με τον Έλληνα όχι;

Ε, με τον Έλληνα σίγουρα θα συνεννοούμουν, οπότε τι νόημα θα είχε να πάω;

2^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη (Αλέκα)

Μουσική

-Θέλεις να χρησιμοποιήσεις κάποιο ψευδώνυμο;

Ναι, θέλω το Julia από το Julia Roberts, την ηθοποιό.

-Σου αρέσει η Julia Roberts;

Ναι. Τη θεωρώ μια πολύ ωραία ηθοποιό και καλή από τις ξένες ηθοποιούς, και από ότι μπορώ να κρίνω είναι ταλαντούχα και μπορεί να υποστηρίξει πολύ καλά αυτό που κάνει.

-Τι ταινίες σου αρέσει γενικά να βλέπεις;

Κυρίως βλέπω ξένες, έχω τέτοια προτίμηση, όλα τα είδη. Ίσως οι ξένες με προσεγγίζουν περισσότερο γιατί το σενάριο είναι πιο ιδιαίτερο. Για παράδειγμα, στις ελληνικές είναι όλα πανομοιότυπα.

-Από μουσική τι επιλέγεις;

Όλα τα είδη τα ακούω, αλλά τα περισσότερα είναι ξένα.

-Όταν λες ξένα σε τι αναφέρεσαι; Σε ποια γλώσσα;

Αγγλικά κυρίως.

-Τι είδη ακούς;

Rock, Hip Hop αυτά μου αρέσει και να τα χορεύω.

-Ξέρεις τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις;

Όχι.

-Τα τραγούδια που ακούς, ξέρεις τι λένε;

Κάποιες φορές όχι, δεν το ψάχνω πάντα. Είναι ανάλογα, αν τύχει και το καταλάβω θα το ψάξω, αλλιώς από τη μελωδία το τραγουδάω.

-Ξέρεις κάποια ξένη γλώσσα;

Ναι, αγγλικά.

-Που τα μαθαίνεις;

Από το σχολείο.

-Τι βαθμό έχεις; Καλό, μέτριο, κακό;

Στο σχολείο είχα 19, 20.

-Αν κάτι δεν ξέρεις τι σημαίνει, το τραγουδάς;

Συνήθως όχι. Αυτό που κάνω είναι να το ψάχνω στο YouTube και κοιτάω τους στίχους. Αν τους καταλαβαίνω τους λέω, αλλά μερικές φορές είναι πολύ γρήγοροι.

-Εσύ επιλέγεις αυτά (ξένα τραγούδια) και ας μην καταλαβαίνεις τι λένε;

Ναι.

-Τους τίτλους των τραγουδιών τους καταλαβαίνεις;

Ναι, κυρίως τους ψάχνω.

-Η οικογένειά σου τι μουσική ακούει;

Κυρίως στα ελληνικά κυμαίνονται. Είναι και σε μεγάλη ηλικία.

-Όταν λες ελληνικά τι εννοείς (παραδοσιακή, έντεχνη, λαϊκά);

Ακούνε αυτό που θα λέγαμε σήμερα ποιότητα, Κότσιρας, Παπαϊωάννου.

-Εσένα σου αρέσουν αυτά;

Ναι, δεν έχω κάτι συγκεκριμένο. Όχι όμως αυτά τα παρατραβηγμένα που έχουν στα μπουζούκια.

-Η πρώτη σου επιλογή στη μουσική ποια θα ήταν;

Τα αγγλικά.

-Επιλέγεις μουσική ανάλογα με τα άτομα που είσαι κάθε φορά (π.χ. με φίλους, οικογένεια);

Όχι.

-Υπάρχει κάποιο είδος που δε θα άκουγες;

Ναι. Ελληνίδες τραγουδίστριες και τραγουδιστές που ξεφεύγουν από αυτό που λέμε ποιότητα.

-Τι ακούνε οι φίλοι σου;

Στα ίδια είναι και αυτοί. Βέβαια κάποιοι φίλοι μου ακούνε περισσότερο ελληνικά. Περισσότερο από αυτό που προτιμώ εγώ.

-Εσύ τι προτιμάς; Πες μου κάποια παραδείγματα.

Αυτά τα τραγούδια που είναι ήρεμα, στα ξένα. Γιατί μόνο στα αγγλικά μπορώ να βρω τέτοια τραγούδια. Το Counting Stars, από τη Jennifer Lopez το Purrpy, το Diamonds από τη Rihanna.

Γραπτός Λόγος

Ενδυση

-Πώς ντύνεσαι συνήθως;

Όπως είναι η μόδα της εποχής.

-Δηλαδή;

Αυτό που ντύνονται σε κάθε εποχή, δε μένω πίσω. Προσπαθώ να τους ακολουθώ όσο γίνεται

-Και το πρότυπά σου από πού είναι;

Από την τηλεόραση κυρίως.

-Δώσε μου κάποιο παράδειγμα.

Η Selena Gomez.

-Από πού είναι αυτή;

Από την Αγγλία νομίζω. Από την Αμερική είναι.

-Τα πρότυπά σου από πού είναι; Έχεις Έλληνες, ξένους ή και από τα δύο;

Εγώ πιστεύω ότι τα περισσότερα έρχονται από Αμερική, Αγγλία, οπότε μάλλον από εκεί είναι. Εγώ παρακολουθώ και από το internet. Η συγκεκριμένη ηθοποιός που ανέφερα (Selena Gomez), έχει ένα πολύ ωραίο στυλ που το υποστηρίζει και μου αρέσει να το ακολουθώ και εγώ.

-Περιέγραψε μου τι φοράς τώρα.

Φοράω μια μπλούζα, jeans και μια ζακέτα.

-Βλέπω ότι υπάρχουν γράμματα στην μπλούζα.

Ναι, είναι ξένα, αγγλικά.

-Τι λένε;

Δεν ξέρω. Δεν το έχω κοιτάξει.

-Δε σε απασχολεί;

Όχι. Κυρίως κοιτάξα τη μπλούζα αν μου άρεσε.

-Αν έγραφε κάτι στη γλώσσα σου, θα το παρατηρούσες;

Ναι.

- Θα την αγόραζες;

Όχι. Συνήθως τα μηνύματα που περνάνε οι μπλούζες με ξένα γράμματα είναι λίγο καλύτερα. Η αλήθεια είναι ότι τις μπλούζες με τα ελληνικά γράμματα τις προσέχουν όλοι.

-Έχει σημασία για σένα; Πώς θα χαρακτήριζες κάποιον που φοράει μπλούζα με ελληνικά γράμματα και πώς κάποιον που φοράει με αγγλικά;

Όχι δεν έχει σημασία.

-Εσύ έχεις μπλούζες που γράφουν ελληνικά;

Όχι, δεν έχω. Έχω με ξένα.

-Είναι τυχαίο ότι δεν έχεις με ελληνικά;

Ναι, είναι τυχαίο.

-Αν εσύ έφτιαχνες ένα δικό σου ρούχο, τι θα είχε;

Θα περνούσε ένα πολύ γρήγορο και σύντομο μήνυμα, στα ξένα θα το έγραφα μάλλον.

-Θα σε ενδιέφερε αυτό το μήνυμα να το καταλαβαίνουν οι άλλοι;

Ναι, για αυτό θα έβαζα κάτι απλό.

-Δηλαδή μου λες ότι εσύ ζεις στην Ελλάδα, θα έγραφες κάτι που θα είχε αγγλικό μήνυμα και παρόλα αυτά θα το καταλάβαιναν;

Ε ναι, γιατί οι περισσότεροι γνωρίζουν τη γλώσσα.

-Πιστεύεις ότι θα εκφραζόσουν το ίδιο αν το μήνυμα ήταν στα ελληνικά; Θα είχε διαφορά για σένα;

Μάλλον ναι. Γιατί είναι λίγο διαφορετικό να γράφεις κάτι στα αγγλικά. Η συγκεκριμένη γλώσσα έχει διαδοθεί παγκόσμια. Είναι καλύτερο πιστεύω για μένα να το γράψω σε αυτή τη γλώσσα. Έτσι νιώθω, ότι ο άλλος θα το ψάξει, θα το κοιτάξει.

-Θα τραβήξει το ενδιαφέρον;

Ναι.

-Πώς ντύνονται οι φίλοι σου;

Ο καθένας έχει το δικό του στυλ, αλλά και αυτοί τέτοιο έχουν, ξενόφερτο..από Αγγλία, Αμερική.

-Πώς θα χαρακτήριζες κάποιους που δεν έχουν αυτό το ξενόφερτο στυλ;

Ο καθένας υποστηρίζει αυτό που νομίζει ότι είναι το καλύτερο για αυτόν.

Για παράδειγμα βλέπω κάποια κορίτσια στο σχολείο που έχουν μια πολύ παράξενη, παλιομοδίτικη ενδυμασία.

-Αυτές ακολουθούν τα δικά σου τα πρότυπα ή όχι;

Όχι, δε τα ακολουθούν. Προσπαθώ να είμαι στο πιο μοντέρνο εγώ, ενώ αυτές μένουν στα πιο συντηρητικά.

-Αυτές από πού επηρεάζονται;

Μάλλον από τη χώρα στην οποία ζούμε, από την Ελλάδα.

Σημειώσεις

-Έχεις τη συνήθεια να ζωγραφίζεις, να σκισάρεις, να σημειώνεις ή να γράφεις ημερολόγιο;

Ναι, γράφω στο θρανίο κυρίως.

-Τι γράφεις;

Στίχους από ξένα τραγούδια. Και στο τετράδιο γράφω.

-Γιατί από ξένα τραγούδια;

Κάποια τραγούδια στα αγγλικά κυρίως, που τα καταλαβαίνω κιόλας, μου αρέσουν ιδιαίτερα. Οπότε και τα γράφω. Σπάνια βρίσκω στα ελληνικά στίχους που να μου αρέσουν το ίδιο όπως στα αγγλικά. Έτσι τυχαίνει.

-Αυτοί που τα βλέπουν καταλαβαίνουν τι γράφεις;

Πλέον, τα περισσότερα παιδιά πιστεύω πως ναι.

-Μπορούν να καταλάβουν αν αυτό που γράφεις είναι τραγούδι ή προσωπικές σου σκέψεις; Μπορούν να το διαχωρίσουν;

Κάποια ξένα τραγούδια είναι ευρέως γνωστά οπότε μπορεί να το καταλάβουν.
 -Όταν γράφεις κάτι, βάζεις κάτι σαν υπογραφή δική σου;
 Όχι, απλά με ενδιαφέρει να γράψω το στίχο.
 -Έχει σημασία για σένα αν κάποιος γράφει π.χ. στο θρανίο κάτι στα αγγλικά ή στα ελληνικά;
 Ναι, με ενδιαφέρει, γιατί θέλω αυτό που γράφει να το καταλαβαίνω και εγώ. Δε θα με ενοχλούσε να είναι σε διαφορετική γλώσσα, επειδή ξέρω αγγλικά.
 -Στον ελεύθερο σου χρόνο, αν επέλεγες να δεις ταινία, να ακούσεις μουσική ή να παίξεις κάποιο βιντεοπαιχνίδι σε ποια γλώσσα θα το επέλεγες;
 Πάλι στην αγγλική.
 -Γιατί;
 Γιατί πλέον έχει γίνει η σημαντικότερη, όχι απλά γλώσσα, αλλά πολλά πράγματα προέρχονται από αυτή, όπως οι ταινίες, που είναι αγγλικές οι περισσότερες.
 -Έχεις την ευχέρεια να τα βάλεις και στα ελληνικά. Γιατί δεν το κάνεις; Δεν θα είναι πιο εύκολο;
 Είναι πιο εύκολο. Επειδή τώρα κάνω αγγλικά και προσπαθώ να προσαρμοστώ σε αυτή τη γλώσσα και να εξοικειωθώ λίγο περισσότερο, το βάζω κυρίως σε ξένους υπότιτλους, για εξάσκηση κυρίως.
 -Γιατί θέλεις να κάνεις εξάσκηση και να εξοικειωθείς σε αυτή τη γλώσσα, αφού μένεις στην Ελλάδα;
 Μένω στην Ελλάδα προς το παρόν, γιατί στο μέλλον πιστεύω ότι υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες στο εξωτερικό, οπότε τα αγγλικά είναι ένας βασικός παράγοντας.
 -Ναι, αλλά δεν ξέρεις σε ποια χώρα μπορεί να ζήσεις.
 Δεν ξέρω, αλλά τα αγγλικά είναι παγκόσμια γνωστά. Όλοι οι άνθρωποι τα γνωρίζουν.

Προφορικός Λόγος

-Όταν θέλεις να επικοινωνήσεις αυθόρμητα (σε κάτι καλό ή να βρίσεις ή να χαρείς) σε ποια γλώσσα σου βγαίνει;
 Υπάρχουν κάποιες εκφράσεις από τα αγγλικά κυρίως, που τις θεωρώ πολύ αστείες.
 Όπως όταν λες 'Jesus'.
 -Τι σημαίνει αυτό;
 Ω, θεέ μου. Προτιμώ να το λέω στα αγγλικά.
 -Γιατί;
 Είναι ο τρόπος που το λένε στις ταινίες, μου αρέσει περισσότερο. Δε μου βγαίνει το ίδιο στα ελληνικά.
 -Τι εννοείς; Η αυθόρμητη αντίδραση σου σε κάτι πολύ καλό ή κακό σε ποια γλώσσα θα ήταν;
 Σε κάτι πολύ καλό, στα αγγλικά.
 -Δώσε μου ένα παράδειγμα.
 Αν έπαιρνα ένα πολύ καλό βαθμό στα γραπτά, θα μου έβγαине αυθόρμητα το 'Yes' πολλές φορές μου έχει τύχει.
 -Σε κάτι πολύ κακό τι θα έλεγες;
 Σε κάτι που δε θα μου άρεσε να μου συμβεί λέω 'Shit'.
 -Γιατί λες συνέχεια αγγλικά, πιστεύεις ότι έχει διαφορά με τα αμερικάνικα;
 Η αλήθεια είναι πως δεν έχω καταλάβει και πολύ μεγάλη διαφορά. Νομίζω ότι περισσότερο αυτά γνωρίζω (τα αγγλικά) και αυτά έχω μάθει, όχι μόνο σε γλώσσα

αλλά και αυτά που βλέπω, ταινίες,internet, οι περισσότεροι ήρωες νομίζω ότι προέρχονται από εκεί.

-Έχουμε λοιπόν τα ελληνικά και ποια άλλη γλώσσα;

Τα αγγλικά.

-Πώς θα χαρακτήριζες την κάθε γλώσσα;

Επειδή όπως είπα και πριν τα αγγλικά είναι γνωστά σε όλο τον κόσμο, ενώ τα ελληνικά δεν είναι και τόσο, θα ήταν πιο cool να μιλάς και να λες κάποιες εκφράσεις αγγλικές. Είναι ίσως βαρετό να μιλάς συνέχεια τα ελληνικά, ενώ είναι πιο ωραίο να χρησιμοποιείς ξενόφερτες εκφράσεις, στα αγγλικά κυρίως.

-Στο σπίτι σου τι γλώσσα μιλάς;

Επειδή είναι και οι γονείς μου, χρησιμοποιώ κυρίως τα ελληνικά. Δε χρησιμοποιώ εκφράσεις (στα αγγλικά).

-Γιατί;

Ίσως δε μου βγαίνουν.

-Οι γονείς σου ξέρουν αγγλικά;

Ο μπαμπάς μου ξέρει τα βασικά.

-Με τους φίλους σου;

Με τους φίλους μου χρησιμοποιώ αρκετά διάφορες εκφράσεις. Είναι πιο ενδιαφέρον.

-Στο σπίτι δε μιλάς αγγλικά για λόγους επικοινωνίας;

Ίσως κάποιες φορές για πλάκα να το πω, αλλά δεν τα καταλαβαίνουν πάντα.

3^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη (Νίκος)

Μουσική

-Θέλεις να χρησιμοποιήσεις κάποιο ψευδώνυμο;

Όχι.

-Τι μουσική ακούς;

Προτιμάω την ξένη μουσική επειδή είναι πιο ωραία, πιο cool, είναι πιο μπροστά από τα ελληνικά ή οποιασδήποτε άλλης χώρας.

-Όταν λες ξένη μουσική σε τι αναφέρεσαι;

Στην αγγλική μουσική. Στα αμερικάνικα πιο πολύ.

-Αυτά που τραγουδάς, καταλαβαίνεις τι λένε;

Ναι. Τα περισσότερα δηλαδή, όχι όλα. Τα λένε κάπως περίεργα και δεν τα πολύ καταλαβαίνω.

-Τα ψάχνεις; Σε ενδιαφέρει ή τα τραγουδάς όπως και να έχει;

Τα ψάχνω καμιά φορά, όταν δεν έχω πώς να περάσω τον ελεύθερό μου χρόνο.

-Σε ενδιαφέρει να ξέρεις ακριβώς τι τραγουδάς, όπως συμβαίνει και με τη μητρική σου γλώσσα;

Ναι...έτσι κι έτσι.

-Η παρέα σου τι ακούει;

Η παρέα μου ακούει κι αυτή αμερικάνικα πιο πολύ.

-Τι είδη μουσικής;

Rap, pop και διάφορα τέτοια.

-Ξέρεις τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις;

Όχι.

-Σε ενδιέφερε να το ψάξεις;

Όχι.

-Τι μουσική ακούνε οι γονείς σου;

Οι γονείς μου δεν το πολύ έχουν με το τραγούδι..πιο πολύ ελληνικά.

-Εσύ ακούς αυτό το είδος της ελληνικής μουσικής που ακούνε οι γονείς σου;

Όχι. Δε μου αρέσει καθόλου.

-Δε σου αρέσει το συγκεκριμένο είδος ή γενικά η ελληνική μουσική;

Όχι, το συγκεκριμένο είδος δε μου αρέσει.

-Ελληνικά ακούς;

Ναι.

-Τι ακούς περισσότερο;

Ακούω τα rap, hip hop στα ελληνικά, τα οποία προήλθαν από τους ξένους την Αμερική.

-Έχει σημασία για εσένα ότι αυτά τα είδη προέρχονται από το εξωτερικό ή δε σε αφορά;

Δε με αφορά.

-Γνωρίζεις κάποια ξένη γλώσσα;

Ξέρω αγγλικά και μαθαίνω και γερμανικά.

-Τι βαθμό έχεις στο σχολείο σου σε αυτές τις γλώσσες;

Από 18 και πάνω.

-Πώς θα περιέγραφες τη γλώσσα σου σε σχέση με μια ξένη γλώσσα;

Την έχω συνηθίσει και δε μου πολυαρέσει. Μου αρέσει περισσότερο να μαθαίνω μια ξένη γλώσσα όπως είναι τα αμερικάνικα, τα γερμανικά. Αλλά εντάξει, πρέπει να τιμάμε και τη γλώσσα μας.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Συνήθως πώς ντύνεσαι;

Ντύνομαι απλά, με jeans, παπούτσια αθλητικά, με (ζακέτες με) κουκούλες.

-Αυτό είναι το προσωπικό σου στυλ ή επηρεάζεσαι από κάπου;

Επηρεάζομαι από τα video clips που βλέπω στο internet, από ντυσίματα που βλέπω στο internet που φοράνε κάποιοι.

-Πες μου ένα παράδειγμα.

Επηρεάζομαι από τον Eminem επειδή μου αρέσει πολύ αυτός και ακούω πολλά τραγούδια του και μου αρέσει και το ντύσιμό του.

-Επηρεάζεσαι από κάποιον Έλληνα;

Όχι. Δε μου αρέσει να βλέπω ντυσίματα Ελλήνων.

-Αυτά που φοράς τώρα έχουν γράμματα. Σε ποια γλώσσα είναι;

Στα αγγλικά.

-Ξέρεις τι γράφουν;

Όχι και ούτε με ενδιαφέρει.

-Περνάει όμως ένα μήνυμα. Δε σε ενδιαφέρει τι γράφει;

Όχι.

-Θα επέλεγε να φορέσεις ρούχο που θα έγραφε κάτι στη μητρική σου γλώσσα;

Όχι.

-Γιατί;

Δε μου αρέσει να βλέπω ελληνικά γράμματα πάνω σε μπλούζες.

-Πώς θα το χαρακτήριζες;

Χάλια. Δε μου αρέσουν καθόλου.

-Παρόλο που καταλαβαίνεις καλύτερα το μήνυμα;

Δε μου αρέσει. Λέω..πού τα βρήκε αυτά;

-Όταν βλέπεις κάτι σε άλλη γλώσσα, το παρατηρείς, το διαβάζεις, σε ενδιαφέρει τι λέει;

Όχι αλλά καταλαβαίνω σε ποια γλώσσα είναι.

-Αν έφτιαχνες ένα ρούχο δικό σου, τι θα είχε πάνω;

Αγγλικά λόγια, δηλαδή αγγλικές λέξεις.

-Δηλαδή;

Λόγια από ένα τραγούδι.

-Θα σε ενδιέφερε οι άλλοι να το αναγνώριζαν, να το καταλάβαιναν;

Επειδή θα ήταν δικό μου, θα με ενδιέφερε λίγο.

-Εσύ θα αγόραζες κάτι που θα είχε ελληνικά γράμματα πάνω του;

Όχι. Δε μου αρέσει.

Σημειώσεις

-Έχεις τη συνήθεια να ζωγραφίζεις, να σκιτσάρεις, να σημειώνεις ή να γράφεις ημερολόγιο;

Σε ένα τετράδιο γράφω πιο πολύ και στο θρανίο μου.

-Τι γράφεις;

Γράφω στίχους από ξένα τραγούδια, από διάφορα ποιήματα.

-Σε τι γλώσσα γράφεις;

Στα αγγλικά.

-Στα ελληνικά γράφεις; Γιατί;

Όχι, γιατί δε μου πολυαρέσουν.

-Αυτοί που βλέπουν αυτά που γράφεις καταλαβαίνουν τι γράφεις;

Ναι. Οι φίλοι μου..οι περισσότεροι καταλαβαίνουν.

-Βάζεις κάποια υπογραφή σε αυτά που γράφεις;

Δεν έχω.

-Παρατηρείς οι άλλοι σε τι γλώσσα γράφουν;

Ναι, το παρατηρώ. Σε ξένα οι περισσότεροι, σε αγγλικά.

-Και τι γράφουν συνήθως;

Εγώ αυτά που έχω διαβάσει, τα περισσότερα είναι από στίχους τραγουδιών, ποιήματα και τέτοια. Από εκεί το έχω πάρει και εγώ και γράφω.

-Στον ελεύθερο σου χρόνο, αν επέλεγες να δεις ταινία, να ακούσεις μουσική ή να παίξεις κάποιο βιντεοπαιχνίδι σε ποια γλώσσα θα το επέλεγες;

Στα αγγλικά. Και οι ταινίες που βλέπω δεν βάζω υπότιτλους, γιατί θέλω να μάθω καλύτερα τη γλώσσα.

-Γιατί δεν τα βάζεις στα ελληνικά; Δε θα ήταν πιο εύκολο αφού είναι η μητρική σου γλώσσα;

Ναι, αλλά θέλω να μάθω και άλλες γλώσσες και να ξέρω και λέξεις για να μπορώ να συνεννοηθώ.

-Γιατί σε ενδιαφέρει αυτό τόσο πολύ;

Γιατί μπορεί στο μέλλον να έρθει μια ευκαιρία και να πάω στο εξωτερικό. Να έχω γνώσεις.

-Ναι, αλλά δεν ξέρεις σε ποια χώρα θα πας;

Σε όλες τις χώρες μιλιούνται τα αγγλικά και θα μπορέσω να συνεννοηθώ.

Προφορικός Λόγος

-Όταν θέλεις να επικοινωνήσεις αυθόρμητα (σε κάτι καλό ή να βρίσεις ή να χαρείς) σε ποια γλώσσα σου βγαίνει;

Στα ελληνικά, αλλά καμιά φορά το κάνω και στα αγγλικά.

-Παράδειγμα, έρχεται ο καθηγητής και σου λέει «πήρες 20 μαθηματικά» τι θα πεις;

Yes!!! Μπορεί όμως να μου βγει και στα ελληνικά.

-Αν σου πει όμως κάποιος ότι έχασες το κινητό σου, τι θα πεις;

Όχι, ρε γ...

-Αν μπει σε ένα χώρο και είναι ένα παιδί από την Ελλάδα, ένα από την Αμερική και ένα από τη Γερμανία, σε ποιόν θα πήγαινες να μιλήσεις;

Πρώτα θα πήγαινα στον Άγγλο (η ερώτηση ήταν για Αμερικάνο) γιατί είναι ξένος και θα ένιωθε άβολα με τους γύρω του.

-Με ποιόν όμως εσύ θα ήθελες να κάνεις παρέα;

Με τον Άγγλο γιατί μου αρέσουν τα αγγλικά, θα έχει ενδιαφέρον.

-Γιατί όχι με τον Έλληνα;

Με τον Έλληνα θα είναι τα συνηθισμένα, θα λέμε τα ίδια που λένε οι Έλληνες μεταξύ τους, ενώ με τον Άγγλο ή το Γερμανό θα πεις άλλα πράγματα.

- Μέσα στην οικογένεια σου ποια γλώσσα προτιμάς

Στην οικογένειά μου μιλάω ελληνικά, γιατί και να ήθελα να μιλήσω αγγλικά δε θα καταλάβαιναν οι γονείς μου.

-Πώς σου φαίνεται εσένα αυτό; Ότι θα ήθελες να μιλήσεις και αγγλικά αλλά δε γίνεται;

Δε μου φαίνεται ωραίο γιατί κάποιες φορές είναι σαν να υποτιμώ την αγγλική γλώσσα.

-Αν μιλήσεις αγγλικά και δε σε καταλάβουν, πώς νιώθεις;

Δε μου αρέσει και νιώθω θυμό.

-Ναι αλλά δεν είναι η μητρική σου γλώσσα. Δεν είναι υποχρεωμένοι να την ξέρουν.

Μου αρέσει όμως να μιλάω αυτή τη γλώσσα και με πειράζει και λίγο που δεν την καταλαβαίνουν.

-Πώς θα χαρακτήριζες τη μητρική σου γλώσσα, που είναι τα ελληνικά και πώς την αγγλική;

Η ελληνική είναι σπουδαία γλώσσα, έχει βγει από πολύ παλιά, έχει μια ιστορία μέσα της, αλλά η αγγλική είναι πιο καινούρια.

-Πώς θα χαρακτήριζες την αγγλική;

Η αγγλική έχει πιο πολύ ενδιαφέρον και όπως και να το κάνουμε όλοι θέλουν να τη μάθουν.

-Γιατί;

Γιατί παντού μιλιέται αυτή η γλώσσα.

-Πώς θα ένιωθες αν δεν ήξερες να τη μιλάς;

Θα ένιωθα λίγο άσχημα, γιατί μπορεί κάποιιοι να με κορόιδευαν.

-Πώς θα χαρακτήριζες έναν άνθρωπο που δεν ξέρει καθόλου αγγλικά;

Μου φαίνεται λίγο εκνευριστικό γιατί του λες κάτι και δεν το καταλαβαίνει.

4^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη (Λένα)

Μουσική

-Πες μου, τι μουσική ακούς;

Ακούω απ' όλα, hip hop, I love Rihanna και ξένα.

-Αυτά τα είδη που ακούς, ξέρεις τι σημαίνουν;

Τα περισσότερα ναι.

-Σε ενδιαφέρει να ψάξεις να δεις τι σημαίνουν;

Αναλόγως με τη διάθεση, αν είμαι λίγο στενοχωρημένη, ναι.

-Τα τραγούδια που ακούς, ξέρεις τι σημαίνει ο κάθε στοίχος ή δε σε ενδιαφέρει;

Ξέρω ο κάθε στοίχος τι λέει.

-Οι γονείς σου τι μουσική ακούνε;

Σπάνια ακούνε. Παραδοσιακά πιο πολύ.

-Εσύ ακούς αυτή τη μουσική που ακούνε οι γονείς σου;

Καθόλου.

-Αυτούς που ακούνε παραδοσιακή μουσική, πώς θα τους χαρακτήριζες;

I hate them.

-Βλέπω χρησιμοποιείς πολλές αγγλικές εκφράσεις. Σε εκφράζει αυτό;

Ναι πάρα πολύ. Και επίσης τη λατρεύω πάρα πολύ αυτή τη γλώσσα.

-Γιατί δεν λες τα αντίστοιχα και στα ελληνικά;

Δεν ξέρω, δε μου βγαίνει.

-Μαθαίνεις κάποια ξένη γλώσσα;

Τώρα όχι.

-Και την αγγλική γλώσσα πώς τη μιλάς;

Τη μαθαίνω από το φροντιστήριο, από ταινίες, music.

-Στο σχολείο τι βαθμό έχεις σε αυτή τη γλώσσα;

19,20

-Πώς θα περιέγραφες την ελληνική και πώς την αγγλική γλώσσα;

Η ελληνική είναι πιο δύσκολη ενώ η αγγλική είναι easy.

Γραπτός Λόγος

Ενδυση

-Συνήθως πώς ντύνεσαι;

Απλά, casual.

-Ο τρόπος που ντύνεσαι είναι από προσωπικές επιλογές ή έχεις κάποιο πρότυπο;

Προσωπικές επιλογές, δε μου αρέσει να ακολουθώ κάποιο πρότυπο.

-Τι επιλέγεις να φοράς;

Κάποιες φορές είναι με τη μόδα, επειδή κάποιες φορές την ακολουθώ.

-Σε ενδιαφέρει να είσαι μέσα στη μόδα;

Ναι.

-Ποιους πιστεύεις ότι πρέπει να έχεις ως πρότυπο για να είσαι μέσα στη μόδα;

Πιο πολύ τους τραγουδιστές, celebrities.

-Celebrities από την Ελλάδα ή από αλλού;

Όχι, πάντα ξένους.

-Γιατί;
Θεωρώ ότι έχουν ένα διαφορετικό στυλ, πιο ωραίο.
-Αυτούς που θα ακολουθούσαν ελληνικό στυλ μόδας πώς θα τους χαρακτήριζες;
Πολύ χάλια, δε μου αρέσουν καθόλου. Έχουν το ίδιο στυλ όλοι και δε μου αρέσουν.
-Οι φίλοι σου πώς ντύνονται;
Ακολουθούν και αυτοί τη μόδα αλλά εκτός Ελλάδας.
-Υπάρχει κάποιο άτομο που έχεις ως πρότυπο ή όχι;
Ναι, είναι μια Αλβανίδα τραγουδίστρια, τη λένε Eivana και μου αρέσει πολύ το στυλ της.
-Από κάποια άλλη χώρα σου αρέσει κάποιος ή όχι;
Μια αμερικανίδα, τη λένε YoYo.
-Τώρα τι φοράς;
Φοράω μια μπλούζα.
Τι γράφει;
Keep it calm and take it easy.
-Τι σημαίνει αυτό;
Χαλάρωσε και πάρ' το χαλαρά.
-Γιατί δεν φοράς το ίδιο μήνυμα στα ελληνικά;
Πιστεύω ότι το να φοράς κάτι στα αγγλικά τραβάει πιο πολύ την προσοχή.
-Πώς θα σου φαινόταν αν κάποιος φορούσε κάτι με ελληνικά γράμματα;
Παλιομοδίτικος.
-Αν είχες τη δυνατότητα να φτιάξεις ένα δικό σου ρούχο τι θα έβαζες πάνω του;
Αγγλικά γράμματα, βασικά μου αρέσουν να έχουν πολλά γράμματα χωρίς απαραίτητα να σημαίνουν κάτι.
-Σε ενδιαφέρει να ξέρεις τι σημαίνει αυτό που φοράς;
Ναι.
-Κοιτάς τι φοράνε οι άλλοι; Τι μηνύματα περνάνε;
Αναλόγως πως είναι γραμμένη..Αν η μπλούζα είναι όμορφη θα κοιτάξω και τι γράφει.
-Θα αγόραζες κάτι που θα είχε ελληνικά γράμματα;
Όχι.
-Γιατί;
Δεν μου αρέσει.

-Στην οικογένεια σου τι γλώσσα μιλάνε;
Ελληνικά.
-Εσύ μιλάς πάντα ελληνικά;
Μερικές φορές με την αδερφή μου μιλάμε αγγλικά. Τη βοηθάω κιόλας να τα μάθει.
-Σε ενδιαφέρει που οι γονείς σου δεν ξέρουν αγγλικά ή όχι;
Δε με ενδιαφέρει.
-Αν έμπαινες σε ένα χώρο που δεν ήξερες κανένα και ήταν ένα παιδί από την Ελλάδα, ένα από την Αγγλία και ένα από την Ιταλία με ποιόν θα έκανες παρέα;
Με το παιδί από την Αγγλία. Θα το θεωρούσα πιο πρωτότυπο, θα μου άρεσε να μίλαγα μαζί του αγγλικά.
-Γιατί;
Γιατί είναι μια γλώσσα που τη λατρεύω και θα ήθελα να πάρω την προφορά του.

5^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη (Άννα)

Μουσική

-Θέλεις να χρησιμοποιήσεις κάποιο ψευδώνυμο;

Ναι. Rihanna.

-Από πού προέρχεται;

Είναι ξένη τραγουδίστρια, την άκουγα από μικρή και μου αρέσει.

-Ποιο τραγούδι της σου αρέσει;

Το Rude Boy.

-Ξέρεις τι λέει;

Ναι, μιλάει για κάποιο αγόρι.

-Ακούς ξένη μουσική;

Ναι.

-Καταλαβαίνεις τι λέει;

Τα περισσότερα ναι.

-Το ψάχνεις ή αρκείσαι σε αυτά που καταλαβαίνεις;

Αν μου αρέσει αρκετά το τραγούδι το ψάχνω.

-Οι φίλοι σου τι μουσική ακούνε;

Ακούνε τα πάντα. Ακούνε περισσότερο pop.

-Ξέρεις τι σημαίνει αυτό;

Όχι.

-Όταν λες ότι ακούτε τα πάντα τι εννοείς;

Ανάλογα με τη διάθεση μας.

-Σε τι γλώσσα;

Και ελληνικά και ξένα.

-Τι δεν ακούτε καθόλου;

Δεν ακούω καθόλου hard metal, το θεωρώ πολύ σκληρό. Τα ακούνε τα άτομα που νιώθουν απομονωμένα.

-Στην οικογένειά σου τι μουσική ακούτε;

Οι γονείς μου ακούνε ελληνικά παραδοσιακά.

-Εσύ τα προτιμάς αυτά;

Ναι, δεν έχω πρόβλημα.

-Πώς σου φαίνονται τα άτομα που ακούνε μόνο ελληνική μουσική;

Δε θα τα χαρακτηρίζα κάπως, είναι η επιλογή του καθενός.

-Μαθαίνεις κάποια ξένη γλώσσα;

Μάθαινα αγγλικά πριν ένα χρόνο.

-Τώρα δε μαθαίνεις;

Πήρα το πτυχίο μου και δε συνεχίζω.

-Τι βαθμό έχεις στα αγγλικά στο σχολείο;

Από 18 και πάνω.

-Πώς θα περιέγραφες την ελληνική και την αγγλική γλώσσα;

Τα ελληνικά έχουν πιο δύσκολη γραμματική, έχουν περισσότερη ιστορία από αρχαία, λατινικά. Τα αγγλικά είναι μια γλώσσα που μιλιέται παγκοσμίως, είναι πιο εύκολη.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Συνήθως πώς ντύνεσαι;

Σπόρ

-Ο τρόπος που ντύνεσαι προέρχεται από προσωπικές σου επιλογές ή επηρεάζεσαι από κάποιον;

Προσωπικές επιλογές, δε συνηθίζω να ακολουθώ και πολύ τη μόδα, όπως είμαι εγώ άνετα.

-Τι πιστεύεις για αυτούς που ακολουθούν τη μόδα;

Είναι επιλογή του καθενός, ανάλογα με τον χαρακτήρα του.

-Αυτοί που επηρεάζονται από τη μόδα, τι πιστεύεις ότι έχουν ως πρότυπο;

Ίσως παρακολουθούν πολύ τηλεόραση, διαβάζουν περιοδικά κι από διάσημους.

-Πες μου ένα παράδειγμα.

Καλλιτέχνες, τραγουδιστές, ηθοποιούς.

-Πες μου ένα όνομα.

Madonna, Rihanna, Britney Spears, Beyonce, Shakira.

-Όλες αυτές που αναφέρεις βρίσκονται στο εξωτερικό.

Ναι.

-Πιστεύεις ότι επηρεάζονται από τους Έλληνες καλλιτέχνες;

Θεωρώ ότι στην Ελλάδα είναι λίγο πιο απλοί, ενώ στο εξωτερικό βλέπουμε πιο υπερπαραγωγές. Ας πούμε Lady Gaga.

-Εσύ διαλέγεις τα ρούχα που φοράς να έχουν κάποιο λογότυπο, στάμπα ή όχι;

Ναι.

-Τί γράφουν συνήθως;

Διάφορες εκφράσεις.

-Σε τι γλωσσά είναι αυτές οι εκφράσεις;

Σε αγγλικά.

-Σε ελληνικά έχεις κάτι;

Όχι.

-Ξέρεις αυτό που φοράς τι γράφει;

Ναι.

-Σε ενδιαφέρει να ξέρεις τι λένε αυτά που φοράνε οι άλλοι;

Ναι, το έχω κάνει πολλές φορές. Δηλαδή όταν περπατάω στο δρόμο βλέπω διάφορα σλόγκαν γραμμένα σε μπλούζες και σχολιάζουμε με τις φίλες μου.

-Θα αγόραζες εσύ κάτι που θα ήταν στα ελληνικά;

Ναι.

-Αν έφτιαχνες ένα δικό σου ρούχο, τι θα έβαζες;

Θα έγραφα μια ωραία έκφραση ή παροιμία, είτε ελληνική ή αγγλική ή και κάποια στάμπα.

Σημειώσεις

-Εσύ γενικά, σημειώνεις, ζωγραφίζεις, σκιτσάρεις;

Ναι στα θρανία, στα βιβλία.

-Τι γράφεις;

Διάφορα στιχάκια, από τραγούδια, από διάφορα πράγματα που διαβάζω στο internet.

-Αυτά σε τι γλώσσα τα γράφεις;
 Και ελληνικά και αγγλικά. Αλλά περισσότερο αγγλικά.
 -Αυτοί που τα βλέπουνε, καταλαβαίνουν τι γράφεις;
 Οι περισσότεροι ναι.
 -Σε ενδιαφέρει να καταλαβαίνουν οι άλλοι τι γράφεις;
 Δε με ενδιαφέρει και τόσο γιατί τα γράφω για τον εαυτό μου.
 -Εσένα σε ενδιαφέρει να δεις τι λένε αυτά που γράφουν οι άλλοι;
 Ναι έχω περιέργεια.
 -Στον ελεύθερό σου χρόνο αν θέλεις να ακούσεις μουσική ή να δεις μια ταινία ή να παίξεις ένα βιντεοπαιχνίδι τι γλώσσα επιλέγεις(τους υπότιτλους, τις οδηγίες χρήσης);
 Αν είναι ταινία θα έβαζα αγγλικά περισσότερο για να εξασκήσω τη γλώσσα. Τα ελληνικά τα ακούμε κάθε μέρα.
 -Γιατί θες να εξασκήσεις την αγγλική γλώσσα;
 Για να μην την ξεχάσω.
 Όταν αφήνεις κάποια ξένη γλώσσα σε αφήνει και αυτή.
 -Και γιατί θέλεις να τη διατηρήσεις;
 Ίσως μου χρειαστεί στο μέλλον.
 -Σε τι πράγμα;
 Έτσι όπως έχουν γίνει τα πράγματα μπορεί να χρειαστεί να φύγουμε στο εξωτερικό.
 -Αλλά δεν ξέρεις αν θα πας στην Αγγλία, μπορεί να πας στη Γαλλία.
 Ναι αλλά τα αγγλικά είναι διεθνής γλώσσα και μιλιούνται παντού.

Προφορικός Λόγος

-Όταν θέλεις να εκφραστείς αυθόρμητα (να χαρείς, να λυπηθείς, να βρίσεις) σε τι γλώσσα το κάνεις;
 Ελληνικά.
 Γιατί;
 Έτσι έχω συνηθίσει να εκφράζομαι.
 -Όταν μιλάς χρησιμοποιείς μόνο την ελληνική γλώσσα;
 Και αγγλικά, συνήθως όταν είμαι με φίλους.
 -Στην οικογένειά σου μιλάς αγγλικά;
 Με τη μητέρα μου καμιά φορά.
 -Ξέρει η μητέρα σου αγγλικά;
 Ναι, ξέρει.
 -Πώς αισθάνεσαι που μπορείς να επικοινωνείς με τη μητέρα σου σε μια ξένη γλώσσα, όπως είναι τα αγγλικά;
 Πολύ τυχερή. Καμιά φορά θέλουμε να πούμε κάτι με τη μητέρα μου και να μη το ακούσει ο πατέρας.
 -Ο πατέρας σου ξέρει αγγλικά;
 Όχι.
 -Αν έμπαινες σε ένα χώρο που δεν ήξερες κανένα και ήταν ένα παιδί από την Ελλάδα, ένα από την Αγγλία και ένα από την Ιταλία με ποιόν θα έκανες παρέα;
 Αγγλία. Γιατί είναι καλό να ερχόμαστε σε επαφή με άλλους πολιτισμούς, να μάθουμε πράγματα για τη χώρα του, τρόπους διασκέδασης που έχουν εκεί, να γνωρίσουμε τις νοοτροπίες τους.
 -Ναι, αλλά με τον Έλληνα, δε θα ήταν πιο εύκολη η επικοινωνία;
 Με τους Έλληνες επικοινωνούμε κάθε μέρα. Η ευκαιρία να μιλήσουμε με κάποιο ξένο παιδί είναι πιο σπάνια.

6^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη (Πάνος)

Μουσική

-Θέλεις να χρησιμοποιήσεις κάποιο ψευδώνυμο;

Όχι.

-Τι μουσική ακούς;

Ακούω ξένα τραγούδια.

-Τι εννοείς ξένα;

Rock.

-Ξέρεις τι σημαίνει rock;

Όχι.

-Σε ενδιαφέρει να μάθεις; Το έχεις ψάξει;

Με ενδιαφέρει αλλά δεν το έχω ψάξει.

-Ακούς κάτι άλλο;

Από ξένα ακούω rock, από ελληνικά ακούω παραδοσιακή μουσική.

-Τα τραγούδια που ακούς με τον αγγλικό στίχο, καταλαβαίνεις τι λένε;

Τις περισσότερες φορές, ναι.

-Αν δεν καταλάβεις, συνεχίζεις να τα τραγουδάς ή ψάχνεις να δεις τι λένε;

Μερικές φορές τα ψάχνω.

-Υπάρχουν περιπτώσεις που δεν ξέρεις τι λένε;

Ναι.

-Και τότε πώς τα τραγουδάς;

Μου αρέσει γενικά η μελωδία.

-Οι φίλοι σου τι μουσική ακούνε;

Διάφορα, όπως rock.

-Rock ελληνικά ακούς;

Όχι.

-Δηλαδή αυτό το είδος το ακούς μόνο στα αγγλικά;

Ναι.

-Γιατί δεν το ακούς και στη δική σου γλώσσα;

Είναι και η μουσική διαφορετική.

-Πώς θα το περιέγραφε;

Πιο cool.

-Δηλαδή ακούγοντας rock πώς νιώθεις;

Με κάνουν να χαλαρώνω περισσότερο, ακούνε και οι φίλοι μου.

-Γιατί δεν ακούς και στα ελληνικά αφού καταλαβαίνεις καλύτερα τι λένε;

Είναι οι μελωδίες πιο άγριες.

-Στην οικογένεια σου τι μουσική ακούτε;

Οι γονείς μου ακούνε πιο λαϊκά και παραδοσιακά.

-Ακούς εσύ τη μουσική που ακούει και η οικογένεια σου;

Ναι.

-Υπάρχει κάποιο είδος που δε θα άκουγες ποτέ;

Όχι, ακούω πολλά είδη μουσικής.

-Στην ελληνική μουσική, τι ακούς;

Παραδοσιακή μουσική.

-Πώς νιώθεις όταν ακούς αυτή τη μουσική; Γιατί αυτό και όχι κάποιο άλλο;

Πρώτον, το έχω συνηθίσει από τους γονείς μου και ασχολούμαι πολύ με αυτή τη μουσική.

-Τι εννοείς;

Παίζω και ο ίδιος και συνεχίζω την παράδοση κατά κάποιον τρόπο.

-Πώς αισθάνεσαι όταν ακούς ή παίζεις τη μουσική του τόπου σου.

Υπερηφάνεια, μένω ευχαριστημένος και γενικά νιώθω πιο πολύ σαν Έλληνας.

-Ξέρεις κάποια ξένη γλώσσα;

Αγγλικά και ελάχιστα γαλλικά.

-Πού τις μαθαίνεις αυτές τις γλώσσες;

Στο φροντιστήριο και το σχολείο.

-Σε αυτές τις γλώσσες, τι βαθμό έχεις στο σχολείο;

Αρκετά καλό.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Πώς ντύνεσαι συνήθως;

Συνήθως φοράω jeans, μπλουζάκια και αθλητικά.

-Ο τρόπος που ντύνεσαι είναι από προσωπικές επιλογές ή επηρεάζεσαι από κάπου;

Μερικές φορές το ψάχνω και εγώ αλλά επηρεάζομαι και από τους φίλους μου. Και από τους ανθρώπους στο εξωτερικό.

-Γιατί από το εξωτερικό και όχι από τους Έλληνες;

Δε μου αρέσει και πολύ το ντύσιμο.

-Πώς θα το χαρακτήριζες;

Παλιομοδίτικο.

-Ποιο θα χαρακτήριζες παλιομοδίτη;

Τον Έλληνα.

-Το στυλ που έρχεται από το εξωτερικό πώς θα το χαρακτήριζες;

Πιο modάτο, πιο trendy.

-Τα ρούχα που επιλέγεις και κυρίως οι μπλούζες πώς είναι; Είναι μονόχρωμες, έχουν στάμπες, γράφουν κάτι;

Συνήθως έχουν στάμπες και γράμματα.

-Τα γράμματα σε ποια γλώσσα είναι;

Στα αγγλικά.

-Ξέρεις τι λένε στα αγγλικά;

Όχι όλες, κάποιες ναι. Δε με ενδιαφέρει και πολύ αυτό.

-Δε σε ενδιαφέρει να ξέρεις τι γράφει;

Όχι και τόσο πολύ.

-Μπλούζες με ελληνικά γράμματα έχεις;

Όχι.

-Γιατί;

Δεν έχει τύχει.

-Θα αγόραζες αν έβρισκες;

Όχι.

-Τα ρούχα των άλλων τα προσέχεις;

Ναι.

-Αν έχουν μια στάμπα ή γράφουν κάτι το προσέχεις;

Ναι.

-Αν γράφουν σε άλλη γλώσσα από τη μητρική σου, προσπαθείς να το μεταφράσεις;
Δε με ενδιαφέρει και τόσο.

-Αν έφτιαχνες ένα δικό σου ρούχο, τι θα έχε πάνω;

Ένα σχέδιο.

-Τι σχέδιο;

Κάτι δικό μου.

Σημειώσεις

-Σου αρέσει να σημειώνεις, να ζωγραφίζεις, να σκιτσάρεις, να γράφεις;

Ναι.

-Σε τι επιφάνειες;

Στο θρανίο, στα βιβλία, στους τοίχους. Συνήθως στο σχολείο, όταν βαριέμαι κάθομαι και ζωγραφίζω.

-Τι ζωγραφίζεις;

Διάφορα σχέδια.

-Τι γράφεις;

Στίχους από τραγούδια.

-Σε ποια γλώσσα;

Και ελληνικά και αγγλικά.

-Τους αγγλικούς στίχους όταν τους γράφεις σε ενδιαφέρει αν τους καταλαβαίνουν οι άλλοι;

Όχι.

-Αν δεις κάτι γραμμένο σε άλλη γλώσσα, παρατηρείς τι λέει;

Όχι, δε με ενδιαφέρει και τόσο.

-Στον ελεύθερο σου χρόνο, αν έχεις να ακούσεις μουσική, να δεις μια ταινία, να παίξεις ένα βιντεοπαιχνίδι, τι υπότιτλους επιλέγεις;

Εγώ θα προτιμούσα σε αυτή που ξέρω καλύτερα για να τα καταλαβαίνω.

-Δηλαδή;

Στα ελληνικά.

-Έχεις προσπαθήσει ποτέ να χρησιμοποιήσεις κάποια άλλη γλώσσα;

Συνήθως είναι σε ξένη γλώσσα, στα αγγλικά.

-Όταν είναι στα αγγλικά τι κάνεις;

Ότι δεν καταλαβαίνω, το ψάχνω.

-Πώς αισθάνεσαι;

Λίγο βαρετά γιατί δε θέλω να κάθομαι να ψάχνω.

Προφορικός Λόγος

-Όταν θέλεις να εκφραστείς ελεύθερα, να χαρείς, να βρίσεις, να πεις κάτι αυθόρμητα τι γλώσσα χρησιμοποιείς; Ας πούμε ότι ο καθηγητής σου λέει ότι πήρες 20.

Θα πω Yeah!

-Τι είναι αυτό;

Κάτι που βλέπω στις αμερικάνικες ταινίες και μου αρέσει.

-Ξέρεις τι σημαίνει;

Yes, κάτι σχετικό.

-Γενικά χρησιμοποιείς τέτοιες εκφράσεις, λέξεις;

Ναι. Όπως είπα και πριν ή αν νευριάσω μπορεί και για να βρίσω.

-Όταν βρίζεις το κάνεις μόνο στη μητρική σου γλώσσα ή και σε άλλες;
Και σε άλλες.

-Γιατί;

Μερικές φορές δε θέλω να το καταλαβαίνει ο άλλος τι λέω.

-Αν πήγαινες σε ένα μέρος που δεν ήξερες κανέναν και υπήρχε ένας Έλληνας, ένας Άγγλος και ένας Γάλλος (είπες ότι ξέρεις γαλλικά), σε ποιόν θα πήγαινες να μιλήσεις;
Με τον Έλληνα επειδή ξέρω καλά τη γλώσσα αλλά θα μιλούσα και με τους άλλους.

-Στην οικογένειά σου τι γλώσσα μιλάς;

Ελληνικά.

-Μόνο; Χρησιμοποιείς καθόλου αγγλικά που ανέφερες ότι ξέρεις;

Μερικές φορές, για πλάκα.

-Οι γονείς σου ξέρουν άλλη γλώσσα;

Ελάχιστα αγγλικά.

-Αν θέλεις να μιλήσεις αγγλικά θα σε καταλάβουν;

Όχι πάντα.

-Πώς νιώθεις για αυτό;

Δε με νοιάζει.

-Θα ήθελες να ξέρουν αυτή τη γλώσσα;

Όχι.

1^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη Group Interview
(**Μαρία, Νίκη, Σοφία, Ανθή**)

Μουσική

-Γεια σας κορίτσια, θα μου πείτε πώς σας λένε;

M: Μαρία

N: Νίκη

Σ: Σοφία

A: Ανθή

-Τι κάνετε συνήθως στον ελεύθερό σας χρόνο;

M: στον ελεύθερο χρόνο βλέπουμε τηλεόραση, ακούμε μουσική.

Σ: Βλέπουμε ταινίες.

A: Διαβάζουμε βιβλία.

-Όταν ακούτε μουσική, τι επιλέγετε;

A: Συνήθως ξένα.

M: Πιο πολύ ξένα παρά ελληνικά.

-Γιατί ξένα;

M: Εμένα μου αρέσει πιο πολύ η μουσική, έχει πιο πολύ ένταση.

Σ: Είναι αυτό με την ένταση, υπάρχει πιο πολύ ένταση σε σχέση με τα ελληνικά. Πιο ωραία μουσική, πιο ωραία μελωδία.

A: Εκτός από αυτό μας βοηθάει να συνηθίσουμε τα αγγλικά μιας και τώρα αρχίζουμε να μαθαίνουμε, μας βοηθάει να συνηθίσουμε.

-Καταλαβαίνετε τι λένε;

N: Κάποιες φορές ναι.

Σ: Τα περισσότερα ναι.

M: Όχι πάρα πολλά, κάποια.

-Όταν δεν καταλαβαίνετε τι κάνουνε;

Σ: Το πατάμε στο Google για τη μετάφραση.

-Σας ενδιαφέρει να ξέρετε τι λένε;

N: Κάποια τραγούδια μας ενδιαφέρει γιατί μας αρέσει.

M: Εμένα κάποιες φορές με προβληματίζει και το video clip, οπότε λέω..Τι να λείει αυτό το τραγούδι;

-Γενικά πείτε μου τραγούδια που ακούτε ή καλλιτέχνη που σας αρέσει.

N: Katie Perry.

Σ: Life Project.

-Ακούτε και ελληνικά που είναι και η μητρική σας γλώσσα;

M: Ναι.

Σ: Εννοείται.

A: Ναι.

-Από ελληνικά, τι ακούτε;

Σ: Έντεχνα.

M: Δεν ξέρω. Ακούω διάφορα.

N: Ούτε και εγώ.

-Ξέρετε το είδος;

N: Όχι.

A: Ούτε και εγώ.

-Ούτε σας ενδιαφέρει να το ψάξετε να δείτε τι είναι;

M: N: Όχι

N: Απλά να είναι ωραίο.

-Μπαίνετε στον κόπο να βρείτε τραγούδια που τα ακούνε οι φίλοι σας, που σας τα έχει προτείνει κάποιος άλλος ή ψάχνετε μόνες σας;

A: Περισσότερο ψάχνοντας, δηλαδή αν ένας καλλιτέχνης έχει κάνει ένα ωραίο τραγούδι, μετά ψάχνουμε αν έχει και άλλα ωραία.

M: Συνήθως εγώ δεν ασχολούμαι και πολύ να ψάξω, απλά ακούω από τους άλλους τι ακούνε και αν μου αρέσει το ακούω και εγώ. Δεν ασχολούμαι και τόσο πολύ με το ψάξιμο.

-Οι φίλοι σας, οι παρέες σας τι ακούσματα έχουν;

M: Παρόμοια.

Σ: Παρόμοια και κάποιες φορές διαφορετικά.

-Όταν έχουν διαφορετικά, πώς σας φαίνεται αυτό; Αν κάτι δε σας αρέσει και κάποιος άλλος το ακούει, πώς σας φαίνεται αυτό;

Σ: Ενοχλητικό.

M: Και μας το βάζει να το ακούμε;

-Όχι απαραίτητα, απλά να ακούει φανατικά ένα είδος που δε σας αρέσει.

N: Νομίζω δε με πειράζει, το σέβομαι, και εντάξει δε χρειάζεται κάποιος να ακούει την ίδια μουσική για να κάνουμε παρέα.

Σ: Συμφωνώ. Και εμένα δεν ακούνε όλοι οι φίλοι μου την ίδια μουσική με εμένα.

M: Αν ακούνε λίγο διαφορετική από εμένα δε με ενοχλεί, αν ακούνε ας πούμε rock, εγώ δεν αντέχω με πιάνει τρέλα. Δε μπορώ. Λέω ‘ Τι γίνεται τώρα ρε παιδιά, κάνω εγώ παρέα με αυτόν;’

-Γιατί;

M: Δεν ξέρω.

-Έχει να κάνει το είδος της μουσικής, τα τραγούδια;

M: Και το είδος της μουσικής, αλλά κάποιες φορές συνεπάγεται και η εμφάνισή του, ντύνεται έτσι, προσπαθεί να μιμηθεί αυτούς που τραγουδάνε αυτά τα τραγούδια.

A: Είναι πολύ αηδία.

M: Ας πούμε είχα μια φίλη κάποτε που τη μια χρονιά άκουγε κανονικά, αυτά που ακούω και εγώ και ντυνόταν σαν φυσιολογικός άνθρωπος, όχι ότι τώρα δε ντύνεται σα φυσιολογικός, την επόμενη χρονιά άρχισε να ακούει rock να μαύρο-ντύνεται, να βάφεται έντονα. Δεν μπορούσα.

-Πώς σου φαινόταν αυτό;

M: Πολύ μεγάλη διαφορά. Δεν την άντεχα.

-Γιατί δεν την άντεχες; Πώς σου φάνηκε αυτή η αλλαγή;

M: Νομίζω πως δεν ήταν ο χαρακτήρας της.

A: Ήταν υπερβολικό γιατί δεν το έκανε επειδή το πίστευε, το έκανε επειδή το πίστευαν άλλοι για αυτή.

M: Και εγώ αυτό πιστεύω.

-Δηλαδή μπήκε σε κάποιες παρέες. Και για ποιο λόγο πιστεύετε ότι άλλαξε;

M: Για να την κάνουν παρέα. Γιατί δεν είχε τόσους φίλους. Εγώ ήμουν φίλη με αυτή την κοπέλα και τη συμπαθούσα πάρα πολύ. Αλλά αυτή εκεί στην Αθήνα που έμενε δεν είχε τόσο μεγάλες παρέες, δε τη συμπαθούσαν τα παιδιά και από τη στιγμή που άρχισε να αλλάζει...

Σ: έγινε πιο αρεστή.

M: έγινε πιο δημοφιλής, και έτσι άρχισε να φανατίζεται με αυτό που κάνει, χωρίς όμως να το πιστεύει πραγματικά.

N: Ήταν πολύ υπερβολική στην εμφάνιση και ο χαρακτήρας της είχε αλλάξει αρκετά.

-Τι μουσική δεν ακούτε;

M: Rock.

N: Rock.

Σ: Jazz, όπερα.

-Από ελληνικά υπάρχει κάτι;

A: Τα κλαρίνα. Μου αρέσει σε κάποια δημόσια εκδήλωση, αλλά να κάτσω να τα ακούσω μόνη μου, όχι

M: Κάποια είναι ωραία. Ας πούμε στα πανηγύρια είναι ωραία, να βγεις, να τα χορέψεις, να το ευχαριστηθείς βρε αδερφέ. Αλλά στο σπίτι να κάτσεις να ακούσεις τα κλαρίνα δε λείει.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Εσείς στο θέμα ένδυση τι επιλέγεται. Είναι προσωπικές σας επιλογές, ακολουθείτε κάποια μόδα, βλέπετε τι φορούν οι συμμαθητές σας.

Σ: Προσωπικές επιλογές, τις περισσότερες φορές.

N: Ναι.

-Όταν βγαίνετε στα μαγαζιά, τι επιλέγετε; Πού θα πάτε;

A: N: Σ: Bershka, Taily, H&M, Pink.

-Τι θα αγοράσετε εκεί; Θα πάρετε κάτι που θα αρέσει και σε εσάς ή θα δείτε και τι είναι στη μόδα και θα επιλέξετε με αυτό το κριτήριο; Ή και με τα δύο; Ή με κανένα;

Σ: Ένα συνδυασμό. Να μας αρέσει αλλά να είναι και στη μόδα.

M: Ναι. Δηλαδή αν είναι στη μόδα και δε μας αρέσει δεν το παίρνουμε και ας είναι στη μόδα.

-Υπάρχει κάποιο πρόσωπο που θεωρείται, με τα δικά σας δεδομένα, ότι ντύνεται πολύ καλά, και να θέλετε να πάρετε στοιχεία από αυτό; Κάποιον διάσημο ή κάποιο οικείο πρόσωπο;

Σ: Όχι.

M: Να πάρω στοιχεία όχι, αλλά μου αρέσει όπως ντύνεται.

-Ποιος;

M: Είναι μια κοπέλα στο σχολείο τη λένε Μαριάννα και μου αρέσει πολύ το ντύσιμό της.

-Τι έχει;

M: Δεν ξέρω. Φοράει κάθε μέρα διαφορετικά ρούχα, είναι ωραία.

(*Οι υπόλοιπες κάνουν μορφασμούς*).

-Πώς θα τη χαρακτήριζες;

M: Δεν ξέρω μου αρέσει.

-Σου αρέσει γιατί ο τρόπος που ντύνεται είναι...;

M: Μοδάτος. Δεν μπορώ να βρω κάτι άλλο.

Την ξέρεις και εσύ Ανθή αυτή την κοπέλα;

A: Ναι. Βασικά είναι σαν να έχει ψύχωση με την εξωτερική της εμφάνιση.

M: Γι' αυτό τη συμπαθώ. Μόνο στο ντύσιμο, όχι σε χαρακτήρα.

N: Καλύτερα να μην πιάσουμε τον χαρακτήρα. Δηλαδή μου αρέσει μόνο η εξωτερική εμφάνιση.

-Θα έκανες παρέα μαζί της;

M: Όχι.

-Αν μπορούσες θα ντυνόσουν όπως αυτή;

M: Όχι ακριβώς όπως αυτή, γιατί θέλω να ντύνομαι όπως αρέσει σε εμένα, να βγάζω τα στοιχεία του δικού μου χαρακτήρα.

-Υπάρχουν στοιχεία από αυτό το άτομο που ίσως σε επηρεάσουν σε μια αγορά σου;

M: Όχι. Αλλά μου αρέσει πολύ το ντύσιμό της.

-Εσύ πώς θα τη χαρακτήριζες αυτή την κοπέλα, με αυτή την εμφάνιση;

A: Είναι αυτό που είπα και πριν. Συμβαδίζει πολύ με τη μόδα για να δείχνει ότι είναι κάποια υπεράνω..

-Άρα σε ένα σχολείο κάποιος που είναι στη μόδα, πώς φαίνεται;

A: Είναι άλλο το να ακολουθείς πιστά τη μόδα και άλλο να την ακολουθείς υποχρεωτικά για να δείξεις ότι κάποιος είσαι.

-Ένας που είναι στη μόδα ξεχωρίζει; Προς ποια κατεύθυνση;

A: Είναι ανάλογα το χαρακτήρα του. Μπορεί να ξεχωρίζει αλλά να έχει το χαρακτήρα που να μη σε νοιάζει το τι φοράει. Είναι όμως και άλλοι που ξεχωρίζουν από την άποψη 'Είμαι μοναδική, έχω μόνο εγώ αυτά τα ρούχα, μόνο εγώ είμαι έτσι'. Και αυτό είναι λίγο σπαστικό.

-Ποίον διάσημο θεωρείται ότι λανσάρει μόδα; Ότι είναι fashion icon; Που να βλέπετε στην τηλεόραση, στο Internet;

N: Δεν ξέρω.

M: Πιστεύω ότι όλοι αυτοί οι καλλιτέχνες που είναι διάσημοι είναι όλοι μέσα στη μόδα.

-Παράδειγμα;

N: Η Arianna Grande είναι πολύ ωραία.

A: Και η Lady Gaga είναι ωραία, αλλά έχει λίγο προχωρημένο στυλ.

M: Όχι, θεωρώ πως η Lady Gaga είναι τρελή και το ντύσιμο της είναι τελείως τρελό.

Δεν πιστεύω ότι κάποιος θα φορούσε αυτά τα ρούχα.

-Θεωρείται ότι η μόδα που επικρατεί στην Ελλάδα επηρεάζεται από το εξωτερικό ή ότι και οι Έλληνες επηρεάζουν τη μόδα;

A:M:N:Σ: Από το εξωτερικό.

A: Δηλαδή ότι είναι πρώτα στο εξωτερικό μετά θα έρθει σε εμάς. Εμείς δε βγάζουμε τόσο εύκολα μόδα.

-Στα μαγαζιά που αναφέρατε, θεωρείται ότι η μόδα προέρχεται από την Ελλάδα ή από κάπου αλλού;

A: Από αλλού.

-Από πού;

N: Από το Παρίσι.

A: Πιστεύω Αμερική περισσότερο.

Σ: Και εγώ.

M: Και από την Αμερική. Ιταλία.

-Από τη χώρα σας;

Σ: Όχι.

A: Όχι.

M: Λιγιστά πράγματα.

-Θα μου πείτε τι φοράτε;

M: Μποτάκια, ένα κολάν, μια μπλούζα και το μπουφάν.

-Η μπλούζα σου έχει κάποια αγγλικά γράμματα. Ξέρεις τι λένε; Το έχεις προσέξει;

M: Ναι το έχω προσέξει αλλά δεν έχω κάτσει να το μεταφράσω. Δεν ξέρω τι σημαίνει αυτή η λέξη βασικά.

-Φοράτε ρούχα που έχουν γράμματα;

N: M: Ναι.

A: Συνήθως όχι.

Σ: Συνήθως όταν αγοράζω μια τέτοια μπλούζα, προσπαθώ να καταλάβω τι λέει πάνω. Θέλω αυτό που γράφει να με εκφράζει, δε θέλω να γράφει κάτι που να μη γνωρίζω και να τη φοράω επειδή μου αρέσει.

-Όταν αγοράζετε κάτι και έχει γράμματα, σε ποια γλώσσα είναι;

Μ: Τις περισσότερες φορές αγγλικά.

Σ: Ή και γαλλικά.

-Προσέχετε όλες τι λένε όταν τα αγοράζετε;

Ν:Μ:Σ:Α: Ναι.

-Γιατί;

Α: Αν είναι κάτι που δε σε εκφράζει, δεν έχει νόημα να το πάρεις.

-Οι άλλοι προσέχουν τι γράφουν τα ρούχα; Εσείς προσέχετε των άλλων;

Σ: Όχι πάντα.

Μ: Εγώ έχω παρατηρήσει πως προσέχουν τι γράφει η μπλούζα μου.

-Εσύ αντίστοιχα προσέχεις των άλλων τις μπλούζες;

Μ: Μπα όχι, δε νομίζω.

-Μπαίνετε στη διαδικασία αν δείτε κάτι και δεν το ξέρετε να το μεταφράσετε;

Α:Μ:Σ:Ν: Ναι.

-Έχετε σκεφτεί να γράψετε κάτι τραβηγμένο και να το φοράτε σε μπλούζα; Κάποιο σύνθημα, κάποια έκφραση;

Α:Μ:Σ:Ν: Όχι.

-Αν το βλέπατε αυτό σε κάποιον άλλο τι θα λέγατε;

Α: Ότι είναι υπερβολικός και το κάνει για να τραβήξει την προσοχή.

Σ: Εμένα μου αρέσει σαν ιδέα.

-Πώς θα σου φαινόταν αν έβλεπες μια τέτοια έκφραση γραμμένη στα ελληνικά;

Σ: Ε τότε μπορεί να μην ήταν και τόσο ωραίο. Ανάλογα τι θα έγραφε.

-Αν υποθέσουμε ότι είναι κάτι στα ελληνικά ή στα αγγλικά με αρνητικό μήνυμα. Πώς θα σας φαινόταν;

Ν: Αναλόγως, αν γνώριζα τι σήμαινε στα αγγλικά και πάλι δε θα μου φαινόταν ωραίο.

Μ: Εμένα το ίδιο θα μου φαινόταν, αν καταλάβαινα δηλαδή τι σημαίνει στα αγγλικά.

Θα είχα την ίδια αντίδραση και στα δύο.

Σ: Και εγώ αν καταλάβαινα τι έλεγε θα είχα την ίδια.

A: Όχι, νομίζω ότι έχει λίγο διαφορά αυτό από το να είναι αγγλικά και από το να είναι ελληνικά.

-Γιατί;

A: Έχει για παράδειγμα η αδερφή μου μια μπλούζα που έχει το I Love και μέσα στην καρδιά έχει το σήμα της ανακύκλωσης και κάτω γράφει Boys. Αν αυτό το έγραφε στα ελληνικά θα ήταν πολύ περίεργο, θα την κοιτούσαν όλοι κάπως..

-Ποιοι θα την κοιτούσαν;

A: Γενικά ο κόσμος. Πιστεύω οι μεγαλύτεροι, γιατί το θεωρούν κάπως να εκφράζεσαι ελεύθερα.

-Ένα παιδί που φοράει αυτό και βγαίνει έξω, τι συμπεριφορές θα υπάρχουν από τους μεγαλύτερους και από τα παιδιά της ηλικίας του;

A: Εγώ πιστεύω ότι αν φοράει τέτοιο μπλουζάκι, στους οικείους του, τους φίλους, τους συνομήλικους δε θα κάνει τόσο μεγάλη εντύπωση. Θα πούνε «Κοίτα τι φόρεσε, κατάφερε και το φόρεσε, το τόλμησε».

-Πώς θα το δούνε;

Σ: Θα τον θαυμάσουν.

A: Θα τον θαυμάσουν.

-Το πιστεύετε όλες αυτό;

N: Μπορεί και να μην τον θαυμάσουν, Αν είναι κάποιος φίλος, συμμαθητής και το δει μπορεί να μην του αρέσει. Μπορεί να πει «Κοίτα τι φόρεσε αυτός».

-Με τους μεγαλύτερους τι γίνεται; Θα το καταλάβουν;

N: Μπορεί και όχι μπορεί και ναι. Αν είναι γραμμένο στα αγγλικά μπορεί και να μην το καταλάβουν.

M: Όσοι ξέρουν θα το καταλάβουν.

-Εσύ αν είχες αυτή τη μπλούζα στα ελληνικά θα είχες τις ίδιες αντιδράσεις ή όχι;

Σ: Πιστεύω ότι θα γινόταν κάτι χειρότερο. Αν το έβλεπε ένας μεγαλύτερος δε θα του άρεσε, θα το κατέκρινε,

M: έχουν διαφορετικές ιδέες.

-Αν το φορούσες θα σε ενοχλούσε η αντίδραση των άλλων;

Σ: Είναι η άποψη τους. Αν θέλουν να διαφωνήσουν, μπορούνε.

-Γνωρίζετε όλες την αγγλική γλώσσα;

A:M:Σ:N: Ναι.

-Γνωρίζετε και κάποια άλλη γλώσσα;

M: Κάνουμε και λίγα γερμανικά αλλά δεν.. Και δε μου αρέσουν.

-Τα αγγλικά γιατί τα μαθαίνετε;

N: Γιατί είναι υποχρεωτικό.

M: Εμένα αν μου έλεγαν θέλεις να μάθεις αγγλικά ή κάτι άλλο θα διάλεγα το κάτι άλλο. Οτιδήποτε κι αν ήταν αυτό.

-Γιατί;

M: Δε μου αρέσουν σαν γλώσσα τα αγγλικά. Απλά ο κόσμος είναι περικυκλωμένος από αγγλικά: ταινίες, τραγούδια, οι μπλουζες όπως είπαμε και πριν είναι οι περισσότερες γραμμένες στα αγγλικά. Είναι πλέον παγκόσμια γλώσσα και πρέπει να τη μάθουμε.

-Γιατί πρέπει;

M: Γιατί θα μας χρειαστεί στο μέλλον. Για να πας σε μια δουλειά πρέπει να έχεις σίγουρα τη γνώση των αγγλικών.

-Αυτό πώς σας κάνει να αισθάνεστε;

A: Λίγο μειονεκτικά, γιατί ζεις σε μια χώρα που ουσιαστικά έχει δικό της πολιτισμό, ξεκίνησε τον πολιτισμό και δεν είναι ωραίο να βασίζεσαι σε ξένες γλώσσες που προήλθαν από τη δική σου.

-Τώρα που εσείς μαθαίνετε αγγλικά, πώς το βλέπετε;

Σ: Είναι και δύσκολη γλώσσα.

M: Είναι και υποχρέωση πλέον. Αν ήταν όμως πιο ελεύθερο, δεν σε έβαζαν και στο σχολείο υποχρεωτικά να τα μάθεις και σε άγχωναν τόσο πολύ, μπορεί να τα διαλέγαμε και μόνοι μας.

-Οι γονείς σας ξέρουν αγγλικά;

A:M:Σ:N: Όχι.

-Και πώς σας έχουν πείσει ή σας στηρίζουν να μάθετε αγγλικά;

A: Γιατί αυτοί στην πορεία της ζωής τους έχουν δει ότι έχουν χρειαστεί τα αγγλικά και δεν ήξεραν και αυτό είναι δύσκολο στο να κάνουν κάτι παραπέρα. Γι' αυτό δε θέλουν να έχουμε και εμείς τη ίδια κατάληξη.

Προφορικός Λόγος

-Μέσα στο σπίτι σας έρχεται να μιλήσετε αγγλικά;

M:N: Πολλές φορές.

M: Δεν μπορώ γιατί δεν έχω τα σωστά εφόδια για να μιλήσω, αν και θέλω να μιλήσω.

-Συνήθως όταν θέλετε να εκφραστείτε (χαρά, λύπη, να βρίσετε) συνήθως σε τι γλώσσα το κάνετε;

N: Αν θέλουμε να χαρούμε λέμε Yes.

A: Αν είναι να βρίσουμε, σαφώς ελληνικά.

-Γιατί;

M: Για να το καταλάβουν όλοι.

A: Με τα ελληνικά βρίζεις και το ευχαριστιέσαι, είναι βρισιά. Ενώ στα αγγλικά δεν είναι βρισιές, είναι πού ευγενικές οι βρισιές τους.

M: Δεν είναι ευγενικές, σε εμάς φαίνονται ευγενικές. Ας πούμε αν θες να πεις κάποια «Σκύλα», είναι διαφορετικό να το πεις στα αγγλικά, μπορεί να μη σε καταλάβει, μπορεί να μην της φανεί και τόσο έντονο, ενώ αν το πεις στα ελληνικά εκεί να το ευχαριστηθείς.. είναι διαφορετικό.

A: Μπορεί να καταλάβει «Παραλία».

-Στο σπίτι μπαίνετε στον πειρασμό να μιλήσετε στα αγγλικά;

A:M:Σ:N: Ναι.

-Γιατί το κάνετε;

A: Εγώ μιλάω αγγλικά για να σπάσω τα νεύρα της αδερφής μου. Γιατί δε με καταλαβαίνει τόσο πολύ και εκνευρίζεται.

Σ: Δεν τα καταλαβαίνω όλα και το κάνει επίτηδες.

M: Εμένα κάποιες φορές δε μου έρχονται οι λέξεις στα ελληνικά και τις πετάω στα αγγλικά. Κάποιες φορές ήθελα να πω τη λέξη «περίπτερο» και δε μου ερχόταν στα ελληνικά και την έλεγα στα αγγλικά.

-Χρησιμοποιείται αγγλικές εκφράσεις που να είναι γνωστές;

N: See you.

M: Oh, my God.

-Τα συναισθήματα σας τα λέτε στα αγγλικά;

N: Όχι τόσο. Νομίζω είναι παρατραβηγμένο να εκφράσεις αυτό που αισθάνεσαι στα αγγλικά. Καλύτερα στα ελληνικά.

-Εσείς όταν μιλάτε αγγλικά στο σπίτι, με τους γονείς τι γίνεται;

M: Είναι τρόπος να ξεφεύγουμε. Δεν καταλαβαίνουν κάποια πράγματα που λέμε εμείς, αν και τους αρέσει να τα ακούνε. Μπορεί να λέμε κάτι άλλο και αυτοί να μην καταλαβαίνουν.-Πώς είναι αυτό;

M: Ελεύθερο.

N: Υπέροχο.

A: Είναι μερικά που η μαμά μου τα καταλαβαίνει.

-Και πώς νοιώθεις όταν τα καταλαβαίνει;

A: Δεν έχω πρόβλημα γιατί αν θέλω να πω κάτι το λέω και στα ελληνικά.

Σημειώσεις

-Γενικά σημειώνετε; Σε τοίχους, θρανία, σε ημερολόγια, πίσω από τα βιβλία;

Σ: Όχι.

M: Ναι.

A: Ναι.

-Τι σημειώνετε;

A: Τα πάντα. Από στίχους τραγουδιών μέχρι στιχάκια.

-Σε τι γλώσσα;

A: Κυρίως στα αγγλικά. Γιατί αν θέλεις να γράψεις κάτι προσωπικό δεν θέλεις να το δούνε οι άλλοι. Δηλαδή αν κάποιος δει κάτι αγγλικό δε θα κάτσει να το μεταφράσει, θα το περάσει έτσι.

M: Εγώ κάθομαι να το μεταφράσω. Δηλαδή μου τραβάει την περιέργεια και προσπαθώ να το καταλάβω.

-Ενώ αν ήταν στα ελληνικά;

A:M: Θα ήταν πιο εύκολο.

-Βάζετε κάτι σαν υπογραφή;

A: Ναι, το παρατσούκλι που με φώναζαν στο δημοτικό. «Άνθος».

-Γράφετε και στα θρανία;

A: Ναι, στιχάκια.

Σ: Ζωγραφιές, στιχάκια, ονόματα.

-Στον ελεύθερο σας χρόνο, αν θέλετε να ακούσετε μουσική, να δείτε μια ταινία, να παίξετε ένα βιντεοπαιχνίδι, σε τι γλώσσα θα το κάνετε;

A: Αγγλικά. Είναι πιο ωραία πιστεύω. Σε ταινίες, οι αγγλικές ή οι ξένες είναι πιο ενδιαφέρουσες από τις ελληνικές. Οι ελληνικές έχουν γίνει πιο ακατάλληλες.

-Βάζετε υπότιτλους;

A: Ανάλογα την ταινία.

Μ: Στα ελληνικά νιώθω πιο καλά. Αν ήξερα καλά αγγλικά και καταλάβαινα πιο καλά, φυσικά και δε θα έβαζα υπότιτλους. Ενώ τώρα που δεν καταλαβαίνω φυσικά και βάζω.

-Βιντεοπαιχνίδια παίζετε;

Σ: Όχι.

Μ: Σπάνια.

-Φανταστείτε ότι πηγαίνετε σε ένα μέρος, δεν ξέρετε κανέναν και είναι ένα παιδί από τη Ελλάδα, ένα από την Αγγλία και ένα από τη Γερμανία. Σε ποιόν θα πηγαίνατε να μιλήσετε και γιατί;

Α: Με το παιδί από την Ελλάδα.

Μ: Με το παιδί από την Ελλάδα, και μετά αν αυτός ήξερε καλύτερα αγγλικά θα πηγαίναμε **να** μιλήσουμε και με τον άλλο.

-Γιατί με το παιδί από την Ελλάδα;

Α: Γιατί είναι πιο οικείο να μιλάς με ανθρώπους που είσαι από την ίδια χώρα, ενώ αν είναι κάποιος από το εξωτερικό, τον αισθάνεσαι πιο ξένο.

Ν: Και εκτός από αυτό δεν γνωρίζεις τόσο καλά την κουλτούρα του, πώς ζει αυτός καθημερινά, πώς πρέπει να του μιλήσεις.

-Θα είχε όμως ενδιαφέρον;

Μ: Ναι θα είχε αλλά οι Άγγλοι είναι πολύ σοβαροί και καμιά φορά μπορεί και να σε βρίσουν αν τους πεις κάτι λάθος. Ή να το παρεξηγήσουν. Ενώ εκεί με τον Έλληνα θα του πεις «Τι θες ρε παιδάκι μου;» Είσαι Έλληνας, το λέει η καρδιά σου.

2^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη Group Interview
(Μυρτώ, Χριστίνα, Ειρήνη, Σόνια)

Μουσική

-Γεια σας κορίτσια, θα μου πείτε πώς σας λένε;

M: Μυρτώ

X: Χριστίνα

E: Ειρήνη

Σ: Σόνια

-Τι κάνετε στον ελεύθερο σας χρόνο;

X: Όταν έχει καλό καιρό, εγώ προτιμώ τις βόλτες, αλλά όταν δεν έχει μένουμε μέσα.

-Και τι κάνετε;

X: Η ακούμε μουσική ή τώρα που είναι χειμώνας διαβάζουμε. Για το σχολείο.

-Τι μουσική ακούτε;

Σ: Συνήθως ξένα.

X: Εγώ ακούω καψουροτραγούδα.

E: Εγώ ή ξένα ή καψουροτραγούδα. Ή του ύψους ή του βάθους.

Σ: Εγώ τα ακούω όλα.

-Θα μου πείτε ένα τραγούδι ή έναν καλλιτέχνη για να καταλάβω;

X: Τερζής και Μητροπάνος, Ασλανίδου.

E: Ρόκκος, Μαρτάκης, Ασλανίδου.

Σ: Οικονομόπουλος.

M: Μου αρέσει η Pink, Lady Gaga.

-Από ξένους ακούτε κάτι;

X: Εγώ όχι.

Σ: Katie Perry.

-Γενικά οι φίλοι σας τι ακούνε;

E: Τα ίδια με εμάς.

M: Εμένα ακούνε και ελληνικά οι φίλες μου αλλά εγώ θέλω μόνο ξένα, γιατί δε μου αρέσουν τόσο πολύ, δε με εκφράζουν τα ελληνικά τραγούδια.

Σ: Εμένα οι φίλες μου ακούνε τα ίδια που ακούω και εγώ.

-Πώς αντιμετωπίζεται τα άτομα που δεν ακούνε την ίδια μουσική με εσάς; Καλά, κακά, αδιάφορα;

X: Άλλοι αδιάφοροι, άλλοι όμως το σχολιάζουνε.

-Τι σχολιάζουνε;

X: Γιατί να ακούμε καψουροτραγούδα, και τι τραγούδια είναι αυτά.

-Δηλαδή πώς θεωρούν τη μουσική που ακούς εσύ;

X: Κατώτερη.

-Και αυτοί που κρίνουν τι μουσική ακούνε;

X: Ξένη και rock.

-Ελληνική ή ξένη rock;

X: Ξένη.

-Γιατί πιστεύεις ότι αυτοί που ακούν rock και γενικότερα ξένη μουσική υποβιβάζουν το δικό σου το είδος;

X: Το θεωρούν κατώτερο, ότι δεν είναι στην ίδια κατηγορία με το δικό τους. Τα θεωρούν σκυλάδικα.

-Πώς νιώθεις όταν σου λένε ότι ακούς σκυλάδικα;

X: Από τη μια δε με νοιάζει, γιατί με αφορά η γνώμη μου και αφού μου αρέσουν εμένα...

-Επηρεάζεσαι;

X: Καθόλου.

-Ξέρεις άτομα που να επηρεάζονται;

X: Δε νομίζω.

-Εσύ Ειρήνη πώς βλέπεις τα άτομα που ακούν διαφορετική μουσική από εσένα;

E: Είναι δική τους άποψη να ακούν αυτά που θέλουν, δε με αφορά τι θα ακούσει κάποιος άλλος.

-Θα έκανες παρέα με ένα άτομο που δεν ακούει την ίδια μουσική με εσένα;

E: Ναι, γιατί όχι.

-Οι γονείς σας τι μουσική ακούνε;

Σ: Ελληνικά και κυρίως ελαφρολαϊκά.

-Επηρεάζεστε εσείς από αυτό; Τα ακούτε μαζί τους;

Σ: E: Ναι.

M: Όχι, προτιμάω να έχω ακουστικά και να ακούω δικά μου.

X: Εγώ μόνο στο τσακίρ κέφι.

-Υπάρχει κάποιο είδος που δεν μπορείτε να ακούσετε με τίποτα;

Σ:Ε:Μ:Χ: Ρεμπέτικα.

-Γιατί;

Χ: Εμένα μου φαίνεται χάλια, ότι δεν υπάρχει χειρότερη μουσική.

Σ: Ούτε εμένα μου αρέσει. Μου αρέσουν τα τραγούδια που με εκφράζουν και το συγκεκριμένο είδος δεν με εκφράζει.

Μ: Είναι και πολύ γελοίοι οι στίχοι κάποιες φορές.

Ε: Ναι.

-Από ξένα τραγούδια υπάρχει κάτι που δεν ακούτε;

Χ: Εγώ γενικώς δεν ακούω ξένα.

-Καταλαβαίνετε τι λένε τα ξένα τα τραγούδια ή δεν δίνετε σημασία;

Σ: Μερικές φορές μπαίνω στον κόπο να δω τι λέει κάποιο τραγούδι αλλά δε με ενδιαφέρει κιόλας. Μου αρέσει η μουσική.

Ε: Μου αρέσει η μουσική, ο ήχος που ακούγεται.

-Υπάρχει περίπτωση να τραγουδάτε κάτι και να μην ξέρετε τι σημαίνει;

Ε:Σ:Μ: Ναι.

-Δεν έχετε την απορία να δείτε τι σημαίνει;

Ε:Σ:Μ: Όχι.

-Χ: Πολλές φορές όταν ακούγεται ρομαντικό το τραγούδι, εμένα μου κινεί την περιέργεια να δω τι λέει.

-Αν ένα τραγούδι είναι επιτυχία και το τραγουδάνε όλοι, θα το ψάξετε;

Ε:Σ: Ναι.

Χ: Εγώ θα το ψάξω για να δω τι είναι, όχι όμως να το ακολουθήσω.

Ε: Σου κινεί το ενδιαφέρον.

Μ: Εγώ δεν ψάχνω καινούρια τραγούδια, θα αρκεστώ σε αυτά που ξέρω και πολύ σπάνια θα κοιτάξω για κάτι νέο.

-Δηλαδή δεν αναζητάς καινούρια πράγματα;

Μ: Όχι, γιατί τώρα τελευταία δεν γράφουν ωραία τραγούδια.

-Εσείς γνωρίζετε αγγλικά;

Σ:Ε:Μ:Χ: Ναι.

-Που τα μαθαίνετε;

Χ: Σχολείο.

Σ: Στο φροντιστήριο.

-Πώς σας φαίνεται αυτή η γλώσσα;

Μ: Εμένα προσωπικά μου αρέσει, γιατί είναι κάτι άλλο, κάτι καινούριο. Δηλαδή δεν είναι το συνηθισμένο, τα ελληνικά που όλοι ξέρουμε και τα θεωρούμε δεδομένα.

Είναι κάτι άλλο.

Σ: Εμένα δε μου αρέσει, δε με εκφράζει όσο τα ελληνικά.

Χ: Ούτε εμένα.

Ε: Και εμένα το ίδιο.

-Και γιατί τα μαθαίνετε;

Χ: Αναγκαστικά στο σχολείο.

Σ: Βασικά είναι τρόπος ζωής, χρειάζονται.

-Πού χρειάζονται;

Ε: Αργότερα στο μέλλον, για να εργαστούμε θα πρέπει να έχουμε σίγουρα ένα πτυχίο στις ξένες γλώσσες. Να τη γνωρίζεις πάρα πολύ καλά.

Χ: Εγώ που θέλω να περάσω στη σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών θέλει αγγλικά.

-Αν δεν υπήρχε αυτός ο περιορισμός θα τη μαθαίνατε;

Χ: Όχι.

-Θα μαθαίνατε κάποια άλλη;

Σ: Εγώ θα μάθαινα σίγουρα ισπανικά, γιατί μου αρέσει σαν γλώσσα και ο τρόπος που μιλάνε.

Χ: Εγώ η πρώτη γλώσσα που θα μάθαινα θα ήταν ιταλικά γιατί μου κινεί το ενδιαφέρον, μου αρέσει όπως μιλάνε.

-Δηλαδή αν μπορούσατε, δε θα μαθαίνατε αγγλικά;

Χ: Όχι ότι δε θα θέλαμε να τα μάθουμε αλλά εγώ είμαι τύπος που βαριέμαι να τα μάθω. Και τα ιταλικά το ίδιο θα έκανα.

Σ: Εμένα αν δεν μου κινήσει το ενδιαφέρον, την περιέργεια να το μάθω, δε θα κάτσω να το μάθω. Όπως τα γερμανικά που μαθαίνω στο σχολείο δε μου κινούν την περιέργεια και δεν τους δίνω σημασία τόσο.

-Ναι αλλά τα αγγλικά είναι παντού γύρω σας. Αυτός είναι ένας παράγοντας;

Χ: Είναι και πολύ μεγάλος και σημαντικός παράγοντας γιατί αν είναι κάποιος ξένος και θέλουμε να συνεννοηθούμε δε γίνεται διαφορετικά.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Όταν πηγαίνετε στα μαγαζιά, τι μαγαζιά επιλέγετε; Τι θα ψωνίσετε;

Σ:Ε: Αν δω κάτι και μου αρέσει θα το πάρω.

-Αυτό που θα επιλέξετε θα είναι κάτι που θα το έχετε δει από φίλους, από άλλους ή είναι προσωπική σου επιλογή;

Σ: Συνήθως θα είναι κάτι που θα αρέσει σε εμένα, δε με ενδιαφέρει τι αρέσει στον άλλο, αρκεί να αρέσει σε εμένα για να το φορέσω.

-Και με τι μόδα τι γίνεται; Γιατί κάθε σεζόν κάποια ρούχα τα βρίσκετε παντού, τα φοράνε διάσημοι άνθρωποι, σας επηρεάζει αυτό;

Μ: Εμένα τα ρούχα μου είναι πάντα σύμφωνα με τη μόδα. Δηλαδή δεν μπορώ να φοράω κάτι που δε θα συμβαδίζει με τη μόδα.

Ε: Δηλαδή αν έρθει στην μόδα η καμπάνα εσύ θα το φορέσεις;

Μ: Εννοείται. Για αυτό υπάρχει η μόδα.

-Γιατί υπάρχει η μόδα;

Μ: Εκτός από τη μαζικοποίηση, που πρέπει οι άνθρωποι να ταιριάζουν μεταξύ τους και να μην είναι πολύ διαφορετικοί, είναι και ένας τρόπος να προχωράμε ένα βήμα μπροστά.

-Επηρεάζεσαι από πρόσωπα; Διάσημα ή οικεία;

Ε: Εγώ θαυμάζω την αδερφή μου γιατί έτσι κι αλλιώς αυτή με ντύνει και τις φίλες μου.

-Σας ενδιαφέρει τι φοράνε οι διάσημοι ποιες είναι οι τάσεις της μόδας ή όχι;

Χ: Εμένα καθόλου. Μερικές φορές οι διάσημοι φοράνε πράγματα που είναι απαίσια.

-Υπάρχει κάποιος γνωστός που θεωρείτε καλοντυμένο;

-Χ: Η Καινούριου (παρουσιάστρια).

-Η Καινούριου έχει και δική της σειρά ρούχων, θα φορούσες κάτι δικό της;

Χ: Όχι, δε θα φορούσα. Αλλά αυτή δε ντύνεται με τα δικά της.

-Αν δεις κάτι σε αυτή και σου κεντρίσει το ενδιαφέρον θα ψάξεις να το αγοράσεις;

Χ: Όχι, γιατί ντύνεται πιο επίσημα.

-Πες μου τι φοράς;

Σ: Μποτάκια, ένα τζιν και ένα φούτερ.

-Βλέπω έχει αγγλικά γράμματα, τι γράφει;

Σ: She loves you.

-Γράφει και κάτι άλλο, ξέρεις τι σημαίνει;

Σ: Όχι.

-Γράφει Beatles. Ξέρεις τι είναι αυτό;

Σ: Όχι.

Μ: Δεν ξέρεις τους Beatles;

Σ: Όχι.

-Τι είναι οι Beatles;

Μ: Είναι συγκρότημα, από τα καλύτερα. Αυτό το τραγούδι είναι το αγαπημένο μου.

-Φοράς κάτι και δεν ξέρεις τι σημαίνει. Σε απασχολεί καθόλου αυτό;

Σ: Όχι, αν μου αρέσει το σχέδιο της μπλούζας δε με ενοχλεί τι γράφει.

Χ: Όμως έλεγε βρισιές;

Σ: Εντάξει, θα φρόντιζα να ξέρω τι λέει περίπου αλλά αν ήταν αδιάφορο σε εμένα, τότε δε θα με πείραζε.

Χ: Τα αγόρια πέρυσι είχαν αγοράσει μια μπλούζα που έλεγε I love MILF.

-Ξέρετε τι σημαίνει αυτό;

Χ: Περίπου.

-Προσέχετε τι γράφουν οι μπλούζες των άλλων;

Σ: Αν γράφει κάτι η μπλούζα κάποιου δε θα κάτσω να ασχοληθώ.

-Αν είναι κάτι προκλητικό; Το προσέχετε;

Σ:Ε:Χ: Όχι. Ο καθένας ας φοράει ότι θέλει.

-Φοράτε μπλούζες με ελληνικά γράμματα;

Χ: Δεν υπάρχουν.

-Αν σας έλεγα να φτιάξετε μια μπλούζα τι θα βάζατε;

Ε: Μια ωραία φωτογραφία και θα έγραφα λόγια.

-Σε τι γλώσσα;

Χ: Στα ελληνικά.

-Γιατί;

Χ: Για να καταλαβαίνω και εγώ και όσοι τη βλέπουν.

Σ: Εγώ θα έγραφα ένα στίχο τραγουδιού που με εκφράζει.

-Σε τι γλώσσα;

Σ: Ελληνικά.

-Γιατί;

Σ: Γιατί τα καταλαβαίνω καλύτερα, με εκφράζουν καλύτερα και μπορώ να συνεννοηθώ καλύτερα με τα ελληνικά.

Ε: Και εγώ κάποιο στιχάκι θα έβαζα. Για παράδειγμα : Η Ζωή μου Χωρίς Εσένα, Είναι σα Γλυκό Χωρίς Ζάχαρη. Το έχω δει στο σχολείο, πάνω στο θρανίο. Δείχνεις στον άλλο πόσο χάλια θα ήταν η ζωή σου χωρίς αυτόν.

-Οπότε το μήνυμα πώς περνάει;

Ε: Γλυκούλικά.

-Αν αυτή η έκφραση ήταν στα αγγλικά, θα ήταν το ίδιο;

Μ: Θα ήταν πιο ωραίο.

Σ: Εμένα δε θα μου άρεσε.

Ε: Ούτε εμένα.

Χ: Ούτε εμένα, γιατί μπορεί να μην το καταλάβαινε ο άλλος. Ενώ στα ελληνικά θα το καταλάβαινε.

-Πιστεύεται ότι θα έχει διαφορά αν γράψουμε αυτό το γλυκούλικο μήνυμα στα ελληνικά και στα αγγλικά;

Μ: Ναι θα έχει, θα είναι πιο πολύ της μόδας.

Χ: Εγώ πιστεύω ότι θα είχε διαφορά. Αν ο άλλος καταλάβαινε αγγλικά θα το έπαιρνε διαφορετικά, θα του άρεσε περισσότερο, γιατί έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε αγγλικά λόγια στις μπλούζες.

-Επειδή τα ελληνικά είναι η μητρική μας γλώσσα, το μήνυμα αυτό πώς θα ήταν;

Χ: Θα ήταν διαφορετικό αλλά είναι θέμα αισθητικής. Θα φαινόταν πιο ωραίο στα αγγλικά.

-Αν πάνω σε μια μπλούζα υπήρχε βρισιά ή κάτι που ξεφεύγει από τα κοινωνικά όρια θα είχε σημασία αν ήταν στα αγγλικά;

Σ: Θα το καταλαβαίναμε περισσότερο αν ήταν στα ελληνικά και σήμαινε κάτι άσχημο.....

Χ: Δε θα το περνούσαμε απαρατήρητο.

-Ποιοι δε θα το πρόσεχαν;

Χ: Αν είναι στα ελληνικά θα το προσέχανε όλοι, ακόμη και σε μεγαλύτερη ηλικία.

Ενώ σε μικρότερη ηλικία θα πειράζονταν μεταξύ τους και θα το σχολίαζαν.

Στα αγγλικά, οι μεγαλύτεροι δε θα το πρόσεχαν καν, ενώ στα ελληνικά θα το καταλάβαιναν και θα το κατέκριναν, θα τον έδειχναν κάπως.

Σημειώσεις

-Γενικά εσείς σημειώνετε; Σε θρανία, σε τοίχους, σε βιβλία, κάπου αλλού;

Ε: Εγώ συνήθως γράφω το σ' αγαπώ σε όσες γλώσσες ξέρω, κυρίως στα ελληνικά και στιχάκια.

-Γιατί γράφεις στα ελληνικά;

Χ: Κυρίως γιατί δεν ξέρω καλά αγγλικά και γιατί θέλω οποιοσδήποτε το δει να καταλαβαίνει τι λέω.

-Ενώ στα αγγλικά τι θα συνέβαινε;

Χ: Ίσως αν έκανα λάθος να έπαιρναν το μήνυμα διαφορετικά και να μην το καταλάβαιναν.

Ε: Και εγώ γράφω στιχάκια, στίχους από τραγούδια όπως το «Δε θα σε περιμένω» ή το «Οξυγόνο».

Σ: Και εγώ γράφω στίχους και στιχάκια στα ελληνικά.

-Αν αυτό που θέλατε να πείτε, το γράφατε σε άλλη γλώσσα θα έβγαине το ίδιο νόημα;

Σ: Αν ήξερα να το μεταφράσω κατάλληλα θα έβγαине.

-Είναι το ίδιο; Έχετε την ίδια αίσθηση;

Σ: Όχι.

Χ: Είναι διαφορετικό να το βλέπεις. Για παράδειγμα πώς έχουμε παροιμίες στα ελληνικά, ίσως αν τις μεταφράσουμε στα αγγλικά να μην καταλαβαίνουν και τι λέμε.

Προφορικός Λόγος

-Αν θέλετε να εκφραστείτε αυθόρμητα, σας συμβαίνει κάτι πολύ καλό ή πολύ κακό τι θα πείτε;

Χ: Fuck.

-Γιατί στα αγγλικά;

Χ: Γιατί δε μου αρέσει να βρίζω και θα μου βγει αυθόρμητα εκείνη τη στιγμή και δε θέλω να καταλαβαίνουν οι άλλοι, ειδικά αν είμαι δίπλα σε μεγαλύτερους. Ενώ αν το πω στα ελληνικά θα ακουστεί πολύ χειρότερο.

-Για σένα έχει διαφορά;

Ναι γιατί στα ελληνικά αν βρίσεις θα ακουστεί χειρότερα στο αυτί του, ενώ στα αγγλικά ίσως να μην το καταλάβει και να μην δώσει σημασία.

M: Εγώ εκφράζω τα συναισθήματα μου στα ελληνικά. Δηλαδή αν τσακωθώ με μια κοπέλα θα προτιμήσω να τη βρίσω στα ελληνικά, γιατί θέλω να ξέρει τι της λέω.

Θέλω να με καταλαβαίνει έστω και για να τσακωθούμε.

E: Και εγώ στα ελληνικά προτιμώ να βρίσω έτσι ώστε ο άλλος να καταλάβει τι του λέω. Γιατί αλλιώς μπορεί να μην ξέρει αγγλικά ή και να μην το διατυπώσω εγώ σωστά.

-Οι γονείς σας ξέρουν αγγλικά;

E: Η μαμά μου μόνο τα στοιχειώδη.

-Μιλάτε μέσα στο σπίτι σας αγγλικά;

Σ: Εμένα στη μαμά μου αρέσουν πολύ σαν γλώσσα και μιλάει συνέχεια αγγλικά.

-Οπότε επιλέγεται αυτή τη γλώσσα για επικοινωνία;

Σ: Όχι πάντα, γιατί δεν ξέρουμε τα ίδια πράγματα.

-Το επιχειρείτε όμως;

Σ: Ναι.

-Γιατί;

Σ: Για να εξασκηθούμε με την γλώσσα.

X: Και εγώ μιλάω πολλές φορές, ειδικά όταν υπάρχει τρίτος και δεν τον χωνεύω. Και μιλάω στην αδερφή μου αγγλικά ώστε να μην καταλαβαίνει.

-Πώς νιώθεις που χρησιμοποιείς μια γλώσσα που οι γύρω σου δεν την καταλαβαίνουν;

X: Εγώ μια χαρά, οι άλλοι δεν ξέρω πως νιώθουν. Από τη μια μου φαίνεται λίγο αστείο, από την άλλη μου φαίνεται χρήσιμο.

E: Εγώ νομίζω ότι είναι αγενές να το κάνεις αυτό μπροστά σε ανθρώπους που δεν καταλαβαίνουν.

-Στο έχουν κάνει εσένα αυτό; Πώς ένιωσες;

E: Ναι. Ένιωσα αμήχανα, άσχημα.

-Θα ήθελες να ξέρεις τι λένε; Γιατί;

E: Ναι για να μπορώ να τους απαντήσω κατάλληλα.

-Όταν βλέπετε κάποια ταινία ή παίζετε κάποιο παιχνίδι χρησιμοποιείται την ελληνική γλώσσα;

Σ: Ναι γιατί υπάρχουν κάποιες λέξεις που δεν τις ξέρω ή δεν τις θυμάμαι εκείνη τη στιγμή και έτσι δε θέλω να χάσω κάτι σημαντικό.

Χ: Και εγώ χρησιμοποιώ υπότιτλους, όχι μόνο για να καταλαβαίνω καλύτερα την ταινία αλλά γιατί θέλω να κάτσω να χαλαρώσω και να καταλαβαίνω τι λέει.

Ε: Και εγώ χρησιμοποιώ υπότιτλους.

-Αν κάπου δεν έχει ελληνικούς υπότιτλους τι κάνετε;

Σ: Εγώ λέω στην αδερφή μου που ξέρει περισσότερα και με βοηθάει.

Χ: Και εγώ προσπαθώ να μεταφράσω και ότι δεν ξέρω το ψάχνω στη μετάφραση google.

-Πηγαίνετε σε ένα μέρος που δεν ξέρετε κανένα και βλέπετε ένα παιδί από την Ελλάδα, ένα από την Αγγλία και ένα από τη Γερμανία. Σε ποιόν θα πηγαίνατε να μιλήσετε και γιατί;

Χ: Με το παιδί από την Ελλάδα γιατί θα ένιωθα πιο άνετα και θα μπορούσαμε να συνεννοηθούμε, βέβαια ανάλογα και το χαρακτήρα του.

Σ: Και εγώ στο παιδί από την Ελλάδα θα πήγαινα γιατί θα μπορούσα να συνεννοηθώ καλύτερα μαζί του, να εκφραστώ γιατί η αλήθεια είναι ότι τα αγγλικά δεν τα ξέρω και τόσο καλά.

Ε: Εγώ θα προτιμούσα το παιδί από τη Γερμανία, για να εξασκήσω τη γλώσσα.

-Κι αν δεν καταλάβαινες;

Ε: Αν δεν καταλάβαινα θα πήγαινα στο παιδί από την Ελλάδα.

Μ: Εγώ θα μιλούσα στο παιδί από την Αγγλία γιατί είναι καλύτερα να γνωρίζεις ανθρώπους που έχουν διαφορετική κουλτούρα από εσένα, που είναι διαφορετικοί. Με Έλληνες συναναστρέφομαι κάθε μέρα ενώ αυτό θα είναι μια άλλη ευκαιρία. Αφού καταλαβαίνω τη γλώσσα θα είναι σαφώς καλύτερα.

3^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη Group Interview
(**Αλεξάνδρα, Γρηγορία, Ηλιάνα**)

Μουσική

-Γεια σας κορίτσια, θα μου πείτε πώς σας λένε;

A: Εμένα με λένε Αλεξάνδρα.

Γ: Εμένα με λένε Γρηγορία.

Η: Εμένα με λένε Ηλιάνα.

-Πηγαίνετε όλες λύκειο;

A,Γ, Η: Ναι.

-Τι κάνετε στον ελεύθερό σας χρόνο;

A: Με τα κορίτσια μαζευόμαστε σε διάφορα σπίτια ή βγαίνουμε έξω.

-Τι κάνετε όταν είστε στα σπίτια;

Γ,Η: Βλέπουμε ταινίες.

A: Ή ακούμε τραγούδια ενώ συζητάμε.

-Τι ακούτε;

A: Η καθεμιά έχει το δικό της στυλ. Εμένα μου αρέσουν πιο πολύ τα pop, τα χορευτικά.

Γ: Εγώ ακούω από όλα τα είδη, διάφορους τραγουδιστές, ανάλογα όποιος μου αρέσει.

-Όταν είστε σε ένα σπίτι και ακούτε διαφορετικές μουσικές, πώς καταλήγετε στο είδος μουσικής;

Γ: Βάζει η καθεμιά τι θέλει και μετά η επόμενη.

A: Με τη σειρά.

-Τι ακούτε συνήθως;

A,Η,Γ: Beyonce, Grande, Rihanna.

-Ακούτε και ελληνικά ή όχι;

Η: Μπα, όχι.

A: Ακούμε, αλλά έχουμε άλλες προτιμήσεις. Όταν δεν είναι εύθυμες οι καταστάσεις μας έρχεται.

-Δηλαδή όταν είσαι στενοχωρημένη ακούς ελληνικά τραγούδια;

A: Όχι πάντα. Παραδείγματος χάρη ακούω John Legend που είναι λίγο θλιβερό.

Γ: Συνήθως ακούω ξένα, και εγώ και η παρέα, τώρα αν ακούσουμε κανένα ελληνικό όταν βγούμε έξω δεν έχω πρόβλημα.

-Εσύ γιατί αντέδρασες πριν που είπα για τα ελληνικά τραγούδια;

Η: Γιατί είναι απαίσια και επειδή εγώ δεν ακούω ελληνικά, ενώ οι υπόλοιπες ακούνε.

-Γιατί εσύ δεν ακούς καθόλου;

Η: Γιατί τα θεωρώ ξενέρωτα.

-Κι όταν επιλέγουν οι φίλες σου να ακούσουνε εσύ τι κάνεις;

Η: Φεύγω.

Α: Αναγκάζεται να κάτσει.

-Δεν ακούτε ελληνική μουσική γενικά ή κάποια είδη;

Γ: Κάποια είδη.

Α: Εγώ για παράδειγμα δεν ακούω τα λαϊκά, δεν τα μπορώ καθόλου. Δε μπορώ να κάτσω σπίτι μου και να ακούσω αυτά τα λαϊκά που λένε και στα μπουζούκια. Με πιάνουν τα αυτιά μου, το κεφάλι μου, τα θεωρώ απαίσια. Αλλά κοιτάζτε, αν πάω έξω θα το ακούσω ίσως και το χορέψω.

-Τα άτομα που την ακούν αυτή τη μουσική και διασκεδάζουν και περνάνε υπέροχα, πώς σας φαίνονται;

Α: Έχουμε μια τέτοια φίλη, που βάζει τα ακουστικά και ακούει κάτι τέτοια λαϊκά, και της λέω «Πώς μπορείς και τα ακούς αυτά σε κάτι τέτοιες ήρεμες στιγμές;»

Η: Και τα τραγουδάει και μας κάνει εντύπωση.

-Πώς σας φαίνεται αυτό;

Α,Γ,Η: Επιλογή της είναι.

-Δεν έχετε κάνει ποτέ κανένα σχόλιο;

Γ: Από τη στιγμή που η συγκεκριμένη ακούει σε ακουστικά εμάς δε μας ενοχλεί.

-Δηλαδή αν το βάλει κανονικά θα σας ενοχλήσει;

Η: Εντάξει θα της πούμε να το χαμηλώσει.

Α: Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα, αν θέλει να το βάλει θα το βάλει.

-Εσύ Η. που είσαι πιο θερμή υποστηρίκτρια των ξένων τι θα ήθελες να ακούει;

Η: Να ακούει ότι και εμείς.

Α: Βασικά αυτό είναι επιλογή του καθενός, δε μπορούμε να της το επιβάλλουμε εμείς.

Εγώ της λέω «Τι είναι αυτά που ακούς;» αλλά δεν το λέω με σοβαρότητα.

-Ακούνε οι γονείς σας ελληνικά;

A,Γ,Η: Ναι.

-Πώς αντιδράτε όταν η οικογένειά σας ακούει ελληνικά;

A: Εμένα δεν ακούνε τέτοιου είδους ελληνικά, ακούνε X. Αλεξίου και τέτοια.

-Όταν οι γονείς σας επιλέγουν μουσική, επιλέγουν ξένα, ελληνικά;

H: Εμένα ελληνικά επειδή οι δικοί μου δεν καταλαβαίνουν ξένες γλώσσες, οπότε αναγκαστικά ακούνε ελληνικά.

-Κάνετε κάποιο σχόλιο όταν επιλέγουν ελληνικά;

A: Εγώ δεν κάνω γιατί δεν έχουν και τη δυνατότητα να ακούσουν κάτι ξένο.

Γ: Και λογικό είναι να ακούνε κάτι της εποχής τους, πιο παλιό.

-Δηλαδή δεν το σχολιάζεται;

Γ: Δεν έχουν κάποιο ενδιαφέρον αυτά που ακούνε. Πες μου ένα ελληνικό τραγούδι που έχει ενδιαφέρον.

A: Κοίτα εσένα δε σου αρέσουν αυτά αλλά κάποια της Αλεξίου και όλων αυτών των τραγουδιστών εμένα μου αρέσουν αρκετά.

-Μοιάζει με τη μουσική που επιλέγεις στα αγγλικά;

A: Όχι.

-Δε μοιάζει αλλά παρόλα αυτά το ακούς αυτό το είδος.

A: Ναι, αλλά σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Όταν πηγαίνω στο σχολείο δεν ακούω τέτοια, ακούω ξένα έτσι με τραβάει.

-Εσείς πώς αρχίσατε να ακούτε ξένα τραγούδια;

H: Ίσως από τα αγγλικά (εννοεί τα φροντιστήρια αγγλικής γλώσσας).

Γ: Εμένα οι καθηγήτριες μου έλεγαν να ακούμε τραγούδια ή να βλέπουμε ταινίες στα αγγλικά και από κει και πέρα μας άρεσε και αρχίσαμε να το κάνουμε.

-Γιατί οι καθηγήτριες σας το έλεγαν αυτό;

Γ: Για να μπορέσουμε να καταλαβαίνουμε καλύτερα, να ξεχωρίζουμε φωνές, να τα βλέπουμε κιόλας.

A: Εμένα δε μου το είπαν αλλά ίσως λόγω της γλώσσας με ενδιέφερε να ακούσω και κάτι παραπάνω και μπήκα μέσα σε αυτό το κλίμα.

Γ: Ίσως είναι και πιο ενδιαφέρον να ακούς και να καταλαβαίνεις τι λένε.

A: Ουσιαστικά εξασκείσαι.

-Και τώρα πώς νιώθετε απέναντι σε αυτή τη γλώσσα όταν την καταλαβαίνετε και όταν δεν την καταλαβαίνετε;

H: Πλέον τη νιώθουμε δικιά μας, γιατί αφού την ξέρουμε είναι σαν την ελληνική. Αφού γνωρίζουμε αγγλικά είναι σαν δυο γλώσσες τις οποίες ξέρουμε και είναι δικές μας πλέον.

A: Εγώ πιστεύω ότι είναι πολύ ωραίο να ακούς ένα αγγλικό τραγούδι και να καταλαβαίνεις τους στίχους, το νόημα που βγάζει. Το ακούς πιο εύκολα.

-Ξέρετε άλλες γλώσσες;

H,Γ: Όχι.

A: στο σχολείο κάναμε λίγα γερμανικά, αλλά γενικά όχι.

-Οι γύρω σας ξέρουν την αγγλική γλώσσα;

A,H,Γ: Οι περισσότεροι.

-Αυτό πώς σας κάνει και νιώθετε;

A: Καταρχήν εγώ την αγγλική δεν την νιώθω σαν κάτι πολύ αποξενωμένο. Πλέον η αλήθεια είναι ότι επειδή όλα γύρω μας είναι σε αυτή τη γλώσσα, είναι πιο οικεία και δε μας φαίνεται σαν κάτι διαφορετικό. Και είναι πιο ευχάριστο γιατί ξέρεις ότι σίγουρα θα αξιοποιηθεί.

-Πώς το ξέρεις αυτό;

A: Πλέον όλες οι δουλειές τη χρειάζονται αυτή τη γλώσσα, η τεχνολογία χρησιμοποιεί ξένους όρους αγγλικούς.

-Σε τι γλώσσα μιλάτε στα μέσα μαζικής δικτύωσης (Facebook);

A: Greeklish.

Γ: Εγώ ελληνικά.

-Αγαπημένα τραγούδια;

A: Το All of Me και το This is How We Do.

-Από πού ενημερώνεστε;

H: Συνήθως αν κάποιος βρει κάτι μας το δείχνει, το ακούμε.

Γ: Πολλές φορές από ταινίες που παίζουν τραγούδια και αν μας αρέσει το ψάχνουμε, το κατεβάζουμε.

A: Πέρα από αυτό υπάρχουν και κάποιοι στάνταρ τραγουδιστές που τους ξέρουμε και πάμε και τους ψάχνουμε. Όταν πάμε σε κάποια παλιά τραγούδια βλέπουμε δίπλα κάτι καινούριο που έχει βγει.

-Πώς μαθαίνετε για αυτούς;

A,Γ,H: από την τηλεόραση.

-Υπάρχει κάποιος που πέρα από τα τραγούδια του ξέρετε πράγματα για αυτόν και τον θαυμάζεται;

H: Οι One Direction, ξέρω τα πάντα για τη ζωή τους.

-Και πού τα μαθαίνεις;

H: Ψάχνω σε blogs, σε εκπομπές που έχουν αφιερώματα σε αυτούς.

-Αυτό το κάνετε αντίστοιχα και για Έλληνες τραγουδιστές;

H,A,G: Όχι. (γέλια).

-Δεν σας ενδιαφέρει;

A: Μέσα από τα Μ.Μ.Ε μας έχουν τρελάνει με τους Έλληνες.

-Εσείς επηρεάζεστε από το στυλ των τραγουδιστών;

Γ: Όχι, ο καθένας έχει το προσωπικό του στυλ.

-Εσείς επιλέγετε τραγουδίστριες από τη φωνή και δεν σας ενδιαφέρει το στυλ.

A,G: Ναι.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Για πείτε μου τι άλλο κάνετε στον ελεύθερό σας χρόνο;

A,G,H: Πάμε για ψώνια.

A: Συνήθως πάμε Γιάννενα που έχει πιο ωραία μαγαζιά.

Γ: Οι τιμές είναι πιο καλές.

-Πού πάτε;

A: Bershka, H&M.

H: Zara.

Γ: BSB.

-Είναι ελληνικές αυτές οι εταιρίες;

A,G: Όχι, είναι ξένες.

-Και γιατί δεν πάτε σε μια ελληνική;

H: Γιατί πλέον δεν υπάρχουν τόσες πολλές ελληνικές εταιρίες.

A: Είναι πιο φημισμένες αυτές. Υπάρχει μια εκπομπή στην τηλεόραση, το Dancing With The Stars και έχω παρατηρήσει ότι οι κοπέλες από εκεί φοράνε BSB και εμένα πέρα του ότι μου αρέσουνε, τα βλέπεις και από εκεί και σε παρακινούνε να τα αγοράσεις.

-Τι σας εμπνέει να πάρετε αυτά τα ρούχα;

H: Η μόδα.

-Η οποία από πού προέρχεται;

A: Τη βλέπω μέσα από τα Μ.Μ.Ε.

Γ,H: Από διάσημους.

-Διάσημους από τη χώρα σας;

H: Και όχι μόνο, και από ξένους κυρίως τραγουδιστές.

A: Από πρότυπα που έχουμε.

-Τα ρούχα πώς τα επιλέγεται;

A: Πέρα του να είναι στη μόδα, να μην είναι κάτι ξεπερασμένο, να είναι στα δικά μας τα γούστα.

Γ: Είναι θέμα αρεσκείας.

-Κοιτάτε οι άλλοι τι φοράνε;

H: Ναι. Βλέπουμε τι φοράνε και μερικές φορές όταν κάτι δεν το έχεις και το έχουν οι περισσότεροι, θέλεις να το αγοράσεις και εσύ, να το έχεις και εσύ.

Γ: Ζηλεύεις.

-Πώς νιώθεις όταν δεν το έχεις;

H: Νιώθω ότι δεν είμαι στη μόδα, ότι είμαι λίγο έξω από όλους αυτούς.

A: Ότι ίσως φοράμε ρούχα ξεπερασμένα.

-Θα φορούσατε κάτι *extreme* που θα φορούσε ένας διάσημος;

A: Μια κοπέλα στο σχολείο, έχει ένα πάρα πολύ ωραίο στυλ - μάλλον έχει και την οικονομική δυνατότητα. Φοράει ρούχα τα οποία εμείς δε θα τολμούσαμε να φορέσουμε.

-Είναι προκλητικό;

Γ: Όχι. Αυτή έχει και μια κολλητή φίλη που φοράνε ακριβώς τα ίδια.

-Αυτό το στυλ το αναγνωρίζεται; Το έχετε δει και αλλού; Το έχει κάποιος διάσημος;

H: Προφανώς είναι ένα στυλ που δεν το έχουν τολμήσει πολλές και το έχουν τολμήσει αυτές.

A: Και ίσως και αυτές που το έχουν τολμήσει, οι άλλες τις ζηλεύουν και έχουν εχθρική συμπεριφορά απέναντί τους.

Γ: Και βγάζουν και φήμες για αυτές, επειδή ντύνονται καλύτερα και πιο ακριβά.

A: Βέβαια εμείς δεν το παίρνουμε έτσι. Είναι ένα πολύ ωραίο ντύσιμο, το τόλμησαν και τους πάει.

Γ: Βέβαια εξαρτάται και η συμπεριφορά, δεν σχολιάζεις μόνο την εμφάνιση.

-Τι φοράτε;

Η: Εγώ φοράω σταράκια (αθλητικά παπούτσια ALL STAR), ένα παντελόني, μια μπλούζα και ένα φουλάρι.

Α: Εγώ φοράω σταράκια, μια φόρμα και μια μπλούζα από τα Bershka.

Γ: Εγώ φοράω σταράκια, μια φόρμα και μια μπλούζα.

-Παρατηρώ ότι σε εσάς τις δυο οι μπλούζες γράφουν κάτι. Τα έχετε κοιτάξει ποτέ;

Γ,Α: Όχι.

-Και πώς τα φοράτε;

Α: Εμένα μου την έφερε η μαμά μου.

-Γενικά θέλετε να περνάτε μήνυμα με τα ρούχα σας;

Α: Όταν λέει κάτι ωραίο, είναι πολύ ωραίο να το διαβάζουν οι άλλοι και να το προσέχουν.

-Το αγαπημένο σας μπλουζάκι που ίσως να γράφει κάτι;

Α: Εγώ έχω ένα που γράφει What's up boy? (Τι κάνεις αγοράκι;)

-Αυτή τη μπλούζα θα τη φορούσες στα ελληνικά;

Α: Όχι, δε θα τη φορούσα γιατί ίσως θα νιώθω ότι είναι κάτι πιο προκλητικό. Δεν ξέρω έχει συνηθιστεί πλέον ότι αν δεις κάτι ξένο να γράφει πάνω η μπλούζα σου ίσως να μην το παρατηρήσεις τόσο πολύ. Αλλά αν το δουν στα ελληνικά να γράφει «Τι κάνεις αγοράκι;» και οι γονείς σου κυρίως, ίσως τους έρθει εγκεφαλικό.

-Δηλαδή ενώ το μήνυμα είναι ίδιο, νιώθεις αλλιώς αν το γράφει στα ελληνικά ή στα αγγλικά.

Α: Νιώθεις το κέντρο της προσοχής αν το γράφει στα ελληνικά, γιατί όλοι πρέπει να το κοιτάζουν.

Η: Ο άλλος θα γυρίσει να κοιτάξει το ελληνικό που το έχει συνηθίσει και ίσως γελάσει.

-Γενικά φοράνε ρούχα με ελληνικά γράμματα;

Γ,Α,Η: Όχι και τόσο.

Γ: Ένα παιδί θυμάμαι που είχε μια μπλούζα που έγραφε «Η κόρη σου είναι σε καλά χέρια.» Οι μεγαλύτεροι όταν το κοίταζαν γελούσαν ενώ αν ήταν στα αγγλικά δε θα το πρόσεχαν.

-Εσείς δεν αναρωτιέστε τι γράφει στα αγγλικά ένα ρούχο;

Γ: Μας ενδιαφέρει περισσότερο θα έλεγα από τα ελληνικά.

H: Εγώ προσωπικά δε διαβάζω τίποτα από τα δυο. Δε με ενδιαφέρει τι θα έχει πάνω.

-Αν φτιάχνετε μια μπλούζα τι θα φτιάχνετε;

Γ,Α: Εγώ δε θα έβαζα στάμπα, θα έβαζα γράμματα.

-Και τι θα έγραφε;

Γ,Α: Κάτι με νόημα.

H: Μπορεί κάποια λόγια που να είναι σημαντικά για εμάς.

A: Το Peace and Love, Love is War.

Γ: Ή το Love is Free.

-Αυτά σε ποια γλώσσα είναι;

A,Γ,H: Στα αγγλικά.

-Στα ελληνικά θα γράφατε κάτι;

A,Γ,H: Όχι.

H: Εμένα δε μου αρέσουν οι μπλούζες να γράφουν ελληνικά. Ίσως επειδή δεν το έχουμε συνηθίσει.

Γ: Ούτε οπτικά είναι ωραίο.

-Μου είπατε ότι μαθαίνετε την αγγλική γλώσσα. Μιλάτε αυτή τη γλώσσα και έξω από το μάθημα;

H: Εγώ προσωπικά δε μιλάω αγγλικά, ίσως λέμε κάποιες λέξεις στα αγγλικά.

-Γιατί το κάνετε αυτό;

H: Γιατί έτσι έχουμε συνηθίσει.

Γ: Γιατί εκείνη τη στιγμή μπορεί να σου έρθει περισσότερο η λέξη στα αγγλικά ενώ στα ελληνικά να μη τη θυμηθείς και να την πεις στα αγγλικά.

A: Εγώ με μια κοπέλα από το chat ώρες ώρες μας πιάνει και μιλάμε κανονικά αγγλικά. Ίσως για να μην ξεχάσουμε τη γλώσσα, δεν μπορώ να το εξηγήσω.

-Όταν είστε μέσα στο σπίτι μιλάτε αγγλικά;

Γ: Εγώ προσωπικά μιλάω με τη μαμά μου για να μην καταλαβαίνει ο μπαμπάς.

-Και πώς αντιδρά ο μπαμπάς που δεν καταλαβαίνει;

Γ: Πιάνει μερικές λέξεις αλλά δεν ασχολείται.

A: Εγώ με την αδερφή μου όταν θέλουμε να πούμε κάτι και να μην το καταλάβει η μαμά το λέμε στα αγγλικά.

H: Μιλάω με τον αδερφό μου για να μη μας καταλάβουν οι γονείς μας.

-Στο σχολείο μιλάτε αγγλικά;

A: Κάποιες λέξεις θα μας ξεφύγουν σίγουρα.

-Κάποια έκφραση που θα σας βγει αυθόρμητα;

A: Το cool.

H: Oh, my God! LOL.

-Αυτές τις εκφράσεις από πού τις μαθαίνετε ή τις ακούτε;

A: Εγώ το LOL το έμαθα από ένα βιντεοπαιχνίδι.

H: Ίσως είναι και αυτά μια μόδα, που εφόσον το λένε όλοι, ακούγεται και σε μας και τη μαθαίνουμε και τη λέμε.

-Από πού τα μαθαίνετε;

H,A,Γ: Από ταινίες.

-Τις αγγλικές ταινίες τις βλέπετε με υπότιτλους;

A: Εγώ βάζω ελληνικούς υπότιτλους.

Γ: Εγώ τις βλέπω και χωρίς, αφού τη γνωρίζουμε τη γλώσσα, δεν υπάρχει πρόβλημα.

H: Και επειδή η γλώσσα που χρησιμοποιούν στις ταινίες είναι απλή, είναι εύκολο να την καταλάβει ο άλλος.

A: Μπορείς να κάνεις και εξάσκηση με αυτόν τον τρόπο.

Σημειώσεις

-Εσείς γενικότερα γράφετε, σημειώνετε;

H,A,Γ: Ναι.

-Στο σχολείο σημειώνετε;

A: Ναι, στο θρανίο. Διάφορα στιχάκια από τραγούδια. Ξένα συνήθως.

Γ: Στα βιβλία.

-Στο θρανίο σημειώνετε μόνο στιχάκια;

H: Στιχάκια, λέξεις που μας έκαναν εντύπωση.

A: Εκφράσεις.

-Για ποιο λόγο γράφετε στα αγγλικά και όχι στα ελληνικά;

Γ: Για να μην το καταλαβαίνουν οι καθηγητές.

H: Επειδή πλέον δε μας ενθουσιάζει η ελληνική γλώσσα να γράψουμε κάτι τέτοιο.

A: Είναι περίεργο αυτό που το κάνουμε έτσι αυθόρμητα.

H: Είναι σαν να έχουμε ζήσει με αυτή την γλώσσα, είναι σαν να έχουμε μάθει αυτή πιο καλά και από την ελληνική.

A: Και μας φαίνεται φυσιολογικό.

-Όταν γράφετε κάτι θέλετε να το δουν οι καθηγητές, να το κρύψετε ή δε σας ενδιαφέρει;

Γ: Εξαρτάται τι γράφουμε.

Η: Αν γράφουμε κάτι κακό φυσικά και δε θέλουμε να το δει ο καθηγητής, αλλά αν γράψουμε κάτι στα αγγλικά επειδή δε θα το καταλάβει, δε θα μας ενδιαφέρει.

-Μόνο τραγούδια σημειώνετε στο θρανίο;

Η: Όχι, γράφουμε και ονόματα ηθοποιών που μας αρέσουν.

Γ: Πολλές φορές, εγώ προσωπικά μπορεί να μιλήσω με τη διπλανή μου και να τα γράφουμε στο θρανίο στα αγγλικά.

-Γιατί;

Γ: Δεν ξέρω σου βγαίνει εκείνη τη στιγμή καλύτερα στα αγγλικά, γιατί αν ήταν στα ελληνικά ο άλλος θα καθόταν να το διαβάσει κατευθείαν.

Η: Σκονάκια.

-Δε φοβάσαι μη σε δει ο καθηγητής;

Η: Όταν το γράφω σε άλλη γλώσσα, δε με απασχολεί γιατί δεν πρόκειται να το καταλάβει και δεν αγχώνομαι.

Γ: Ίσως το περάσει για κάτι άλλο και όχι σχετικό με το μάθημα.

-Γράφετε όλο το μάθημα στα αγγλικά;

Γ,Α: Κάποιες βασικές λέξεις. Δεν πρόκειται να το κοιτάξουν.

Γ: Δε θα δώσουν καν σημασία. Υπάρχουν κι άλλα κείμενα στο θρανίο και έτσι δεν τα προσέχουν.

Α: Ενώ αν γράψεις 3 λέξεις κάτω από το βιβλίο σου στα ελληνικά θα του κινήσει (του καθηγητή) το ενδιαφέρον.

Προφορικός Λόγος

-Αν θέλετε να πείτε κάτι χαρούμενο ή να βρρίσετε, τι κάνετε;

Γ: Στα αγγλικά βγαίνει καλύτερα.

Α: Εγώ δεν μπορώ να βρίζω στα ελληνικά.

-Τι διαφορά έχει;

Α: Όταν βρίζεις στα ελληνικά είναι πιο άσχημο.

Η: Ακούγεται πιο άσχημο όταν το λες. Ίσως και πιο αστείο, ότι δεν είναι και πολύ σοβαρό.

Γ: Και ο άλλος θα το αντιληφθεί ότι το λες χαριτολογώντας και όχι με την πλήρη σημασία.

-Θεωρείται ότι αν κάποιος Έλληνας σας ακούσει να λέτε βρισιά στα ελληνικά, θα σας χαρακτηρίσει κάπως; Αν ναι, πώς;

A: Καταρχήν για τις κοπέλες δεν είναι ωραίο να βρίζουν.

H: Ίσως το σχολιάσει και πει ότι αυτή δεν έχει τρόπους.

-Αν το πείτε στα αγγλικά;

H, Γ: Ίσως να μην δώσει σημασία.

A: Θα το πάρει ως αστείο.

-Όταν θέλετε να εκφράσετε ωραία συναισθήματα, τι λέτε;

A: Γράφουμε με τα κορίτσια I Love You ή το Love το γράφουμε στα ελληνικά, με ελληνικούς χαρακτήρες.

-Γράφετε τη λέξη Love με ελληνικούς χαρακτήρες αντί να γράψετε σ' αγαπώ;

H: Έχει μειωθεί λίγο.

A: Ναι πιο πολύ μας βγαίνει να το πούμε Love. Ενώ το ίδιο νιώθουμε θα μας βγει πιο εύκολα το I Love You.

Γ: Νομίζω ότι είναι πιο ντροπαλή έκφραση να πεις σ' αγαπώ από το να πεις I Love You.

A: Νιώθεις ότι το ελληνικό σου βγάζει ακόμα μεγαλύτερο συναίσθημα, ενώ στην ουσία δεν υπάρχει καμία διαφορά.

-Εκφράζετε τα θετικά σας συναισθήματα στα ελληνικά; Κι αν ναι, σε τι συχνότητα;

H: Όχι. Δε μου βγαίνει. Αν με πιάσουν οι καλές μου μπορεί να το πω, σπάνια.

A: Είναι στον άνθρωπο. Εγώ είμαι πιο γλυκιά και το λέω.

H: Ίσως στους γονείς αν θέλουμε να το πούμε, να το πούμε στα ελληνικά γιατί δε θα ξέρουν αγγλικά.

A: Ναι στους γονείς δε χρησιμοποιούμε ξενικούς όρους.

-Αν θέλετε να βρίσετε μέσα στο σπίτι σε τι γλώσσα βρίζετε;

Γ: Μέσα στο σπίτι, στα ελληνικά.

H: Αν μιλάμε στα αγγλικά και δεν καταλαβαίνουν, εκνευρίζονται περισσότερο οπότε μιλάμε ελληνικά.

-Εσείς πώς νιώθετε που δεν καταλαβαίνουν;

A: Νιώθουμε κάτι σαν ανώτερες, ξέρουμε κάτι παραπάνω.

H: Νιώθουμε περηφάνια για τον εαυτό μας διότι μπορούμε να τους λέμε κάτι επιτέλους, χωρίς να το καταλαβαίνουν.

-Σας ρωτάνε τι λέτε;

Η,Γ: Ναι, αλλά δε λέμε την αλήθεια.

-Αυτό πότε το κάνετε;

Η: Όταν τσακωνόμαστε, όταν δεν μας κάνουν κάτι που θέλουμε.

Α: Όταν νευριάζουμε ή όταν έχουν σε κάτι άδικο.

Γ: Νομίζω ότι δε νιώθουν καλά σε αυτή τη θέση, γιατί και εμείς είχαμε μεγαλύτερα αδέρφια που ήξεραν περισσότερα αγγλικά και μιλούσαν και εγώ δεν ήξερα και ένιωθα άβολα. Όταν όμως μάθεις σου αρέσει.

-Θα θέλατε να μάθουν οι γονείς σας αγγλικά;

Α,Γ: Όχι.

Η: Μα αν μάθουν και αυτοί και αυτοί αγγλικά, εμείς δε θα είμαστε σε τίποτα ανώτερες, οπότε αναγκαστικά θα πρέπει να πηγαίνουμε σύμφωνα με το τι μας λένε αυτοί.

Α: Είναι και η τεχνολογία που επειδή έχει πολλά αγγλικά, ξέρουμε κάτι παραπάνω και σε αυτό.

Γ: Ή σου λένε να πας να τους βοηθήσεις και νιώθεις ότι σε χρειάζονται. Ενώ αν ήξεραν αυτοί δε θα έκανες τίποτα.

Α: Νιώθεις ότι χρησιμεύεις σε κάτι

4^η Απομαγνητοφωνημένη Συνέντευξη Group Interview
(Δημήτρης, Ηρώ, Χαρά, Αναστασία)

Μουσική

-Γεια σας παιδιά, θα ήθελα να κάνουμε μια συζήτηση.

-Στον ελεύθερο χρόνο σας, με τι ασχολείστε;

Δ: Εγώ παίζω μπάσκετ σε μια ομάδα.

X: Εμένα μου αρέσει να βγαίνω με τις φίλες μου και να ακούω μουσική.

H: Να πηγαίνω για περπάτημα και συνήθως να ακούω μουσική.

A: Σπίτι, μάζεμα με φίλους, μουσική, τέτοια.

-Συνήθως τι μουσική ακούτε;

A: H: Ξένα.

-Δηλαδή;

Δ: Rap, Hip Hop.

H: Lana del Rey.

Δ: Diga, τραγουδιστής είναι, από Αμερική.

A: Turn down for What, Kings of Leon.

H: Jason Derulo.

A: Rihanna, τέτοια.

-Ελληνικά ακούτε;

A:H:X: Σπάνια.

-Αν ακούσετε, τι θα προτιμήσετε;

H: Rap.

Δ: Μητροπάνο.

A:H:X: (γέλια)

-Οι γονείς σας ακούνε την ίδια μουσική με εσάς;

A:H:X: Όχι.

-Δεν έχετε μπει στον πειρασμό να ακούσετε κάποια φορά τη μουσική που ακούνε οι γονείς σας;

H:A: Όχι.

X: Καμιά φορά, σε καμιά γιορτή μπορεί να ακούσω.

-Αυτό το κάνεις για να κάνεις το χατίρι των γονιών σου ή δε σε ενοχλεί;

-Δε με ενοχλεί.

Δ: Εγώ το κάνω για να μην τους χαλάσω το χατίρι.
-Τι ακούνε, που δεν σου αρέσει;
Δ: Λαϊκά.
-Μα είπες ότι σου αρέσει ο Μητροπάνος.
Δ: Μόνο αυτός ο καλλιτέχνης.
-Από ποια χώρα είναι οι τραγουδιστές που σας αρέσουν;
Α:Η:Χ:Δ: Αμερική.
-Γνωρίζετε αυτή τη γλώσσα (αμερικάνικα);
Α:Η:Χ: Ναι.
-Πού τι μαθαίνετε;
Χ: Φροντιστήριο, στο σχολείο..
Η: Ταινίες..
-Δε θα ήταν πιο εύκολο να ακούσετε μουσική στη δική σας τη γλώσσα;
Χ: Μας τραβάει η ξένη, είναι ωραία και μας ξεσηκώνει.
Δ: Για να τα εξασκήσουμε.
-Γιατί να τα εξασκήσετε (τα αμερικάνικα);
Χ: Για να μην τα ξεχάσουμε. Γιατί όταν αφήνεις μια γλώσσα σε αφήνει κι αυτή. Και μας αρέσει.
-Τους στίχους τους καταλαβαίνετε;
Η:Δ: Τους περισσότερους.
Χ: Και αυτούς που δεν τους καταλαβαίνουμε, τους ψάχνω να δω τι σημαίνουν.
Η: Ή τους καταλαβαίνεις και από το νόημα.
-Πώς γίνεται όμως να μην προτιμάτε τα ελληνικά που καταλαβαίνετε τα πάντα και να προτιμάτε τα ξένα που υπάρχουν και πράγματα που δεν καταλαβαίνετε;
Α: Τα ελληνικά είναι πολύ «κλαψουρίστικα» , και τα ξένα είναι πιο «προχώ» (προχωρημένα).
Χ: Στα ελληνικά έχει χαθεί κάπως η ποιότητα, δεν είναι όπως ήταν παλιά η μουσική, ενώ η ξένη μουσική έχει πιο πολύ ιστορία.
-Η ξένη μουσική είναι πιο.....;
Χ: Μιλάει για διάφορα θέματα, γενικά είναι πιο ενδιαφέρουσα.
Η: Και πιο κοντά στους έφηβους.
Δ: Η ελληνική μουσική είναι «καταθλιψούρα».
-Τι είδη μουσικής ακούτε στα αγγλικά;

A:H:X:A: Pop, Hip Hop, R’N’B.

-Τα αντίστοιχα ελληνικά;

H: Μόνο αυτά που είναι παλιά.

A: Δε βγάζουν τόσα... Ούτε έχουν καλούς συνθέτες.

-Για εσάς η αμερικάνικη μουσική είναι.....;

H:A: Μόδα.

X: Προχώ.

-Σε σχέση με την ελληνική μουσική;

A:X: Πιο μπροστά.

A: Προχωρημένη.

Γραπτός Λόγος

Ένδυση

-Άλλη αγαπημένη δραστηριότητα που κάνετε;

A: Κοιμάμαι.

H:X: Shopping therapy.

-Σε τι μαγαζιά επιλέγετε να ψωνίζετε; Είναι κάποια επώνυμα, κάποια της πόλης σας...;

A: Φίρμα.

X: Ότι έχει αυθεντικά ρούχα και οικονομικά.

H: Zara, Bershka, τέτοια..

-Αυτά τι είναι;

H: Ξένα μαγαζιά, φέρνουνε ρούχα από έξω.

-Τι στυλ έχουν;

A: Ξένο αέρα.

H: Συμφωνώ.

-Δηλαδή;

H: Σου δίνει λίγο φινέτσα.

-Θεωρείτε ότι υπάρχει διαφορά της ξένης μόδας από την ελληνική;

H: A:X:A: Ε, ναι.

-Από ποια άποψη;

A: Εδώ στην Ελλάδα ντυνόμαστε πιο παραδοσιακά, θα έλεγα.

-Ενώ σε αυτά τα μαγαζιά τι έχει που δεν το έχει ένα μαγαζί με ελληνικά ρούχα.
H: Έχει, για παράδειγμα, πολλά μπλουζάκια με λογότυπα.
A: Έχουν εκφράσεις που τις χρησιμοποιούμε σήμερα.
-Κοιτάτε τι γράφουν όταν τα αγοράζετε;
A:H:X:Δ: Ναι.
-Σας ενδιαφέρει τι μηνύματα περνάτε;
A:H:X:Δ: Ναι.
-Στους άλλους τα προσέχετε;
A:H:X:Δ: Ναι.
Δ: Και προσπαθούμε αν τα βρούμε να τα αγοράσουμε.
X: Κατά κάποιον τρόπο προσπαθείς να δεις τι εκφράζει ο άλλος.
-Αυτά τα λογότυπα, συνήθως τι λένε;
Δ: Κατά του φασισμού.
A: Keep Calm, τέτοια.
H: Εγώ είδα ένα που ήθελα να το αγοράσω και έλεγε Me Vs Myself.
A: Εμένα ας πούμε η μπλούζα μου γράφει Live Love Laugh.
-Σας έχει τύχει να δείτε κάτι που να σας κάνει να γελάσετε ή να νιώσετε αμήχανα;
H:Δ: Ναι.
H: Είναι και μερικά σόκιν που μας κάνουν να νιώθουμε άβολα.
-Πιστεύετε ότι κάτι σόκιν θα είχε διαφορά αν ήταν γραμμένο στα ελληνικά ή στα αγγλικά;
H: Ναι.
Δ: Εγώ λέω όχι. Το ίδιο θα ήταν. Το ίδιο μήνυμα περνάει.
X: Απλά το ελληνικό ίσως το παρατηρούσαν πιο πολλοί. Και είναι και οι μεγάλοι που δεν ξέρουν τη γλώσσα.
-Δηλαδή το ελληνικό θα...
H: ..σόκαρε περισσότερο τους ανθρώπους σε μεγαλύτερη ηλικία.
X: ..θα το παρατηρούσαν πιο πολλοί, γιατί τα ελληνικά είναι συνηθισμένα.
A: Εγώ πιστεύω ότι θα έπεφτε στο μάτι μας, αλλά αυτό που θα έκανε μεγαλύτερη εντύπωση θα ήταν το ξένο.
-Ξέρουν όμως όλοι αγγλικά για να το καταλάβουν;
H: Όχι και ίσως αυτό να κινεί και την περιέργεια.

-Κατά τη γνώμη σας, γιατί ένα άτομο που θέλει να γράψει κάτι άσχημο το γράφει σε άλλη γλώσσα;

A: Θα το γράψει στα ξένα για να μην το καταλάβουν οι άνθρωποι που δεν τον ενδιαφέρει να το καταλάβουν.

H: Δηλαδή οι μεγαλύτεροι σε ηλικία.

-Δηλαδή να περάσει απαρατήρητο από τους μεγαλύτερους;

A: Ναι, από μαμά και μπαμπά...

X: Γιαγιάδες, παππούδες..

-Το μήνυμα που θα πηγαίνει;

X: Σε άτομα της ηλικίας του.

-Αυτά τα άτομα γιατί το κάνουν αυτό;

A:X: Για να τραβήξουν την προσοχή.

-Εσείς θα φορούσατε κάτι με ελληνικούς χαρακτήρες;

A: Εγώ όχι.

-Γιατί;

A: Γιατί συνήθως μου αρέσει να φοράω περίεργα, να μην καταλαβαίνουν αυτό που γράφει.

X: Όταν ήμουν μικρή και πρωτοβγήκαν (μπλούζες με ελληνικά γράμματα) είχα περιέργεια να πάρω. Τώρα μου φαίνονται παλιομοδίτικα.

H: Και εγώ παλιότερα είχα τέτοια μπλουζάκια αλλά δεν μου αρέσουν πλέον.

A: Και εγώ έχω ακόμη και σήμερα αλλά δεν τα φοράω.

-Γιατί;

A: Δεν είναι της μόδας.

-Η παρέα σας έχει το ίδιο γούστο με εσάς ή όχι;

H: Έχουμε το ίδιο γούστο.

A: Δε νομίζω, επειδή θέλω να ξεχωρίζω.

Σημειώσεις

-Γενικά σας αρέσει να ζωγραφίζετε, να σημειώνετε, να σκισάρετε;

A:H:X:A: Ναι.

-Σε τι επιφάνειες;

X:H:A: Σε θρανία, σε τετράδια..

A: Σε τοίχους..

-Στον τοίχο τι γράφεις;
Δ: Συνθήματα, υπέρ της ομάδας.
-Τι άλλο σημειώνετε;
X:A:H: Στοίχους.
H: Και διάφορες φράσεις, ας πούμε YOLO (You Only Live Once).
-Αυτά που γράφετε σε τι γλώσσα είναι;
A:X:H: Ξένα, αγγλικά.
-Μόνο αγγλικά γράφετε; Υπάρχει κάποια άλλη γλώσσα που να χρησιμοποιείτε;
H:Δ: Ισπανικά.
-Γιατί δεν γράφετε στα ελληνικά;
H: Για να μην τα καταλαβαίνουν οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας, γιατί οι περισσότεροι δεν ξέρουν. Ας πούμε στην τσάντα μου..δε θα μου άρεσε να καταλάβουν τι γράφω ο παππούς, η γιαγιά..
-Γιατί;
Δ: Είναι μυστικό.
-Και στο θρανίο...
X: Ξένους στοίχους..
A: Αγγλικούς.
-Υπάρχει κάτι άλλο που γράφετε;
X: Έχει τύχει να γράψουμε και σκονάκι στα αγγλικά..
Δ: ..για να μην το καταλαβαίνουν οι άλλοι.
-Γιατί το κάνεις αυτό με το σκονάκι;
X: Για να νομίζουν οι καθηγητές ότι είναι στοίχοι από τραγούδια.
-Υπάρχει κάποιο παρατσούκλι, όνομα που υπογράφετε (κάτω από αυτά που γράφετε στο θρανίο) ;
X: Το όνομα του τραγουδιστή.
Δ: Το όνομά μας αλλά σε άλλη έκδοση.
-Οι συνομήλικοι, που ξέρουν την αγγλική γλώσσα, θέλετε να ξέρουν τι γράφετε;
X:H: Ναι.
Δ: Όχι.
H: Δεν έχουμε θέμα.
X: Εμείς τα γράφουμε για τον εαυτό μας.
-Εσείς παρατηρείτε τι γράφουν οι άλλοι;

H:Δ: Ναι.

-Τα μεταφράζετε;

A:H:X:Δ: Ναι.

Δ: Ειδικά αν είναι σε τοίχο, και μεγάλο το graffiti.

-Αν θέλετε να ακούσετε μουσική, να δείτε ξένη ταινία ή να παίξετε βιντεοπαιχνίδι, τι γλώσσα επιλέγετε;

H:A: Ξένα, αγγλικά.

-Ακόμη και αν έχετε τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσετε ελληνικά;

H:A: Ναι.

Δ: Είναι λίγο πιο βαρετά τα ελληνικά.

X: Μόνο αν είναι κάποια ταινία δράσης, θα βάλω υπότιτλους ελληνικούς.

-Θα βάλεις υπότιτλους ελληνικούς γιατί σε δυσκολεύει η γλώσσα ή η προφορά;

X:Δ: Λόγω της προφοράς.

-Γενικά, προτιμάτε τους υπότιτλους;

H: Αν είναι αγγλική η ταινία βάζω αγγλικούς υπότιτλους για να τα καταλαβαίνω καλύτερα.

-Είναι σημαντικό ή όχι να ξέρετε αγγλικά;

A:H: Ναι.

Δ: Βεβαίως.

-Για ποιο λόγο;

X: Είναι γλώσσα που μιλιέται παγκοσμίως.

H: Και επίσης τώρα για τους έφηβους αυτή είναι η γλώσσα τους για επικοινωνία.

X: Αυτή τους εκφράζει.

-Με τους έφηβους της Αμερικής, νιώθετε ότι έχετε κοινά ή ότι είστε διαφορετικοί λαοί;

H: είμαστε διαφορετικοί λαοί αλλά έχουμε μεγάλη επιρροή από αυτούς, οπότε μοιάζουμε.

-Νιώθετε ότι κάτι σας ενώνει με αυτούς;

X: Είναι πιο αναπτυγμένη χώρα, πιο μπροστά..

-Αυτό πώς το αντιλαμβάνεστε;

Δ: Φοράμε μερικές φορές τα ρούχα που φοράνε οι αμερικάνοι.

-Θεωρείται ότι επηρεάζεστε από κάπου ή ότι επιλέγετε μόνοι σας;

H:Δ: Επηρεαζόμαστε.

-Σας ενοχλεί που επηρεάζεστε;

A:X:H:Δ: Όχι.

H: Εμένα θα μου άρεσε να είχα και το δικό μου στυλ αλλά αν βγω έξω με το δικό μου στυλ θα τους φανεί τόσο διαφορετικό και θα αρχίσουν όλοι τα «χαζοσχόλια» και στοχοποιήσαι.

-Αν ντυθείς όπως θέλεις εσύ θα στοχοποιηθείς, ενώ αν ντύνεσαι σύμφωνα με τη μόδα, τι θα γίνει;

H: (αν ντυθείς σύμφωνα με τη μόδα) ο άλλος θα σου πει ότι μου αρέσει το στυλ σου, γιατί στην ουσία θα έχει και αυτός το ίδιο.

Προφορικός Λόγος

-Αν θέλετε να εκφραστείτε ελεύθερα (πολύ μεγάλη χαρά, θυμό ή εκνευρισμό) σε τι γλώσσα θα εκφραστείτε;

A: Oh Shit.

X: Wow, OMG (Oh My God). Yeah!

Δ: What the fuck!

H: Fantastic!

-Αυτές οι εκφράσεις πώς σας έρχονται;

A:X: Αυθόρμητα.

A: Από αγγλικές ταινίες.

-Οι οικογένειές σας μιλάνε αγγλικά;

H:Δ:A: Όχι.

X: Εμένα η μητέρα μου.

-Εκφράζεστε στα αγγλικά στο σπίτι σας;

H:Δ: Όχι.

X: Μόνο με τους φίλους μας, όταν δεν θέλουμε να μας καταλάβουν οι δικοί μας.

-Για ποιο λόγο θα μιλήσετε αγγλικά μέσα στην οικογένεια;

Δ: Δεν θέλουμε να μάθουν τι λέμε με τους φίλους μας.

-Οι γονείς σας δεν καταλαβαίνουν το λόγο που αλλάζετε τη γλώσσα;

Δ: Καταλαβαίνουν, αλλά δεν μας ρωτάνε.

-Σας πειράζει που δεν ξέρουν οι γονείς σας αγγλικά;

A: Εμένα καθόλου, με βολεύει.

Δ: Και εμένα το ίδιο.

Η: Εμένα με πειράζει που ξέρει η μαμά μου, γιατί δεν μπορώ να εκφραστώ άνετα.

Χ: Εμένα δεν με πειράζει γιατί εκφραζόμαστε πιο ελεύθερα όταν είναι μπροστά ο μπαμπάς.

-Αν πηγαίνατε κάπου και ήσασταν μόνοι σας και συναντούσατε ένα παιδί από την Αγγλία, ένα από την Ελλάδα και ένα από την Ιταλία, σε ποιόν θα πηγαίνατε να μιλήσετε και γιατί;

Δ: Στον Έλληνα, γιατί δεν ξέρω τόσο καλά αγγλικά για να πάω στον Αμερικάνο.

-Αν ήξερες καλά αγγλικά;

Δ: Πάλι στον Έλληνα γιατί είναι πατριώτης.

Χ: Δε θα με πείραζε η εθνικότητα, όπου ένιωθα μεγαλύτερη οικειότητα εκεί θα πήγαινα.

Η: Εγώ θα πήγαινα στον Άγγλο γιατί θα μπορούσαμε να συζητήσουμε για διάφορα θέματα όπως μουσική.

Α: Εγώ θα πήγαινα στον Αμερικάνο γιατί ίσως να είχαμε ίδια ενδιαφέροντα, ίσως μάθαινα κάτι παραπάνω από αυτόν..ενώ στον Έλληνα ξέρω.

-Θεωρείτε ότι η αμερικάνικη γλώσσα έχει διαφορά από την αγγλική;

Α:Η:Δ: Ναι, λίγο.

Δ: Τα αμερικάνικα είναι λίγο πιο βλάχικα από τα αγγλικά.

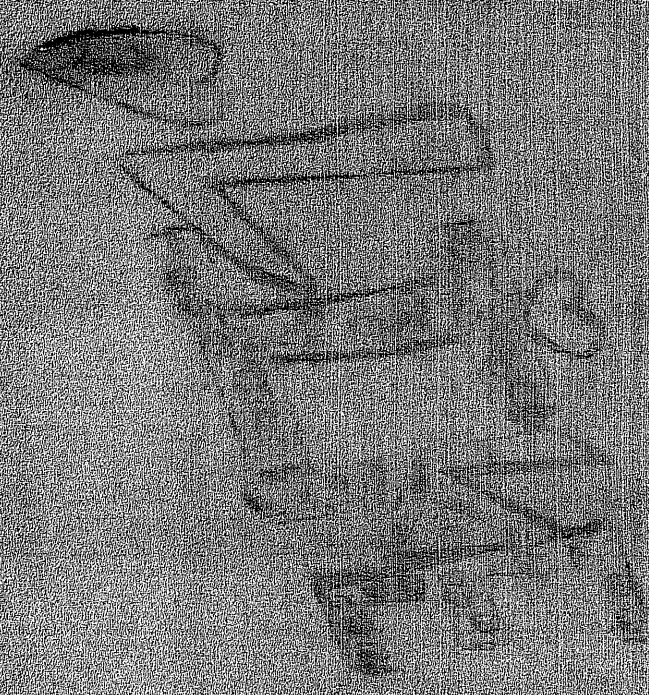
-Ποια είναι πιο εύκολα;

Α:Χ:Η:Δ: Τα αμερικάνικα.

Η: Είναι πιο κοντά στην προφορά μας νομίζω.

Δ: Δεν είναι τόσο επίσημη η αμερικάνικη γλώσσα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ
Φωτογραφικό Υλικό

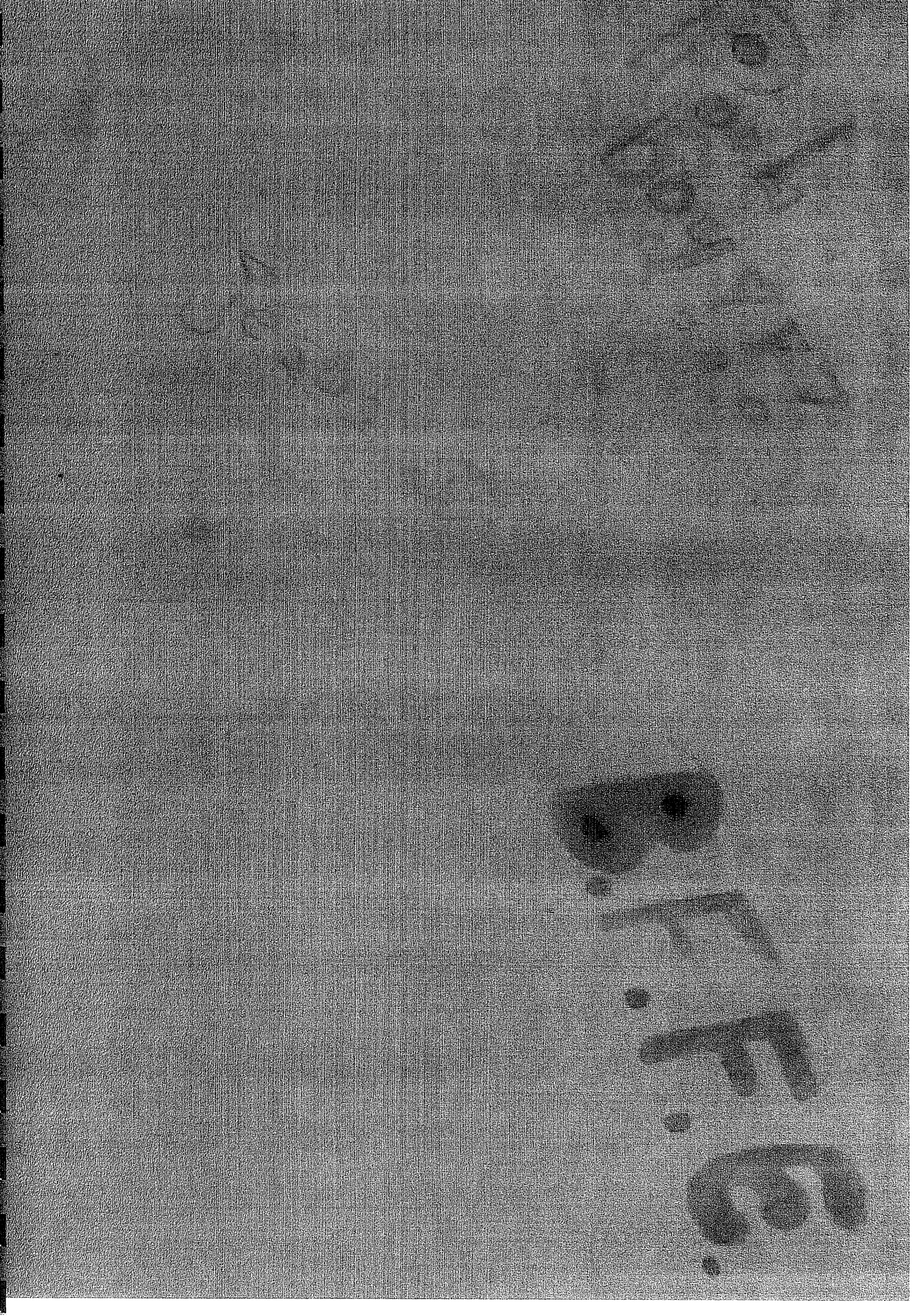

THE
CITY

LOVE

U

CAN

1905

WMS

WMS

WMS

SMAG

CONDENSED

NO

NO

NO